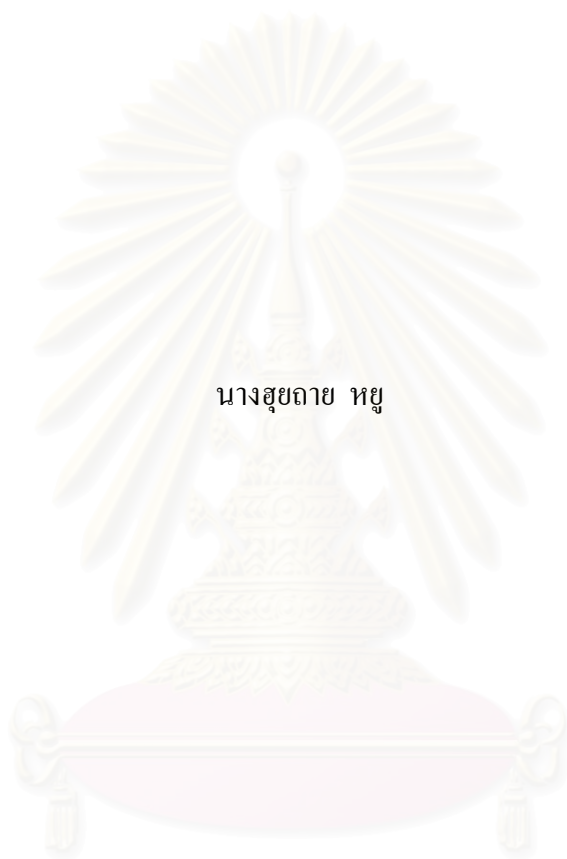

การศึกษาเปรียบเทียบวิธีการบอกเวลาในภาษาไทยกรุงเทพฯและภาษาจ้วงสำงซี

นางสุยถาย หยู

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2547

ISBN 974-53-1190-1

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A COMPARATIVE STUDY OF TEMPORAL EXPRESSIONS IN BANGKOK THAI
AND SHANGSI ZHUANG

Mrs. Huicai You

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts in Thai

Department of Thai

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2004

ISBN 974-53-1190-1

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การศึกษาเปรียบเทียบวิธีการบอกเวลาในภาษาไทยกรุงเทพฯ และภาษาอังกฤษ
โดย	นาง สุยถาย หยู
สาขาวิชา	ภาษาไทย
อาจารย์ที่ปรึกษา	ศาสตราจารย์. ดร. ปราณี กุลละวณิชย์

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

..... คณบดีคณะอักษรศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. กิ่งกาญจน์ เทพกาญจนา)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ศาสตราจารย์. ดร. ปราณี กุลละวณิชย์)

สภาบัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ อัญชลีกุล)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร. เทพี จรัสจรวงเกียรติ)

สุถาย หยุ : การศึกษาเปรียบเทียบวิธีการบอกเวลาในภาษาไทยกรุงเทพฯและภาษาจ้วงสำงซี (A COMPARATIVE STUDY OF TEMPORAL EXPRESSIONS IN BANGKOK THAI AND SHANGSI ZHUANG) อ. ที่ปรึกษา : ศ. ดร. ปราณี กุลละวณิชย์, ๑๓๗ หน้า. ISBN 974-53-1190-1

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาเปรียบเทียบวิธีการบอกเวลาในภาษาไทยกรุงเทพฯและภาษาจ้วงสำงซี โดยมุ่งศึกษาวิธีการบอกจุดของเวลาและระยะของเวลา รวมทั้งศึกษาเปรียบเทียบโลกทัศน์ของผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจ้วงที่สะท้อนจากวิธีการบอกเวลาด้วย การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากพจนานุกรมและจากการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาทั้งภาษาไทยและภาษาจ้วง

ผลการศึกษาพบว่า ภาษาไทยและภาษาจ้วงมีการบอกเวลาภายใน ๑ วันเป็น ๓ แบบ คือ การบอกเวลาที่ไม่เป็นทางการ การบอกเวลาที่เป็นกึ่งทางการ และการบอกเวลาที่เป็นทางการ ทั้งสองภาษาใช้วิธีการบอกเวลาที่คล้ายคลึงกันในการบอกเวลาที่ไม่เป็นทางการและการบอกเวลาที่เป็นทางการ แต่ใช้วิธีการบอกเวลาที่แตกต่างกันในการบอกเวลาที่เป็นกึ่งทางการซึ่งทำให้ทั้งสองภาษามีการแบ่งเวลาภายใน ๑ วันแตกต่างกัน นอกจากนี้พบว่า ภาษาไทยและภาษาจ้วงมีการบอกจุดของเวลาวัน เดือน ปีเป็น ๒ แบบ คือ การบอกเวลาที่ไม่เป็นทางการและการบอกเวลาที่เป็นทางการ โดยทั้งสองภาษาใช้วิธีการบอกเวลาที่คล้ายคลึงกันในการบอกเวลาที่ไม่เป็นทางการและใช้วิธีการบอกเวลาที่แตกต่างกันในการบอกเวลาที่เป็นทางการ ผลการศึกษายังพบว่า ภาษาไทยและภาษาจ้วงมีการใช้หน่วยสร้างต่าง ๆ และจำนวนต่าง ๆ มาบอกระยะเวลาโดยประมาณ โดยภาษาไทยปรากฏใช้หน่วยสร้างทั้งหมด ๑๓ หน่วยสร้างและจำนวนทั้งหมด ๔ ประเภท แต่ภาษาจ้วงปรากฏใช้หน่วยสร้างทั้งหมด ๑๐ หน่วยสร้างและจำนวนประเภทเดียว นอกจากนี้ ภาษาไทยและภาษาจ้วงได้แบ่งระยะของเวลาเป็น ๔ ระดับเหมือนกัน

วิธีการบอกเวลาเหมือนกันและแตกต่างกัน สะท้อนให้เห็นถึงโลกทัศน์ที่เหมือนหรือแตกต่างกันของผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจ้วง

ภาควิชา ภาษาไทย
สาขาวิชา ภาษาไทย
ปีการศึกษา ๒๕๔๗

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

4580248022 : MAJOR THAI

KEY WORDS: TIME EXPRESSIONS / THAI / ZHUANG / COMPARATIVE STUDY

HUICAI YOU : A COMPARATIVE STUDY OF TEMPORAL EXPRESSIONS IN BANGKOK THAI AND SHANGSI ZHUANG. THESIS ADVISOR : PROF. PRANEE KULLAVANIJAYA , Ph.D. , 137 pp. ISBN 974-53-1190 -1

This study aims at comparing temporal expressions between Thai and Zhuang . It compares temporal expressions of 2 types: point of time and period of time. Worldviews of the speakers of both languages reflected through temporal expressions are also studied . Data are collected from several Thai dictionaries and from interviews of Thai and Zhuang informants.

The result of the study has shown that both Thai and Zhuang divide temporal expressions within one-day into three groups ,namely ,non-formal temporal expressions, semi-formal temporal expressions ,and formal temporal expressions . While non-formal temporal expressions and formal temporal expressions are similar , semi-formal temporal expressions differ . It is here that Thai and Zhuang differ as to dividing a day into sections . Both Thai and Zhuang divide day-month-year temporal expressions into two groups ,namely , non-formal temporal expressions and formal temporal expressions. Both languages show similarities in non-formal temporal expressions , but they differ in formal temporal expressions. In addition ,the study reveals that both Thai and Zhuang use certain different constructions and idioms to express the period of time. There are thirteen types of constructions and four types of idioms found in Thai language , but ten types of constructions and one type of idioms found in Zhuang language. Considering period of time , it is found that both Thai and Zhuang group the temporal expressions into 4 types. Finally ,Thai and Zhuang temporal expressions reflect the differences and similarities in worldview.

Department Thai

Student's signature.....

Field of study Thai

Advisor's signature.....

Academic year 2004

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือดูแลเอาใจใส่ เป็นอย่างดียิ่งของศาสตราจารย์ ดร. ปราณี กุลละวณิชย์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ กรุณาสละเวลาอันมีค่า เพื่อให้คำแนะนำแก้ไขและตรวจทานอย่างละเอียด รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะ และข้อคิดเห็นต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์และมีคุณค่ายิ่งต่อการวิจัย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่งใน ความกรุณาของท่าน จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. กิ่งกาญจน์ เทพกาญจนา รอง ศาสตราจารย์ ดร. สุนันท์ อัญชลีนุกูล และ อาจารย์ ดร. เทพี จรัสจรวงเกียรติ ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไข วิทยานิพนธ์และได้ให้คำแนะนำอันมีประโยชน์ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ภาควิชาภาษาไทยและภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่าน ที่ถ่ายทอดความรู้ทางภาษาไทยและภาษาศาสตร์ ให้แก่ผู้วิจัย

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ มหาวิทยาลัยชนชาติกวางสีแห่งประเทศไทย ที่อนุญาต ให้ผู้วิจัยลาศึกษาต่อได้ตามเวลาที่กำหนด และให้ทุนอุดหนุนการศึกษาด้วย นอกจากนี้ ผู้วิจัยยัง ต้องขอขอบพระคุณอาจารย์ภาควิชาภาษาไทย คณะภาษาต่างประเทศ มหาวิทยาลัยชนชาติกวางสี ที่ ให้ความช่วยเหลือและกำลังใจมาตลอด

ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความรัก ความมีน้ำใจ และความช่วยเหลือในทุก ๆ ด้านจาก เพื่อน ๆ ชาวไทย จึงขอขอบคุณมาก ณ ที่นี้ด้วย

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณะกรรมการกองทุนอุดหนุนการศึกษาแห่ง ประเทศจีน (China Scholarship Council) และสำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่าง ประเทศ กระทรวงการต่างประเทศแห่งประเทศไทย ที่ให้ทุนอุดหนุนการศึกษาแก่ผู้วิจัยตลอด หากไม่มีทุนจากหน่วยงานดังกล่าว ผู้วิจัยอาจไม่สามารถสำเร็จการศึกษาได้อย่างราบรื่น จึง ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฎ
บทที่	
๑. บทนำ.....	๑
๑.๑ ความเป็นมาของปัญหา.....	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
๑.๓ สมมุติฐานของการวิจัย	๓
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๓
๑.๕ วิธีการดำเนินการวิจัย	๔
๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๖
๑.๗ นิยามศัพท์	๖
๑.๘ แนะนำภาษาอ้างอิง	๘
๒. บททบทวนวรรณกรรม.....	๑๖
๒.๑ การศึกษาเวลาในภาษาไทย	๑๖
๒.๒ การศึกษาเวลาในภาษาจีน	๒๖
๒.๓ สรุปบททบทวนวรรณกรรม	๓๖
๓. วิธีการบอกจุดของเวลาภายใน ๑ วันในภาษาไทยและภาษาจีน.....	๓๙
๓.๑ วิธีการบอกจุดของเวลาภายใน ๑ วันในภาษาไทย	๓๙
๓.๑.๑ การบอกเวลาที่ไม่เป็นทางการ	๓๙
๓.๑.๒ การบอกเวลาที่เป็นกึ่งทางการ	๔๓
๓.๑.๓ การบอกเวลาที่เป็นทางการ	๕๐

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
๓.๒ วิธีการบอกจุดของเวลาภายใน ๑ วันในภาษาอังกฤษ	๕๒
๓.๒.๑ การบอกเวลาที่ไม่เป็นทางการ	๕๒
๓.๒.๒ การบอกเวลาที่เป็นกึ่งทางการ	๕๖
๓.๒.๓ การบอกเวลาที่เป็นทางการ	๖๑
๓.๓ เปรียบเทียบวิธีการบอกจุดของเวลาภายใน ๑ วัน ในภาษาไทย และภาษาอังกฤษ.....	๖๓
๔. วิธีการบอกวัน เดือน ปีในภาษาไทยและภาษาอังกฤษ.....	๖๘
๔.๑ วิธีการบอกวัน เดือน ปีในภาษาไทย	๖๘
๔.๑.๑ การบอกเวลาที่ไม่เป็นทางการ	๖๘
๔.๑.๒ การบอกเวลาที่เป็นทางการ	๗๒
๔.๒ วิธีการบอกวัน เดือน ปีในภาษาอังกฤษ	๗๓
๔.๒.๑ การบอกเวลาที่ไม่เป็นทางการ	๗๓
๔.๒.๒ การบอกเวลาที่เป็นทางการ	๘๑
๔.๓ เปรียบเทียบวิธีการบอกวัน เดือน ปีในภาษาไทยและภาษาอังกฤษ.....	๘๓
๕. วิธีการบอกระยะเวลาในภาษาไทยและภาษาอังกฤษ.....	๙๑
๕.๑ การบอกระยะเวลาโดยประมาณในภาษาไทย	๙๑
๕.๑.๑ วิธีการบอกระยะเวลาโดยประมาณในภาษาไทย	๙๒
๕.๑.๒ วิธีการบอกระยะเวลาดั้งและระยะเวลายาวในภาษาไทย	๑๐๑
๕.๒ การบอกระยะเวลาของเวลาโดยประมาณในภาษาอังกฤษ	๑๐๖
๕.๒.๑ วิธีการบอกระยะเวลาโดยประมาณในภาษาอังกฤษ	๑๐๖
๕.๒.๒ วิธีการบอกระยะเวลาดั้งและระยะเวลายาวในภาษาอังกฤษ	๑๑๔
๕.๓ เปรียบเทียบวิธีการบอกระยะเวลาโดยประมาณในภาษาไทยและภาษาอังกฤษ.....	๑๑๕
๖. โลกทัศน์ที่สะท้อนจากวิธีการบอกเวลาในภาษาไทยและภาษาอังกฤษ.....	๑๒๔
๗. สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ.....	๑๓๐
๗.๑ สรุปผลการวิจัย.....	๑๒๐
๗.๒ อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ	๑๓๓

สารบัญ (ต่อ)

รายการอ้างอิง.....	หน้า ๑๓๕
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	๑๓๖

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
ตารางที่ ๑	การเปรียบเทียบวิธีการบอกเวลาภายใน ๑ วัน ในภาษาไทยและภาษาจ้วง.....	๖๓
ตารางที่ ๒	การเปรียบเทียบวิธีการบอกวัน เดือน ปีที่ไม่เป็นทางการในภาษาไทย และภาษาจ้วง.....	๘๓
ตารางที่ ๓	การเปรียบเทียบวิธีการบอกวัน เดือน ปีที่เป็นทางการในภาษาไทย และภาษาจ้วง.....	๘๕
ตารางที่ ๔	การเปรียบเทียบวิธีการบอกระยะเวลาโดยประมาณในภาษาไทย และภาษาจ้วง.....	๑๑๕
ตารางที่ ๕	การเปรียบเทียบวิธีการบอกระยะเวลาสั้นและระยะเวลายาวในภาษาไทย และภาษาจ้วง.....	๑๒๒

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
แผนภูมิที่ ๑	
แผนภูมิแสดงการแบ่งเวลาภายใน ๑ วันในภาษาไทยตาม ระบบตัวเลข๑-๕.....	๔๖
แผนภูมิที่ ๒	
แผนภูมิแสดงการแบ่งเวลาภายใน ๑ วันในภาษาไทยตาม ระบบตัวเลข๑-๑๒.....	๔๕
แผนภูมิที่ ๓	๕๒
แผนภูมิแสดงการบอกเวลาภายใน ๑ วันตามแบบสากลในภาษาไทย.....	
แผนภูมิที่ ๔	
แผนภูมิแสดงการแบ่งเวลาภายใน ๑ วันในภาษาอังกฤษตาม ระบบตัวเลข๑-๑๒.....	๕๕
แผนภูมิที่ ๕	๖๒
แผนภูมิแสดงการบอกเวลาภายใน ๑ วันตามแบบสากลในภาษาอังกฤษ.....	
แผนภูมิที่ ๖	๖๕
แผนภูมิแสดงการบอกวันที่บ่งบอกจุดของเวลาชัดเจนในภาษาไทย.....	
แผนภูมิที่ ๗	๗๐
แผนภูมิแสดงการบอกเดือนที่บ่งบอกจุดของเวลาชัดเจนในภาษาไทย.....	
แผนภูมิที่ ๘	๗๐
แผนภูมิแสดงการบอกปีที่บ่งบอกจุดของเวลาชัดเจนในภาษาไทย.....	
แผนภูมิที่ ๙	
แผนภูมิแสดงการบอกเวลาวัน เดือน ปีที่ไม่บ่งบอกจุดของเวลาชัดเจน ในภาษาไทย.....	๗๑
แผนภูมิที่ ๑๐	๗๘
แผนภูมิแสดงการบอกวันที่บ่งบอกจุดของเวลาชัดเจนในภาษาอังกฤษ.....	
แผนภูมิที่ ๑๑	๗๕
แผนภูมิแสดงการบอกเดือนที่บ่งบอกจุดของเวลาชัดเจนในภาษาอังกฤษ.....	
แผนภูมิที่ ๑๒	๗๕
แผนภูมิแสดงการบอกปีที่บ่งบอกจุดของเวลาชัดเจนในภาษาอังกฤษ.....	
แผนภูมิที่ ๑๓	
แผนภูมิแสดงการบอกเวลาวัน เดือน ปีที่ไม่บ่งบอกจุดของเวลาชัดเจน..... ในภาษาอังกฤษ.....	๘๐
แผนภูมิที่ ๑๔	๑๐๒
แผนภูมิแสดงการบอกระยะเวลาสั้น ๆ โดยไม่เกินครึ่งวันในภาษาไทย.....	
แผนภูมิที่ ๑๕	๑๐๔
แผนภูมิแสดงการบอกระยะเวลายาว โดยไม่เกิน ๑ ชั่วโมงในภาษาไทย.....	
แผนภูมิที่ ๑๖	๑๐๕
แผนภูมิแสดงการบอกระยะเวลายาว โดยชั่วโมงขึ้นไปในภาษาไทย.....	
แผนภูมิที่ ๑๗	๑๑๕
แผนภูมิแสดงการบอกระยะเวลาสั้น ๆ โดยไม่เกินครึ่งวันในภาษาอังกฤษ.....	
แผนภูมิที่ ๑๘	๑๑๗
แผนภูมิแสดงการบอกระยะเวลายาว โดยไม่เกิน ๑ ชั่วโมงในอังกฤษ.....	

(พรพรรณ จันทโรจนานนท์ ,๒๕๓๖) เป็นต้น ผลการศึกษาวิจัยดังกล่าวเป็นประโยชน์ให้กับผู้ที่สนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจ้วงเป็นอย่างมาก

อย่างไรก็ตาม เมื่อสำรวจผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจ้วงเท่าที่ผ่านมา ผู้วิจัยพบว่าการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจ้วงนั้นยังมีอีกแง่มุมหนึ่งที่น่าสนใจอย่างยิ่ง และพบว่ายังไม่มีผู้ใดศึกษาอย่างละเอียด นั่นก็คือการศึกษาวิธีการบอกเวลาของชาวไทยและชาวจ้วง ผู้วิจัยสังเกตว่าในภาษาไทยและภาษาจ้วงมีคำบอกเวลาหลาย ๆ คำที่น่าสนใจ อย่างเช่น ในภาษาไทยและภาษาจ้วงต่างก็ใช้ ปีนี้ *pəu'ŋəu*⁵ ปีหน้า *pəu'na:*⁵ มาบอกเวลาของปีนี้ และปีที่ถัดไปจากปีนี้ แต่ในภาษาจ้วงมีการใช้ *pəu'kai'* มาบอกปีก่อนปีที่แล้วซึ่งไม่ปรากฏใช้ในภาษาไทยปัจจุบัน อีกตัวอย่างหนึ่ง ภาษาไทยกับภาษาจ้วงใช้ *ชั่วพริบตาเดียว* *jap'tha:*¹ *ชั่วอึดใจ* *mat'cəu*¹ มาบอกระยะเวลาอันสั้นมาก นอกจากนั้นแล้ว ภาษาจ้วงยังมีคำพูดว่า *pak'maŋ'hap*¹ (ปากยังไม่หุบ) *khai'ʔau'fəu*² (เหมือนเอามือหยิบไฟ) ฯลฯ มาบอกระยะเวลาอันสั้นด้วยซึ่งไม่ปรากฏใช้ในภาษาไทย ในทางตรงข้ามภาษาไทยมีคำพูดว่า *ชั่วลัดนิ้วมือเดียว* *ชั่วช่วงกระดิกหูแฉก* ฯลฯ มาบอกระยะเวลาอันสั้น ซึ่งก็ไม่ปรากฏในภาษาจ้วง ผู้วิจัยสงสัยว่าจะมีการใช้ภาษาของชาวไทยกับชาวจ้วงทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกันอย่างไรอีกบ้างในการบอกเวลา และสนใจว่าสิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นอะไรได้บ้าง

เนื่องจากเวลาเป็นสิ่งที่มนุษย์เรามองไม่เห็น สัมผัสไม่ได้ และเมื่อต้องสื่อสารถึงสิ่งไร มนุษย์เราจึงจำเป็นต้องใช้วิธีต่าง ๆ พุดถึงมัน วิธีที่สำคัญอย่างหนึ่งก็คือการใช้ภาษา วิธีการบอกเวลาของภาษาใดนอกจากจะทำให้เราสามารถเข้าใจโลกทัศน์ในเรื่องเวลาของเจ้าของภาษานั้นแล้ว ยังสามารถช่วยให้เราเข้าใจสังคม วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีที่สะท้อนจากภาษานั้นด้วย

สำหรับผลงานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องเวลาในภาษาไทยเท่าที่ผ่านมา พบว่ามีวิทยานิพนธ์เรื่อง คำบอกเวลาในภาษาไทย (น้อมนิจ วงศ์สุทธิธรรม,๒๕๑๕) เรื่อง คำบอกเวลาในภาษาไทยถิ่นใต้จังหวัดนครศรีธรรมราช (อรนุช สุวรรณรัตน์ ,๒๕๓๔) เรื่อง Conceptual Metaphors of Time in Thai and English (Kvalheim,Dale R , ๒๕๔๓) และผลงานวิจัยเรื่อง A Historical Study of Time Markers in Thai (Pranee Kullavanijaya ,๒๐๐๓) วิทยานิพนธ์ ๓ เรื่องแรกได้ศึกษาเรื่องเวลาในแง่มุมต่าง ๆ กล่าวคือ น้อมนิจ วงศ์สุทธิธรรม (๒๕๑๕) ได้ศึกษาคำบอกเวลาในภาษาไทยกรุงเทพฯ ด้านตำแหน่งและหน้าที่ อรนุช สุวรรณรัตน์ (๒๕๓๕) ได้ศึกษาคำบอกเวลาในด้านความหมาย โครงสร้าง ตำแหน่ง หน้าที่ และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง เคล ควาลไฮม (Kvalheim, Dale R) (๒๕๔๓) ได้ศึกษาเรื่องเวลาในด้านเปรียบเทียบอุปลักษณ์ของเวลาในภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ส่วน ปราณี กุลละวณิชย์ (Pranee Kullavanijaya,๒๐๐๓) ได้ศึกษาเรื่องคำบอกเวลา (time marker) ในภาษาไทยตามแนวภาษาศาสตร์เชิงประวัติ โดยศึกษาด้านโครงสร้าง ประเภทของความหมาย(semantic types)และมโนทัศน์ของเวลา อย่างไรก็ตาม

เมื่อวิเคราะห์ผลงานที่ได้กล่าวมา ผู้วิจัยยังไม่พบมีผลงานใดศึกษาคำบอกเวลาในภาษาจ้วง และเปรียบเทียบวิธีการบอกเวลาในภาษาไทยกับภาษาจ้วงอย่างละเอียด

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบวิธีการบอกเวลาในภาษาไทย และภาษาจ้วง และศึกษาโลกทัศน์ที่สะท้อนจากวิธีการบอกเวลาดังกล่าว แต่เนื่องจากชนชาติจ้วง เป็นชนชาติกลุ่มหนึ่งในประเทศจีนโดยอาศัยอยู่แผ่นดินจีนมาสองพันกว่าปี ภาษาจ้วงก็เป็นภาษาหนึ่งในสังคมจีน ผู้วิจัยจึงคิดว่า ถึงแม้ภาษาไทยกับภาษาจ้วงเป็นภาษาที่จัดอยู่ในตระกูลเดียวกัน แต่สังคมจ้วงก็ได้รับอิทธิพลด้านภาษาและวัฒนธรรมจากจีนมามาก ดังนั้น วิธีการบอกเวลาในภาษาไทยและภาษาจ้วงน่าจะมีความแตกต่างกันมากกว่าความเหมือน รวมทั้งโลกทัศน์ที่สะท้อนจากวิธีการบอกเวลาดังกล่าว

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑.๒.๑ ศึกษาและเปรียบเทียบวิธีการบอกเวลาในภาษาไทยกรุงเทพฯ และภาษาจ้วงสังซือ
- ๑.๒.๒ ศึกษาโลกทัศน์ที่สะท้อนจากวิธีการบอกเวลาในภาษาไทยกรุงเทพฯ และภาษาจ้วงสังซือ

๑.๓ สมมุติฐานของการวิจัย

- ๑.๓.๑ วิธีการบอกเวลาได้แก่วิธีการบอกวัน เดือน ปี ในภาษาไทยกรุงเทพฯ และภาษาจ้วงสังซือมีความแตกต่างมากกว่าความเหมือน
- ๑.๓.๒ โลกทัศน์ที่สะท้อนจากวิธีการบอกวัน เดือน ปี ในภาษาไทยกรุงเทพฯ และภาษาจ้วงสังซือมีความแตกต่างมากกว่าความเหมือน

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

- ๑.๔.๑ ศึกษาคำหรือสำนวนที่มีความหมายเกี่ยวกับเวลา วัน เดือน ปี ที่ปรากฏในข้อมูลภาษาไทยปัจจุบันจากพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานฉบับ ๒๕๔๒ พจนานุกรมนอกราชบัณฑิตยสถานฉบับ ๒๕๔๓ และพจนานุกรมคลังคำฉบับปี ๒๕๔๔ นอกจากนั้น ศึกษาข้อมูลที่เก็บเพิ่มเติมจากผู้บอกภาษาด้วย
- ๑.๔.๒ ศึกษาคำหรือสำนวนที่มีความหมายเกี่ยวกับเวลาวัน เดือน ปี ในภาษาจ้วงสังซือโดยเก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษาจ้วงสังซือเป็นหลัก และจากภาษาเขียนในหนังสือเรื่อง Shangsi Geyaoji (Huang shaoyu, ๑๙๙๑) (บทเพลงพื้นเมืองสังซือ) เป็นส่วนเสริม
- ๑.๔.๓ ไม่ศึกษาคำหรือสำนวนบอกเวลาที่เป็นภาษาโบราณ ภาษาไทยถิ่นอื่น ๆ นอกจากภาษาถิ่นกรุงเทพฯ หรือภาษาที่ใช้ในเฉพาะด้าน เช่น โหราศาสตร์ กฎหมาย

วรรณคดี วรรณกรรม เป็นต้น

๑.๕ วิธีการดำเนินการวิจัย

๑.๕.๑ สํารวจเอกสาร หนังสือ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้

๑.๕.๒ วิธีการเก็บข้อมูล

ในการเก็บข้อมูลค่าบอกเวลา ผู้วิจัยได้แบ่งการเก็บข้อมูลเป็น ๒ ขั้นตอน ขั้นตอนแรกคือการเก็บข้อมูลในภาษาไทย ขั้นตอนที่สองคือการเก็บข้อมูลในภาษาอังกฤษ

๑.๕.๒.๑ การเก็บข้อมูลในภาษาไทย

การเก็บข้อมูลในภาษาไทย ผู้วิจัยได้แบ่งวิธีการเก็บข้อมูลเป็น ๒ ประเภท กล่าวคือ เก็บข้อมูลจากพจนานุกรม และเก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษา

๑.๕.๒.๑.๑ การเก็บข้อมูลจากพจนานุกรม

ในการเก็บข้อมูลจากพจนานุกรมนี้ ผู้วิจัยได้ใช้พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานฉบับ ๒๕๔๒ พจนานุกรมนอกราชบัณฑิตยสถานฉบับ ๒๕๔๓ และพจนานุกรมคลังคำ(นววรรณ พันธุมธา , ๒๕๔๔) เป็นแหล่งเก็บข้อมูล สาเหตุที่ผู้วิจัยเลือกเก็บจากพจนานุกรมทั้ง ๓ ฉบับ เพราะเป็นพจนานุกรมปรับปรุงตีพิมพ์ล่าสุด ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าน่าจะเก็บคำศัพท์ต่าง ๆ ได้สมบูรณ์ครบถ้วนมากกว่าพจนานุกรมฉบับอื่นๆ ส่วนวิธีการคัดเลือกคำก็คือคัดเลือกคำหรือสำนวนที่มีความหมายเกี่ยวกับเวลาออกมาทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นคำหรือกลุ่มคำใดก็ตาม ผลการคัดเลือกคือคำหรือสำนวนที่คัดเลือกจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ มีทั้งหมด ๕๔๐ คำ พจนานุกรมคลังคำ(นววรรณ พันธุมธา, ๒๕๔๔) ๕๑๔ คำและพจนานุกรมนอกราชบัณฑิตยสถานฉบับ ๒๕๔๓ อีก ๒๘ คำ จากคำที่คัดมาทั้งหมดนี้ มีคำศัพท์จำนวนหนึ่งที่มีรูปเหมือนกันและความหมายคล้ายคลึงกัน ผู้วิจัยจึงเก็บครั้งเดียวโดยรวบรวมได้คำศัพท์หรือสำนวนที่มีความหมายเกี่ยวกับเวลาทั้งหมด ๗๑๖ คำ ขั้นตอนที่สองคือจากคำหรือสำนวนทั้งหมด ๗๑๖ คำนี้ คัดเลือกคำหรือสำนวนที่อยู่ในขอบเขตการศึกษาของผู้วิจัย คำที่ไม่อยู่ในขอบเขตการศึกษาจะตัดออกไป เช่น

- คำบอกเวลาที่ใช้ในสมัยโบราณและปัจจุบันไม่ได้ใช้แล้ว เช่น เข้า ขณะ ชั่วเบา งาม บุปผาชาต ปฐมาชาต ปีจนา เพราะ ฯลฯ

- คำบอกเวลาที่ใช้ในบางท้องถิ่นที่ไม่ใช่กรุงเทพฯ เช่น กะเด็ เกียง(ถิ่นพายัพ) เจียง(ถิ่นพายัพ อีสาน) ใจี ๆ (ถิ่นพายัพ) เป้า(ถิ่นพายัพ) หัวฟืนหัวไฟ (ถิ่นอีสาน) เหมา(ถิ่นอีสาน) ฯลฯ

- คำบอกเวลาที่ใช้ในบทกวี และบทกลอนเท่านั้น เช่น จิรกาล บัดเดี๋ยว ทิวา ทิพา อาทิตยวาร จัทราวาร นิสา เทียรชชาติ เบิกอรุณ ฯลฯ

อะไรบ้าง และเวลาตามปฏิทิน เช่น วันต่าง ๆ ภายใน ๑ สัปดาห์ ๑ เดือนนั้น มีคำเรียกอะไรบ้าง เดือนต่าง ๆ ภายใน ๑ ปีนั้น มีคำเรียกอะไรบ้าง เป็นต้น

ข. วิธีการสอบถามคำบอกระยะของเวลา

ในการสอบถามคำบอกระยะของเวลานี้ ผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลที่รวบรวมทั้งหมดนั้นไป สอบถามผู้บอกภาษา โดยตั้งคำถามต่าง ๆ เช่น คำนี้ยังใช้อยู่หรือไม่ ถ้าใช้อยู่หมายความว่าอะไร หรือหมายถึงช่วงเวลาใด พร้อมให้ผู้บอกภาษายกตัวอย่างประกอบกรอธบาย นอกจากนี้ ให้ผู้บอกภาษาช่วยเพิ่มคำบอกระยะเวลาอื่น ๆ ที่ไม่ได้เก็บไว้ในข้อมูลเบื้องต้น

๑.๕.๒.๒ วิธีการเก็บข้อมูลในภาษาจ้วงสำงซี

สำหรับการเก็บข้อมูลในภาษาจ้วงนั้น เนื่องจากข้อมูลในภาษาจ้วงที่เป็นพจนานุกรม หนังสือ หรือเอกสารนั้นมีน้อยมาก ฉะนั้น ผู้วิจัยจึงต้องอาศัยการสอบถามผู้บอกภาษาเป็นหลัก ส่วนวิธีการสอบถามผู้บอกภาษานั้น ใช้วิธีแบบเดียวกันกับวิธีการสอบถามผู้บอกภาษาไทย ที่ต่างกัน คือบางที่ต้องใช้ภาษาจีนกลางมาช่วยตั้งคำถามเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นภาษาจ้วง ในกรณีที่ผู้บอกภาษาให้คำเงินมานั้น ผู้วิจัยก็ต้องซักถามต่อไปว่าคำคำนี้มีคำจ้วงไหม พูดยังไง เป็นต้น

ในการสอบถามผู้บอกภาษาทั้งภาษาไทยและภาษาจ้วง นอกจากสอบถามคำบอกเวลาต่าง ๆ ตามที่ต้องการแล้ว ผู้วิจัยยังได้สอบถามเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมของชาวไทยกรุงเทพฯและชาวจ้วงสำงซีด้วย เพื่อนำมาพิจารณาว่าชาวไทยกรุงเทพฯกับชาวจ้วงสำงซีนั้นมีวัฒนธรรมหรือโลกทัศน์ที่เกี่ยวกับเวลาเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

๑.๕.๓ การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่ต้องการแล้ว ผู้วิจัยก็นำข้อมูลเหล่านี้ไปวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และสรุปผลการวิเคราะห์ พร้อมให้ข้อเสนอแนะ

๑.๕.๔ การคัดเลือกผู้บอกภาษา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดผู้บอกภาษาทั้งภาษาไทยและภาษาจ้วง ภาษาละ 10 คน โดยมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- อายุอยู่ในระหว่าง ๔๐ - ๘๐ ปี เนื่องจากผู้วิจัยคิดว่าคนที่มียุอยู่ในเกณฑ์นี้ น่าจะรู้จักคำบอกเวลามากกว่าคนที่มียุน้อยกว่า และเป็นคนที่รักษาภาษาและวัฒนธรรมของตนได้ดีที่สุด

- ผู้บอกภาษาต้องเป็นผู้ที่มีถิ่นกำเนิดที่กรุงเทพฯ หรือสี่งซี และได้พูดภาษาไทยกรุงเทพฯ หรือภาษาจ้วงสี่งซีมาตลอดในชีวิตประจำวัน
- ผู้บอกภาษาต้องเป็นผู้ที่มีสภาพจิตสมบูรณ์ พุคจาชัดเจน และสามารถเข้าใจคำถามของผู้วิจัยได้

๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- ๑.๖.๑ เข้าใจวิธีการบอกเวลาในภาษาไทยกรุงเทพฯ และภาษาจ้วงสี่งซี อีกทั้งเข้าใจโลกทัศน์ที่สะท้อนจากวิธีการบอกเวลาในภาษาไทยกรุงเทพฯ และภาษาจ้วงสี่งซีด้วย
- ๑.๖.๒ เป็นแนวทางให้กับผู้ที่สนใจศึกษาเรื่องเวลา
- ๑.๖.๓ เป็นแนวทางให้กับผู้ที่สนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจ้วง หรือผู้ที่สนใจศึกษาความรู้ต่าง ๆ ในตระกูลไท

๑.๗ นิยามศัพท์

๑.๗.๑ *คำบอกเวลา* ในงานวิจัยนี้หมายถึง คำนามและนามวลีที่ทำหน้าที่บอกจุดของเวลา และระยะของเวลา ซึ่งอาจเป็นคำเดี่ยว คำประสม หรือวลีก็ได้

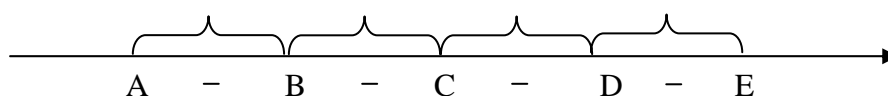
๑.๗.๒ *จุดของเวลา (point of time)* ในงานวิจัยนี้หมายถึง จุดใดจุดหนึ่งในกระแสเวลาดังเช่นแผนภูมิแสดงต่อไปนี้

(ลูกศรแสดงกระแสเวลา A B C D E แสดงจุดของเวลา)

จุดของเวลาแสดงตำแหน่งหรือลำดับของเวลา ซึ่งช่วยตอบคำถามที่ว่า เมื่อไร ได้

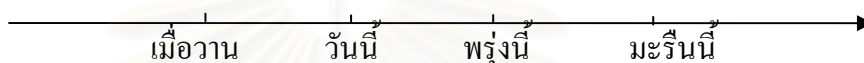
๑.๗.๓ *ระยะของเวลา (period of time)* ในงานวิจัยนี้หมายถึง ช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่งในกระแสเวลา ดังเช่นแผนภูมิแสดงต่อไปนี้

(ลูกศรแสดงกระแสเวลา A - B B - C C - D แสดงระยะของเวลา)

ระยะเวลาของเวลาจะแสดงช่วงเวลาที่สูงขึ้น ยาวหรือจำนวนของเวลา ซึ่งตอบคำถามที่ว่า เวลาเท่าไร ได้

ตามคำนิยามดังกล่าว คำบอกเวลาภายใน ๑ วัน หรือคำบอกเวลาของวัน เดือน ปี ต่าง ๆ เช่นคำว่า เช้า สาย เย็น บ่าย คำ คิก วันนี้ พรุ่งนี้ มะรืนนี้ เดือนนี้ เดือนที่แล้ว เดือนหน้า ปีนี้ ปีที่แล้ว ปีหน้า ฯลฯ จัดเป็นคำบอกจุดของเวลาทั้งสิ้น เพราะคำเหล่านี้จะตอบคำถาม “เมื่อไร” ได้เช่น มาเมื่อไร มาเย็นนี้/วันนี้ เป็นต้น คำเหล่านี้มีคุณสมบัติช่วยบอกตำแหน่งหรือลำดับของเวลาได้เช่น เมื่อพูดถึงเวลาของวันต่าง ๆ เช่น เมื่อวาน วันนี้ พรุ่งนี้ มะรืนนี้ เป็นต้น เราจะทราบได้ทันทีว่า เมื่อวานย่อมมาก่อนวันนี้ พรุ่งนี้ย่อมมาหลังวันนี้ และ มะรืนนี้ย่อมมาหลังพรุ่งนี้ เป็นต้น โดยจะแสดงเป็นแผนภูมิดังต่อไปนี้ได้

ดังที่ได้กล่าวมา คำบอกจุดของเวลาจะช่วยบอกจุดใดจุดหนึ่งในกระแสเวลา แต่ไม่ได้หมายความว่าคำบอกจุดของเวลาจะไม่แสดงปริมาณของเวลา เมื่อเรากล่าวถึง เช้านี้ วันนี้ หรือ ปีนี้ คำว่า เช้านี้ วันนี้ หรือปีนี้ ย่อมมีปริมาณของเวลาอยู่ในตัว คำว่า เช้านี้ อาจหมายถึงช่วงเวลาตั้งแต่สว่างจนก่อนเที่ยง คำว่า วันนี้ ย่อมมีความหมาย ๒๔ ชั่วโมงอยู่ในตัว และคำว่า ปีนี้ ย่อมบ่งบอกเวลา ๑๒ เดือน หรือ ๓๖๕ วันอยู่ในตัว ผู้วิจัยไม่จัดคำเหล่านี้เป็นคำบอกระยะของเวลา เนื่องจากคำเหล่านี้ไม่สามารถตอบคำถามว่า “เวลานานเท่าไร” ได้ เช่น ถ้าเราถามว่า คุณจะไปเมื่อไร เราอาจจะตอบว่า ฉันจะไปเช้านี้/วันนี้/ปีนี้ และเมื่อเราถามว่า คุณจะไปนานเท่าไร เราจะตอบว่า ไปทั้งเช้า/สองวัน/สองปี แต่ไม่ตอบว่า *ไปเช้านี้/วันนี้/ปีนี้ เป็นต้น

๑.๗.๔ วิธีการบอกเวลา ในบทวิจัยนี้หมายถึง การใช้ภาษาได้แก่คำหรือหน่วยสร้างในการบอกจุดของเวลาและระยะเวลาของเวลาในภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

๑.๗.๕ โลกทัศน์ หมายถึง ภาพที่บุคคลในสังคมมองเห็นตัวเขาและความสัมพันธ์ของตัวเขากับสังคมหรือโลกรอบ ๆ ตัว

๑.๘ แนะนำภาษาจ้วงสี่งซี

ภาษาจ้วงสี่งซีเป็นภาษาที่ใช้อยู่ในอำเภอสี่งซี อำเภอสี่งซี(shangsi)ตั้งอยู่ภาคใต้ของมณฑลปกครองตนเองชนชาติจ้วงกวางสีแห่งประเทศไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือติดกับเมืองซินโจว ภาคตะวันตกติดกับอำเภอหนิงหมิง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือติดกับอำเภอหยงหนิง ภาคใต้ติดกับ

อำเภอฝางเมือง ภาคเหนือติดกับอำเภอฝาง อำเภอฝางซึ่งมีเนื้อที่ทั้งหมด ๒,๘๑๖ ตารางกิโลเมตร ที่มาของชื่ออำเภอฝางซึ่งคือ ในอำเภอฝางซึ่งมีแม่น้ำหลักสายหนึ่ง เรียกว่า เชียงเจียง(หมายถึงแม่น้ำ เชียง)ในสมัยราชวงศ์ถังได้โจง ได้ตั้งชื่อสถานที่แห่งนี้เป็น เชียงจาง (หมายถึงเมืองเชียง)จนถึง สมัยราชวงศ์ถังเสียนจง ได้เปลี่ยนชื่อเป็นฝางซึ่งโจว(หมายถึงเมืองฝาง) เนื่องจากในภาษาจ้วงฝาง ซึ่ง คำว่า ฝาง ฟ้องเสียงกับคำว่า เชียง ส่วนคำว่า ฝางหมายถึงแม่น้ำ สรุปแล้ว ฝางซึ่ง ได้ชื่อมาจาก แม่น้ำเชียงนั่นเอง

ประชากรของอำเภอฝางซึ่งมี ๑๕๓,๗๑๘ คน มีชนชาติกลุ่มต่าง ๆ อาศัยอยู่หลายกลุ่ม ที่สำคัญมี ๓ กลุ่ม กล่าวคือ ชนชาติจ้วง โดยมีประชากรมากที่สุด ถึง ๑๖๓,๑๓๐ คน เป็นร้อยละ ๘๖.๘ ของประชากรทั้งหมด รองลงมาคือชนชาติฮั่น มีประชากร ๑๗,๗๑๔ คน เป็นร้อยละ ๙.๒ ชนชาติเข้า ๗,๖๕๐ คน เป็นร้อยละ ๓.๙ นอกจากนั้น ยังมีชนชาติกลุ่มอื่น ๆ อีก ๑๖๔ คน (ตามข้อมูลสถิติของปี ค.ศ.๑๙๙๐)

ชนชาติจ้วงในอำเภอฝางซึ่งเรียกตนเองว่าฮอนโถ่ย (hon²toi⁵) โดยมีภาษาจ้วงเป็นภาษา ประจำท้องถิ่น นอกจากนี้ ภาษากวางตุ้ง ภาษาแคะ และภาษาจีนกลางก็มีใช้สำหรับคนบางกลุ่ม ปัจจุบันสถานีวิทยูทางอำเภอเมื่อประกาศข่าวมักใช้ภาษาจ้วงควบคู่ไปกับภาษาจีนกลาง สถานียชนส่ง มักใช้ภาษาจ้วง ภาษากวางตุ้ง และภาษาจีนกลางมาประกาศข่าว ส่วนโรงเรียนต่าง ๆ ส่วนใหญ่ จะให้ใช้ภาษาจีนกลางในการเรียนการสอน

นักภาษาศาสตร์ Fangkuei Li ได้แบ่งภาษาตระกูลไท (Tai family) เป็น ๓ กลุ่ม กล่าวคือ กลุ่มภาษาไทเหนือ(Northern Tai) กลุ่มภาษาไทกลาง (Central Tai) และกลุ่มภาษาไท ตะวันตกเฉียงใต้ (Southwest Tai) โดยอาศัยหลักเกณฑ์ทางศัพท์และการเปลี่ยนแปลงทางเสียง (ปราณี กุลละวณิชย์, ๒๕๒๕: ๓) เมื่อวิเคราะห์ลักษณะของภาษาจ้วงฝางซึ่งแล้ว ภาษาจ้วงฝางซึ่ง จะจัดอยู่ในภาษาไทกลุ่มกลาง

ต่อไปนี้ ผู้วิจัยขอสรุประบบเสียงวรรณยุกต์ พยัญชนะ และสระของภาษาจ้วงฝางซึ่ง ดังต่อไปนี้

๑. หน่วยเสียงวรรณยุกต์

ภาษาจ้วงฝางซึ่งมีหน่วยเสียงวรรณยุกต์ ๖ หน่วย คือ

หน่วยที่ ๑ หน่วยเสียงกลางระดับ

หน่วยที่ ๒ หน่วยเสียงต่ำระดับ

หน่วยที่ ๓ หน่วยเสียงกลาง-ขึ้น หรือสูงระดับ

หน่วยที่ ๔ หน่วยเสียงกลาง-ตก

หน่วยที่ ๕ หน่วยเสียงต่ำ-ขึ้น

หน่วยที่ ๖ หน่วยเสียงต่ำ-ตก

วรรณยุกต์ /1/ ลักษณะเสียงเริ่มจากระดับ 3 แล้วสิ้นสุดด้วยระดับเดียวกัน เป็นเสียง [33]

ตัวอย่าง	pa: ¹	“ปลา ”
	kam ¹	“กำ ”
	kat ¹	“ กัด ”

วรรณยุกต์ /2/ ลักษณะเสียงเริ่มจากระดับ 2 แล้วสิ้นสุดด้วยระดับเดียวกัน เป็นเสียง [22]

ตัวอย่าง	pu:n ²	“ย้าย ”
	na: ²	“นา ”
	wa:i ²	“ควาย ”

วรรณยุกต์ /3/ ลักษณะเสียงเริ่มจากระดับ 3 แล้วขึ้นไปถึงระดับ 5 เป็นเสียง [35]

เสียงวรรณยุกต์ที่สามนี้ บางทีจะกลายเป็นเสียง [55] ได้

ตัวอย่าง	ka:i ³	“ ไก่ ”
	tom ³	“ ต้ม ”
	pan ³	“ ปั้น ”

วรรณยุกต์ /4/ ลักษณะเสียงเริ่มจากระดับ 4 แล้วตกลงมาถึงระดับ 2 เป็นเสียง [42]

ตัวอย่าง	tha: ⁴	“ท่า,แม่น้ำ ”
	phu: ⁴	“เสื้อผ้า ”
	nau ⁴	“เนา ”

วรรณยุกต์ /5/ ลักษณะเสียงเริ่มจากระดับ 1 แล้วขึ้นสูงมาถึงระดับ 3 เป็นเสียง [13]

ตัวอย่าง	na: ⁵	“หน้า ”
	?ai ⁵	“ใต้ ”
	kə:u ⁵	“ไกล ”

วรรณยุกต์ /6/ ลักษณะเสียงเริ่มจากระดับ 3 แล้วตกลงมาถึงระดับ 1 เป็นเสียง [31]

ตัวอย่าง	ma: ⁶	“ม่า ”
	lən ⁶	“ลีน ”
	nam ⁶	“น้ำ ”

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ปรากฏในพยางค์ตายมีหน่วยเสียง/1/ /2/ /3/ /6/

ตัวอย่าง	tap ¹	“ ตับ ”
	kat ¹	“ กัด ”
	lak ²	“ ขยัน ”
	nok ²	“ นก ”

	tap ¹	“ต๊ับ ”
	tak ¹	“ตัก ”
/ th-/	tha: ⁴	“แม่น้า ”
	thon ¹	“มองเห็น ”
	tha:p ³	“หาบ ”
/ c-/	cit ¹	“เจ็ด ”
	cip ¹	“หนาว ”
/ ch-/	cha: ²	“ชา ”
	cha:i ¹	“เตา ”
/k-/	ka: ⁵	“ฆ่า ”
	kai ³	“ไก่ ”
	kop ¹	“กบ ”
/kh-/	khap ²	“แคบ ”
	khə:m ²	“เก็บ ”
/ ʔ-/	ʔa: ⁵	“อ้า ”
	ʔan ¹	“อัน ”
	ʔa:u ¹	“เอา ”

พยัญชนะเสียดแทรก

/ f-/	fə:u ²	“ไฟ ”
	fa:k ²	“ฟัก ”
	fa:t ⁶	“ฟาด ”
/ s-/	səu ⁶	“ซื่อ ”
	sok ²	“สุก ”
	sau ⁶	“ซ้า ”

/ h-/	ha: ⁵	“ห้า”
	ham ⁴	“ห้า”
	hap ¹	“ห้า,ปิด”
/ ʈ-/	ʈu: ³	“ล้าง , ซัก”
	ʈa:n ¹	“สาน”
	ʈo:m ⁵	“เปรี้ยว”

พยัญชนะข้างลิ้น

/ l-/	lom ²	“ลม”
	lu:n ²	“ร้อน”
	lak ⁶	“ลูก”

พยัญชนะนาสิก

/ m-/	ma: ¹	“หมา”
	mau ¹	“หมู”
	me:k ³	“แบก”

/ n-/	na: ²	“นา”
	nam ⁶	“น้ำ”
	nip ¹	“คืบ”

/ ɲ-/	ɲip ²	“เขียบ”
	ɲo:i ²	“มองดู”
	ɲən ²	“วัน”

/ ɳ-/	ɳai ¹	“ข้าวสวย”
	ɳau ²	“เงา”
	ɳan ²	“เงิน”

พยัญชนะกึ่งสระ

/ w-/	wa:i ²	“ควาย”
	wan ¹	“ขวัญ”

	wa:t ³	“กว้างขวาง”
/j-/	ja: ⁴	“ย่า”
	jom ¹	“ขี้ม”
	ja:u ³	“อยู่”

ส่วนหน่วยเสียงพยัญชนะประสมนั้น ทั้งหมดมี ๒ หน่วยคือ /kw/ /khw/

ตัวอย่าง

/kw/	kwa: ¹	“กวาง”
	kwa:t ¹	“กวาด”
/khw/	khwa: ¹	“ขวาง”
	khwa:i ³	“รวดเร็ว”

พยัญชนะท้าย มี ๘ หน่วย ดังนี้

-p	-t	-k	-m	-n	-ŋ	-w *	-j *
/-p/	hap ¹	“หับ”		nip ¹	“คิบ”		
/-t/	mot ²	“มด”		ka:t ³	“ขาด”		
/-k/	nak ¹	“หนัก”		kuk ³	“เคื่อ”		
/-m/	nam ¹	“ดำ”		phom ¹	“ผม”		
/-n/	phon ¹	“ฝน”		wa:n ¹	“หวาน”		
/-ŋ/	kwa:ŋ ³	“กว้าง”		pə:ŋ ¹	“ปลิง”		
/-u/	hau ⁶	“ฮ่าว”		pə:u ²	“ฮ้วน”		
/-i/	kai ³	“ไก่อ”		ha:i ¹	“ขาย”		

* ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะใช้ -u มาแทน -w และใช้ -i มาแทน -j ตามแบบนักวิจัยจีน

๓. หน่วยเสียงสระ

หน่วยเสียงสระในภาษาจ้วงสำงซิมี่ทั้งหมด ๕ หน่วย ความสั้นยาวของเสียงสระไม่มี
นัยสำคัญทางภาษาศาสตร์ หน่วยเสียงสระทั้ง ๕ หน่วยมีลักษณะดังกล่าว

/i/	เป็นเสียงหน้าลิ้น	ระดับสูง	ปากไม่กลม
/e/	เป็นเสียงหน้าลิ้น	ระดับกลาง	ปากไม่กลม
/ə/	เป็นเสียงกลางลิ้น	ระดับกลาง	ปากไม่กลม
/a/	เป็นเสียงกลางลิ้น	ระดับต่ำ	ปากไม่กลม
/y/	เป็นเสียงหน้าลิ้น	ระดับสูง	ปากกลม
/u/	เป็นเสียงหลังลิ้น	ระดับสูง	ปากกลม
/o/	เป็นเสียงหลังลิ้น	ระดับกลาง	ปากกลม
/œ/	เป็นเสียงหน้าลิ้น	ระดับกลาง	ปากกลม
/ɔ/	เป็นเสียงหลังลิ้น	ระดับหลัง	ปากกลม

ตัวอย่าง

/i/	pit ¹	“เปิด”	kik ³	“จีเกียจ”	ni:u ¹	“เหนียว”
/e/	pe:t ³	“แปด”	he:u ⁵	“ฟิน”	me:ŋ ²	“แมลง”
/ə/	mən ¹	“มัน”	nə:ŋ ¹	“แดง”	ne:t ³	“ร้อน”
/a/	ma: ²	“มา”	ha: ¹	“ขา”	lak ⁶	“ลูก”
/y/	ly:ŋ ¹	“เหล็อง”	sy: ²	“วีว”	phyk ³	“เผือก”
/u/	phu: ⁶	“ฟ้า”	pun ²	“จาน”	nuk ³	“หนวก”
/o/	tom ³	“ต้ม”	kop ¹	“กบ”	ko:ŋ ³	“กึ่ง”
/œ/	hcem ¹	“หอม”	ncen ²	“นอน”	pœ:ŋ ²	“พอง”
/ɔ/	pw:n ³	“ป้อน”	ho:i ¹	“คอ”	no:k ⁶	“นอก”

ทางด้านไวยากรณ์

รูปประโยคหลักๆ คือ ประธาน- กริยา- กรรม สำหรับหน่วยขยาย หน่วยขยาย
มักจะอยู่หลังหน่วยหลัก เช่น

ประธาน-	กริยา -	กรรม
kw:u ¹	sou ⁶	ha:u ⁶
ฉัน	ซื้อ	ข้าว

ประธาน -	กริยา -	กรรม -	หน่วยขยาย
kw:u ¹	sou ⁶	phak ¹	he:u ¹
นั้น	ซื้อ	ผัก	เขียว

ยกเว้นกรณีเมื่อมีปริมาณวลี(มีโครงสร้างเป็น คำบอกจำนวน+คำลักษณนาม)จะสามารถ
อยู่หน้าหน่วยหลักได้ เช่น

sa:m ¹	hon ²	lau ²	
สาม	คน	เรา	(เราสามคน)

แต่เมื่อคำบอกจำนวนเป็นหนึ่ง คำบอกจำนวนจะละได้ เช่น

tu: ¹	wa:i ²	ʔan ¹	mak ³
ตัว	ควาย (ควายหนึ่งตัว)	ลูก	ผลไม้ (ผลไม้ลูกหนึ่ง)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ ๒

บทบททวนวรรณกรรม

ในบทบททวนวรรณกรรมนี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเนื้อหาเป็น ๓ หัวข้อ กล่าวคือ

หัวข้อที่ ๑ การศึกษาเวลาในภาษาไทย

หัวข้อที่ ๒ การศึกษาเวลาในภาษาจีน

หัวข้อที่ ๓ สรุปบทบททวนวรรณกรรม

๒.๑. การศึกษาเวลาในภาษาไทย

สำหรับการศึกษาเวลาในภาษาไทยนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาเป็น ๓ ส่วน กล่าวคือ

๒.๑.๑ การศึกษาคำนิยามของคำบอกเวลา

๒.๑.๒ การศึกษาคำบอกเวลาในด้านโครงสร้าง และความหมาย

๒.๑.๓ การศึกษาเวลาในด้านวัฒนธรรม

๒.๑.๑ การศึกษาคำนิยามของคำบอกเวลา

สำหรับคำนิยามของคำบอกเวลาในภาษาไทยนั้น มีผู้ศึกษาไว้หลายท่าน กล่าวคือ

พระยาอุปกิตศิลปสาร (๒๕๔๕:๘๕) ได้จัดหมวดคำบอกเวลาอยู่ในหมวดคำวิเศษณ์ โดยเรียกหมวดคำบอกเวลาเป็น *กาลวิเศษณ์* และให้คำนิยามว่า *กาลวิเศษณ์คือ คำวิเศษณ์บอกเวลา หมายความว่า คำวิเศษณ์ที่แสดงเวลาภายหลังหรือเวลาปัจจุบันหรือเวลาเร็ว ช้า ก่อน หลัง ฯลฯ* ตัวอย่าง

๑. ประกอบนาม เช่น คนโบราณ คนภายหลัง คนเดี๋ยวนี้นี้ เวลานาน เวลาช้า เวลาเร็ว เวลาเช้า เวลาเย็น ฯลฯ

๒. ประกอบกริยา เช่น นอนเช้า นอนนาน นอนก่อน นอนเดี๋ยวนี้นี้ นอนเย็น ตื่นเช้า ฯลฯ

นวรรณ พันธุมธา (๒๕๒๗:๔-๖) ให้คำนิยามของคำบอกเวลาว่า *คำบอกเวลาคือคำที่มีความหมายเกี่ยวกับเวลา* นวรรณอธิบายว่าในภาษาไทยเรามีการแบ่งเวลาเป็น วินาที

นาที ชั่วโมง วัน อาทิตย์ เดือน ปี เวลาเหล่านี้มีระยะแน่นอน เวลาที่ไม่มีกำหนดแน่นอน เรา
ได้โดยประมาณก็มี เช่น ขณะ ครู่ ในเวลา ๑ วัน เรากำหนดเวลาตามดวงอาทิตย์เป็น เช้า สาย
เที่ยง บ่าย เย็น ค่ำ ในช่วงเวลา ๑ อาทิตย์ เรากำหนดเวลาเป็นวันจันทร์ วันอังคาร ฯลฯ ในช่วงเวลา
๑ ปี เรากำหนดเวลาเป็นมกราคม กุมภาพันธ์ ฯลฯ นอกจากนั้น นววรรณยังชี้ให้เห็นว่าคำบอกเวลา
มีลักษณะเหมือนค่านามสามัญหลายประการ เช่น

ที่ใช้	ค่านามสามัญ	คำบอกเวลา
๑. ใช้ร่วมกับคำกริยา	รถ ผ่านไป	คืนวัน ผ่านไป
๒. ขยายด้วยคำกริยา	เด็ก ดี	วัน ดี
๓. ขยายด้วยคำว่า นี่ นั่น	เด็ก คนนี้ เด็ก นั้น	คืน นี้ คืน นั้น
๔. ขยายด้วยคำบอกจำนวน	เด็ก ๒ คน	เดือน ๒ เดือน
๕. ขยายด้วยคำบอกลำดับ	เด็ก คนแรก แถว ที่สอง	คืน แรก วันที่๓
๖. ขยายด้วยประโยค	คน ที่นั่งข้าง ๆ เขา	ปีที่เขาแต่งงาน
๗. มีคำเชื่อมนำหน้า	ในตู้	ในวันอาทิตย์

จึงได้จัดคำบอกเวลาเป็นค่านามสามัญ และเป็นค่านามสามัญที่มีความหมายเป็นนามธรรม

นอกจากนั้น นววรรณ พันธุเมธา (๒๕๒๗: ๖๐-๖๒) ยังได้กล่าวถึงคำอีกชนิดหนึ่งที่มี
มีความหมายเกี่ยวข้องกับเวลาได้แก่ คำบ่งเวลา คือ คำที่แสดงเวลาที่เกิดกริยา เช่น คำว่า เคย แล้ว
กำลัง จวน เกือบ แทบ ชัก เพิ่ง ยัง ฯลฯ และคำเชื่อมบอกเวลา คือคำเชื่อมที่ใช้หน้า
ค่านามหรือประโยคที่บอกเวลาเช่น พอ เมื่อ ตอน ตั้งแต่ จน หลังจาก ก่อน ก่อนหน้า
ขณะที่ เวลาที่ นอกจากนั้น ภายใน ฯลฯ ซึ่งคำบ่งเวลา คำเชื่อมบอกเวลา กับคำบอกเวลาเป็น
คำชนิดต่างกัน

วิจินต์ ภาณุพงศ์ (๒๕๓๒:๗๒) ได้ให้คำนิยามคำบอกเวลาว่า คำบอกเวลาหมายถึง
คำซึ่งมีความหมายบ่งบอกเวลาและทำหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งใน ๒ อย่าง คือ

๑. ทำหน้าที่เป็นหน่วยเสริมบอกเวลาตามลำพังได้ อาจปรากฏต้นหรือท้ายประโยคก็ได้ เช่น

กลางคืน อากาศหนาวมาก
อากาศหนาวมาก กลางคืน

คำบอกเวลาประเภทนี้ได้แก่คำว่า กลางคืน กลางวัน เช้า เช้า ๆ ต่อไป ต่อมา
ตะกี้ ปัจจุบัน ปีกลาย แรก ๆ หน้าฝน ใหม่ๆ ฯลฯ

๒. ทำหน้าที่เป็นหน่วยเสริมบอกเวลาตามลำพังไม่ได้ ต้องร่วมกับคำบอกเวลาด้วยกัน หรือร่วมกับ
คำในหมวดอื่น เช่น

เมื่อตะกี้ ไปไหนมา
ไปไหนมา เมื่อตะกี้

คำบอกเวลาประเภทนี้ได้แก่คำว่า ก็ ก่อน ขณะ ข้างขึ้น คราว ครัว คำ คืบ ชั่วโมง เดี่ยว เดือน ตอน ทุ่ม นาที ปี โมง ยาม ยุค ระยะ ฤดู วัน เวลา สมัย โอกาส จันทร์ ฯลฯ

นอกจากนั้น วิจิตร ภาณุพงศ์ (๒๕๓๒: ๕๔) ยังได้กล่าวถึงวลีที่เกี่ยวกับเวลาได้แก่ กาลวลีว่า กาลวลี หมายถึง คำบอกเวลาคำเดียวหรือหลายคำ หรือ คำบอกเวลากับส่วนขยาย ซึ่งทำหน้าที่เป็น “ ส่วนของประโยค ” ชนิดหน่วยเสริมบอกเวลา เช่น

กลางคืน เขามองไม่เห็นเลย

เมื่อตะกี้นี้ เธออยู่ที่ไหน

บางวัน เขาไม่ทำงาน

๒.๑.๒ การศึกษาคำบอกเวลาในด้านโครงสร้าง และความหมาย

สำหรับการศึกษาคำบอกเวลาในด้านโครงสร้างและความหมาย ผู้วิจัยพบว่ามีผลงานที่เกี่ยวข้องในภาษาไทย ๓ เรื่อง กล่าวคือ คำบอกเวลาในภาษาไทย คำบอกเวลาในภาษาไทย ถิ่นใต้จังหวัดนครศรีธรรมราช และ การศึกษาเชิงประวัติของคำบ่งชี้บอกเวลาในภาษาไทย

น้อมนิจ วงศ์สุทธิธรรม (๒๕๑๕) ได้เสนอวิทยานิพนธ์ เรื่อง คำบอกเวลาในภาษาไทย โดยมีจุดมุ่งหมายศึกษาลักษณะและหน้าที่ของคำบอกเวลา ทั้งเมื่อปรากฏตามคำพังและเมื่อเป็นส่วนประกอบของกาลวลีในภาษาไทย ข้อมูลที่นำมาศึกษานั้นเก็บรวบรวมจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ.๒๕๕๑ และจากภาษาพูดที่ใช้ในชีวิตประจำวันในกรุงเทพฯ วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ได้อาศัยวิทยานิพนธ์คุษฎีบัณฑิตเรื่อง Inter-sentence Relations in Modern Conversational Thai ของดร.วิจิตร ภาณุพงศ์ เป็นพื้นฐานในการจำแนกหมวดคำต่าง ๆ และการวิเคราะห์ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

๑. คำบอกเวลาในภาษาไทยมี ๒ ประเภท คือ คำบอกเวลาประเภทที่ ๑ ซึ่งทำหน้าที่เป็นหน่วยประโยคเสริมบอกเวลาตามคำพังได้ เช่น คำว่า กลางวัน กลางคืน คำ ๆ เช้า เช้า ๆ ต่อไป ต่อมา ตะกี๊ เทียง เทียง ๆ บ่าย บ่าย ๆ ปัจจุบัน ปีกลาย เย็น ฯลฯ ทั้งหมด ๒๓ คำ และคำบอกเวลาประเภทที่ ๒ ซึ่งทำหน้าที่เป็นหน่วยประโยคเสริมบอกเวลาตามคำพังไม่ได้ จะต้องทำหน้าที่ร่วมกับคำบอกเวลาด้วยกัน หรือร่วมกับคำในหมวดอื่น เช่น คำว่า ก็ ก่อน ขณะ ข้างขึ้น ครัว ครัว คืบ ชาติ เดิม ตา ตี ที เทอม ปี ฯลฯ ทั้งหมด ๑๐๘ คำ

๒. คำบอกเวลาทั้ง ๒ ประเภทมีลักษณะทั้งที่คล้ายและแตกต่างกับคำนามและคำลักษณนาม กล่าวคือ ก. คำบอกเวลามีลักษณะคล้ายคำนามคือ ปรากฏข้างหลังของคำบุพบทได้

เช่น ในปัจจุบัน (คำบอกเวลา) ในฤดูหนาว (คำบอกเวลา) ในหนังสือ (คำนาม) ส่วนคำบอกเวลาที่มีลักษณะแตกต่างกับคำนามคือ คำบอกเวลาปรากฏข้างหน้าคำบอกกำหนดเสียงโทไม่ได้ แต่คำนามปรากฏได้ เช่น หนังสือนี้(คำนาม)*เย็นนี้(คำบอกเวลา)*คืนนี้(คำบอกเวลา) นอกจากนั้นคำบอกเวลาอาจทำหน้าที่เป็นหน่วยประโยคเสริมบอกเวลาตามลำพังหรือทำหน้าที่ร่วมกับคำอื่น ๆ อย่างใดอย่างหนึ่งได้ แต่คำนามทำหน้าที่นี้ไม่ได้ เช่น กลางคืน หนาวมากไหม (คำบอกเวลา) *หนังสือ หนาวมากไหม

ข. คำบอกเวลามีลักษณะคล้ายคำลักษณนามคือ ปรากฏข้างหน้าของคำบอกกำหนดเสียงตรี คำบอกลำดับที่ คำหลังคำบอกจำนวน ได้ หรือปรากฏข้างหลังของคำบอกจำนวน คำหน้าคำบอกจำนวนได้ เช่น เช้านี้ คืนแรก เที่ยงครึ่ง ทุกเช้า ทั้งเช้า สองคืน (คำบอกเวลา) ตัวนี้ ตัวแรก ตัวครึ่ง ทุกตัว ทั้งตัว (คำลักษณนาม) ส่วนคำบอกเวลาที่มีลักษณะแตกต่างกับคำลักษณนามก็คือ กลุ่มคำที่มีคำบอกเวลาเป็นส่วนประกอบจะปรากฏในประโยคเริ่มได้ ส่วนกลุ่มคำที่มีคำลักษณนามเป็นส่วนประกอบจะปรากฏในประโยคเริ่มไม่ได้

๑. คำบอกเวลาประเภทที่ ๑ อาจแบ่งเป็นหมวดคำย่อย ๆ ได้ ๘ หมวดตามหน้าที่ เช่น หมวดคำบอกเวลา หมวดคำบอกเวลา-กริยาวิเศษณ์ หมวดคำบอกเวลา-คุณศัพท์ ฯลฯ ซึ่งเป็นหน่วยประโยคเสริมบอกเวลาตามลำพังหรือปรากฏในตำแหน่งนาม กริยาวิเศษณ์ คุณศัพท์ กริยาอาการได้ ส่วนคำบอกเวลาประเภทที่ ๒ อาจแบ่งเป็นหมวดคำย่อย ๆ ได้ ๑๒ หมวดตามหน้าที่ เช่น หมวดคำบอกเวลา หมวดคำบอกเวลา-นาม หมวดคำบอกเวลา-กริยาอาการ ฯลฯ ซึ่งเป็นหน่วยประโยคเสริมบอกเวลาหรือปรากฏในตำแหน่งคำนาม กริยาอาการ กริยาวิเศษณ์ คุณศัพท์ คำเชื่อมประโยคได้

๔. กาลวลีมีหน่วยโครงสร้าง ๕ หน่วย คือ หน่วยบอกเวลา หน่วยบอกกำหนด หน่วยประโยคลดฐานะ หน่วยจำนวน และหน่วยบุพบท

อรนุช สุวรรณรัตน์ (๒๕๓๔) ได้กล่าวถึงเรื่องเวลาในวิทยานิพนธ์เรื่อง คำบอกเวลาในภาษาไทยถิ่นใต้จังหวัดนครศรีธรรมราช งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาโครงสร้าง ตำแหน่งและหน้าที่ ความหมายและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องของคำบอกเวลาในภาษาไทยถิ่นใต้จังหวัดนครศรีธรรมราช ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้อาศัยทฤษฎีไวยากรณ์โครงสร้างของดร.วิจินต์ ภาณุพงศ์ เป็นหลัก และผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

๑. คำบอกเวลาเท่าที่รวบรวมได้มีจำนวน ๖๔๐ คำ แบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภทคือ คำบอกเวลาประเภทที่ ๑ สามารถปรากฏเป็นหน่วยประโยคเสริมบอกเวลาตามลำพังได้ และคำบอกเวลาประเภทที่ ๒ ไม่สามารถปรากฏเป็นหน่วยประโยคเสริมบอกเวลาตามลำพัง แต่จะคงปรากฏร่วมกับคำบอกเวลาด้วยกันหรือคำในหมวดอื่นหมวดใดหมวดหนึ่ง

๒. ด้านโครงสร้างปรากฏว่ามี ๕ ลักษณะคือ เป็นหน่วยคำเดี่ยว คำประธาน คำประสม คำซ้อน และคำซ้ำ

๓. ด้านตำแหน่งปรากฏว่า คำบอกเวลาทั้ง ๒ ประเภทสามารถปรากฏในตำแหน่งต่างๆ โดยไม่ทำให้ความหมายของประโยคโดยส่วนรวมเปลี่ยนแปลงไป การเปลี่ยนแปลงอาจมีบ้างในแง่ของการย้ำหรือการเน้น

๔. ในด้านหน้าที่ปรากฏว่า คำบอกเวลาประเภทที่ ๑ นอกจากทำหน้าที่เป็นหมวดคำบอกเวลาแล้ว ยังทำหน้าที่เป็นหมวดคำอื่น ๆ ได้อีก ๘ หมวดคำ คำบอกเวลาประเภทที่ ๒ นอกจากทำหน้าที่เป็นหมวดคำบอกเวลาแล้ว ยังทำหน้าที่เป็นหมวดคำอื่น ๆ ได้อีก ๑๒ หมวดคำ

๕. คำบอกเวลาในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีความแตกต่างจากภาษาไทยถิ่นอื่น ๆ ทั้งเรื่องเสียงและความหมาย ทั้งยังมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมประเพณี และศาสนา โดยปรากฏคำบอกเวลาเกี่ยวกับพุทธศาสนาและวัฒนธรรมไทย ประเพณีวัฒนธรรมอิสลาม และประเพณีวัฒนธรรมจีน

เมื่อเปรียบเทียบผลงานวิจัยของน้อมนิจ วงศ์สุทธิธรรม(๒๕๑๕)และอรนุช สุวรรณรัตน์ (๒๕๓๔) แล้ว พบว่าผลงานของผู้วิจัยทั้งสองมีความคล้ายคลึงกันและความแตกต่างกัน กล่าวคือ ความคล้ายคลึงกันคือ ต่างก็ได้อาศัยทฤษฎีไวยากรณ์โครงสร้างของวิจินต์ ภาณุพงศ์เป็นหลักมาศึกษาประเภทของคำบอกเวลา ตำแหน่งและหน้าที่ของคำบอกเวลา ที่แตกต่างกันคือ น้อมนิจ วงศ์สุทธิธรรม ยังได้ศึกษากาลวลีด้วย ส่วนอรนุช สุวรรณรัตน์ไม่ได้ศึกษาเรื่องกาลวลี แต่ได้ศึกษาโครงสร้างของคำบอกเวลา และวัฒนธรรมประเพณีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเวลา

ปราณี กุลละวณิชย์ (๒๐๐๓ : ๘๗-๑๐๖) ได้ศึกษาคำบ่งชี้บอกเวลา (deictic time markers) ด้านโครงสร้าง ประเภทความหมาย (semantic types) ของคำบอกเวลา และเมโนทัศน์เกี่ยวกับเวลาในภาษาไทย โดยเสนอในบทความ A HISTORICAL STUDY OF TIME MARKERS IN THAI (การศึกษาเชิงประวัติของคำบ่งชี้บอกเวลาในภาษาไทย) บทความนี้ได้ศึกษาจากข้อมูลในระยะเวลา ๔ ระยะ คือ สุโขทัย อโยธยา รัตนโกสินทร์ตอนกลาง และสมัยปัจจุบัน ปรากฏผลการศึกษาดังนี้

๑. สำหรับโครงสร้างของ deictic time markers สามารถแบ่งได้เป็นคำพยางค์เดี่ยว เช่นคำว่า ก่อน เมื่อ เดิม ฯลฯ และคำหลายพยางค์ เช่นคำว่า บัดนี้ เมื่อก่อน แต่ก่อน แต่ก่อนนี้ เดียวนี้ ภายหลัง ภายหน้า หลังหลัง ฯลฯ ด้านวลี deictic time markers สามารถแบ่งได้เป็นสองกลุ่ม คือ นามวลี กับ บุพบทวลี นามวลีประกอบด้วยรูปแบบที่สำคัญ ๓ รูปแบบ กล่าวคือ ก. คำนามบอกเวลา-คำบ่งชี้ นี้ / นั้น เช่น เมื่อนั้น เมื่อนี้ ช่วงนี้ ช่วงนั้น ตอนนี้ ตอนนั้น ระยะนี้

ระยษณั้ น ข. คำนามบอกเวลา- คำนามบอกสถานที่ หน้า/หลัง - ไป/มา เช่น เมื่อหน้า ตอนหลัง ตอนหลังมา ข้างหน้าไป ตอนหลังหลัง เป็นต้น ค. คำนามบอกสถานที่- คำนามบอกทิศทาง - นี้/นั้น เช่น หลังจากนั้น หลังจากนั้น ก่อนหน้านี้ ก่อนหน้านั้น เป็นต้น ส่วนบุพบทวลั้ นั้ น ได้แก่คำว่า แต่นี้ไป แต่นั้ นมา ในเวลาเดี๋ยวนั้ นั้ ตั้งแต่่นั้ นมา ในไม่ช้า ตั้งแต่่นั้ นต่อไป เป็นต้น

๒. สำหรับการจั้ ดประเภทความหมาย(semantic types)ของdeictic time markers ผู้ศั้ กษาได้จั้ ดกลุ่มdeictic time markers ตามจุดอ้างถึงสองประเภท คือ จุดอ้างถึงตามเวลาปัจจุบัน (the locution time of utterance)และจุดอ้างถึงตามเวลาในเหตุการณั้ (the text time referance) เมื่อเทียบตามความคิดของ Comrie (๑๙๘๕) แล้ว ก็คือ absolute time reference และ relative time reference เมื่อจั้ ดประเภทความหมายของdeictic time markers ตามเวลาที่อ้างถึงประเภท ที่หนั้ ง คือ absolute time reference จะได้ ๕ ประเภท กล่าวคือ Simultaneity เช่น บัดนี้ ช่วงนี้ เมื่อนั้ นั้ เดี๋ยวนั้ นั้ เวลานั้ นั้ ขณะนี้ ปัจจุบันนี้ เป็นต้น Posteriority เช่น เมื่อก่อน แต่ก่อนนี้ ก่อนหน้านี้ ก่อนนี้ เป็นต้น Initial boundary เช่น แต่นั้ นั้ แต่นี้ไป ต่อไปนี้ จากนี้ไป เป็นต้น Anteriority เช่น ภายหลัง ภายหลังไป ภายหน้า หลังจากนั้น ข้างหน้าไป เป็นต้น Terminal boundary เช่น ถึงตอนนี้ จนเดี๋ยวนั้ นั้ เป็นต้น และเมื่อจั้ ดประเภทความหมายของ deictic time markers ตามเวลาที่อ้างถึงประเภทที่สองคือ relative time reference จะได้ ๖ ประเภท กล่าวคือ Simultaneity เช่น ในเวลานั้ นั้ ระหวางนั้น ช่วงนั้น ขณะนั้น ขณะ พอระหวาง เป็นต้น Posteriority เช่น ก่อนหน้านั้ นั้ ก่อนหน้านั้ นั้ ขึ้นไป เป็นต้น Anteriority เช่น หลังจากนั้น หลังจากนั้นมา หลังจากนั้นไป ต่อมาภายหลัง เป็นต้น Initial boundary เช่น เดียมแต่ ตั้งแต่ แต่นั้ นั้ นมา เป็นต้น Terminal boundary เช่น จน กว่า จนกว่า เป็นต้น และประเภทสุดท้ายคือ generic “ when ” เช่น เมื่อ

๑. สำหรับเรื่งมโนทัศน์ของเวลา ผู้ศั้ กษาได้ศั้ กษามโนทัศน์ที่เกี่ยวกับเวลาในภาษาไทยโดยสรุปรจากอุปลักษณั้ ของเวลา ๓ ลักษณะ คือ เวลาเคลื่อนที่ (the moving time metaphor) เวลาหยุดนิ่ง (the standing time metaphor) และ เวลามีล้าดับบนล่าง (the time layer metaphor) ผู้ศั้ กษาได้ชี้ให้เห็นว่า ในภาษาไทยมีทั้งอดีตอยู่ข้างหน้า อนาคตอยู่ข้างหลัง เช่น วันก่อน-วันหลัง และอดีตอยู่ข้างหลัง อนาคตอยู่ข้างหน้า เช่น เดือนที่แล้ว-เดือนหน้า

ผู้ศั้ กษาได้สรุปรว่า deictic time markers ในภาษาไทยปัจจุบันมีจำนวนมากกว่าระยษณั้ เวลาอื่น ๆ และโครงสร้าของ deictic time markers นั้นมีลักษณะประกอบด้วยจำนวนคำมากขึ้น จำนวนdeictic time markers มีแนวโนมั้ เพิ่มมากขึ้น และมีลักษณะพ้องความหมาย ส่วนวิธีการรับรู้เวลาตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนปัจจุบันนั้นเหมือนกัน

๒.๑.๓ การศึกษาเวลาในด้านวัฒนธรรม

การศึกษาเวลาในด้านวัฒนธรรมในภาษาไทยนั้นมีหลายเรื่อง อาจแบ่งตามเนื้อหาได้เป็น ๒ กลุ่ม กล่าวคือการศึกษาเวลาโดยเปรียบเทียบภาษาไทยกับภาษาอื่น ๆ และการศึกษาเวลาในด้านที่มา และวิธีการนับ

๒.๑.๓.๑ การศึกษาเวลาโดยเปรียบเทียบภาษาไทยกับภาษาอื่น ๆ

การศึกษาเปรียบเทียบเรื่องเวลาในภาษาต่างๆ นั้นปรากฏว่ามีผลงานที่เป็นวิทยานิพนธ์เรื่อง อุปถัมภ์เกี่ยวกับมโนทัศน์เรื่องเวลาในภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ของ เดล ควาลไฮม (๒๕๔๓) วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ผู้ศึกษาได้เก็บข้อมูลจากนวนิยายภาษาอังกฤษเรื่อง *3001: A Space Odyssey* ของ *Arthur C. Clarke* และจากนวนิยายฉบับแปลเป็นภาษาไทยของ *ลักษณรงค์* ผู้ศึกษาได้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคิด มโนอุปถัมภ์ (Conceptual metaphor) ของ Lakoff & Johnson ผลการศึกษาพบว่า

มโนอุปถัมภ์ของเวลาที่พบทั้งในภาษาไทยและภาษาอังกฤษมีทั้งหมด ๕ ประเภท ได้แก่ เวลาคือวัตถุเคลื่อนที่ เวลาคือภาชนะบรรจุสิ่งของ เวลาคือทรัพยากร เวลาคือผู้ครอบครอง และเวลาคือสถานที่ ในภาษาอังกฤษยังพบมีมโนอุปถัมภ์ของเวลาอีกสองประเภท ได้แก่ เวลาคือเงินตรา และเวลาคือผู้สังเกตการณ์ที่เคลื่อนที่ ซึ่งไม่พบในภาษาไทย มโนอุปถัมภ์ของเวลาที่พบมากที่สุดในภาษาไทยคือเวลาคือภาชนะบรรจุสิ่งของ ในภาษาอังกฤษคือ เวลาคือวัตถุเคลื่อนที่ มโนอุปถัมภ์ของเวลาที่พบน้อยที่สุดในภาษาไทยคือเวลาคือผู้ครอบครอง ในภาษาอังกฤษคือ เวลาคือผู้สังเกตการณ์ที่เคลื่อนที่

ผลงานศึกษาเรื่องนี้ นอกจากทำให้เห็นความแตกต่างของมโนอุปถัมภ์ที่เกี่ยวกับเวลาในภาษาอังกฤษและภาษาไทยแล้ว ยังทำให้เข้าใจระบบความคิด และวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงในเรื่องเวลาของทั้งสองภาษาด้วย

๒.๑.๓.๒. การศึกษาเวลาในด้านที่มา และวิธีการนับ

ที่มาของคำบอกเวลาและวิธีการนับหรือการวัดเวลามีความสำคัญมาก เนื่องจากเรื่องเวลาเป็นเรื่องที่อธิบายยาก การเข้าใจถึงที่มาของคำบอกเวลาและวิธีการวัด การนับเวลาจะช่วยให้ผู้วิจัยเข้าใจถึงวิธีการบอกเวลามากขึ้น ผลงานที่ศึกษาที่มาของคำบอกเวลาและวิธีการวัดหรือนับ

เวลาไม่มากนัก ที่สำคัญคือผลงานของขุนวิจิตรมาตรา (๒๕๑๘: ๔๕-๕๖ , ๑๑-๑๕) และ ประจักษ์ ปรากฏพิทยากร (๒๕๑๕:๗๔-๘๘)

ก. ที่มาและวิธีนับของ “ วัน ” “ เดือน ” “ ปี ”

ขุนวิจิตรมาตรา (๒๕๑๘: ๔๕) อธิบายว่า คนไทยได้ใช้คำว่า “ วัน ” ไปเรียกตะวัน หรือดวงอาทิตย์ เนื่องจากคนไทยเห็นดวงอาทิตย์ทำหน้าที่บอกเวลาเป็นวัน ๆ คือ ตั้งแต่เช้าจนถึงค่ำ จึงเอาเวลาในระยะเช้าถึงค่ำมาเรียกว่า “ วัน ” ส่วนคำว่า “ เดือน ” นั้นได้มาจากชื่อของดวงจันทร์ ดวงจันทร์ตั้งแต่เริ่มขึ้นจนเต็มดวงจนแหงนหายไปแล้วขึ้นมาใหม่ นับเป็นระยะเวลาประมาณ ๓๐ วัน จึงเรียกระยะเวลานี้ว่า “ เดือน ” อย่างไรก็ตาม ขุนวิจิตรมาตราไม่ได้อธิบายที่มาของ “ ปี ”

ประจักษ์ ปรากฏพิทยากร (๒๕๑๕:๘๔) ให้คำอธิบายที่มาของ วัน เดือน ปี ที่แตกต่างจากขุนวิจิตรมาตรา กล่าวคือ “ วัน ” หมายถึงระยะเวลาที่โลกหมุนรอบตัวเองรอบหนึ่ง โดยทั่วไปหมายถึงระยะเวลาที่เราเห็นดวงอาทิตย์โคจรจากทิศตะวันออกไปสู่ทิศตะวันตก โดยสังเกตเอาจากจุดใดจุดหนึ่งเป็นหลักครบรอบ “ เดือน ” หมายถึงระยะเวลาที่ดวงจันทร์โคจรรอบโลกครั้งหนึ่ง ๆ หรือระยะเวลาที่เราเห็นดวงจันทร์โคจรโดยกำหนดจากจุดใดจุดหนึ่ง หรือขณะใดขณะหนึ่งเป็นหลัก เมื่อครบรอบหนึ่งก็กินเวลาหนึ่งเดือน “ ปี ” คือเอาระยะเวลาที่โลกหมุนรอบดวงอาทิตย์ โดยกำหนดเอาจุดใดจุดหนึ่งบนท้องฟ้าเป็นเกณฑ์ ก็ศกราว ๓๖๕ วัน

สำหรับการนับวัน เดือน ปี นั้น ประจักษ์ ปรากฏพิทยากร (๒๕๑๕:๘๔-๘๖) ได้ อธิบายอย่างละเอียดว่า การนับวัน เดือน ปี นั้นมี ๒ แบบ คือนับทางจันทรคติและสุริยคติ ทางจันทรคติถือเอาดวงจันทร์เป็นหลัก ส่วนสุริยคติถือเอาดวงอาทิตย์เป็นหลัก การนับวันทางจันทรคติไทยเรียกว่า “ คติ ” หรือ “ คฤติ ” โดยนับเป็นขึ้นแรมตามความสว่างของดวงจันทร์เช่น ขึ้น ๑ ค่ำ ขึ้น ๒ ค่ำ ฯลฯ การนับเดือนทางจันทรคตินับเป็นเดือนอ้าย เดือนยี่ ฯลฯ โดยแบ่งเป็น ๑๒ เดือน ส่วนการนับปีทางจันทรคตินั้นเรียกว่า “ ปีนักษัตร ” เรียกนักษัตร ๑๒ รูปตามจักรราศี แต่ชื่อปีนั้นใช้ภาษาเขมรเป็นหลัก ปีนักษัตรนี้ตั้งตามเค้าการโคจรของดาวพฤหัสบดีซึ่งมีระยะโคจรรอบจักรราศีหนึ่งรอบ ๑๒ ปี การนับวัน เดือน ปีตามสุริยคตินั้น “ วัน ” ทางสุริยคติไทยเรียกว่า “ วาร ” เช่น วันอาทิตย์ วันอังคาร ฯลฯ โดยกำหนดชื่อตามดาวนพเคราะห์ ส่วน “ เดือน ” นั้นปีหนึ่งมี ๑๒ เดือน คือ มกราคม กุมภาพันธ์ ฯลฯ ไทยตั้งขึ้นเมื่อพ.ศ. ๒๔๓๒ โดยใช้กลุ่มดาวประจำ ๑๒ ราศีเป็นเกณฑ์

นอกจากนั้น วิธีการนับปียังมีวิธีที่นับเป็นรอบ โดยนับ ๑๒ ปีเป็นรอบเล็ก เรียกว่า “ ทวาทศจักร ” หรือ “ จุลจักร ” นับ ๖๐ ปีเป็นรอบใหญ่ เรียกว่า “ มหาจักร ” หรือ “ พุทธศตจักร ”

โบราณถึรอบใหญ่เป็นเกณฑ์อายุคน ขุนวิจิตรมาตรา (๒๕๑๘: ๑๗) อธิบายว่า วิธีนับรอบ ๑๒ ปี และ ๖๐ ปีนี้ มาจากวิถีโคจรของดาวพฤหัสบดี ซึ่งเวียนรอบ ๑๒ ราศี ราศีละปี บรรจบรอบ ๑๒ ราศีก็เป็นเวลา ๑๒ ปี กำหนด ๕ รอบเป็นเกณฑ์ คือ ๖๐ ปี วิธีการนับรอบนี้ถือทางจันทรคติเหมือนกันหมด

ข. ที่มาของคำว่า “ นาฬิกา ” “ โมง ” “ ทุ่ม ”

ขุนวิจิตรมาตรา (๒๕๑๘: ๕๓-๕๔) อธิบายว่า คำว่า นาฬิกา มาจากคำ “ นาฬิกา ” ในภาษาสันสกฤต แปลว่ามะพร้าว ที่มาเป็นคำเรียกเครื่องวัดเวลาเกิดจากเอากะโหลกมะพร้าวมาตัดตามขวางออกเป็นสองซีก กะโหลกตัดนี้เรียกกันว่ากะลา เอากะลาที่มีรูลงลอยน้ำให้น้ำซึมเข้าจนเต็มแล้วจมลงไปโดยมีกำหนดเวลาใน ๑ วันเป็นสิบสองครั้ง ระยะเวลาชั่วนาฬิกาหนึ่ง คือ กะลามะพร้าวหรือกะลาทองแดงจมน้ำที่หนึ่ง มีสัญญาณบอกโดยกลางวันใช้ตีฆ้อง กลางคืนใช้ตีกลอง เหตุที่ถือเอาเสียงฆ้องและเสียงกลองเป็นเครื่องกำหนดเวลานาฬิกาหนึ่งนี้ จึงได้เกิดคำว่า “ โมง ” เป็นชื่อเรียกระยะเวลาชั่วนาฬิกาหนึ่งตามเสียงฆ้องในเวลากลางวัน และเกิดคำว่า “ ทุ่ม ” เป็นชื่อเรียกระยะเวลาชั่วนาฬิกาหนึ่งตามเสียงกลองในเวลากลางคืน สันนิษฐานว่าไทยคงใช้นาฬิกาน้ำมาตั้งแต่เริ่มลงมาอยู่ในแหลมสุวรรณภูมิโบราณ

ค. ที่มาของคำว่า “ ยาม ” “ ย่ำรุ่ง ” “ ย่ำค่ำ ”

ประจักษ์ ประภาพิตยากร (๒๕๑๘: ๑๘-๑๙) อธิบายว่า คำว่า “ ยาม ” เป็นคำที่เกิดจากสัญญาณเรียกคนมาเปลี่ยนพวกที่อยู่ยาม เมืองไทยสมัยก่อนนี้เมื่อถึงเวลาเช้า ๖ นาฬิกา เวลาเที่ยงวัน (๑๒ นาฬิกา) เวลาค่ำ (๑๘ นาฬิกา) เวลาสิ้นยามหนึ่ง (๒๑ นาฬิกา) เวลาเที่ยงคืน (๒๔ นาฬิกา) เวลาสิ้นยามสาม (๓ นาฬิกา) ก็มีสัญญาณตีฆ้อง จึงได้เกิดมีคำเรียกเวลา ๖ นาฬิกาว่า “ ย่ำรุ่ง ” เรียกเวลาเที่ยงวันว่า “ ย่ำเที่ยง ” และเรียกเวลา ๑๘ นาฬิกาว่า “ ย่ำค่ำ ” ที่พูดว่า “ ย่ำ ” คงจะมาจากการย่ำฆ้องย่ำกลอง สาเหตุที่ย่ำก็เพื่อเป็นสัญญาณเรียกคนมาเปลี่ยนยาม และประเพณีไทยแต่โบราณนั้น เวลากลางวันให้คนอยู่ยามผลัดละ ๖ ชั่วโมง แต่กลางคืนผลัดละ ๓ ชั่วโมง

ง. ที่มาของ “ พุทธศักราช ” ในไทย

ประจักษ์ ประภาพิตยากร (๒๕๑๘: ๔๘) อธิบายว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระบรมราชโองการให้ใช้พุทธศักราชแทนรัตนโกสินทร์ศักราชเมื่อวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๕๕ (ร.ศ. ๑๓๑) ทั้งนี้เพราะมีพระราชดำริว่า การใช้รัตนโกสินทร์ศกนั้นสะดวกก็แต่ในกาลปัจจุบันและอนาคต ส่วนอดีตการคำนวณก็จะยุ่งยาก ทั้งไทยก็เป็นเมืองพุทธ

ศาสนา จึงทรงมีพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ใช้พุทธศักราช อันที่จริงพุทธศักราชไทยใช้มาแต่โบราณแล้ว แต่ใช้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาเป็นส่วนมาก พระพุทธศักราชนี้ เริ่มนับแต่พระพุทธเจ้าได้เสด็จดับขันธปรินิพพานได้ครบ ๑ ปี พระพุทธศักราชนี้ก่อนคริสต์ศักราช ๕๔๓ ปี เข้ามาสู่เมืองไทยประมาณ พ.ศ. ๓๐๐ สมัยพระเจ้าอโศกมหาราช แห่งแคว้นมคธผู้เป็นองค์อุปถัมภ์พระพุทธศาสนา และได้ทำตติยสังคายนาและมีพระเถระเข้ามาเผยแผ่ในเมืองไทย

๒.๒ การศึกษาเวลาในภาษาจีน

ในบทบทนวนวรรณกรรมนี้ ผู้วิจัยยังได้ทบทวนการศึกษาเวลาในภาษาจีนด้วย เนื่องจากคิดว่า ชาวจีนปัจจุบันนับเป็นชนชาติกลุ่มหนึ่งของจีน โดยได้รับภาษาและวัฒนธรรมจากจีนมามาก การที่จะเข้าใจภาษาและวัฒนธรรมจีนนั้น อาจมีส่วนช่วยให้เข้าใจถึงภาษาและวัฒนธรรมจีนด้วย รวมทั้งเรื่องเวลา ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาเรื่องเวลาในภาษาจีน และพบว่า มีผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไม่น้อย โดยผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาออกเป็น ๓ ส่วนเช่นเดียวกันกับการศึกษาเวลาในภาษาไทย กล่าวคือ

๒.๒.๑ การศึกษาคำนิยามของคำบอกเวลา

๒.๒.๒ การศึกษาคำบอกเวลาในด้านโครงสร้างและความหมาย

๒.๒.๓ การศึกษาเวลาในด้านวัฒนธรรม

๒.๒.๑ การศึกษาคำนิยามของคำบอกเวลา

คำนิยามของคำบอกเวลาในภาษาจีนนั้น มีผู้ให้ไว้หลายท่านเป็นคำนิยามที่น่าสนใจ รายละเอียดมีดังต่อไปนี้

จาง จื่อกง(Zhang Zhigong) ให้คำบอกเวลาเป็นคำนามชนิดหนึ่ง โดยแบ่งเป็น ๔ ประเภท คือ ๑. บ่งบอกเวลาที่แน่นอน เช่นคำว่า yijiuwulingnian(ปี ๑๙๕๐) qunian (ปีที่แล้ว) jinnian (ปีนี้) shanggeyue (เดือนที่แล้ว) xiageyue (เดือนหน้า) guoqingjie (วันชาติ) liangdianban (๒ โมงครึ่ง) ๒. บ่งบอกเวลาที่ไม่แน่นอน เช่นคำว่า yitian (วันหนึ่ง) youshihou (บางที) ๓. บ่งบอกช่วงระยะเวลา เช่นคำว่า santian (สามวัน) yixingqi (อาทิตย์หนึ่ง) lianggeyue (สองเดือน) shinian (สิบปี) yigeshiji (ศตวรรษหนึ่ง) ๔. บ่ง

บอกเวลาหน้าหรือหลังเหตุการณ์ แต่ไม่ชี้ชัดว่าเป็นเวลาใด เช่นคำว่า sannianqian (สามปีก่อน) chufaqian (ก่อนออกเดินทาง) เป็นต้น (อ้างใน Li Xiangnong , ๑๙๙๘ : ๓๑)

จู เตอซี (Zhu Dexi) ได้แยกคำบอกเวลาและคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับเวลาออกจากกันเป็นคนละกลุ่มคำ โดยให้ความเห็นว่า คำบอกเวลาสามารถทำหน้าที่เป็นกรรมของคำว่า zai (อยู่) dao (ถึง) dengdao (จนถึง) ได้ และใช้คำว่า zhege shihou (เวลานี้) nege shihou (เวลานั้น) มาแทนได้ คำบอกเวลาได้แก่คำว่า songchao(สมัยราชวงศ์ซ่ง) yijiusanlingnian (ปี ๑๙๓๐) jintian(วันนี้) qunian (ปีที่แล้ว) xingqiyi(วันจันทร์) shangxingqi(อาทิตย์ที่แล้ว) xianzai (ตอนนี้) gangcai(เมื่อตะกี้) guoqu(เมื่อก่อน) เป็นต้น ส่วนคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับเวลานั้นจะมีขอบเขตกว้างกว่า นอกจากรวมถึงคำบอกเวลาแล้ว ยังรวมถึงคำชนิดอื่น ๆ ด้วย เช่นคำว่า yijing (แล้ว) gang (เพิ่ง) huran (ทันใดนั้น) ซึ่งเป็นคำวิเศษณ์ คำว่า shijian (เวลา) shihou (เมื่อ) ซึ่งเป็นคำนามทั่วไป ส่วนคำว่าyuhuer (แป๊บเดียว) bantian (ครึ่งวัน) liangnian(สองปี) ซึ่งเป็นคำบอกจำนวน คำเหล่านี้ไม่ถือว่าเป็นคำบอกเวลาตามความคิดของ จู เตอซี (อ้างใน Li Xiangnong , ๑๙๙๘ : ๓๑)

ผู้ที่ศึกษาความหมายของคำบอกเวลาในภาษาจีนอย่างละเอียดที่สุดก็คือ ลี เสี่ยงหนง (Li Xiangnong , ๑๙๙๘) เขาได้แยกเวลาออกเป็นสองชนิด กล่าวคือ คำบอกเวลา และ หน่วยสร้างบอกเวลา ทั้งสองชนิดนี้มีความเหมือนกันและความแตกต่างกัน ความเหมือนกันคือในด้านความหมายแสดงถึงจุดหนึ่งของเวลาหรือระยะหนึ่งของเวลาทั้งนั้น แต่ในด้านส่วนประกอบ คำบอกเวลาและหน่วยสร้างบอกเวลาจะแตกต่างกัน กล่าวคือ ๑. คำบอกเวลาจะเป็นคำที่มีโครงสร้างค่อนข้างแน่นอนตายตัว ส่วนหน่วยสร้างบอกเวลาเป็นการประกอบคำและหน่วยคำขึ้นแบบชั่วคราว ๒. คำบอกเวลาบางคำประกอบด้วยคำบอกจำนวนและหน่วยบอกเวลาตายตัว เช่น si yuefen (เดือนเมษายน) ershi hao (วันที่ ๒๐) liang dianzhong (บ่าย ๒ โมง) ส่วนหน่วยสร้างบอกเวลาประกอบด้วยคำบอกจุดของเวลาหรือระยะของเวลา กับ คำบอกทิศทาง คำบุพบท หรือ คำสรรพนามชี้เฉพาะ นี้/นั้น เช่น siyuefen qian (ก่อนเดือนเมษายน) ershihao hou (หลังจากวันที่ ๒๐) cong sandian dao liudian (จาก ๓ โมงถึง ๖ โมง) ฯลฯ

สำหรับหน่วยสร้างบอกเวลา ลี เสี่ยงหนงได้อธิบายว่า หน่วยสร้างบอกเวลาเป็นรูปแบบบอกเวลาที่ใหญ่กว่าคำ ซึ่งส่วนมากมีลักษณะประกอบด้วยหน่วยคำไม่มีอิสระ เช่น

mei (ทุก) + จำนวนเวลา เช่น mei sannian (ทุกสามปี) mei liangge xiaoshi (ทุกสองชั่วโมง)

cong + X +dao +X (จาก X ถึง X) เช่น cong zaoshang dao wanshang (จากเช้าจดเย็น) cong wuyuefen dao jiuyuefen (จากเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกันยายน) ฯลฯ

นอกจากนั้น ลี เสียงหนงยังได้แบ่งคำบอกเวลา เป็น ๒ ประเภท ๑. คำบอกจุดของเวลา ได้แก่ คำบอกวัน สัปดาห์ เดือน ฤดู ปี เทศกาล ฯลฯ รวมทั้งคำบอกเวลาโดยตรงและโดยอ้อม ๒. คำบอกระยะเวลาของเวลา ได้แก่คำที่บอกระยะอันสั้น หรือยาว หรือจำนวนของเวลา เช่น yihuier (แป๊บเดียว) chengtian (ทั้งวัน) niannian (ทุก ๆ ปี) shengzhangqi (ระยะเวลาเติบโต) ฯลฯ

๒.๒.๒ การศึกษาคำบอกเวลาในด้านโครงสร้างและความหมาย

สำหรับการศึกษาคำบอกเวลาด้านโครงสร้างและความหมายนั้น พบว่ามีผลงานวิจัยที่น่าสนใจหลายเรื่อง โดยจะกล่าวรายละเอียดดังต่อไปนี้

ลี เสียงหนง(Li Xiangnong , ๑๙๘๘) ได้ศึกษาคำบอกจุดของเวลาและระยะเวลาของเวลาโดยเสนอในหนังสือ Xiandai Hanyu Shidian Shidian Yanjiu (คำบอกจุดของเวลาและระยะเวลาของเวลาในภาษาจีนปัจจุบัน) ซึ่งเป็นหนังสือที่พัฒนามาจากวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกของผู้ศึกษาเอง

ในงานวิจัยนี้ ผู้ศึกษาได้อธิบายว่า พื้นฐานที่เป็นองค์ประกอบของจุดของเวลาและระยะเวลาได้แก่ พื้นฐานด้านดาราศาสตร์ พื้นฐานด้านความเคยชิน และพื้นฐานตามจุดอ้างอิง โดยขยายความว่า พื้นฐานทางดาราศาสตร์ก็คือ มนุษย์ได้กำหนดมาตรฐานในการวัดเวลาตามการเปลี่ยนแปลงอย่างมีกฎเกณฑ์ในด้านดาราศาสตร์ หรือดินฟ้าอากาศ เช่น ได้กำหนด ปีหนึ่งเป็น ๓๖๕.๒๕ วัน เดือนหนึ่งเป็น ๒๘ วันหรือ ๓๐ วัน อาทิตย์หนึ่งมี ๗ วัน วันหนึ่งมี ๒๔ ชั่วโมง เป็นต้น และได้สร้างหน่วยคำบอกเวลาปี เดือน วัน อาทิตย์ ชั่วโมง นาที ฯลฯ ขึ้นมา โดยนำหน่วยคำเหล่านี้ประกอบกับคำจำนวนนับมาแสดงระยะเวลา พื้นฐานด้านความเคยชินคือมาตรฐานที่มนุษย์กำหนดขึ้นเพื่อบ่งเวลาและบ่งบอกเวลา เช่นการกำหนดปฏิทินต่าง ๆ การกำหนดปีศักราช การกำหนดลำดับของฤดูกาล ปี เดือน อาทิตย์ วัน ฯลฯ อย่างเช่นปีหนึ่งมี ๑๒ เดือน ขึ้นต้นด้วยเดือนที่หนึ่ง อาทิตย์หนึ่งขึ้นต้นด้วยวันอาทิตย์ ฯลฯ เนื่องจากเวลาที่กำหนดตามมาตรฐานนี้จะบ่งบอกตำแหน่งของเวลาที่แน่นอน และมีลักษณะเรียงตามลำดับ ฉะนั้นจึงเรียกว่า “จุดของเวลา” ส่วนพื้นฐานตามจุดอ้างอิงก็คือมนุษย์ได้ยึดเวลาที่กำลังพูดอยู่หรืออ้างอิงอยู่เป็นเวลาปัจจุบัน เวลาภายในอดีต และเวลาภายหลังเป็นเวลาในอนาคต อย่างเช่น คำว่า “ zuotian (เมื่อวาน) - jintian (วันนี้) - mingtian (พรุ่งนี้) shangxingqi (อาทิตย์ที่แล้ว) - benxingqi (อาทิตย์นี้) - xiaxingqi (อาทิตย์หน้า) ” ฯลฯ เนื่องจากเวลาที่เรียงตามลำดับนี้ มักจะแสดงตำแหน่งของเวลาที่แน่นอน ฉะนั้นถือได้ว่าเป็นจุดของเวลา

สำหรับลักษณะทางอรรถศาสตร์ของจุดของเวลา(point)และระยะของเวลา(period) นั้น ผู้ศึกษาได้สรุปว่า จุดของเวลา (point) เป็นจุดหนึ่งของเวลาโดยมีลักษณะคือใช้ในค่านับและบ่งบอกลำดับของเวลา ซึ่งสามารถบ่งชี้จุดหนึ่ง ๆ ของเวลาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน หรือ บ่งชี้จุดหนึ่ง ๆ ของเวลาขณะที่ผู้พูดพูดถึงได้ จุดของเวลาสามารถตอบคำถามที่ว่าshenmeshihou (เมื่อไร) ได้ และใช้ zhege shihou/nage shihou (เมื่อนี้/เมื่อนั้น) มาตอบได้ ระยะของเวลา (period) เป็นระยะหนึ่งของเวลาโดยมีลักษณะคือใช้นับและแบ่งช่วงสั้นยาวของเวลา ซึ่งสามารถแสดงช่วงเวลาอันสั้นหรือยาวที่มีจุดเริ่มต้น (inception) และจุดสิ้นสุด(termination) ระยะของเวลาจะตอบคำถามว่าduochangshijian (นานเท่าไร) ได้ และใช้ zheduan shijian /nakuan shijian (ช่วงเวลานี้ /ช่วงเวลานั้น) มาตอบได้

สำหรับหน้าที่ทางอรรถศาสตร์ของจุดของเวลาและระยะของเวลา ผู้ศึกษาได้อธิบายว่า จุดของเวลาสามารถแสดงหน้าที่ทางอรรถศาสตร์ ๒ หน้าที่ หนึ่งคือ แสดงตำแหน่งของเวลาใดเวลาหนึ่งที่แน่นอน สองคือ แสดงจุดเริ่มต้น จุดสิ้นสุด หรือจุดหนึ่ง ๆ ของเวลา โดยปรากฏในรูปแบบ cong x1 dao x2 (จาก x1 ถึง x2) ได้ ส่วนหน้าที่ทางอรรถศาสตร์ของระยะของเวลาจะมี ๓ หน้าที่ หนึ่งคือแสดงจำนวนของระยะเวลา ซึ่งมีโครงสร้าง “ คำบอกจำนวนนับ + หน่วยคำบอกเวลา” เช่น san tian (๓ วัน) liang nian (๒ ปี) เป็นต้น สองคือกำหนดจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดของระยะเวลา ซึ่งมีโครงสร้าง cong x1 dao x2 (จาก x1 ถึง x2) cong x qi (ตั้งแต่ x เป็นต้นมา) dao x weizhi (จนถึง x) เช่น cong bahao dao shihao (จากวันที่ ๘ ถึงวันที่ ๑๐) cong yibabalingnian qi (ตั้งแต่ปี ๑๘๘๐ เป็นต้นมา) เป็นต้น สามคือ แสดงช่วงระยะเวลาสำหรับเหตุการณ์หนึ่ง ๆ เช่น tangchao qianqi (ช่วงเวลาก่อนสมัยราชวงศ์ถัง) yihuier (แป๊บเดียว) meitian (ทุกวัน) เป็นต้น ผู้ศึกษายังอธิบายเพิ่มเติมว่า คำบอกจุดของเวลาบางคำอาจเปลี่ยนเป็นคำบอกระยะเวลาได้ใน ๒ ลักษณะ หนึ่งคือเติมคำว่า quan (ทั้ง) zhengge (ตลอด) อยู่ข้างหน้าคำบอกจุดของเวลาเช่น zhengge zhaoshang (ทั้งเช้า) quantian (ตลอดวัน) เป็นต้น สองคือเติมคำว่า qijian(ช่วง) shiqi (ยุค) เช่น chunjie qijian(ช่วงเทศกาลตรุษจีน) tangchao shiqi(สมัยราชวงศ์ถัง) เป็นต้น

นอกจากนั้น ผู้ศึกษายังได้อธิบายถึงลักษณะเด่นของจุดของเวลาและระยะของเวลาว่า

๑. จุดของเวลาและระยะของเวลามีลักษณะต่อเนื่องและเป็นลำดับ ยกตัวอย่าง การลำดับจุดของเวลาต่าง ๆ จะมีลักษณะต่อเนื่องอย่างเป็นระบบ เช่น เมื่อก่อน - ปัจจุบัน - อนาคต เมื่อวาน - วันนี้ - พรุ่งนี้ - มะรืนนี้ - มะรืนนี้ - เดือนที่แล้ว - เดือนนี้ - เดือนหน้า ส่วนการลำดับระยะของเวลาก็มีระบบเช่นกัน เช่น หนึ่งวัน < สองวัน < สามวัน สามปี > สองปี > หนึ่งปี
๒. จุดของเวลาและระยะของเวลามีลักษณะแบบครอบคลุม เช่น ปี ๑๕๕๑ เดือน ๕ วันที่ ๕ ตอนเช้า เป็นต้นเป็นจุดของเวลา แต่จุดของเวลาแรกคือ ปี ๑๕๕๑ จะครอบคลุมจุดของเวลาที่เหลือ คือ เดือน ๕ วันที่ ๕ และตอนเช้า ส่วนจุดของเวลา เดือน ๕ จะครอบคลุมจุดของเวลา

วันที่๘ และตอนเช้า เป็นต้น เช่นเดียวกัน หนึ่งปี หนึ่งเดือน หนึ่งวัน เป็นระยะเวลา แต่หนึ่งปีจะครอบคลุมหนึ่งเดือนและหนึ่งวัน และหนึ่งเดือนจะครอบคลุมหนึ่งวัน เป็นต้น

๓. จุดของเวลาและระยะเวลาของเวลามีลักษณะแบบหมุนเวียน เช่นจุดของเวลาของวันต่าง ๆ จะมีลักษณะหมุนเวียนเป็นวันอาทิตย์ วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี วันศุกร์ วันเสาร์ หลังจากนั้นก็หมุนกลับมาเป็นวันอาทิตย์ วันจันทร์ เป็นต้น ระยะเวลาภายใน ๑ หนึ่งวันก็มีลักษณะหมุนเวียนเป็นช่วงเช้า ช่วงบ่าย ช่วงเย็น ช่วงค่ำ ช่วงดึก แล้วก็หมุนกลับเป็นช่วงเช้า ช่วงบ่าย เป็นต้น

โจ เสี่ยวปิง (Zhou Xiaobing ๑๙๕๕: ๘๕-๘๖) ได้ศึกษาความแตกต่างและวิธีการใช้ของคำบอกจุดของเวลาและคำบอกระยะของเวลาในบทความเรื่อง Tan Hanyu Shijianci (คำบอกเวลาในภาษาจีน) ว่าคำบอกจุดของเวลาแสดงเวลาใดเวลาหนึ่งที่แน่นอนซึ่งช่วยตอบคำถามว่า *เมื่อไร* ได้ คำบอกจุดของเวลาส่วนมากปรากฏอยู่หน้าคำกริยา ไม่ปรากฏอยู่หลังกริยา นอกจากนี้มีคำบุพบทเข้ามาช่วย ส่วนคำบอกระยะของเวลาจะแสดงช่วงระยะสั้นหรือยาวของเวลา ซึ่งตอบคำถามว่า *เวลานานเท่าไร* ได้ คำบอกระยะเวลาจะปรากฏอยู่หน้าหรือหลังคำกริยาได้ ไม่จำเป็นต้องมีคำบุพบทเข้ามาช่วย เช่นตัวอย่าง

- A - shenme shihou kaiyan
(เมื่อไร เริ่ม แสดง) จะเริ่มแสดงเมื่อไร
- san dian yi ke kaiyan
(๓ โมง ๑๕ นาที แสดง) จะแสดงบ่าย ๓ โมง ๑๕ นาที
- B - yan duo chang shijian
(แสดงเท่าไร เวลา) จะแสดงเวลานานเท่าไร
- yan yi xiaoshi sishi fen zhong
(แสดง ๑ ชั่วโมง สี่สิบ นาที) จะแสดงหนึ่งชั่วโมงสี่สิบนาที

สำหรับชนิดของคำบอกจุดของเวลานั้น โจ เสี่ยวปิงได้อธิบายว่าประกอบด้วย ๑. คำบอกเวลาตามนาฬิกาเช่น miao(วินาที) fen (นาที) ke (๑๕ นาที) dianzhong (โมง)shi (เวลา) ๒. คำบอกวันที่ สัปดาห์ เดือน ปี เช่น hao (วันที่) xingqi (วันที่) zhou(สัปดาห์) yue(เดือน) nian (ปี) ๓. คำบอกจุดของเวลาทั่วไป เช่น jintian (วันนี้) qunian(ปีที่แล้ว) xiageyue (เดือนหน้า) shangwu (ตอนเช้า) xianzai (ตอนนี้) ฯลฯ ๕. คำบอกสถานที่หรือทิศทาง เช่น yiqian (เมื่อก่อน) yihou (ภายหลัง) fan qian (ก่อนอาหาร) sigeyue yihou (สี่เดือนภายหลัง) ฯลฯ

ส่วนองค์ประกอบของคำบอกระยะของเวลานั้นประกอบด้วย ๑. คำว่า ge เช่น ta ku le ban ge zhongtou (เขาร้องไห้ครึ่งชั่วโมง) ๒. ประกอบคำว่า ban เช่น bantian (ครึ่งวัน) bannian (ครึ่งปี) liangnianban (สองปีครึ่ง) เป็นต้น ๓. ประกอบด้วยคำบอก

ระยะเวลาหลายคำ เช่น *santian liangye* (สามวันสองคืน) ซึ่งประกอบด้วยคำบอกระยะของเวลาว่า *santian* (สามวัน) และ *liangye* (สองคืน) เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม โจ เสี่ยวปิง ได้อธิบายว่า คำบอกเวลาส่วนใหญ่ใช้บอกจุดของเวลาหรือระยะของเวลาอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น เช่น คำว่า *dianzhong* (โมง) *niandai* (ยุค) *lingchen* (เช้าตรู่) เป็นต้นจะใช้บอกจุดของเวลาเท่านั้น ส่วนคำว่า *fenzhong* (นาฬิกา) *xiaoshi* (ชั่วโมง) *zhongtou* (ชั่วโมง) เป็นต้นจะใช้บอกระยะของเวลาเท่านั้น แต่คำบางคำจะใช้บอกจุดของเวลาหรือบอกระยะของเวลาก็ได้ คำเหล่านี้ส่วนมากเป็นคำบอกเวลาภายใน ๑ วัน เช่น *zaochen* (ตอนเช้า, ช่วงเช้า) *zhongwu* (ตอนเที่ยง, ช่วงเที่ยง) *wanshang* (ตอนกลางคืน, ช่วงกลางคืน) ฯลฯ

หลิว เยียนหยู (Liu Yanru ๒๐๐๒: ๒๗๒-๒๗๓) ได้ศึกษาคำบอกเวลาในด้านความหมายในบทความเรื่อง *Shijianci de Yuyi Tedian* (ลักษณะทางความหมายของคำบอกเวลา) เขาได้อธิบายว่า ในการบอกเวลาทั่วไปไม่ว่าบอกจุดของเวลาหรือระยะของเวลา ความหมายของคำบอกเวลามีลักษณะเด่นคือบ่งบอกความหมายชัดเจน (*explicitness*) และไม่บ่งบอกความหมายชัดเจน (*fuzziness*) โดยคำบอกเวลาส่วนใหญ่ได้บ่งจุดของเวลาหรือระยะของเวลาที่ชัดเจน เช่น คำบอกระยะของเวลาว่า *liangtian* (สองวัน) จะบอกช่วงระยะเวลา ๔๘ ชั่วโมงอย่างชัดเจน แต่เนื่องจากการรับรู้สิ่งต่างๆ ของมนุษย์มีลักษณะเป็นปัจเจกบุคคล จึงทำให้การบอกเวลาก็มีลักษณะ *fuzziness* ซึ่งลักษณะนี้จะแสดงออก ๒ ทาง หนึ่งคือคำบอกเวลาที่บอกระยะเวลานั้น ความสั้นยาวของระยะเวลาไม่ชัดเจน เช่น คำว่า *yihuir* (แป๊บเดียว) จะบอกระยะเวลาสั้น ๆ แต่ไม่สามารถบ่งบอกได้ว่าสั้นขนาดไหน กี่วินาที หรือกี่นาที สองคือคำบอกเวลาบางคำไม่สามารถบ่งบอกขอบเขตของเวลาได้ชัดเจน เช่น คำว่า *baitian* (กลางวัน) กับ *wanshang* (กลางคืน) หรือเมื่อจะบอกช่วงเวลาฟ้าเริ่มสว่างนั้นจะไม่สามารถบอกได้ว่าอยู่ในช่วงกลางวันหรือช่วงกลางคืน เป็นต้น

๒.๒.๓ การศึกษาเวลาในด้านวัฒนธรรม

การศึกษาเวลาในด้านวัฒนธรรม สามารถแบ่งได้เป็น ๒ กลุ่ม คือ การศึกษาเวลาโดยศึกษาเฉพาะภาษาจีน และ การศึกษาเวลาโดยเปรียบเทียบภาษาจีนกับภาษาอื่นๆ

๒.๒.๓.๑ การศึกษาเวลาโดยศึกษาเฉพาะภาษาจีน

การศึกษาเวลาด้านวัฒนธรรมโดยศึกษาเฉพาะภาษาจีนภาษาเดียวนั้น พบว่ามีผลงานที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมหลายเรื่องที่น่าสนใจ กล่าวคือ

หวาง ไฮเฟิน และ จาว เอียนวาน (Wan Haifen , Zhao Yanwan ๑๙๕๕:๘๕-๙๒) ได้ศึกษาวิจัยวิธีการบอกเวลาในภาษาจีนสมัยก่อนและวัฒนธรรมที่สะท้อนจากการบอกเวลา โดยเสนอในบทความ Ji Shi Fangshi Yu Shehui Wenhua (วิธีการบอกเวลาและวัฒนธรรมทางสังคม)

ผู้ศึกษาได้สรุปวิธีการบอกเวลาตามความนิยมของคนจีนสมัยก่อนไว้ ๕ วิธี ความนิยมเหล่านี้แสดงวัฒนธรรมของจีนได้อย่างดี

วิธีที่ ๑ การบอกเวลาตามแสงสว่างของท้องฟ้า เช่นคำว่า heizao (เข้ามืด) dongfang weiming (ตะวันออกยังไม่สว่าง) มาบอกเวลาเช้าตรู่หรือเข้ามืดซึ่งพระอาทิตย์ยังไม่ขึ้น hunhei (มืดมัว) heiwan (มืดค่ำ) มาบอกเวลามืดแล้ว พระอาทิตย์ตกดินไปแล้ว เป็นต้น

วิธีที่ ๒ การบอกเวลาตามตำแหน่งของพระอาทิตย์หรือแสงเงาของพระอาทิตย์ เช่นใช้คำว่า richu (พระอาทิตย์ออก) rigao (พระอาทิตย์ขึ้นสูง) rizhong(พระอาทิตย์อยู่ตรงกลาง) rixie (พระอาทิตย์เอียง) riru (พระอาทิตย์ตกดิน) เป็นต้น มาบ่งบอกช่วงเวลาเช้า สาย บ่าย เย็นตามตำแหน่งของพระอาทิตย์ หรือใช้คำว่า jingxie (ภาพเอียง) มาบ่งบอกเวลาหลังเที่ยง ภาพต่าง ๆ ปรากฏเป็นเงาเอียงไปข้างใดข้างหนึ่ง bijing(ภาพหาย) มาบอกเวลาหลังพระอาทิตย์ตก ภาพต่าง ๆ จะหายเงาไป เป็นต้น

วิธีที่ ๓ การบอกเวลาตามการเคลื่อนไหวย่างมีระบบกฎเกณฑ์ของพระจันทร์และดวงดาว เช่นคำว่า yueluoxingchen(พระจันทร์ลง ดวงดาวหาย) มาบ่งบอกเวลาใกล้สว่าง ซึ่งสังเกตจากพระจันทร์ ดวงดาวจะเลื่อนหายไปในช่วงเวลานั้น หรือคำว่า yuexie (พระจันทร์เอียง) yuanri (พระจันทร์กลม) จากตำแหน่งและรูปร่างลักษณะของพระจันทร์มาบ่งบอกช่วงเวลาหลังเที่ยงคืน หรือเวลาที่เป็วันขึ้น ๑๕ ค่ำ

วิธีที่ ๔ การบอกเวลาตามดินฟ้าอากาศ ซึ่งลม ฝน หิมะ น้ำค้าง ฯลฯ เป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติที่สามารถช่วยบอกเวลาได้ ดังเช่นคำว่า fengshuang (ลมน้ำค้าง) ในภาษาจีนหมายถึงเวลา นอกจากนั้นภาษาจีนยังใช้คำว่า yushui (น้ำฝน) xiangqiang (น้ำค้างตก) daxue (หิมะตกหนัก) xiaoxue (หิมะตกเบา) ฯลฯ มาบอกช่วงเวลาต่าง ๆ ตามฤดูกาล เช่น yushui (น้ำฝน) ช่วยบอกเวลาวันที่ ๑๘ ๑๙ ของเดือนมีนาคม เป็นต้น

วิธีที่ ๕ การบอกเวลาตามพืชพันธุ์ธัญญาหาร หรือ พืชชนิดใด ซึ่งปรากฏการณ์การเติบโตหรือการตายของพืชพันธุ์และพืชชนิดนั้นเกี่ยวข้องกับเวลาอย่างเหนียวแน่น ฉะนั้น จึงเป็นวิธีที่ดีวิธีหนึ่งที่ช่วยบอกเวลาได้ เช่น ในช่วงเวลาเพาะปลูกหรือเก็บเกี่ยวของพืชพันธุ์ต่าง ๆ จะมีคำว่า tianyue (เดือนนา) มาบอกเวลาที่ต้องทำนา chanyue (เดือนคั่วไหม)มาบอกช่วงเวลาที่ต้องเกี่ยวไหม guashi(เวลาแดง)มาบอกหน้าผลไม้ juyue(เดือนเบญจมาศ) มาบอกช่วงเวลาเบญจมาศบาน ซึ่งเป็นเวลาในเดือนตุลาคม เป็นต้น

วิธีที่ ๖ การบอกเวลาตามพฤติกรรมของสัตว์ เช่นใช้ jiming (ไก่ขัน) มาบอกเวลา ตอนเช้า hunchong weizhe (แมลงต่าง ๆ ยังไม่ตื่น) มาบอกเวลาก่อนเข้าฤดูหนาว ซึ่งแมลงต่าง ๆ จะหลบซ่อนตัวไว้ เป็นต้น

วิธีที่ ๗ การบอกเวลาตามกิจกรรมของมนุษย์ การเคลื่อนไหวของมนุษย์ต่าง ๆ เช่น การหันหน้าหันหลัง การพริบตา การสูบลมหายใจ ฯลฯ จะช่วยบ่งบอกระยะเวลาอันสั้น ๆ ได้ เช่น zhuanyan (พริบตา) huxijian (ช่วงเวลาสูบลมหายใจ) nianzhizhijian (ช่วงลัดนิ้วมือเดียว) นอกจากนี้ กิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นกิจวัตรของมนุษย์ก็เป็นวิธีหนึ่งที่ช่วยบอกเวลาได้ เช่น danshi (เวลาข้าวเช้า) liangchaqin (ระยะเวลาคั่วน้ำชาสองถ้วย) เป็นต้น

วิธีที่ ๘ การบอกเวลาตามการตีกลอง สมัยก่อนคนจีนใช้วิธีตีกลองมาบอกเวลา ซึ่งตีในช่วงกลางคืน คืนหนึ่งตี ๕ ครั้ง ตีครั้งที่หนึ่งเรียกว่า yigeng หมายถึงช่วงเวลา ๑-๓ ทุ่ม ตีครั้งที่สองเรียกว่า ergeng หมายถึงช่วงเวลา ๓-๕ ทุ่ม ตีครั้งที่สามเรียกว่า sangeng หมายถึงช่วงเวลา ๓ ทุ่มถึงตี ๑ ตีครั้งที่สี่เรียกว่า sigeng หมายถึงช่วงเวลา ตี ๑-๓ ตีครั้งสุดท้ายเรียกว่า wugeng หมายถึงช่วงเวลา ตี ๓-๕

วิธีที่ ๙ การบอกเวลาตามเครื่องมือที่เรียกว่า rigui (เป็นเครื่องมือที่ช่วยวัดเวลาจากแสงเงาของดวงอาทิตย์) และ louhu (เป็นเครื่องมือที่ใช้วิธีหยดน้ำมาวัดเวลา) rigui ใช้ในการวัดเวลาตอนกลางวัน และ louhu ใช้ในการวัดเวลากลางคืน

วิธีการบอกเวลาทั้งหมด ๙ วิธี แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมจีนหลายด้าน เช่น สังคมจีนเป็นสังคมการเกษตร มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ คน และสัตว์อย่างใกล้ชิด จึงนำสิ่งที่เกี่ยวข้องมาช่วยบอกเวลา เช่น พระอาทิตย์ พระจันทร์ ดินฟ้าอากาศ กิจกรรมของคน เป็นต้น นอกจากนี้ ยังแสดงให้เห็นว่า วัฒนธรรมจีนมีการคิดค้นเครื่องมือต่าง ๆ เช่น กลอง rigui louhu มาช่วยบอกเวลา อย่างไรก็ตาม ผู้ศึกษาได้อธิบายว่า การบอกเวลาในภาษาจีนสมัยก่อนนั้น ส่วนใหญ่เป็นการบอกเวลาที่มีลักษณะโดยประมาณคาดเดา ไม่ชัดเจนละเอียด

หวู ผิง (Wu Ping ๑๙๕๖: ๑๓๑-๑๓๗) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบอกเวลาในภาษาจีนและวัฒนธรรมจีน โดยเสนอในบทความ Hanyu de Shijian Biaoda yu Zhongguo Wenhua (การบอกเวลาในภาษาจีนกับวัฒนธรรมจีน) เขาได้ศึกษาจาก ๓ ด้าน คือ ๑. ด้านการรับรู้เวลาและการวัดเวลา ๒. ด้านไวยากรณ์ ๓. ด้านมุมมองทางประวัติศาสตร์

ในการรับรู้เวลาและการวัดเวลา หวู ผิงคิดว่าได้มาจากพื้นฐานการเกษตรของประเทศจีน เนื่องจากสังคมจีนเป็นสังคมที่ทำกรเกษตรเป็นหลักตั้งแต่สมัยโบราณ ฉะนั้นจึงมีความจำเป็นและความต้องการในการบอกเวลาต่างๆ จากการสังเกตของดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ หรือปรากฏการณ์ธรรมชาติอื่นๆ คนจีนได้กำหนดวิธีการบอกเวลาหลายวิธี เช่น ได้แบ่งเวลาภายใน ๑

วันเป็นหลายช่วง โดยสังเกตจากความสว่างของท้องฟ้า หรือใช้วิธีที่เรียกว่า ตีจื่อ (ล่าต้นดิน) มาแบ่งวันหนึ่งเป็น ๑๒ ช่วงเวลา คนจีนได้แบ่งปีหนึ่งเป็น ๑๒ เดือน ๔ ฤดู และใช้วิธีที่เรียกว่า กานจื่อ (กิ่งก้านฟาล่าต้นดิน- เป็นวิธีการนับ ๖๐ วันหรือ ๖๐ ปีเป็น ๑ รอบแบบจีนโบราณ กานจื่อ ได้มาจากคำว่า เทียนกาน ผสมกับ ตีจื่อ เทียนกานคือล่าต้นฟ้าซึ่งมี ๑๐ ชนิดคือ กาบ ดับ ลวาช เมิง เป็ก กัด กด ลวง เต่า ก่า ตีจื่อ มี ๑๒ ชนิดคือ ใจ เป้า ยี่ เม้า สี ไล่ สง่า เม็ด สัน เล้า เส็ด ไก่ ๑๐ ลำ ต้นเป็นตัวนำผสมกับ ๑๒ กิ่งก้านซึ่งเป็นตัวตาม ประกอบเป็น ๖๐ กานจื่อ) มาบอกปี โดยกำหนดเวลา ๖๐ ปีเป็น ๑ รอบ นอกจากนั้น คนจีนยังใช้เครื่องมือที่เรียกว่า rigui (เครื่องมือที่ใช้วัดเวลาจากแสงเงาของพระอาทิตย์) และ louhu (เครื่องมือที่ใช้วิธีหยคน้ำมาวัดเวลา) มาวัดเวลาให้มีเวลาที่ละเอียดชัดเจนขึ้น หรือใช้วิธีจุดเทียนมาบอกเวลาโดยประมาณ เป็นต้น จากวิธีการบอกเวลาต่าง ๆ เขาได้สรุปว่า สำหรับคนจีน มโนทัศน์ของเวลากับมโนทัศน์ของฤดูกาลมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด มโนทัศน์ของฤดูกาลสะท้อนให้เห็นการต่อเนื่องของเวลา การแบ่งช่วงของเวลา และการหมุนเวียนของเวลา

ด้านไวยากรณ์ หวู ผิงอธิบายว่า การบอกเวลาในภาษาจีนไม่มีการเปลี่ยนแปลงรูปคำเพื่อแสดงกาลต่าง ๆ นอกจากนั้น การเรียงลำดับคำบอกเวลาในภาษาจีนมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมด้วยเช่น การเรียงลำดับเวลาวัน เดือน ปี ฯลฯ นั้น คนจีนจะเรียงตาม ปี เดือน วัน นาฬิกา นาที วินาที ซึ่งเป็นการเรียงลำดับจากส่วนใหญ่ไปถึงส่วนเล็ก สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมของคนจีนที่เน้นสังคัมส่วนรวมมากกว่าปัจเจกบุคคล

หลิว จื่อหมิน (Liu Zhemin ๑๙๕๖:๑๓๘-๑๔๓) ได้ศึกษาวิจัยที่มาและความหมายของคำบอกเวลาและมโนทัศน์ของเวลาของคนจีน ในผลงานวิจัยเรื่อง Cong Hanyu kan Hanmingzu de Chuantong Shijian Guan (จากภาษาจีนมองมโนทัศน์เกี่ยวกับเวลาของคนจีน)

เขาได้วิเคราะห์ความหมายเดิมของคำบอกเวลาต่าง ๆ และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง ตัวอย่างเช่นคำว่า shi (เวลา) ความหมายเดิมของคำนี้หมายถึงภายใต้ความอบอุ่นของแสงอาทิตย์ พันธุ์พืชที่มีชีวิตแตกหน่อออกมา ซึ่งความหมายนี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงการรับรู้แก่นแท้ของเวลาของคนจีนโบราณที่ว่า เวลาคือพลังสำคัญที่ก่อให้เกิดชีวิตของทุกสิ่งทุกอย่าง คำว่า nian (ปี) ความหมายเดิมหมายถึงต้นข้าวสุกพอที่จะเก็บเกี่ยวได้แล้ว ซึ่งสมัยก่อนการเก็บเกี่ยวข้าวเป็นปีละครั้ง คำว่า nian (ปี) นี้ จึงกลายเป็นคำบอกเวลา คำว่า chun (ฤดูใบไม้ผลิ) ความหมายเดิมคือ ต้นหญ้าเริ่มผลิบาน qiu (ฤดูใบไม้ร่วง) หมายถึงต้นข้าวสุกเหลืองอร่าม คนจีนสมัยก่อนแบ่งฤดูกาลเป็น ๒ ฤดู คือ chun กับ qiu ซึ่งถือเป็นฤดูเพาะปลูกและฤดูเก็บเกี่ยว สะท้อนให้เห็นว่าการรับรู้เวลาของคนจีนสมัยก่อนได้มาจากการสังเกตการณ์ของการเพาะ การเติบโต และการตายของพืช ผู้ศึกษาได้สรุปว่า มโนทัศน์เกี่ยวกับเวลาของคนจีนมีลักษณะ ๕ ประการคือ ๑. มโนทัศน์เกี่ยวกับ

เวลามีพื้นฐานมาจากสังคัมการเกษตร ๒. มโนทัศน์ที่สะท้อนให้เห็นแนวโน้ม “ การอยู่ร่วมกันของ ฟ้ากับคน” ๓. มโนทัศน์ที่สัมพันธ์กับการเวียนว่ายตายเกิดของสรรพสิ่ง ๔. เวลาที่มีลักษณะหมุนเวียน ตามการผลัดหมุนเวียนของฤดูกาล

นอกจากนั้นแล้ว หลิว จื่อหมินยังได้ศึกษากลุ่มคำศัพท์ต่าง ๆ ที่สะท้อนให้เห็นถึง วัฒนธรรมของคนจีนและวิธีการรับรู้เวลาของคนจีน โดยอธิบายว่า shang (บน) กับ xia (ล่าง) ซึ่งเป็นคำใช้บอกตำแหน่งหรือทิศทางนั้น ในภาษาจีนมีคำบอกเวลาหลายคำที่ประสมกับ shang และ xia เช่น shangxingqi (อาทิตย์ที่แล้ว) shanggeyue(เดือนที่แล้ว) zaoshang(ตอนเช้า) shangbeizi(ชาติก่อน) xiaxingqi (อาทิตย์หน้า) xiageyue (เดือนหน้า) xiawu(ตอนบ่าย) xiabeizi (ชาติหน้า) เป็นต้น ความสัมพันธ์ระหว่างเวลากับคำบอกตำแหน่งshang และxia นี้ ได้มาจากวัฒนธรรมจีนที่ว่า ๑. เวลาเสมือนแม่น้ำสายหนึ่ง ไหลจากบนสู่ล่าง เมื่อจะกล่าวถึงสิ่งที่ ผ่านมาแล้วจะใช้ shang และสิ่งที่ยังมาไม่ถึงจะใช้ xia ๒. วัฒนธรรมจีนให้ความสำคัญกับ บรรพบุรุษ ผู้อาวุโส ตำแหน่งของผู้อาวุโสมักจะอยู่ข้างบน คนรุ่นหลังมักอยู่ข้างล่าง

๒.๒.๑.๒ การศึกษาเวลาโดยเปรียบเทียบภาษาจีนกับภาษาอื่นๆ

การศึกษาเวลาโดยเปรียบเทียบภาษาจีนกับภาษาอื่นๆ นั้น พบมีผลงานที่น่าสนใจเรื่อง หนึ่ง เป็นผลงานที่ศึกษาเปรียบเทียบอุปลักษณะของเวลาในภาษาจีนและภาษาอังกฤษ ได้แก่ บทความเรื่อง Cong Hanying Shijian Yinyu Kan Yinyu yu Wenhua de Guanxi (ความสัมพันธ์ระหว่างอุปลักษณะกับวัฒนธรรมโดยศึกษาจากความแตกต่างของอุปลักษณะที่เกี่ยวกับ เวลาในภาษาจีนและภาษาอังกฤษ) ของ วาง หยอง hong (Wang Yonghong ๒๐๐๑:๑๗๑-๑๗๕)

วาง หยอง hong กล่าวถึงอุปลักษณะเกี่ยวกับเวลาในภาษาจีนและภาษาอังกฤษว่ามีความ เหมือนกันและความแตกต่างกัน โดยดูได้จากอุปลักษณะของเวลา ๔ ประเภทได้แก่ เวลาคือสถานที่ เวลาคือวัตถุ เวลาคือเครื่องบรรจ และเวลาคือคน สำหรับเวลาคือสถานที่ ทั้งภาษาจีนและ ภาษาอังกฤษได้เปรียบเทียบเวลาเป็นสถานที่ แต่แนวคิดการเปรียบเทียบแตกต่างกัน กล่าวคือใน ภาษาจีน อุปลักษณะของเวลาแสดงออกเป็น *อดีตอยู่ข้างหน้า อนาคตอยู่ข้างหลัง* (ในภาษาจีน คำว่า qian หมายถึงข้างหน้า คำว่าhou หมายถึงข้างหลัง) เช่น hou wu laizhe (อนาคตไม่มีผู้สืบทอด) qianbei (รุ่นก่อน) houbei (รุ่นหลัง)qiantian (เมื่อวานขึ้น) houtian (มะรืนนี้) ฯลฯ ซึ่ง แตกต่างจากภาษาอังกฤษที่เป็น *อดีตอยู่ข้างหลัง อนาคตอยู่ข้างหน้า* เช่นประโยค I look forward to your reply . A new life lay ahead of him . ฯลฯ สาเหตุที่เกิดความแตกต่างนี้ ผู้ศึกษาได้ อธิบายว่า เป็นเพราะวัฒนธรรมของประเทศทั้งสองแตกต่างกัน วัฒนธรรมจีนได้รับอิทธิพลของ ลัทธิขงจื๊อและลัทธิเต๋าที่สั่งสอนให้รำลึกถึงธรรมชาติ รำลึกถึงอดีต ฉะนั้นคนจีนจึงเคยชินกับหน้าสู่

อดีต หลังสู่อากาศ ส่วนวัฒนธรรมอังกฤษได้รับอิทธิพลจากโลกทัศน์ที่ว่า คนสามารถเอาชนะธรรมชาติได้ สามารถค้นหาความรู้ใหม่ สร้างโลกใหม่ สร้างอนาคตใหม่ได้ ซึ่งสิ่งที่เป็นอนาคตนั้นจะอยู่ข้างหน้า ดังนั้น จึงมีอุปสรรค *อนาคตอยู่ข้างหน้า อดีตอยู่ข้างหลัง* นอกจากการใช้ qian (หน้า) /hou (หลัง) มาบอกเวลาในภาษาจีนกับภาษาอังกฤษมีความแตกต่างกันแล้ว แนวคิดที่ใช้ *บน* กับ *ล่าง* มาบอกเวลาในภาษาจีนกับภาษาอังกฤษก็มีความแตกต่างกันเช่นกัน กล่าวคือในภาษาจีนอุปสรรคของเวลาคือ *อดีตอยู่ข้างบน อนาคตอยู่ข้างล่าง* (ในภาษาจีน คำว่า shang หมายถึงบน คำว่า xia หมายถึงล่าง) ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากคำบอกเวลาดังเช่น shangbeizi (ชาติก่อน) shanggu (สมัยก่อน) shangxingqi(อาทิตย์ที่แล้ว) xiabiezi (ชาติหน้า) xiaxueqi (เทอมหน้า) xiaxingqi (อาทิตย์หน้า) ฯลฯ ในภาษาอังกฤษ อุปสรรคของเวลาคือ *อดีตอยู่ข้างล่าง อนาคตอยู่ข้างบน* ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากประโยคดังเช่น From this day on I will give up smoking . Up to now I have never met him ฯลฯ แนวคิดที่แตกต่างนี้เนื่องมาจากวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ในวัฒนธรรมจีน คนจีนเคารพนับถือประสบการณ์ บรรพบุรุษ และคิดว่าตำแหน่งบนเป็นตำแหน่งศักดิ์สิทธิ์และสมควรให้ความเคารพ ฉะนั้น จึงเกิดแนวคิด *อดีตอยู่ข้างบน อนาคตอยู่ข้างล่าง* ส่วนในวัฒนธรรมอังกฤษ ชนชาติอังกฤษจากการปฏิบัติงานสังเกตว่า การเติบโตของสรรพสิ่งต่างๆ ในโลกมีกระบวนการจากเล็กไปสู่โต จากล่างไปสู่บน เวลาที่เช่นกัน *ล่าง* เป็นจุดเริ่มต้น แสดงอดีต *บน* เป็นจุดสิ้นสุด แสดงอนาคต จึงเกิดแนวคิด *อดีตอยู่ข้างล่าง อนาคตอยู่ข้างบน*

สำหรับอุปสรรคเวลาคือวัตถุ ทั้งภาษาจีนกับภาษาอังกฤษมีแนวคิดคล้ายคลึงกัน ต่างก็เห็นว่า เวลาเหมือนวัตถุซึ่งมีคุณสมบัติเช่นมีสี ความยาวสั้น อยู่ในตัว นอกจากนั้น ยังสามารถเก็บรักษาได้ จับต้องได้ ใช้สอยได้ แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากวัฒนธรรมของทั้งสองภาษาแตกต่างกัน แนวคิดเกี่ยวกับเวลาคือวัตถุก็แตกต่างกัน เช่นในวัฒนธรรมจีน ชนชาติจีนสมัยก่อนมีค่านิยมดูถูกกิจกรรมการค้าขาย ทำให้เกิดความคิดว่าหลายสิ่งหลายอย่างไม่สามารถซื้อด้วยเงินทองโดยเฉพาะเวลา จึงเกิดอุปสรรคของเวลาว่า chunjin nan mai chun guangyin (นี้ทองไม่สามารถซื้อเวลาได้ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เวลาไม่สามารถซื้อด้วยเงินทองได้) ส่วนในวัฒนธรรมชนชาติอังกฤษ ให้ความสำคัญกับธุรกิจการค้าขายมาก ซึ่งทำให้เกิดความคิดว่าเวลากับกิจกรรมการค้าขายมีความสัมพันธ์กัน เวลาจะซื้อจะขายก็ได้ เช่นอุปสรรคของเวลา buy time , sell time, time is money เป็นต้น ส่วนอุปสรรคที่ว่าเวลาคือเครื่องบรรจ และเวลาคือคนนั้น แนวคิดที่เกี่ยวกับเวลาในภาษาจีนและภาษาอังกฤษไม่แตกต่างกัน

ผลการศึกษาเวลาในภาษาจีนและภาษาอังกฤษแสดงให้เห็นว่าหากวัฒนธรรมแตกต่างกัน ประสบการณ์การรับรู้เวลาก็จะแตกต่างกัน และแนวคิดเกี่ยวกับอุปสรรคของเวลาก็จะแตกต่างกัน

๒.๓ สรุปบทบทวนวรรณกรรม

จากผลงานวิจัยและเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องที่ได้กล่าวมา สรุปได้ว่า การศึกษาเรื่องเวลาเท่าที่ผ่านมา แบ่งได้เป็น ๓ แนวทาง

หนึ่งคือ การศึกษาคำนิยามของคำบอกเวลา จากการศึกษาความหมายของคำบอกเวลาที่ได้กล่าวมา พอจะสรุปได้ว่าผู้ที่ศึกษาความหมายของคำบอกเวลาต่าง ๆ ให้คำนิยามของคำบอกเวลาทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกัน บางคนยึดความหมายของคำเป็นหลัก เช่น พระยาอุปกิตศิลปสาร(๒๕๔๕) นววรรณ พันธุเมธา(๒๕๒๓) จาง จื่อกง(๑๙๙๘) เป็นต้น บางคนยึดตำแหน่งหน้าที่ของคำเป็นหลัก เช่น วิจินต์ ภาณุพงศ์ (๒๕๓๒) จู เตอซี(๑๙๙๘) ติ เสียงหง (๑๙๙๘) เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยไม่ได้ถือคำนิยามของผู้ใดเป็นหลัก แต่ผู้วิจัยได้ให้คำนิยามของคำบอกเวลาว่า เป็นคำนามและนามวลีที่ทำหน้าที่บอกจุดของเวลาและระยะของเวลา ซึ่งอาจเป็นคำเดี่ยว คำประสม หรือวลีก็ได้

สองคือ การศึกษาเวลาในด้านโครงสร้างและความหมาย พบว่าผลงานทั้งภาษาไทยและภาษาจีนต่างก็ให้ความสำคัญในการศึกษาคำบอกเวลาในด้านโครงสร้างและความหมาย ที่แตกต่างกันคือ ผลงานวิจัยในภาษาไทยจะเน้นการศึกษาด้านตำแหน่งและหน้าที่ของคำบอกเวลา เช่น ผลงานของน้อมนิจ วงศ์สุทธิธรรม (๒๕๑๕) และ อรุณฯ สุวรรณรัตน์ (๒๕๓๔) นอกจากนี้พบมีผลงานศึกษาที่ศึกษาคำบอกเวลาเชิงประวัติ โดยศึกษาทั้งด้านโครงสร้างและความหมาย เช่น ผลงานของปราณี กุลละวณิชย์ (๒๐๐๓) ส่วนผลงานวิจัยในภาษาจีนจะเน้นการศึกษาโครงสร้างของคำบอกเวลาซึ่งได้แยกคำบอกเวลาเป็นสองประเภท คือคำบอกจุดของเวลาและคำบอกระยะของเวลา โดยศึกษาความแตกต่างในด้านโครงสร้างและวิธีการใช้ เช่น ผลงานวิจัยของ ติ เสียงหง (๑๙๙๘) และ โจ เสียวปิง (๑๙๙๕) ส่วนผลงานที่ศึกษาความหมายของคำบอกเวลาโดยเฉพาะนั้น เช่น ผลงานของ หลิว เอียนหยู(๒๐๐๒)

ผลงานศึกษาเวลาในด้านโครงสร้างและความหมายที่ได้กล่าวมานี้ ให้ความรู้ด้านไวยากรณ์ของคำบอกเวลาแก่ผู้วิจัยอย่างมาก โดยเฉพาะผลงานของ ติ เสียงหง (๑๙๙๘) เป็นผลงานที่ศึกษาคำบอกจุดของเวลาและระยะของเวลาอย่างละเอียดลึกซึ้ง ซึ่งเป็นผลงานที่ให้ประโยชน์กับผู้วิจัยมากในการศึกษาวิธีการบอกจุดของเวลาและระยะของเวลา

สามคือ การศึกษาเวลาในด้านวัฒนธรรม พบมีผลงานวิจัยที่ได้ศึกษาเวลาในด้านนี้จำนวนมากทั้งภาษาไทยและภาษาจีน ซึ่งผลงานวิจัยส่วนใหญ่จะศึกษาถึงที่มาของคำบอกเวลา วิธีการบอกเวลา วัฒนธรรมประเพณีและโลกทัศน์ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผลงานวิจัยของขุนวิจิตรมาตรา (๒๕๑๘)

ประจักษ์ ประภาพิตยากร (๒๕๑๙) หวางไฮเฟิน และ จาวเอียนวาน (๑๙๙๕) หวูฝิง(๑๙๙๖) หลิวจื่อหมิน (๑๙๙๖) เป็นต้น นอกจากนี้ ผลงานในภาษาไทยและภาษาจีนยังพบมีการศึกษาเวลาโดยศึกษาเปรียบเทียบกับภาษาต่างประเทศ เช่น ในภาษาไทยมีการศึกษาเปรียบเทียบกับภาษาไทยกับภาษาอังกฤษ เช่นผลงานของ เคล ควาลไฮม (๒๕๔๓) ในภาษาจีนมีการศึกษาเปรียบเทียบกับภาษาจีนกับภาษาอังกฤษ เช่นผลงานของ วาง หยงห่ง (๒๐๐๑) สำหรับการศึกษาเวลาในแนวเปรียบเทียบนี้ ส่วนใหญ่จะเน้นศึกษาอุปลักษณะของเวลาและมโนทัศน์ที่สะท้อนจากเวลา

ผลงานศึกษาในด้านวัฒนธรรมนี้ ให้ประโยชน์แก่ผู้ศึกษาเป็นอย่างมาก นอกจากให้ความรู้ในด้านที่มาและวิธีการบอกเวลาแล้ว ยังให้ความรู้ด้านวัฒนธรรม ประเพณีและโลกทัศน์ ที่เกี่ยวข้องด้วย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ ๓

วิธีการบอกจุดของเวลาภายใน ๑ วัน ในภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

คนโบราณได้นับวันโดยสังเกตจากตำแหน่งของดวงอาทิตย์ในระหว่างวันนี้กับวันถัดไป เป็นย่างถึงย่าง หรือ ย่ำค่ำถึงย่ำค่ำ เมื่อเทียบหน่วยเวลาวัน เดือน และปี หน่วยเวลานับเป็นหน่วยเวลาที่เล็กที่สุด ขณะเดียวกันก็เป็นหน่วยเวลาที่สำคัญที่สุด เนื่องจากมนุษย์เรานำเนินชีวิตเป็นวัน ๆ ก่อนที่จะเป็นเดือน หรือปี จากคำศัพท์บอกเวลาที่ได้รวบรวมมานั้นปรากฏว่ามีคำศัพท์จำนวนมากที่เป็นคำศัพท์บอกจุดของเวลาภายใน ๑ วัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามนุษย์เรามีความคุ้นเคยกับเวลาภายใน ๑ วันมาก ทั้งนี้เพราะในแต่ละวันมนุษย์เราจะต้องประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ในช่วงเวลาที่ต่างกัน ความจำเป็นที่จะใช้ภาษามาทบอกละเอียดถึงเวลาต่างๆ ภายใน ๑ วันจึงมีมากที่สุด

ในการศึกษาวิเคราะห์การบอกจุดของเวลาภายใน ๑ วัน ผู้วิจัยจะแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น ๓ ส่วนคือ การบอกเวลาที่ไม่เป็นทางการ การบอกเวลาที่เป็นกึ่งทางการ และการบอกเวลาที่เป็นทางการ โดยจะกล่าวถึงการบอกจุดของเวลาในภาษาไทยกรุงเทพฯ และภาษาอังกฤษอ้างอิงตามลำดับ

๓.๑ วิธีการบอกจุดของเวลาภายใน ๑ วัน ในภาษาไทย

๓.๑.๑. การบอกเวลาที่ไม่เป็นทางการ

การบอกเวลาที่ไม่เป็นทางการ หมายถึงการบอกเวลาที่มีวิธีการบอกเวลาที่ไม่เป็นระบบ เป็นการบอกเวลาที่ใช้ทั่วไปในชีวิตประจำวัน ซึ่งสืบทอดมาจากสมัยโบราณก่อนที่ทางวิทยาศาสตร์มีความเจริญก้าวหน้าและสามารถคิดค้นนาฬิกามาเป็นเครื่องช่วยบอกเวลา ในสมัยโบราณเมื่อยังไม่มีนาฬิกาวัดเวลา คนเราต้องพึ่งพาปรากฏการณ์ธรรมชาติและสิ่งรอบตัวมาช่วยบอกเวลา ที่ปรากฏชัดเจนก็คือเราอาศัยพระอาทิตย์ พระจันทร์ ดวงดาว หรือพฤติกรรมของคนและสัตว์มาบอกเวลา ดังขุนวิจิตรมาตรา (๒๕๑๘:๕๓) ได้กล่าวไว้ว่า “ ในสมัยโบราณ เราไม่มีนาฬิกาอย่างในปัจจุบันใช้ในการแบ่งเวลาช้อยในวันหนึ่ง ๆ ประมาณเอาตามสิ่งที่เคยชินอยู่ตามปรกติวิสัย เช่น เวลาไก่ขัน เวลาแสงเงิน แสงทองขึ้น เวลาพระครองผ้า เวลาพระบิณฑบาต เวลาเพล เวลาควายเข้าคอก เวลาเข้าใต้ ฯลฯ เวลาเกิดของคนบางคนถ้าเราไปถาม เขาจะบอกว่าเกิดเวลาพระบิณฑบาต หรือเวลาควายเข้าคอก แม้จนในปัจจุบันนี้ก็ยังคงใช้กันอยู่”

หรือคั้งที่ เทพหู ทับทอง (๒๕๑๕:๑๗) ได้อธิบายว่า “ ราษฎรสมัยโบราณเขาใช้สังเกตธรรมชาติ เป็นเครื่องบอกเวลาอย่างคร่าว ๆ เช่นพอสว่างก็ประมาณเวลาได้ว่าเช้าตรู่ สาย เทียง เย็น ค่ำ โดยดูดวงอาทิตย์เป็นหลัก เวลากลางคืนก็อาศัยดูดวงจันทร์ ดวงจันทร์เต็มดวงลอยอยู่ประมาณเหนือศีรษะก็อยู่ในราวสองยามหรือถ้าเป็นข้างแรม ไม่มีดวงจันทร์ก็ดูประมาณยามเอา เช่นตอนค้ำพอง่วงนอน ก็เป็นเวลาประมาณยามหนึ่ง (๒๑ นาฬิกา)พอตื่นได้ยินเสียงไก่ขันก็รู้ว่ายามสามแล้ว เหล่านี้เป็นต้น.....” วิธีการบอกจุดของเวลาดังกล่าวนี้เรียกได้ว่าเป็นวิธีการบอกเวลาที่ไม่เป็นทางการ จากข้อมูลที่ศึกษาสามารถจำแนกวิธีการบอกเวลาที่ไม่เป็นทางการออกได้ ๔ แบบคือ

ก. วิธีการบอกเวลาโดยสังเกตจากพระอาทิตย์เป็นหลัก

พระอาทิตย์มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับมนุษย์ เพราะได้ให้ความสว่างและความอบอุ่นกับโลกที่มนุษย์อาศัยอยู่ สำหรับสังคมเกษตรกรรมหรือสังคมที่ประชาชนดำรงชีวิตอยู่ด้วยการเพาะปลูกหลายสังคม เช่น จีน อียิปต์ อินเดีย และไทย การบอกเวลาโดยสังเกตจากพระอาทิตย์เป็นหลักทำให้เกิดการแบ่งเวลาภายใน ๑ วันออกเป็นกลางวันและกลางคืน เมื่อพิจารณาคำที่ใช้เรียกจุดของเวลาภายใน ๑ วันในภาษาไทยพบว่ามีการใช้คำศัพท์บอกจุดของเวลาภายใน ๑ วันไม่น้อย เช่น เช้า เช้าตรู่ รุ่งเช้า เทียง บ่าย เย็น พลบค่ำ โพล้เพล้ ค่ำ มืด คึก ๆ ฯลฯ คำเหล่านี้สามารถแบ่งได้เป็น ๓ ประเภทตามความหมายของคำ คือ

ก.๑ กลุ่มคำที่มีความหมายตามระดับแสงสว่างของพระอาทิตย์

แสงสว่างของพระอาทิตย์เป็นสิ่งที่มนุษย์สังเกตได้ง่ายที่สุด โดยเฉพาะในช่วงเวลาเช้า มีดจนถึงสว่าง และช่วงเวลาเย็นจนถึงมืดค่ำ ช่วงเวลาดังกล่าวจะมีการเปลี่ยนแปลงแสงสว่างของพระอาทิตย์ที่เห็นได้ชัดเจน ดังนั้น คำที่มีความหมายตามระดับแสงสว่างของพระอาทิตย์ในเวลาสองช่วงนี้คือ เช้ามีดจนถึงสว่างและเย็นจนถึงค่ำ จึงมีจำนวนมากกว่าในช่วงเวลาอื่น ๆ ดังเช่น

๑. ช่วงเวลาตั้งแต่เช้าจนถึงสว่าง ได้แก่
เช้าตรู่ เช้ามีด รุ่งเช้า รุ่งสว่าง ฟ้าสว่าง สว่าง

๒. ช่วงเวลาตั้งแต่เย็นจนถึงค่ำ ได้แก่
มืด มืดค่ำ ฟ้ามืด พลบค่ำ โพล้เพล้

ก.๒ กลุ่มคำที่มีความหมายบ่งบอกตำแหน่งหรือการเคลื่อนที่ของพระอาทิตย์

ในแต่ละวันพระอาทิตย์จะขึ้นจากทิศตะวันออก เคลื่อนที่ไปในตำแหน่งต่าง ๆ บนท้องฟ้า และตกลงในทิศตะวันตก การเปลี่ยนแปลงตำแหน่งของพระอาทิตย์หรือการเคลื่อนที่ของพระอาทิตย์ใน ๑ วันตั้งแต่เช้าจนค่ำเป็นสิ่งที่มนุษย์สังเกตเห็นได้ง่าย และกลุ่มคำที่มีความหมายบ่งบอกถึงตำแหน่งหรือการเคลื่อนที่ของพระอาทิตย์ในภาษาไทยกรุงเทพฯ ได้แก่

๑. ช่วงเวลาดังแต่เช้าจนถึงเที่ยง ได้แก่
 ตะวันขึ้น ตะวันโद่ง เที่ยง เที่ยง ๆ

๒. ช่วงเวลาดังแต่เที่ยงจนเย็น ได้แก่
 บ่าย บ่าย ๆ บ่ายแก่ ๆ บ่ายคล้อย ตะวันตก

คำว่า *ตะวันโद่ง* บ่งบอกถึงพระอาทิตย์ที่ขึ้นอยู่ตำแหน่งสูง คำว่า *เที่ยง* บ่งบอกถึงตำแหน่งของพระอาทิตย์ที่อยู่ตรงศีรษะ ซึ่งตรงกับ ๑๒ นาฬิกา ส่วนคำว่า *บ่าย* บ่งบอกถึงตำแหน่งของพระอาทิตย์ที่คล้อยต่ำลงหลังเที่ยง

ก.๓ กลุ่มคำที่มีความหมายบ่งบอกอุณหภูมิจากพระอาทิตย์

พระอาทิตย์นอกจากให้แสงสว่างกับมนุษย์แล้ว ยังให้ความร้อนความอบอุ่นอีกด้วย มนุษย์เราจะสัมผัสได้ด้วยร่างกายและความรู้สึก ดังนั้น คำที่มีความหมายบ่งบอกอุณหภูมิจากพระอาทิตย์จึงเป็นคำที่ช่วยบอกเวลาได้เช่นกัน เช่น

เย็น เย็น ๆ

คำว่า *เย็น* นี้หมายถึงเวลาใกล้ค่ำประมาณ ๑๖-๑๘ นาฬิกา ซึ่งถือเป็นช่วงเวลาที่พระอาทิตย์กำลังจะตก อุณหภูมิจากพระอาทิตย์ค่อย ๆ ลดลง จนมนุษย์เรารู้สึกได้

ข. วิธีการบอกเวลาโดยใช้กลุ่มคำที่มีความหมายบ่งบอกเวลาแต่ดั้งเดิม

มนุษย์เราได้บอกเวลาโดยอาศัยพระอาทิตย์เป็นหลัก และสังเกตจากแสงสว่าง การเคลื่อนที่ อุณหภูมิของพระอาทิตย์เป็นต้นดังที่ได้กล่าวมาแล้ว แต่ในงานวิจัยนี้ยังพบมีคำศัพท์กลุ่มหนึ่งน่าจะมีความหมายบ่งบอกถึงเวลามาแต่ดั้งเดิม โดยไม่มีความหมายบ่งบอกถึงลักษณะใดใน ๓

ลักษณะข้างต้น และไม่สามารถสันนิษฐานที่มาของคำกลุ่มนี้ได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงจัดแยกออกมาเป็นคำอีกกลุ่มหนึ่ง คำเหล่านี้ได้แก่

เช้า สาย คำ คิก คิกตื่น

ค. วิธีการบอกเวลาโดยสังเกตจากพฤติกรรมของคน

ในการดำเนินชีวิตของคนทั่วไป อาจกล่าวได้ว่าได้กระทำการสิ่งต่างๆ คล้ายๆ กันในแต่ละวัน อาทิ ตอนเช้าตื่นนอนลุกขึ้นจากเตียง รับประทานอาหารเช้า ไปทำงาน รับประทานอาหารเช้า ทำงานต่อ ตอนเย็นกลับบ้าน รับประทานข้าวเย็น ตอนกลางคืนพักผ่อนเข้านอน พฤติกรรมของคนที่ทำไปเป็นกิจวัตรในวันหนึ่ง ๆ นั้น สามารถนำมาเป็นวิธีบอกจุดของเวลาภายใน ๑ วันได้ เช่น

ตอนทานข้าวเช้า	ตอนทานข้าวเที่ยง	ตอนทานข้าวเย็น
ตอนพระบิณฑบาต	เวลาเพล	เวลาเข้าใต้เข้าไฟ

สังเกตได้ว่า กลุ่มคำ ตอนทานข้าวเช้า ตอนทานข้าวเที่ยง ตอนทานข้าวเย็น แสดงให้เห็นกิจวัตรของคนทั่วไป คือ ทานข้าววันละสามมื้อ ได้แก่ ข้าวเช้า ข้าวเที่ยง และข้าวเย็น กลุ่มคำว่า ตอนพระบิณฑบาต หรือ เวลาเพล แสดงการกระทำของพระสงฆ์ที่ปฏิบัติกันทุกวัน คือ พระสงฆ์จะต้องออกบิณฑบาตในตอนเช้า เวลาเพล บ่งบอกเวลาระหว่าง ๑๑ นาฬิกาถึงเที่ยง ซึ่งเป็นเวลาที่พระสงฆ์ฉันกลางวัน เข้าใต้เข้าไฟ แสดงการจุดได้จุดไฟในช่วงเวลามืดค่ำ สำหรับผู้พูดภาษาไทยกรุงเทพฯ คำว่า เข้าใต้เข้าไฟ มีผู้ใช้ช้อย่มาก เพราะในปัจจุบันมีการใช้ไฟฟ้ามาแทนการจุดได้จุดไฟ ผู้ที่ใช้คำนี้ส่วนมากเป็นผู้สูงอายุ และอาจกล่าวได้ว่า เข้าใต้เข้าไฟ ได้กลายเป็นล้าสมัยไปแล้ว

ง. วิธีการบอกเวลาโดยสังเกตจากพฤติกรรมของสัตว์

มนุษย์กับสัตว์เป็นสิ่งมีความสัมพันธ์กันใกล้ชิด ในสังคมเกษตรกรรม มนุษย์เราต้องพึ่งพาสัตว์ในหลาย ๆ ด้าน เช่น เลี้ยงสัตว์เพื่อเป็นเครื่องมือในการทำงาน เช่น ช้าง ม้า ควายเป็นต้น หรือเลี้ยงสัตว์เพื่อบริโภค เช่น ไก่ เป็ด หมู เป็นต้น คนจึงมักสังเกตพฤติกรรมของสัตว์ และได้ใช้มาบอกเวลาด้วย เช่น

โกโก้ โก๋เข้าเล่า นกบินเข้ารัง กวายเข้าคอก

คำว่า *โกโก้* บอกเวลาเช้ามีดหรือรุ่งสางโดยสังเกตจากไก่ที่มีการขันในช่วงเวลาเช้าเป็นประจำ ส่วน *โก๋เข้าเล่า* *นกบินเข้ารัง* และ *กวายเข้าคอก* นั้น บอกเวลาตอนเย็นหรือพลบค่ำ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ *โก๋* *นก* หรือ *กวาย* จะขึ้นรัง เข้าเล่าหรือเข้าคอกตามนิสัยของสัตว์

๓.๑.๒ การบอกเวลาที่เป็นกึ่งทางการ

การบอกเวลาที่เป็นกึ่งทางการ หมายถึงการบอกเวลาที่มีวิธีการบอกอย่างเป็นระบบแต่ไม่ใช่ระบบสากล เป็นการบอกเวลาที่สืบทอดมาจากสมัยก่อนที่ใช้เครื่องอุปกรณ์เช่นนาฬิกาเข้ามาช่วยวัดเวลาและใช้วิธีตีฆ้องและตีกลองมาบอกจุดเวลา การที่ใช้อุปกรณ์มาช่วยบอกเวลานั้น ขุนวิจิตรมาตรา (๒๕๑๘:๕๓) ได้อธิบายว่า“ในสมัยโบราณที่บ้านเมืองยังไม่เจริญ เวลาไม่เป็นของสำคัญมากนัก แต่เวลานั้นสำคัญสำหรับคิดหาฤกษ์ยามตามลัทธิไสยศาสตร์หรือทางโหราศาสตร์ ก็ต้องกำหนดให้ใกล้เคียง ในสมัยโบราณ พระราชาธิบดีเป็นประมุขของบ้านเมืองและประชาชนต้องประกอบพระราชกิจต่างๆ เพื่อให้เกิดสวัสดิมงคลแก่บ้านเมืองและราษฎรทั่วไป เวลาจึงเป็นของจำเป็นสำหรับพระมหากษัตริย์ อันนี้เป็นหน้าที่ของพราหมณ์ผู้คำนวณฤกษ์ยามนาฬิกา นาฬิกาจึงเกิดขึ้น ” ส่วนที่มาของนาฬิกาและสาเหตุที่ใช้วิธีตีกลองและตีฆ้องมาบอกเวลาจึงเกิดคำว่า *โมง* กับ *ทุ่ม* นั้น สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ๑ ประทานอธิบายไว้ในหนังสือ “บันทึกรับสั่งสมเด็จพระบรมพระยาดำรงราชานุภาพประทานหม่อมราชวงศ์ สุมนชาติ สวัสดิกุล ว่า (อ่างใน ประจักษ์ประภาพิทยากร ๒๕๑๕:๗๖) “กรมนาฬิกาเป็นกรมขึ้นในวัง และหอนาฬิกานั้นชอบกลหนักหนา มีเหมือนกันทั้งไทยและพม่า ประเพณีเดิมทีเดียว เห็นจะมีที่มาเก่าแก่มาก อาจจะได้แบบแผนมาจากอินเดียก็เป็นได้ ทำเป็นหอสูงชั้นยอดของหอแขวนฆ้องใบหนึ่ง กลองใบหนึ่ง ในห้องชั้นต่ำมาตั้งอ่างน้ำ เอากะลาซึ่งวัดน้ำเหมาะสมขนาดที่ลอยเพียง ๖๐ นาทีแล้วจมลอยไว้ในอ่างนั้น มีคนนั่งยามประจำอยู่ เวลาพระอาทิตย์ขึ้นลอยกะลาที่เรียกตามภาษามคธว่า *นาฬิกา* จึงเข้าใจว่าได้ดำมาจากอินเดีย พอนาฬิกาจมนคนก็ขึ้นไปตีฆ้องในเวลากลางวัน นาฬิกาแรกตีครั้งหนึ่ง นาฬิกาที่สองที่สามก็ตีมากขึ้นตามลำดับ ที่ในห้องนั้นมีรางสำหรับปักดิว เป็นที่สังเกตของคนตี ได้นาฬิกาหนึ่งก็ปักดิวไว้อันหนึ่ง ถ้าอีกนาฬิกาหนึ่งก็ปักเดิมอีกอันหนึ่งเรียงกันต่อไป สำหรับผู้ที่จะได้นับรัวก็นาฬิกา ถึงเวลาค่ำ พระอาทิตย์ตก ดิวปักครบ ๑๒ อันแล้วเอาออกเสียดราวหนึ่ง ด้วยกลางคืนตีกลองแทนฆ้อง ด้วยเหตุนี้แหละ จึงเรียกเป็นสามัญว่า *โมง* ในเวลากลางวัน ว่า *ทุ่ม* ในเวลากลางคืน ตามเสียงฆ้องและกลอง ที่ตีกลองในเวลากลางคืนนั้น เห็นจะเป็นด้วยเสียงกลองดังไป

ไกลกว่าเสียงฆ้อง ” นอกจากนี้แล้ว การบอกเวลาในสมัยก่อน เมื่อต้องการเปลี่ยนยามหมู่ หรือ หมดยามรักษาการ ก็มีการตีฆ้องทั้งฆ้องและฆ้องกลองตามเวลาที่เที่ยงวัน เที่ยงคืน รุ่ง และค่ำ เป็นต้น จึงเกิดมีคำว่า **ย่ารุ่ง** และ **ย่าค่ำ** อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันนี้ถึงแม้ยกเลิกการตีฆ้องหรือตีกลองแล้ว แต่คำศัพท์ที่เกี่ยวกับเวลานั้นเช่น โมง ทุ่ม ย่ารุ่ง ย่าค่ำ เป็นต้นยังคงใช้มาบอกเวลาจนถึงทุกวันนี้

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบอกเวลาที่เป็นกึ่งทางการ ผู้วิจัยสามารถสรุปวิธีการบอกเวลานี้ได้เป็น ๒ แบบ คือ วิธีการบอกเวลาที่ใช้ระบบตัวเลข ๑-๕ และวิธีการบอกเวลาที่ใช้ระบบตัวเลข ๑-๑๒

ก. วิธีการบอกเวลาที่ใช้ระบบตัวเลข ๑-๕

วิธีการบอกเวลาที่ใช้ตัวเลข ๑-๕ นี้ใช้ตัวเลขหนึ่งถึงห้าประกอบกับคำศัพท์บอกเวลามา บ่งบอกจุดเวลาต่าง ๆ ภายใน ๑ วัน โดยมีการใช้คำศัพท์ ๒ แบบ คือ แบบแรกเป็นแบบตัวเลขตามด้วยคำว่า โมง และ เช้า มาบอกเวลาสำหรับช่วงเวลาเช้าและตัวเลขตามด้วยคำว่า ทุ่ม บอกเวลาก่อนเที่ยงคืน แบบที่สองเป็นแบบที่มีคำว่า บ่าย หรือ ตี ตามด้วยตัวเลข ๑-๕ สำหรับช่วงเวลากลางวันและช่วงเวลากลางคืนตามลำดับ

<u>เวลากลางวัน</u>	<u>เวลากลางคืน</u>
โมงเช้า	๑ ทุ่ม
๒ โมงเช้า	๒ ทุ่ม
๓ โมงเช้า	๓ ทุ่ม
๔ โมงเช้า	๔ ทุ่ม
๕ โมงเช้า (เที่ยงวัน)	๕ ทุ่ม (เที่ยงคืน)
บ่ายโมง	ตี ๑
บ่าย ๒ โมง	ตี ๒
บ่าย ๓ โมง	ตี ๓
บ่าย ๔ โมง	ตี ๔
บ่าย ๕ โมง	ตี ๕
(๖ โมงเย็น)	(๖ โมงเช้า)

เป็นที่สังเกตว่า ตามระบบตัวเลข ๑-๕ นี้ เวลา *เที่ยงวัน* และ *เที่ยงคืน* ยังคงนิยมพูดตามแบบเดิม แต่ไม่พูดว่า *๖ โมงเช้า และ *๖ ทุ่ม ส่วนคำว่า *โมงเช้า* และ *บ่ายโมง* ไม่มีตัวเลขนำ แต่ก็เป็นที่เข้าใจกันว่าเป็น ๑ โมงเช้าและ ๑ โมงในตอนบ่าย อาจกล่าวได้ว่าน่าจะละคำบอกตัวเลข ๑ ไป ลักษณะการละคำบอกเลข ๑ นั้นเป็นลักษณะที่พบได้ในนามวลีอื่น ๆ เช่น *เสื้อผืนหมอนใบ* ก็หมายความว่าเสื้อหนึ่งผืน หมอนหนึ่งใบ เป็นต้น นอกจากนี้ มีความเป็นไปได้สูงว่า แต่เดิมไทยอาจไม่เรียกเวลา ๖ นาฬิกาว่า ๖ *โมงเช้า* แต่อาจเรียกว่า *เช้า* หรือ *ตี ๖* ส่วนเวลา ๑๘ นาฬิกา อาจไม่เรียกว่า ๖ *โมงเย็น* แต่อาจเรียกว่า *เย็น* หรือ *บ่าย ๖ โมง* เรื่องนี้คงต้องสืบค้นต่อไป การเรียก ๖ *โมงเช้า* ๖ *โมงเย็น* นี้ น่าจะเป็นการเอาระบบตัวเลข ๑-๑๒ มาเรียกปนกันแล้ว วิธีการบอกเวลาที่ใช้ระบบตัวเลข ๑-๕ นี้ เป็นวิธีการบอกเวลาภายใน ๑ วัน ได้อย่างละเอียดชัดเจน ลักษณะของคำศัพท์บอกเวลาตามวิธีนี้อาจสรุปได้ดังนี้

เวลากลางวัน	ตัวเลข+โมงเช้า	เช่น	๒ โมงเช้า
	บ่าย+ตัวเลข+โมง	เช่น	บ่าย ๒ โมง
เวลากลางคืน	ตัวเลข+ทุ่ม	เช่น	๒ ทุ่ม
	ตี+ตัวเลข	เช่น	ตี ๒

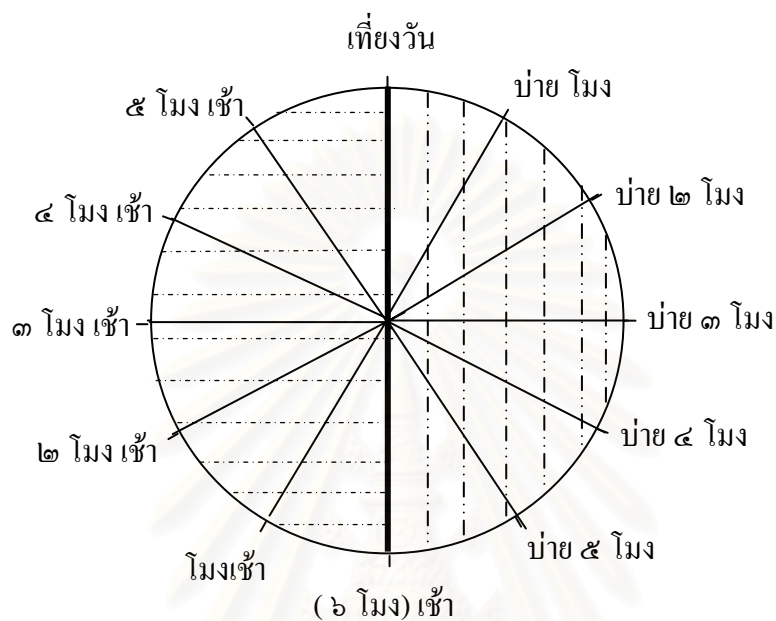
เห็นได้ว่า วิธีการบอกเวลาที่ใช้ระบบตัวเลข ๑-๕ นี้ ถึงแม้เป็นวิธีการบอกเวลาที่สืบทอดมาจากโบราณที่ใช้ตีฆ้องและตีกลองมาบอกเวลา การบอกเวลาภายใน ๑ วัน ไม่ได้บอกเป็น ๑-๑๒ โมงและ ๑-๑๒ ทุ่ม หากใช้คำศัพท์บอกเวลาต่าง ๆ เช่น *เช้า* *บ่าย* ประกอบกับตัวเลข ๑-๕ มาบอกเท่านั้น ยกเว้นเวลาเที่ยงวันและเที่ยงคืนยังคงพูดตามแบบเดิม วิธีการบอกเวลาดังกล่าว ทำให้เห็นการบอกเวลาที่แบ่ง ๑ วันออกเป็น ๒ ส่วน คือ กลางวันและกลางคืน แต่ส่วนนั้นได้แบ่งออกเป็น ๒ ซีกใหญ่เท่ากัน แต่ละซีกยังแบ่งย่อยออกเป็น ๖ ซีกเล็ก รวมกลางวันและกลางคืนแบ่งได้ทั้งหมด ๒๔ ซีก แต่ละซีกมีคำศัพท์บอกจุดเวลาที่แตกต่างกัน โดยรวมแล้ววันหนึ่งนับจุดของเวลาได้ทั้งหมด ๒๔ จุด ดังเช่นแผนภูมิแสดงต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ ๑ แผนภูมิแสดงการแบ่งเวลาภายใน ๑ วันในภาษาไทยตามระบบตัวเลข ๑-๕

เวลากลางวัน

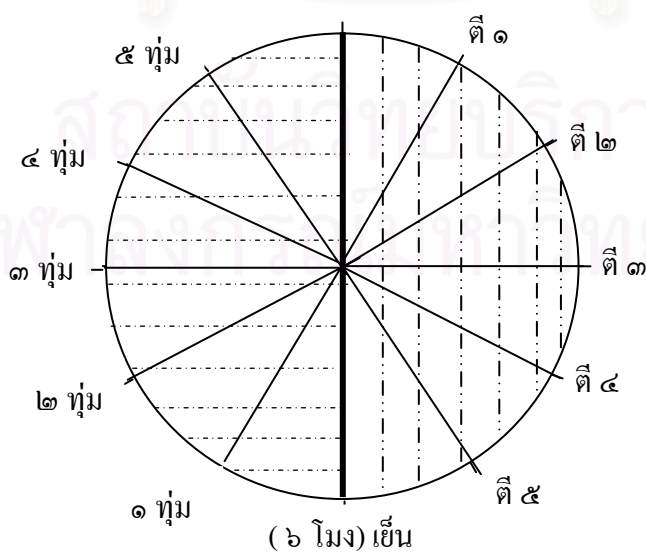
(๒ ชั้กใหญ่ ๑๒ ชั้กเล็ก)

เวลากลางคืน

(๒ ชั้กใหญ่ ๑๒ ชั้กเล็ก)

เทียงคืน

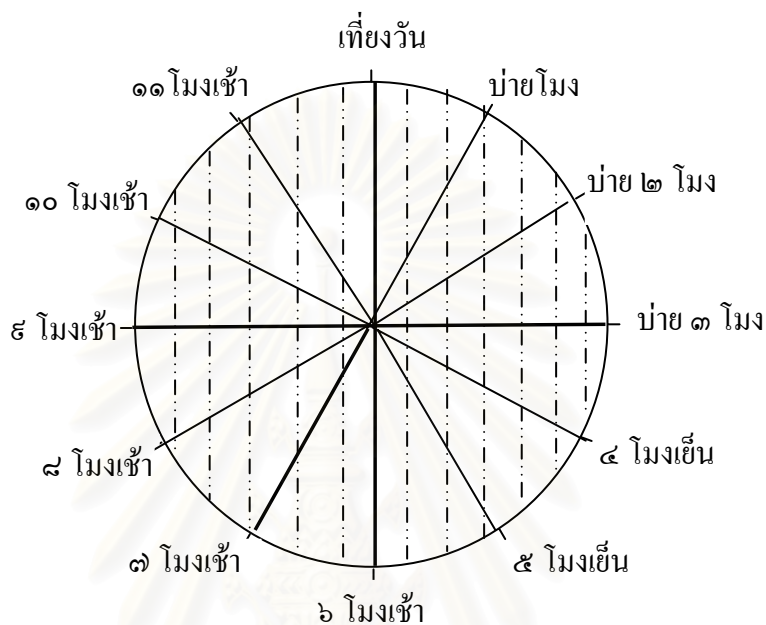
เห็นได้ว่า ตามวิธีการบอกเวลาที่ใช้ระบบตัวเลข ๑-๑๒ นี้ ในการบอกเวลากลางวันจะใช้ตัวเลข ๑-๑๒ มาบอกตามแบบตัวเลขที่ปรากฏบนหน้าปัดนาฬิกา ส่วนคำศัพท์บอกเวลามีคำว่า *เช้า* *เที่ยง* *บ่าย* *เย็น* เป็นต้น คำศัพท์เหล่านี้เมื่อประกอบกับตัวเลขจะช่วยบ่งบอกถึงจุดเวลาได้อย่างชัดเจนว่าอยู่ในช่วงเวลาไหน เช่น คำว่า ๖ *โมงเช้า* กับ ๖ *โมงเย็น* คำว่า *เช้า* กับ *เย็น* ช่วยบ่งบอกถึงความแตกต่างของช่วงเวลา นอกจากนั้น ตามการสอบถามผู้บอกภาษาไทยกรุงเทพฯ พบว่าในการบอกเวลาตามระบบตัวเลข ๑-๑๒ นี้ เวลา ๑๒ โมง ไม่เป็นที่นิยมพูดกันในกลุ่มชาวไทย ผู้พูดภาษาไทยส่วนใหญ่ยังนิยมพูดตามแบบเดิมว่า *เที่ยงวัน* ส่วนเวลาดั้งแต่ ๖ นาฬิกาจน ๑๑ นาฬิกา ผู้พูดภาษาไทยหลายคนนิยมพูดเป็น ๖ โมงเช้า ถึง ๑๑ โมงเช้า และบางคนนิยมละคำว่า *เช้า* ไปโดยพูดเป็น ๖ โมง ถึง ๑๑ โมง บางคนนิยมละคำว่า *เช้า* ตั้งแต่ ๘ นาฬิกาหรือ ๙ นาฬิกาขึ้นไป โดยให้เหตุผลว่า เวลาหลัง ๘ นาฬิกาหรือ ๙ นาฬิกาไปนั้นเป็นเวลาสายแล้ว แต่อย่างไรก็ตาม ผู้พูดภาษาไทยส่วนใหญ่คิดว่าเวลาดั้งแต่ ๖ นาฬิกาจน ๑๑ นาฬิกานั้นเป็นเวลาที่อยู่ในช่วงเวลาเช้า ดังนั้นการที่บอกจุดของเวลาหนึ่ง ๆ ในตอนเช้านั้น สามารถเดิมคำว่า *เช้า* อยู่หลังตัวเลขเพื่อช่วยบ่งบอกช่วงเวลาให้ชัดเจนได้ สำหรับเวลา ๑๖ นาฬิกาและ ๑๗ นาฬิกา ผู้พูดภาษาไทยบางคนอาจพูดว่า *บ่าย ๔ โมง* *บ่าย ๕ โมง* หรือ *๔ โมงเย็น* *๕ โมงเย็น* ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับฤดูกาลหรือการสังเกตการณ์ของผู้พูด ถ้าเป็นฤดูร้อนพระอาทิตย์ตกช้า ท้องฟ้ามีดึกช้า ผู้พูดอาจใช้คำว่า *บ่าย ๔ โมง* *บ่าย ๕ โมง* มาบอกเวลา แต่ถ้าเป็นฤดูหนาว พระอาทิตย์ตกเร็วหรือท้องฟ้ามีดึกเร็ว ผู้พูดก็อาจพูดว่า *๔ โมงเย็น* *๕ โมงเย็น* เป็นต้น อย่างไรก็ตาม สำหรับเวลา ๑๖ นาฬิกา จน ๑๘ นาฬิกา ผู้พูดภาษาไทยส่วนใหญ่นิยมพูดเป็น *๔ โมงเย็น* *๕ โมงเย็น* และ ๖ *โมงเย็น* ส่วนคำว่า *๓ โมงเย็น ไม่พบมีผู้ใดพูดในภาษาไทย ตามระบบตัวเลข ๑-๑๒ นี้ สำหรับเวลากลางคืนจะใช้ตัวเลข ๑-๕ ตามแบบเดิม ไม่ได้ตามแบบนาฬิกาปัจจุบัน

ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น วิธีการบอกเวลาที่ใช้ระบบตัวเลข ๑-๑๒ นี้มีลักษณะการบอกเวลาแตกต่างกับวิธีการบอกเวลาที่ใช้ระบบตัวเลข ๑-๕ กล่าวคือ ทั้งสองระบบมีการบอกเวลาโดยแบ่งเวลา ๑ วันออกเป็นสองส่วน คือ กลางวัน กับ กลางคืน แต่เวลากลางวัน ตามระบบตัวเลข ๑-๑๒ ไม่มีการแบ่งออกเป็น ๒ ซีกใหญ่ หากแต่แบ่งย่อยออกเป็น ๑๒ ซีกเล็ก แต่ละซีกมีคำศัพท์บอกเวลาประกอบกับตัวเลข ๑-๑๒ มาบอกจุดเวลาต่าง ๆ ทั้งหมด ๑๒ จุด ส่วนเวลากลางคืนนั้น มีลักษณะการบอกเช่นเดียวกับวิธีการใช้ระบบตัวเลข ๑-๕ โดยแบ่งเวลาออกเป็น ๒ ซีกใหญ่ แต่ละซีกแบ่งย่อยออกเป็น ๖ ซีกเล็ก รวมแล้วกลางคืนแบ่งได้ทั้งหมด ๑๒ ซีกเล็ก แต่ละซีกมีคำศัพท์บอกเวลาประกอบกับตัวเลข ๑-๕ มาบอกจุดของเวลาต่าง ๆ โดยรวมแล้ววันหนึ่งนับจุดของเวลาได้ทั้งหมด ๒๔ จุด ดังเช่นแผนภูมิแสดงต่อไปนี้

แผนภูมิที่ ๒ แผนภูมิแสดงการแบ่งเวลาภายใน ๑ วันในภาษาไทยตามระบบตัวเลข ๑-๑๒

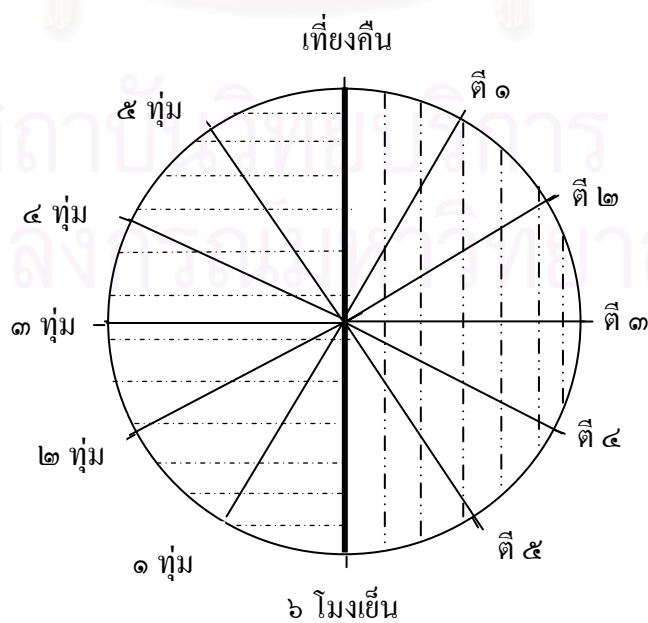
เวลากลางวัน

(๑๒ ชั้กเล็ก)

เวลากลางคืน

(๒ ชั้กใหญ่ ๑๒ ชั้กเล็ก)

ดังที่ได้วิเคราะห์มา วิธีการบอกเวลาที่เป็นกึ่งทางการที่ใช้ระบบตัวเลขเป็น ๒ ระบบนี้ กล่าวได้ว่า ระบบตัวเลข ๑-๕ น่าจะเป็นระบบการบอกเวลาที่เก่ากว่าระบบตัวเลข ๑-๑๒ เนื่องจากพบผู้พูดภาษาไทยที่ใช้ระบบนี้เป็นกลุ่มผู้สูงอายุเท่านั้น ส่วนระบบตัวเลข๑-๑๒ นั้นน่าจะเป็นระบบการบอกเวลาที่ได้พัฒนามาจากระบบตัวเลข๑-๕ เนื่องจากการบอกเวลากลางคืนยังคงใช้ระบบตัวเลข๑-๕ ตามแบบเดิม แต่เวลากลางวันนั้นปรากฏบอกตามตัวเลข๑-๑๒ ตามหน้าปัดนาฬิกา และระบบ๑-๑๒ นี้เป็นระบบที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในสังคมกรุงเทพฯ ปัจจุบัน

๓.๑.๓ การบอกเวลาที่เป็นทางการ

การบอกเวลาที่เป็นทางการหมายถึงการบอกเวลาที่ตามระบบเวลามาตรฐานสากล เวลามาตรฐานสากลได้กำหนดขึ้นในปี ค.ศ. ๑๘๘๔ โดยถือเวลา “เส้นลองจิจูดศูนย์” ผ่านเมืองกรีนิช ของอังกฤษเป็นเวลามาตรฐานสากล และถือ “เวลาปานกลางกรีนิช ” เป็นหลักแบ่งเขตเวลาของโลกเป็น ๒๔ เขต แต่ละเขตมีเวลาห่างกัน ๑ ชั่วโมง และแต่ละประเทศได้ถือเวลากรีนิชเป็น “เวลาอ้างอิง” โดยได้กำหนดเวลามาตรฐานของตนเอง สำหรับเวลามาตรฐานของประเทศไทยนั้น วิสุทธ์ บุษยกุล (๒๕๔๕:๓๖๐) อธิบายไว้ว่า “เมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๑๒ ในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๖ ได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเวลามาตรฐานของไทยให้เร็วกว่าเวลาปานกลางของหอดูดาวกรีนิชประเทศอังกฤษ ๗ ชั่วโมงเต็ม และให้เริ่มใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๓ เวลานี้คงใช้เป็นเวลามาตรฐานของไทยจนถึงปัจจุบัน” การบอกเวลาที่เป็นทางการนี้เป็นการบอกเวลาที่ปรากฏอยู่ในสมัยที่วิทยาศาสตร์มีความก้าวหน้าและสามารถผลิตเครื่องนาฬิกาต่าง ๆ มาช่วยบอกเวลาแล้ว สำหรับในประเทศไทย เครื่องนาฬิกาเริ่มมีใช้ในสมัยรัชกาลที่ ๔ และในสมัยรัชกาลที่ ๕ มีการใช้เป็นจำนวนมาก

วิธีการบอกจุดของเวลาที่เป็นทางการกล่าวคือ การบอกเวลาที่ใช้ระบบตัวเลข ๑-๒๔ และมีลักษณะการใช้คำศัพท์คือ เวลา+ ตัวเลข ๑-๒๔ + นาฬิกา ดังนี้

คำศัพท์บอกเวลาในภาษาไทย

เขียนตามแบบสากล

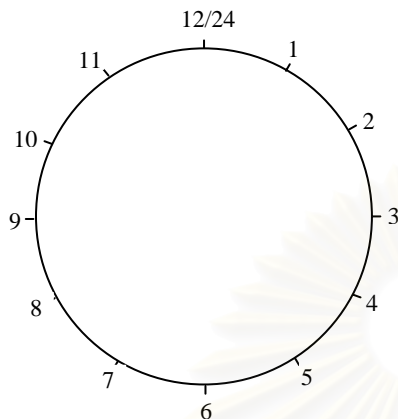
เวลา ๑ นาฬิกา	01:00
เวลา ๒ นาฬิกา	02:00
เวลา ๓ นาฬิกา	03:00
เวลา ๔ นาฬิกา	04:00
เวลา ๕ นาฬิกา	05:00

เวลา ๖ นาฬิกา	06:00
เวลา ๗ นาฬิกา	07:00
เวลา ๘ นาฬิกา	08:00
เวลา ๙ นาฬิกา	09:00
เวลา ๑๐ นาฬิกา	10:00
เวลา ๑๑ นาฬิกา	11:00
เวลา ๑๒ นาฬิกา	12:00
เวลา ๑๓ นาฬิกา	13:00
เวลา ๑๔ นาฬิกา	14:00
เวลา ๑๕ นาฬิกา	15:00
เวลา ๑๖ นาฬิกา	16:00
เวลา ๑๗ นาฬิกา	17:00
เวลา ๑๘ นาฬิกา	18:00
เวลา ๑๙ นาฬิกา	19:00
เวลา ๒๐ นาฬิกา	20:00
เวลา ๒๑ นาฬิกา	21:00
เวลา ๒๒ นาฬิกา	22:00
เวลา ๒๓ นาฬิกา	23:00
เวลา ๒๔ นาฬิกา	24:00

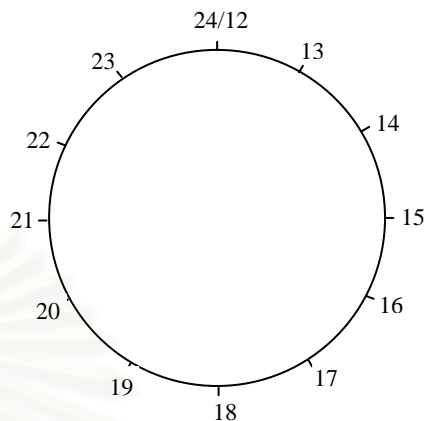
วิธีการบอกเวลานี้ได้ใช้บ่อยมากในหลายกรณี เช่น ในการประกาศข่าว หรือการประชุมทางราชการ ในรายการวิทยุ โทรทัศน์ ในสถานนิจนส่ง สนามบิน ฯลฯ วิธีการบอกเวลานี้ไม่ได้ระบุเวลากลางวันและกลางคืนหรือเวลาเช้า สาย บ่าย เย็น อย่างชัดเจน แต่เนื่องจากในระบบสากล เวลากลางวันมี ๑๒ ชั่วโมง และกลางคืนมี ๑๒ ชั่วโมง ดังนั้น ตัวเลข ๑-๑๒ จึงบอกเวลาดังแต่ตี๑ ไปจนถึงเที่ยงวันและ ตัวเลข๑๓-๒๔ จึงบอกเวลาบ่ายไปจนถึงเที่ยงคืน คนทั่วไปมักเทียบเวลาทางการกับการบอกเวลาที่เป็นกิจทางการและทราบได้ว่าเป็นช่วงเวลาไหนได้ เช่นเมื่อพูดถึง เวลา ๙ นาฬิกา จะทราบได้ว่าเป็นเวลาตอนเช้า ๙ โมงเช้า เมื่อพูดถึง ๒๑ นาฬิกาจะทราบได้ว่าเป็นเวลากลางคืน ๓ ทุ่ม เป็นต้น วิธีการบอกเวลานี้ได้บ่งบอกวันหนึ่งเป็น ๒๔ นาฬิกา โดยแบ่ง ๑ วันเป็น ๒๔ จุด ดังในแผนภูมิแสดงต่อไปนี้

แผนภูมิที่ ๓ แผนภูมิแสดงการบอกเวลาภายใน ๑ วันตามแบบสากลในภาษาไทย

เที่ยงคืน-เที่ยงวัน

เที่ยงวัน-เที่ยงคืน

๓.๒ วิธีการบอกจุดของเวลาภายใน ๑ วันในภาษาจ้วง

๓.๒.๑ การบอกเวลาที่ไม่เป็นทางการ

เช่นเดียวกันกับผู้พูดภาษาไทย ในการจุดของเวลาที่ไม่เป็นทางการนี้ ผู้พูดภาษาจ้วงก็ได้อาศัยพระอาทิตย์เป็นหลัก อาศัยสังเกตปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ หรือสิ่งรอบตัวมาช่วยบอกเวลา วิธีการบอกเวลาที่ไม่เป็นทางการในภาษาจ้วงสี่ซั้ง แบ่งได้เป็น ๔ แบบ กล่าวคือ

ก. วิธีการบอกเวลาโดยสังเกตจากพระอาทิตย์เป็นหลัก

เนื่องจากสี่ซั้งจ้วงสี่ซั้งเป็นสี่ซั้งเกษตรกรรม พระอาทิตย์จึงมีความสำคัญมากสำหรับคนทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นการดำรงชีวิต การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ หรือการเพาะปลูก เป็นต้น จากคำศัพท์บอกเวลาภายใน ๑ วันในภาษาจ้วงสี่ซั้งที่ได้รวบรวมมาเช่น hin¹(เช้า) hin¹sau⁶(เช้า) sau⁶set⁶(เช้าตรู่) lun²loen³(สว่าง) ham⁴(ค่ำ) nam¹(มืด) han²(คืน) ฯลฯ คำศัพท์เหล่านี้สามารถแบ่งได้เป็น ๒ ประเภทตามความหมายของคำ คือ

ก.๑ กลุ่มคำที่มีความหมายตามระดับแสงสว่างของพระอาทิตย์

แสงสว่างของพระอาทิตย์ตั้งแต่เช้าจนเย็นจะมีการเปลี่ยนแปลงตลอด โดยเฉพาะในช่วงเวลาเช้ามืดถึงสว่าง และเวลาเย็นถึงค่ำมืด จะเป็นช่วงเวลาที่สังเกตได้ง่ายและชัดเจน ซึ่งมีคำศัพท์ที่บ่งบอกแสงสว่างของพระอาทิตย์มากกว่าช่วงอื่นๆ ดังเช่น

๑. ช่วงเวลาตั้งแต่สว่างจนถึงเวลาเที่ยง

lun ² lœŋ ³ (เรือน – สว่าง)	หมายถึง	สว่าง
mon ¹ lœŋ ³ (ฟ้า – สว่าง)	หมายถึง	ฟ้าสว่าง
naŋ ² nam ¹ naŋ ² ni ³ (ย้ง – ค่ำ - ย้ง - มืด)	หมายถึง	เช้ามืด

๒. ช่วงเวลาตั้งแต่เที่ยงจนค่ำ

nam ¹ (มืด)	หมายถึง	มืด
mon ¹ nam ¹ (ฟ้า - มืด)	หมายถึง	ฟ้ามืด
mon ¹ la: ⁴ (ฟ้า - มัว)	หมายถึง	เวลาค่ำ
lai ² la: ⁴ (มัว ๆ)	หมายถึง	เวลาค่ำ

ก.๒ กลุ่มคำที่มีความหมายบ่งบอกตำแหน่งหรือการเคลื่อนที่ของพระอาทิตย์

ตำแหน่งของพระอาทิตย์ตั้งแต่เช้าจนค่ำจะมีการเคลื่อนที่ตลอด ซึ่งเป็นสิ่งที่สังเกตได้ง่ายเช่นเดียวกับแสงสว่างของท้องฟ้า ส่วนกลุ่มคำที่บ่งบอกตำแหน่งหรือการเคลื่อนที่ของพระอาทิตย์ ได้แก่

๑. ช่วงเวลาตั้งแต่พระอาทิตย์ขึ้นจนถึงก่อนเที่ยง

thak ¹ ŋœn ² han ⁵ (พระอาทิตย์-ขึ้น)	หมายถึง	พระอาทิตย์ขึ้น
thak ¹ ŋœn ² han ⁵ ʔa:ŋ ¹ (พระอาทิตย์-ขึ้นสูง)	หมายถึง	พระอาทิตย์ขึ้นสูง
		เวลาประมาณ ๘-๑๑ นาฬิกา

๒. ช่วงเวลาเที่ยง

thak ¹ ŋœn ² ce:ŋ ³ (พระอาทิตย์ - ตรงกลาง)	หมายถึง	เที่ยง

๓. ช่วงเวลาหลังเที่ยง

thak ¹ ŋœn ² wa:i ³ (พระอาทิตย์-บ่าย)	หมายถึง	ตอนบ่าย
		เวลาประมาณ ๑๓-๑๕ นาฬิกา

thak¹ŋən²wa:i³ham⁴ (พระอาทิตย์-บ่าย-คำ) หมายถึง พระอาทิตย์ตก
 เวลาประมาณ ๑๖-๑๗ นาฬิกา
 thak¹ŋən²tok¹ (พระอาทิตย์- ตก) หมายถึง พระอาทิตย์ตก

คำศัพท์บอกเวลาดังกล่าว ได้แสดงการเคลื่อนที่ของพระอาทิตย์อย่างชัดเจนมาก
 ปรากฏตั้งแต่พระอาทิตย์เริ่มขึ้น (thak¹ŋən²han⁵) พระอาทิตย์ขึ้นสูง (thak¹ŋən²han⁵ɬa:ŋ¹)
 พระอาทิตย์อยู่กลางท้องฟ้า (thak¹ŋən²ce:ŋ³) จนพระอาทิตย์บ่าย (thak¹ŋən²wa:i³) และ
 พระอาทิตย์ตก (thak¹ŋən²tok¹) ซึ่งชาวจ้วงได้เฝ้าสังเกตอย่างใกล้ชิด และนำมาช่วยบ่งบอกเวลา
 ในชีวิตประจำวัน

ข. วิธีการบอกเวลาโดยใช้กลุ่มคำที่มีความหมายบ่งบอกเวลาแต่ดั้งเดิม

ในงานวิจัยนี้ พบมีกลุ่มคำที่มีความหมายบอกเวลาที่ไม่ได้มาจากแสงสว่างของ
 พระอาทิตย์ ไม่ได้มาจากตำแหน่งหรือการเคลื่อนที่ของพระอาทิตย์ และไม่สามารถค้นหาที่มา
 ของคำได้ ดังนั้น จึงคิดว่าน่าจะเป็นกลุ่มคำที่มีความหมายบ่งบอกเวลามาแต่ดั้งเดิม เช่น

hin ¹ (เช้า)	หมายถึง	เช้า
hin ¹ sau ⁶ (เช้า-เช้า)	หมายถึง	ตอนเช้า
sau ⁶ set ⁶ (เช้าตรู่)	หมายถึง	เช้าตรู่
kaŋ ¹ (กลาง)	หมายถึง	สาย
khet ¹ ham ⁴ (ใกล้-คำ)	หมายถึง	ใกล้คำ
ha:u ⁵ ham ⁴ (เช้า-คำ)	หมายถึง	ใกล้คำ
ham ⁴ (คำ)	หมายถึง	คำ
ta:ŋ ² ham ⁴ (ทาง -คำ)	หมายถึง	ตอนคำ
ham ⁴ khom ⁴ ham ⁴ jam ²	หมายถึง	มีดคำ ดึกคืน
ta:ŋ ² han ² (ทาง-คืน)	หมายถึง	ตอนกลางคืน ตอนดึก
han ² (คืน)	หมายถึง	ตอนกลางคืน

ค. วิธีการบอกเวลาโดยสังเกตจากพฤติกรรมของคน

ในการดำเนินชีวิตของคนทั่วไป อาจกล่าวได้ว่าได้กระทำสิ่งต่างๆ คล้ายๆ กันในแต่ละ

ละวัน อาทิ ตอนเช้าตื่นนอนลุกขึ้นจากเตียง รับประทานอาหารเช้า ไปทำงาน รับประทานอาหารเช้า ทำงานต่อ ตอนเย็นกลับบ้าน รับประทานข้าวเย็น ตอนกลางคืนพักผ่อนเข้านอน พฤติกรรมของคนที่ทำไปเป็นกิจวัตรในวันหนึ่ง ๆ นั้น สามารถนำมาเป็นวิธีบอกเวลาภายใน ๑ วันได้ เช่น

mu:n ² tœ:n ³ ʔœ:n ³ (ข้าว-ตอน-อ่อน)	หมายถึง เวลาทานอาหารเช้า
mu:n ² tœ:n ³ ka:ŋ ¹ (ข้าว-ตอน-สาย)	หมายถึง เวลาทานอาหารตอนสาย ประมาณ ๘-๑๑ นาฬิกา
mu:n ² hin ¹ (ข้าว-เช้า)	หมายถึง เวลาทานอาหารเช้า
mu:n ² sau ⁶ (ข้าว-เช้า)	หมายถึง เวลาทานอาหารเช้า
mu:n ² lœ:ŋ ² (ข้าว-เที่ยง)	หมายถึง เวลาทานอาหารเที่ยง
cau ³ can ¹ (เช้า-อาหาร)	หมายถึง เวลาทานอาหารเช้า
cw:ŋ ¹ can ¹ (เที่ยง-อาหาร)	หมายถึง เวลาทานอาหารเที่ยง
wan ³ can ¹ (ค่ำ-อาหาร)	หมายถึง เวลาทานอาหารเย็น
ŋai ² ham ⁴ (ข้าวค่ำ-ค่ำ)	หมายถึง เวลาทานอาหารเย็น
thw:ŋ ¹ ŋai ² ham ⁴ (หุง-ข้าวค่ำ-ค่ำ)	หมายถึง เวลาตอนหุงข้าวเย็น
fœu ² lœ:ŋ ¹ tha: ¹ (ไฟ-สว่าง-ตา)	หมายถึง เวลาตอนค่ำ เวลาจุดไฟ

จากคำศัพท์ดังกล่าว กลุ่มคำว่า mu:n²hin¹ (อาหารเช้า) mu:n²tœ:n³ka:ŋ¹ (อาหารตอนสาย ๆ) mu:n²lœ:ŋ² (อาหารเที่ยง) ŋai²ham⁴ (อาหารเย็น) เป็นต้น ช่วยแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมของคนทั่วไปที่ปฏิบัติทุกวัน กล่าวคือทานข้าว โดยใช้คำบอกเวลา hin¹ (เช้า) ka:ŋ¹ (สาย) ham⁴ (ค่ำ) มาบ่งบอกเวลาการกระทำ กลุ่มคำว่า thw:ŋ¹ŋai²ham⁴ (หุงข้าวเย็น) บอกเวลาตอนที่ต้องหุงข้าวเย็น และ fœu²lœ:ŋ¹tha:¹ (ไฟสว่างตา) บอกเวลาค่ำแล้ว ต้องการจุดไฟเพื่อให้ความสว่างในกลางคืน

เป็นที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่ง คำบอกเวลาโดยสังเกตจากพฤติกรรมของคนนั้น ปรากฏมีการใช้คำที่ยืมมาจากภาษาจีนหลายคำ เช่นคำว่า cau³can¹ (อาหารเช้า) cw:ŋ¹can¹ (อาหารเที่ยง) wan³can¹ (อาหารเย็น) เป็นต้น ซึ่งเป็นคำที่ใช้พูดทั่วไปในชีวิตประจำวันของชาวจ้วงเช่นกัน

ง. วิธีการบอกเวลาโดยสังเกตจากพฤติกรรมของสัตว์

สังคมชาวจ้วงก็เหมือนสังคมเกษตรกรรมทั่วไป ที่ต้องอาศัยสัตว์มาช่วยทำงานเช่นใช้ควายไถนา ใช้ม้าขนของ หรือเลี้ยงสัตว์ไว้บริโภค เช่น ไก่ เป็ด หมู เป็นต้น พฤติกรรมของสัตว์

ที่คิดเป็นนิสัยโดยเฉพาะสัตว์เลี้ยงจึงเป็นสิ่งที่สังเกตได้ง่าย ชาวจ้วงจึงนำมาช่วยบอกเวลาภายใน ๑ วันด้วย เช่น

kai ³ han ¹ (ไก-ขัน)	หมายถึง เวลาตอนไกขัน
kai ³ hau ⁵ loeng ² (ไก-เข้า-เล่า)	หมายถึง เวลาตอนไกเข้าเล่า
vai ² hau ⁵ loeng ² (ควาย-เข้า-คอก)	หมายถึง เวลาตอนควายเข้าคอก

kai³han¹ (ไกขัน) บ่งบอกถึงเวลาเช้าตรู่ ซึ่งไกมีการขันเป็นประจำ kai³hau⁵loeng² (ไกเข้าเล่า) vai²hau⁵loeng² (ควายเข้าคอก) บ่งบอกถึงเวลาตอนเย็น ซึ่งสัตว์ต่าง ๆ ปรากฏพฤติกรรมเข้าเล่าเข้าคอกตามนิสัย

๓.๒.๒ การบอกเวลาที่เป็นกึ่งทางการ

สำหรับภาษาจ้วง การบอกเวลาที่เป็นกึ่งทางการเป็นการบอกเวลาที่ยืมมาจากจีน ดังเห็นได้จากการใช้คำว่า dem⁵ ซึ่งเป็นคำจีนและมีความหมายว่า นาฬิกา จีนได้ผลิตคิดค้นนาฬิกาน้ำ ซึ่งใช้มาบอกเวลาปรากฏในสมัยราชวงศ์ซ่ง ประมาณปี ค.ศ. ๑๐๘๘ โดยมีผู้คิดค้นชื่อ ชูซ่ง เครื่องนาฬิกาน้ำในสมัยนั้นแบ่งเวลาวันหนึ่งเป็น ๒๔ ชั่วโมง อย่างไรก็ตาม จากคำศัพท์บอกเวลาในภาษาจ้วงที่รวบรวมมา วิธีการบอกเวลาที่เป็นกึ่งทางการในภาษาจ้วงอ้างซีกได้ว่าใช้ระบบตัวเลข ๑-๑๒ โดยมีลักษณะ ๒ แบบคือ

๑. คำจ้วงบอกเวลา + ตัวเลข + dem⁵ ซึ่งแบ่งได้ ๔ ประเภท กล่าวคือ

ก. ta:ŋ²hin¹ + ๕-๑๑ + dem⁵ ta:ŋ²hin¹ หมายถึง ตอนเช้า ภาษาจ้วงใช้คำนี้นำหน้าคำบอกตัวเลขเพื่อบอกเวลาตั้งแต่ ๕ นาฬิกา ถึง ๑๑ นาฬิกา ได้แก่

ta:ŋ ² hin ¹ ha:⁵dem ⁵ (ตอนเช้า ๕ โมง)	หมายถึง ตี ๕
ta:ŋ ² hin ¹ lok ¹ dem ⁵ (ตอนเช้า ๖ โมง)	หมายถึง ๖ โมงเช้า
ta:ŋ ² hin ¹ cit ¹ dem ⁵ (ตอนเช้า ๗ โมง)	หมายถึง ๗ โมงเช้า
ta:ŋ ² hin ¹ pa:t ³ dem ⁵ (ตอนเช้า ๘ โมง)	หมายถึง ๘ โมงเช้า
ta:ŋ ² hin ¹ kou ⁵ dem ⁵ (ตอนเช้า ๙ โมง)	หมายถึง ๙ โมง
ta:ŋ ² hin ¹ sip ² dem ⁵ (ตอนเช้า ๑๐ โมง)	หมายถึง ๑๐ โมง
ta:ŋ ² hin ¹ sip ² ?it ¹ dem ⁵ (ตอนเช้า ๑๑ โมง)	หมายถึง ๑๑ โมง

ข. ta:ŋ²ŋən² + ๑๒ และ ๑-๕ + dem⁵ ta:ŋ²ŋən² หมายถึง ตอนกลางวัน ภาษัจ้วงใช้คำนี้ นำหน้าคำบอกตัวเลขเพื่อบอกเวลาตั้งแต่ ๑๒ นาฬิกา ถึง ๑๗ นาฬิกา ได้แก่

ta:ŋ ² ŋən ² sip ² ŋəu ⁴ dem ⁵	(ตอนกลางวัน ๑๒ โมง)	หมายถึง	เที่ยง
ta:ŋ ² ŋən ² ?it ¹ dem ⁵	(ตอนกลางวัน ๑ โมง)	หมายถึง	บ่ายโมง
ta:ŋ ² ŋən ² ʔœŋ ¹ dem ⁵	(ตอนกลางวัน ๒ โมง)	หมายถึง	บ่าย ๒ โมง
ta:ŋ ² ŋən ² sam ¹ dem ⁵	(ตอนกลางวัน ๓ โมง)	หมายถึง	บ่าย ๓ โมง
ta:ŋ ² ŋən ² səu ³ dem ⁵	(ตอนกลางวัน ๔ โมง)	หมายถึง	บ่าย ๔ โมง
ta:ŋ ² ŋən ² ha: ⁵ dem ⁵	(ตอนกลางวัน ๕ โมง)	หมายถึง	๕ โมงเย็น

ค. ta:ŋ²ham⁴ + ๖-๑๒ + dem⁵ ta:ŋ²ham⁴ หมายถึง ตอนค่ำ ภาษัจ้วงใช้คำนี้ นำหน้าคำบอกตัวเลขเพื่อบอกเวลาตั้งแต่ ๑๘ นาฬิกา ถึง ๒๔ นาฬิกา ได้แก่

ta:ŋ ² ham ⁴ lok ¹ dem ⁵	(ตอนค่ำ ๖ โมง)	หมายถึง	๖ โมงเย็น
ta:ŋ ² ham ⁴ cit ¹ dem ⁵	(ตอนค่ำ ๗ โมง)	หมายถึง	๑ ทุ่ม
ta:ŋ ² ham ⁴ pa:t ³ dem ⁵	(ตอนค่ำ ๘ โมง)	หมายถึง	๒ ทุ่ม
ta:ŋ ² ham ⁴ kou ⁵ dem ⁵	(ตอนค่ำ ๙ โมง)	หมายถึง	๓ ทุ่ม
ta:ŋ ² ham ⁴ sip ² dem ⁵	(ตอนค่ำ ๑๐ โมง)	หมายถึง	๔ ทุ่ม
ta:ŋ ² ham ⁴ sip ¹ ?it ¹ dem ⁵	(ตอนค่ำ ๑๑ โมง)	หมายถึง	๕ ทุ่ม
ta:ŋ ² ham ⁴ sip ² ŋəu ⁴ dem ⁵	(ตอนค่ำ ๑๒ โมง)	หมายถึง	เที่ยงคืน

ง. ta:ŋ²han² + ๑-๔ + dem⁵ ta:ŋ²han² หมายถึง ตอนดึก ภาษัจ้วงใช้คำนี้ นำหน้าคำบอกตัวเลขเพื่อบอกเวลาตั้งแต่ ๑ นาฬิกา ถึง ๔ นาฬิกา ได้แก่

ta:ŋ ² han ² ?it ¹ dem ⁵	(ตอนดึก ๑ โมง)	หมายถึง	ตี ๑
ta:ŋ ² han ² ʔœŋ ¹ dem ⁵	(ตอนดึก ๒ โมง)	หมายถึง	ตี ๒
ta:ŋ ² han ² sam ¹ dem ⁵	(ตอนดึก ๓ โมง)	หมายถึง	ตี ๓
ta:ŋ ² han ² səu ³ dem ⁵	(ตอนดึก ๔ โมง)	หมายถึง	ตี ๔

สังเกตได้ว่า ชาวจ้วงนอกจากใช้ตัวเลข ๑-๑๒ มาบอกเวลาตามหน้าปีคของนาฬิกาแล้ว ยังได้ใช้คำศัพท์บอกเวลาต่าง ๆ มาช่วยบอกเวลาด้วย คำศัพท์บอกเวลาเหล่านี้ได้แก่คำว่า ta:ŋ²hin¹(ตอนเช้า) ta:ŋ²ŋən²(ตอนกลางวัน) ta:ŋ²ham⁴(ตอนค่ำ) ta:ŋ²han²(ตอนดึก) เป็นต้น คำศัพท์เหล่านี้ช่วยบ่งบอกเวลาเช้า เที่ยง บ่าย ค่ำ ดึกได้อย่างละเอียดชัดเจน อย่างไรก็ตาม สำหรับการบอกเวลาที่เป็นกึ่งทางกรณี เวลาบางจุด ชาวจ้วงอาจมีคำพูดได้หลายคำ เช่น สำหรับ

เวลา ๕ นาฬิกา ผู้พูดภาษาจ้วงบางคนอาจพูดว่า ta:ŋ²hin¹ha:⁵dem⁵ (ตอนเช้า ๕ โมง) บางคนอาจพูดว่า ta:ŋ²han²ha:⁵dem⁵ (ตอนดึก ๕ โมง) หรือ เวลา ๑๒ นาฬิกา ผู้พูดบางคนอาจพูดว่า ta:ŋ²ŋon²ha:⁵dem⁵ (ตอนกลางวัน ๕ โมง) บางคนอาจพูดว่า ta:ŋ²ham⁴ha:⁵dem⁵ (ตอนค่ำ ๕ โมง) เป็นต้น การที่จะเลือกพูดแบบไหนนั้น ต้องขึ้นอยู่กับมุมมองของผู้พูด หรือบริบทในเวลาพูด เป็นที่สังเกตได้ว่า จุดเวลาบางจุดที่พูดได้หลายลักษณะนั้นส่วนมากจะเป็นจุดของเวลาที่อยู่ในช่วงเวลารุ่งเช้าถึงสว่าง และ เย็นถึงมืดค่ำ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่แสงสว่างของท้องฟ้ามีการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดเจนที่สุด ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของแสงสว่างนี้อาจมีผลทำให้ผู้พูดเลือกใช้คำพูดที่แตกต่างกันได้

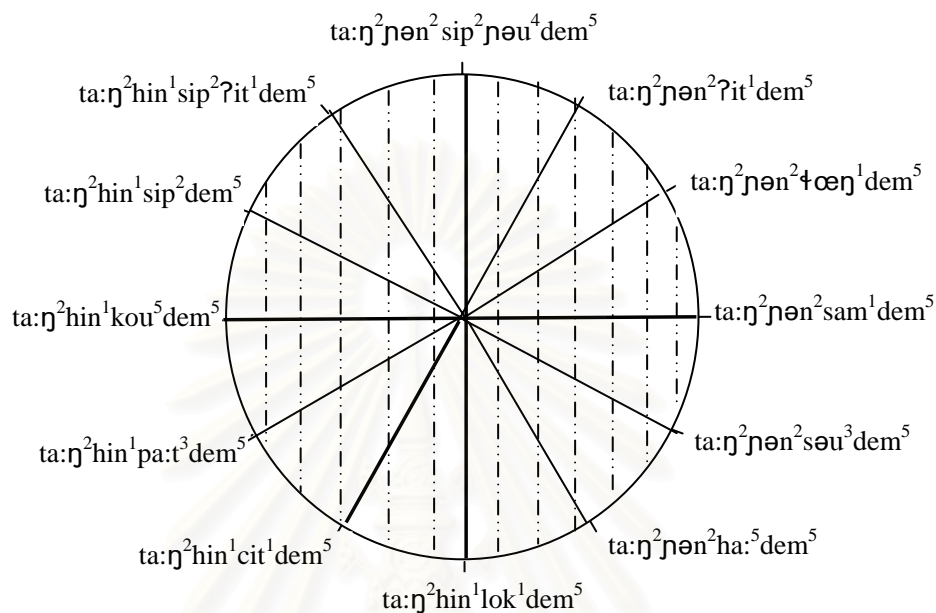
กล่าวได้ว่า วิธีการบอกเวลาที่ใช้ระบบตัวเลข ๑-๑๒ ดังกล่าว ทำให้เห็นการบอกเวลาที่แบ่ง ๑ วันออกเป็น ๒ ส่วน คือ กลางวัน และกลางคืน แต่ละส่วนมีการแบ่งย่อยออกเป็น ๑๒ ชั๊ก โดยแต่ละชั๊กได้ใช้คำศัพท์บอกเวลาต่าง ๆ เช่น ta:ŋ²hin¹ (ตอนเช้า) ta:ŋ²ŋon² (ตอนกลางวัน) ta:ŋ²ham⁴ (ตอนค่ำ) และ ta:ŋ²han² (ตอนดึก) ประกอบกับตัวเลข ๑-๑๒ มาบอกจุดเวลาต่าง ๆ ทั้งหมด ๒๔ จุดใน ๑ วัน ดังเช่นแผนภูมิแสดงต่อไปนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ ๔ แผนภูมิแสดงการแบ่งเวลาภายใน ๑ วันในภาษาจ้วงตามระบบตัวเลข ๑-๑๒

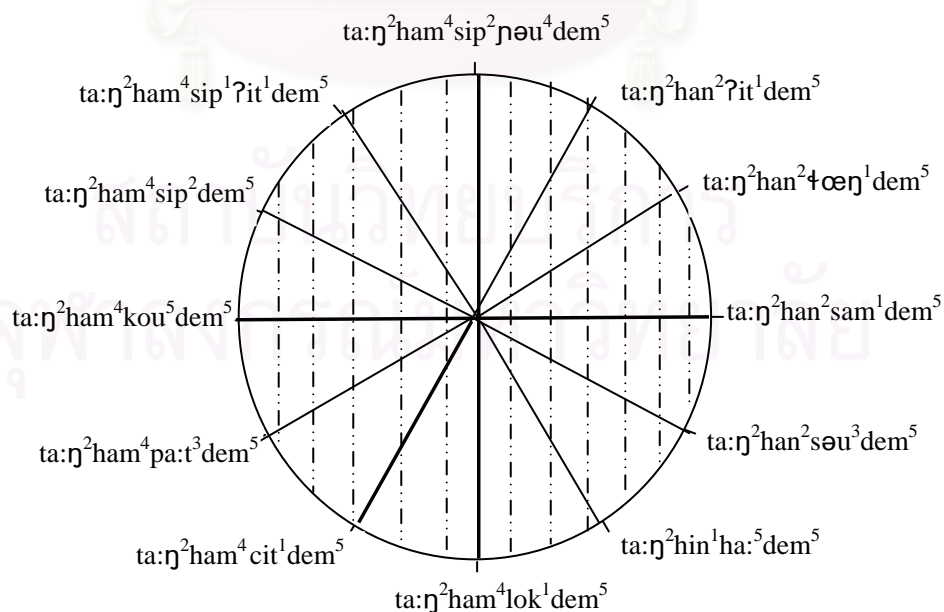
กลางวัน

(๑๒ ซีกเล็ก)

กลางคืน

(๑๒ ซีกเล็ก)

๒. คำจีนบอกเวลา + ตัวเลข + dem⁵ ซึ่งแบ่งได้ ๔ ประเภท กล่าวคือ

ก. cau³sa:ŋ³ + ๕-๑๑ + dem⁵ คำจีน cau³sa:ŋ³ หมายถึง *ตอนเช้า* คำนี้ให้นำหน้าคำบอกตัวเลข เพื่อบอกเวลาตั้งแต่ ๕ นาฬิกา ถึง ๑๑ นาฬิกา เช่น

cau ³ sa:ŋ ³ ha: ⁵ dem ⁵	(ตอนเช้า ๕ โมง)	หมายถึง	ตีห้า
cau ³ sa:ŋ ³ lok ¹ dem ⁵	(ตอนเช้า ๖ โมง)	หมายถึง	๖ โมงเช้า

ข. cv:ŋ¹wu:³ + ๑๒ + dem⁵ คำจีน cv:ŋ¹wu:³ หมายถึง *ตอนเที่ยง* คำนี้ให้นำหน้าเฉพาะคำบอกตัวเลข ๑๒ เพื่อบอกเวลาเที่ยงวัน เช่น

cv:ŋ ¹ wu: ³ sip ² ŋo: ⁴ dem ⁵	(ตอนเที่ยง ๑๒ โมง)	หมายถึง	เที่ยง

ค. khia³wu:³ + ๑-๕ + dem⁵ คำจีน khia³wu:³ หมายถึง *ตอนบ่าย* คำนี้ให้นำหน้าคำบอกตัวเลขเพื่อบอกเวลาตั้งแต่ ๑๓ นาฬิกา ถึง ๑๗ นาฬิกา เช่น

khia ³ wu: ³ sou ³ dem ⁵	(ตอนบ่าย ๔ โมง)	หมายถึง	บ่าย ๔ โมง
khia ³ wu: ³ ha: ⁵ dem ⁵	(ตอนบ่าย ๕ โมง)	หมายถึง	บ่าย ๕ โมง

ง. wan³sa:ŋ³ + ๖-๑๒ + dem⁵ คำจีน wan³sa:ŋ³ หมายถึง *ตอนค่ำ* คำนี้ให้นำหน้าคำบอกตัวเลขเพื่อบอกเวลาตั้งแต่ ๑๘ นาฬิกา ถึง ๒๔ นาฬิกา เช่น

wan ³ sa:ŋ ³ cit ¹ dem ⁵	(ตอนค่ำ ๗ โมง)	หมายถึง	๑ทุ่ม
wan ³ sa:ŋ ³ pa:t ³ dem ⁵	(ตอนค่ำ ๘ โมง)	หมายถึง	๒ทุ่ม

เป็นที่สังเกตว่า คำศัพท์บอกเวลาที่ยืมมาจากจีนได้แก่ cau³sa:ŋ³ (ตอนเช้า) cv:ŋ¹wu:³ (ตอนเที่ยง) khia³wu:³ (ตอนบ่าย) wan³sa:ŋ³ (ตอนค่ำ) เหล่านี้ ช่วยบอกเวลาได้ตั้งแต่ ๕ นาฬิกาจนถึง ๒๔ นาฬิกาเท่านั้น ส่วนเวลาตั้งแต่ ๑ นาฬิกาถึง ๔ นาฬิกา นั้น ผู้พูดภาษาจ้วงไม่นิยมใช้คำจีนมาบอก และคงใช้คำว่า ta:ŋ²han² (ตอนดึก) มาบอกแบบเดิม

วิธีการบอกเวลาที่ใช้ระบบตัวเลข ๑-๑๒ โดยใช้คำศัพท์จีนนี้ เช่นเดียวกับการบอกเวลาที่ใช้คำศัพท์จ้วง ทำให้เห็นการบอกเวลาที่แบ่ง ๑ วันออกเป็น ๒ ส่วน คือ กลางวันและกลางคืน แต่ละส่วนได้แบ่งย่อยออกเป็น ๑๒ ซีก และใช้คำศัพท์บอกเวลาต่าง ๆ เช่น cau³sa:ŋ³ (ตอนเช้า) cv:ŋ¹wu:³ (ตอนเที่ยง) khia³wu:³ (ตอนบ่าย) wan³sa:ŋ³ (ตอนค่ำ) ta:ŋ²han² (ตอนดึก) ประกอบกับตัวเลข ๑-๑๒ มาบอกจุดเวลาต่าง ๆ (ดูหน้า ๕๕) ที่ต่างกันคือ คำศัพท์จีนบอกเวลาพบมีคำบอกจุดเวลาเที่ยงวันโดยเฉพาะเช่น cv:ŋ¹wu:³ (ตอนเที่ยง) ส่วนคำศัพท์จ้วงบอกเวลานั้น การบอกเวลาเที่ยงวันกับเวลาตอนบ่ายใช้คำเดียวกันเช่น ta:ŋ²ŋon² (ตอนกลางวัน)

คั้งที่ได้วิเคราะห์มา วิธีการบอกเวลาที่เป็นกึ่งทางการ โดยใช้ระบบตัวเลข๑-๑๒นี้ การบอกเวลาแบบ *คำข่วงบอกเวลา + ตัวเลข + dem⁵* น่าจะเป็นการบอกเวลาแบบเดิมที่เก่ากว่า แบบ *คำจิ้นบอกเวลา + ตัวเลข + dem⁵* เนื่องจากปรากฏมีการใช้คำศัพท์บอกเวลาแบบดั้งเดิมเช่น ta:ŋ²hin¹(ตอนเช้า) ta:ŋ²ŋon²(ตอนกลางวัน) ta:ŋ²ham⁴(ตอนค่ำ) ta:ŋ²han²(ตอนดึก) ฯลฯ และผู้พูดภาษาจ้วงที่ใช้การบอกเวลาแบบนี้ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ส่วนการบอกเวลาที่เป็นแบบ *คำจิ้นบอกเวลา + ตัวเลข + dem⁵* นี้ น่าจะเป็นการบอกเวลาที่พัฒนามาจากแบบเดิม เนื่องจากเวลากลางคืนยังคงนิยมพูดตามแบบเดิม ไม่ใช่คำจิ้นมาบอก นอกจากนั้น ผู้พูดภาษาจ้วงที่ใช้การบอกเวลาแบบนี้ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อยู่ในวัยกลางคนหรือวัยหนุ่ม

๓.๒.๓ การบอกเวลาที่เป็นทางการ

การบอกเวลาที่เป็นทางการในสังคมจ้วงมีขอบเขตการใช้แคบมาก เนื่องจากสังคมจ้วงปัจจุบันยังคงเป็นสังคมที่ยึดการเกษตรเป็นหลัก การค้าขายไม่ค่อยเจริญ การติดต่อสัมพันธ์กับภายนอกไม่ค่อยบ่อยมากนัก การบอกเวลานี้จึงใช้เฉพาะการประกาศข่าวต่าง ๆ ของหน่วยงาน รัฐบาล สถานีวิทยุ โทรทัศน์ และสถานีรถทัวร์ เป็นต้น

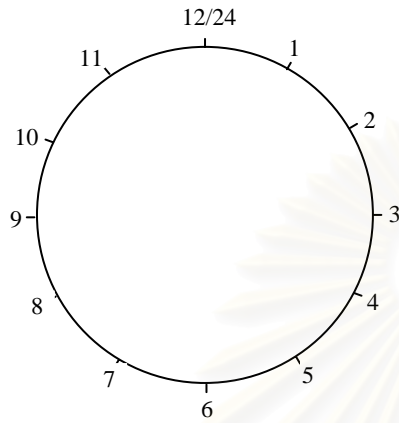
วิธีการบอกจุดของเวลาที่เป็นทางการนี้ใช้ระบบตัวเลข๑-๒๔ ตามหลังคำศัพท์จิ้น bak¹ke:ŋ²si:⁴ken¹ เป็น bak¹ke:ŋ²si:⁴ken¹ + ตัวเลข ๑-๒๔ + dem⁵ เช่น

คำศัพท์บอกเวลาในภาษาจ้วง	เขียนตามแบบสากล
bak ¹ ke:ŋ ² si: ⁴ ken ¹ ?it ¹ dem ⁵ (เวลาปักกิ่ง ๑ นาฬิกา)	01:00
bak ¹ ke:ŋ ² si: ⁴ ken ¹ 4œŋ ¹ dem ⁵ (เวลาปักกิ่ง ๒ นาฬิกา)	02:00
bak ¹ ke:ŋ ² si: ⁴ ken ¹ sam ¹ dem ⁵ (เวลาปักกิ่ง ๓ นาฬิกา)	03:00
bak ¹ ke:ŋ ² si: ⁴ ken ¹ ŋou ⁴ sip ¹ sam ¹ dem ⁵ (เวลาปักกิ่ง ๒๓ นาฬิกา)	23:00
bak ¹ ke:ŋ ² si: ⁴ ken ¹ ŋou ⁴ sip ¹ sow ³ dem ⁵ (เวลาปักกิ่ง ๒๔ นาฬิกา)	24:00

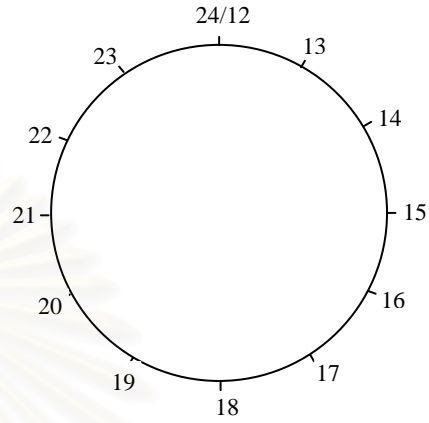
bak¹ke:ŋ²si:⁴ken¹ หมายถึง *เวลาปักกิ่ง* ซึ่งเป็นคำบอกเวลาที่ทางรัฐบาลจีนกลางได้กำหนดขึ้นเมื่อกล่าวถึงเวลาที่เป็นทางการ ส่วนตัวเลขที่ใช้มี ๑ ถึง ๒๔ ตามแบบสากล จะเห็นได้ว่า วิธีการบอกเวลานี้ไม่ได้ระบุเวลากลางวันและกลางคืนหรือเวลาเช้า สาย บ่าย เย็น แต่คนทั่วไปรู้ได้ว่าเป็นเวลาใดตามตัวเลข วิธีการบอกเวลานี้ได้แบ่งเวลาวันหนึ่งเป็น ๒๔ จุด ดังแผนภูมิแสดงต่อไปนี้

แผนภูมิที่ ๕ แผนภูมิแสดงการบอกเวลาภายใน ๑ วันตามแบบสากลในภาษาอังกฤษ

เวลาเที่ยงคืน-เที่ยงวัน

เวลาเที่ยงวัน-เที่ยงคืน

จะสังเกตเห็นได้ว่า ตัวเลขนั้นใช้แต่คำศัพท์จ้วงเท่านั้น และตัวบอกนาฬิกานั้นยึดคำศัพท์จีนทั้งหมด สะท้อนให้เห็นถึงการรักษาวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมของชาวจ้วงและการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างจีนกับจ้วง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๓.๓ เปรียบเทียบวิธีการบอกจุดของเวลาภายใน ๑ วัน ในภาษาไทยและภาษาจ้วง

การบอกจุดของเวลาภายใน ๑ วันในภาษาไทยและภาษาจ้วงใน ๓ ประเภทคือ การบอกเวลาที่ไม่เป็นทางการ การบอกเวลาที่เป็นกึ่งทางการ และการบอกเวลาที่เป็นทางการนั้น ภาษาไทยและภาษาจ้วงมีลักษณะทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกัน ดังที่ตารางแสดงต่อไปนี้

ตารางที่ ๑ การเปรียบเทียบวิธีการบอกเวลาภายใน ๑ วัน ในภาษาไทยและภาษาจ้วง

การบอกเวลาต่าง ๆ	ภาษาไทย	ภาษาจ้วง
การบอกเวลาที่ไม่เป็นทางการ	๑. วิธีการบอกเวลาโดยสังเกตจากพระอาทิตย์เป็นหลัก	๑. วิธีการบอกเวลาโดยสังเกตจากพระอาทิตย์เป็นหลัก
	• กลุ่มคำที่มีความหมายตามระดับแสงสว่างของพระอาทิตย์ เช่น ฟ้าสาง สว่าง ฟ้ามืด • กลุ่มคำที่มีความหมายบ่งบอกถึงตำแหน่งหรือการเคลื่อนที่ของพระอาทิตย์ เช่น เทียง บ่าย พระอาทิตย์ตก • กลุ่มคำที่มีความหมายบ่งบอกถึงอุณหภูมิจากพระอาทิตย์ เช่น เย็น เย็น ๆ	• กลุ่มคำที่มีความหมายตามระดับแสงสว่างของพระอาทิตย์ เช่น mon¹loeŋ³ (ฟ้าสาง) mon¹nam¹ (ฟ้ามืด) • กลุ่มคำที่มีความหมายบ่งบอกถึงตำแหน่งหรือการเคลื่อนที่ของพระอาทิตย์ เช่น thak¹ŋon²ce:ŋ³ (เทียง) thak¹ŋon²wa:i³ (บ่าย)
	๒. วิธีการบอกเวลาโดยใช้กลุ่มคำที่มีความหมายบ่งบอกเวลาแต่ดั้งเดิม	๒. วิธีการบอกเวลาโดยใช้กลุ่มคำที่มีความหมายบ่งบอกเวลาแต่ดั้งเดิม เช่น hin ¹ (เช้า) ham ⁴ (ค่ำ) han ² (คืน)
๓. วิธีการบอกเวลาโดยสังเกตจากพฤติกรรมของคน	๓. วิธีการบอกเวลาโดยสังเกตจากพฤติกรรมของคน เช่น ตอนทานข้าวเช้า ตอนพระบิณฑบาต	๓. วิธีการบอกเวลาโดยสังเกตจากพฤติกรรมของคน เช่น mu:n ² hin ¹ (ตอนทานข้าวเช้า) thw:ŋ ¹ ŋai ² ham ⁴

	๔. วิธีการบอกเวลาโดยสังเกตจากพฤติกรรมของสัตว์ เช่น ไก่โห่ นกบินเข้ารัง	(หุงข้าวคั่ว) ๔. วิธีการบอกเวลาโดยสังเกตจากพฤติกรรมของสัตว์ เช่น kai³han¹ (ไก่ขัน) kai³ hau⁵loæŋ² (ไก่เข้าเล้า)
การบอกเวลาที่เป็นกิจทางการ	๑.วิธีการบอกเวลาที่ใช้ระบบตัวเลข ๑-๕ ตัวเลข+คำบอกเวลา <u>ตัวเลข+โมงเช้า</u> เช่น ๒ โมงเช้า <u>ตัวเลข+ทุ่ม</u> เช่น ๓ ทุ่ม ๔ ทุ่ม คำบอกเวลา+ตัวเลข <u>บ่าย+ตัวเลข+โมง</u> เช่น บ่าย ๒ โมง <u>ตี+ตัวเลข</u> เช่น ตี ๓ ตี ๔ ๒.วิธีการบอกเวลาที่ใช้ระบบตัวเลข ๑- ๑๒ ตัวเลข+คำบอกเวลา <u>ตัวเลข+โมงเช้า/โมง</u> เช่น ๖ โมงเช้า <u>ตัวเลข+โมง+เย็น</u> เช่น ๕ โมงเย็น <u>ตัวเลข+ทุ่ม</u> เช่น ๒ ทุ่ม คำบอกเวลา+ตัวเลข <u>บ่าย+ตัวเลข+โมง</u> เช่น บ่าย ๓ โมง <u>ตี+ตัวเลข</u> เช่น ตี ๓	๑.วิธีการบอกเวลาที่ใช้ระบบตัวเลข ๑- ๑๒ คำจ้วง + ตัวเลข + dem⁵ ta:ŋ²hin¹ + ๕-๑๑ + dem⁵ ta:ŋ²ŋon² + ๑๒ + dem⁵ ta:ŋ²ŋon² + ๑-๕ + dem⁵ ta:ŋ²ham⁴ + ๖-๑๒ + dem⁵ ta:ŋ²han² + ๑ -๔ + dem⁵ คำจีน + ตัวเลข + dem⁵ cau⁵sa:ŋ³ + ๕-๑๑ + dem⁵ cw:ŋ¹wu:³ + ๑๒ + dem⁵ khia³ wu:³ + ๑-๕ + dem⁵ wan³sa:ŋ³ + ๖-๑๒ + dem⁵

การบอกเวลาที่เป็นทางการ	การบอกเวลาที่ใช้ระบบตัวเลข ๑-๒๔ เวลา+ ตัวเลข๑-๒๔ + นาฬิกา	การบอกเวลาที่ใช้ระบบตัวเลข ๑-๒๔ bak ¹ ke:ŋ ² si: ⁴ ken ¹ + ตัวเลข ๑-๒๔+ dem ⁵

จากตารางดังกล่าว เห็นได้ว่า

๑. สำหรับวิธีการบอกเวลาที่ไม่เป็นทางการ นั้น ทั้งภาษาไทยและภาษาจ้วงมีวิธีการบอกเวลาที่เหมือนกันและคล้ายคลึงกันกล่าวคือ มีการบอกเวลาโดยใช้กลุ่มคำที่มีความหมายบ่งบอกเวลามาแต่ดั้งเดิม มีการบอกเวลาโดยสังเกตจากพระอาทิตย์เป็นหลักและสังเกตจากพฤติกรรมของคนและสัตว์เป็นหลัก สำหรับการบอกเวลาโดยใช้กลุ่มคำที่มีความหมายบ่งบอกเวลามาแต่ดั้งเดิมและการบอกเวลาโดยสังเกตจากพระอาทิตย์เป็นหลักนั้น ทั้งภาษาไทยและภาษาจ้วงมีการใช้กลุ่มคำที่มีความหมายคล้ายคลึงกันหลายประเภท กล่าวคือ

ก. ใช้กลุ่มคำที่มีความหมายบ่งบอกเวลามาแต่ดั้งเดิม ได้แก่

ภาษาไทย	ภาษาจ้วง
เช้า	sau ⁶ (เช้า)
สาย	ka:ŋ ¹ (สาย)
ค่ำ	ham ⁴ (ค่ำ)
คืน	han ² (คืน)

ข. ใช้กลุ่มคำที่มีความหมายตามระดับแสงสว่างของพระอาทิตย์ ได้แก่

ภาษาไทย	ภาษาจ้วง
สว่าง	lœŋ ³ (สว่าง)
มืด	nam ¹ (มืด , คำ)
ฟ้าสว่าง	mon ¹ lœŋ ³ (ฟ้าสว่าง)
ฟ้ามืด	mon ¹ nam ¹ (ฟ้ามืด)
มืดค่ำ	ham ⁴ nam ¹ (ค่ำ-มืด)

ค. ใช้กลุ่มคำที่มีความหมายบ่งบอกตำแหน่งหรือการเคลื่อนที่ของพระอาทิตย์

ได้แก่

ภาษาไทย	ภาษาจ้วง
เที่ยง	thak ¹ ŋœn ² ce:ŋ ³ (ตะวันเที่ยง)
บ่าย	thak ¹ ŋœn ² wa:i ³ (ตะวันบ่าย)
ตะวันขึ้น	thak ¹ ŋœn ² han ⁵ (ตะวันขึ้น)

ตะวันตก

thak¹ŋən²tok¹ (ตะวันตก)

คำเหล่านี้เป็นคำร่วมเชื้อสาย ยกเว้นคำว่าสาย กับ ka:ŋ¹

ส่วนที่แตกต่างกันกล่าวคือ

ก. ในวิธีการบอกเวลาโดยสังเกตจากพระอาทิตย์เป็นหลักนั้น ในภาษาไทยมีการใช้กลุ่มคำที่มีความหมายบ่งบอกถึงอุณหภูมิจากพระอาทิตย์ เช่นคำว่า เย็น เย็น ๆ เป็นต้น ซึ่งไม่ปรากฏมีใช้ในภาษาจ้วง

ข. ภาษาไทยมีการใช้คำศัพท์เกี่ยวกับพุทธศาสนามาช่วยบอกเวลา ส่วนภาษาจ้วงไม่มี เช่นคำว่า ตอนพระบิณฑบาต เวลาเพล เป็นต้น

ค. ภาษาจ้วงได้ยืมคำจีนมาช่วยบอกเวลาเป็นจำนวนหนึ่ง เช่น sa:ŋ³wu:³ (ตอนเช้า) cw:ŋ¹wu:³ (ตอนเที่ยง) khi:a³wu:³ (ตอนบ่าย) เป็นต้น

๒. สำหรับวิธีการบอกเวลาที่เป็นกิจทางการ นั้น ทั้งภาษาไทยและภาษาจ้วงมีวิธีการบอกเวลาเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันคือ มีวิธีการบอกเวลาที่ใช้ระบบตัวเลข ๑-๑๒ ตามวิธีการบอกเวลานี้ ภาษาไทยและภาษาจ้วงต่างก็ได้แบ่งเวลาภายใน ๑ วันออกเป็น ๒ ส่วนเช่นกัน คือ กลางวันและกลางคืน แต่ละส่วนแบ่งย่อยออกเป็น ๑๒ ชั้ก โดยทั้งสองภาษาได้ใช้คำศัพท์บอกเวลาที่เป็นคำดั้งเดิมหรือมีที่มาจากการสังเกตพระอาทิตย์เป็นหลักประกอบกับตัวเลข ๑-๑๒ มาช่วยบอกเวลาด้วย เช่น ภาษาไทยมีคำว่า เช้า บ่าย เย็น เป็นต้น ภาษาจ้วงมีคำว่า hin¹(เช้า) ham⁴(ค่ำ)han² (ดึก) เป็นต้น

ส่วนที่แตกต่างกันนั้น กล่าวคือ

ก. ในวิธีการบอกเวลาที่เป็นกิจทางการนี้ ภาษาไทยนอกจากมีวิธีการบอกเวลาที่ใช้ระบบตัวเลข ๑-๑๒ แล้ว ยังปรากฏมีวิธีการบอกเวลาที่ใช้ระบบตัวเลข ๑-๕ ด้วย ซึ่งเป็นระบบบอกเวลาแบบเดิมในภาษาไทยก่อนที่จะพัฒนาเป็นระบบตัวเลข๑-๑๒ ส่วนภาษาจ้วงไม่พบมีระบบตัวเลข ๑-๕

ข. ลักษณะคำศัพท์บอกเวลาตามวิธีการบอกเวลาที่เป็นกิจทางการนี้ สำหรับภาษาจ้วงตำแหน่งของคำบอกเวลาจะปรากฏเฉพาะอยู่หน้าคำบอกตัวเลข แต่ในภาษาไทย ตำแหน่งของคำบอกเวลาจะปรากฏอยู่หน้าหรืออยู่หลังคำบอกตัวเลขก็ได้ เช่น บ่าย ๒ โมง (คำบอกเวลาอยู่หน้าคำบอกตัวเลข) ๒ ทุ่ม (คำบอกเวลาอยู่หลังคำบอกตัวเลข)

ค. วิธีการบอกเวลาในภาษาจ้วงมีการยืมคำจีนมาใช้จำนวนหนึ่ง เช่น cau³sa:ŋ³ (ตอนเช้า) cw:ŋ¹wu:³ (ตอนเที่ยง) khia³wu:³ (ตอนบ่าย) wan³sa:ŋ³ (ตอนค่ำ) เป็นต้น

๓. สำหรับวิธีการบอกเวลาที่เป็นทางการ นั้น เนื่องจากการบอกเวลาตามแบบสากล ดังนั้น ทั้งภาษาไทยและภาษาจ้วงจึงมีวิธีการบอกเวลาที่เหมือนกันกล่าวคือ วิธีการบอกเวลาที่ใช้ระบบตัวเลข๑-๒๔ ส่วนลักษณะของคำศัพท์บอกเวลานั้น ภาษาไทยกับภาษาจ้วงมีการใช้คำศัพท์บอกเวลาค้ายคลึงกัน กล่าวคือ คำบอกเวลา+ตัวเลข๑-๒๔ +นาฬิกา

สรุปว่า วิธีการบอกจุดของเวลาภายใน ๑ วันนั้น ภาษาไทยและภาษาจ้วงมีระบบบอกเวลาไม่แตกต่างกันในการบอกจุดของเวลาแบบไม่เป็นทางการและแบบเป็นทางการ ส่วนแบบที่เป็นกึ่งทางการนั้นภาษาไทยและภาษาจ้วงมีความแตกต่างกัน เนื่องจากวิวัฒนาการของระบบบอกเวลาแตกต่างกัน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ ๔

วิธีการบอกวัน เดือน ปี ในภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ในสมัยโบราณ ไม่ว่าจะเป็นสังคมเกษตร สังคมปศุสัตว์ หรือสังคมประมง ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ มนุษย์เรารู้ว่าต้องมีความผูกพันกับปรากฏการณ์ของธรรมชาติอย่างใกล้ชิด มีการสังเกตปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่น พระอาทิตย์ขึ้นจากทางตะวันออกและตกลงไปทางตะวันตกครั้งแล้วครั้งเล่า การพลัดเปลี่ยนความสว่างและความมืดซ้ำแล้วซ้ำเล่า ทำให้มนุษย์เกิดมโนทัศน์ของคำว่า “วัน” จากพระจันทร์ปรากฏรูปเต็มดวงจนเป็นรูปแหว่งจนมืดหายไป แล้วก็ปรากฏรูปเต็มดวงอีกครั้ง ทำให้มนุษย์เกิดมโนทัศน์ของคำว่า “เดือน ” สำหรับมโนทัศน์ของคำว่า “ ปี ” นั้น ชาวอียิปต์ได้ถือเอาฤดูน้ำท่วมจนถึงฤดูน้ำท่วมเป็นการกำหนดระยะเวลาของปี ชาวมองโกลถือเอาการที่ทุ่งหญ้าเปลี่ยนสีเขียวครั้งนี้กับครั้งต่อไปเป็นเวลาปีหนึ่ง และชาวจีนได้ถือระยะเวลาการเก็บเกี่ยวข้าวครั้งหนึ่งเป็นปีหนึ่ง กล่าวได้ว่า คนโบราณได้กำหนดวัน เดือน ปี ขึ้นโดยอาศัยปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่พลัดเปลี่ยนอย่างเป็นระบบ เมื่อเกิดวิชาดาราศาสตร์ขึ้นมา มนุษย์เรารู้ว่า วันคือระยะเวลาที่โลกหมุนรอบตัวเองหนึ่งรอบ เดือนคือระยะเวลาที่พระจันทร์โคจรรอบโลกครั้งหนึ่ง และปีคือระยะเวลาที่โลกหมุนรอบพระอาทิตย์ครั้งหนึ่ง สรุปแล้ว ธรรมชาติของพระอาทิตย์ พระจันทร์ และโลกที่มีการโคจรต่อเนื่องและไม่สิ้นสุดเป็นเรื่องทำให้เกิดความคิดในเรื่องวัน เดือน ปี

เนื่องจากผู้วิจัยได้ศึกษาวิธีการบอกจุดของเวลาภายใน ๑ วันมาแล้วในบทที่ ๓ ดังนั้นในบทนี้ผู้วิจัยจะศึกษาการบอกเวลาที่ เป็น ๑ วันขึ้นไปจากวัน เดือน ปี ผู้วิจัยพบว่าผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาอังกฤษมีการบอกเวลาวัน เดือน ปี เป็น ๒ แบบหลัก ๆ คือ การบอกเวลาที่ ไม่เป็นทางการ และการบอกเวลาที่ เป็นทางการ ผู้วิจัยจะวิเคราะห์วิธีการบอกวัน เดือน ปี ในภาษาไทยและภาษาอังกฤษตามลำดับดังต่อไปนี้

๔.๑ วิธีการบอกวัน เดือน ปี ในภาษาไทย

๔.๑.๑ การบอกเวลาที่ ไม่เป็นทางการ

การบอกเวลาที่ ไม่เป็นทางการในบทนี้ หมายถึงการบอกเวลาที่ มีวิธีการบอกเวลาที่ ไม่เป็นระบบ เป็นการบอกเวลาที่ นิยมใช้มาตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน และเป็น การบอกเวลาที่ ไม่ได้พึ่งพาปฏิทินอย่างปัจจุบันมาช่วยบอกเวลา วิธีการบอกเวลาที่ ไม่เป็นทางการนี้แบ่งได้เป็น ๒

ประเภท กล่าวคือ วิธีการบอกวัน เดือน ปีตามแนวความคิดอดีต ปัจจุบัน และอนาคต และวิธีการบอกวัน เดือน ปีตามแนวคิดจุดเริ่มต้นและจุดปลาย

๔.๑.๑.๑ วิธีการบอกวัน เดือน ปีตามแนวความคิดอดีต ปัจจุบัน และอนาคต

มนุษย์เราคิดว่าเวลามีลักษณะเคลื่อนที่ติดต่อกันไปไม่หยุดนิ่ง เช่นสำนวนที่ว่าเวลาผ่านไปเหมือนสายน้ำ เวลาติดปีกบิน เวลาไม่รอคอยคน ฯลฯ การเคลื่อนที่ของเวลานั้น มนุษย์มองจุดเวลาในกระแสการเคลื่อนที่ที่เป็นจุดเวลาปัจจุบัน ถือเอาเวลาก่อนหน้าปัจจุบันเป็นอดีต และเวลาที่ยังมาไม่ถึงจุดปัจจุบันเป็นอนาคต ตามแนวความคิดอดีต ปัจจุบัน และอนาคตดังกล่าวนี้ ชาวไทยมีวิธีการบอกวัน เดือน ปีอยู่ ๒ วิธีคือ

ก. วิธีการบอกวัน เดือน ปีที่บ่งบอกจุดของเวลาชัดเจน (definite)

วิธีการบอกวัน เดือน ปีที่บ่งบอกจุดของเวลาชัดเจน (definite) ในบทนี้หมายถึงการบอกวัน เดือน ปีที่ยึดเวลาในปัจจุบันเป็นจุดอ้างอิงของเวลาในอดีตและอนาคต ตามวิธีการบอกเวลานี้ เวลาในปัจจุบันไม่ว่าเป็นวัน เดือน หรือ ปี จะมีคำว่า นี้ ปรากฏอยู่ เช่นวันนี้ เดือนนี้ ปีนี้ และถือเป็นจุดอ้างอิงในการกล่าวถึงเวลาก่อนจุดอ้างอิงนี้หรือต่อจากจุดอ้างอิงนี้

สำหรับวัน เมื่อพิจารณาจุดเวลาของวันในอดีต จะพบว่ามีคำเรียกเวลาในอดีตหลายคำ คือ เมื่อวานซืนนี้ เมื่อวานซืน วานซืนนี้ เมื่อวานนี้ เมื่อวาน วานนี้ คำเหล่านี้แบ่งได้เป็น ๒ กลุ่ม คือ เมื่อวานซืนนี้ เมื่อวานซืน วานซืนนี้ ซึ่งกล่าวถึงเวลาในอดีตที่ก่อนกว่าอีกกลุ่มหนึ่งคือเมื่อวานนี้ เมื่อวาน วานนี้ กลุ่มคำสองกลุ่มนี้ได้แบ่งจุดเวลาของวันในอดีตเป็น ๒ จุด เช่นเดียวกัน เมื่อพิจารณาจุดเวลาของวันในอนาคต จะพบว่ามีคำเรียกเวลาหลายคำคือพรุ่งนี้ มะรืนนี้ มะรืน มะรื่อนี้ มะรื่อนี้ คำเหล่านี้แบ่งได้เป็น ๓ กลุ่ม คือ มะรื่อนี้ มะรื่อนี้เป็นกลุ่มที่กล่าวถึงเวลาในอนาคตที่ไกลที่สุด รองลงมาคือกลุ่มคำมะรืนนี้ มะรืน ซึ่งกล่าวถึงเวลาในอนาคตที่ไกลกว่าคำว่าพรุ่งนี้ กลุ่มคำสามกลุ่มนี้ได้แบ่งจุดเวลาของวันในอนาคตเป็น ๓ จุด สรุปคือจุดเวลาของวันแบ่งได้ทั้งหมดเป็น ๖ จุด ปัจจุบัน ๑ จุด อดีต ๒ จุด อนาคต ๓ จุด ดังแผนภูมิแสดงต่อไปนี้

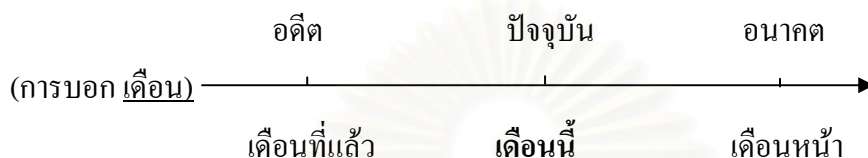
แผนภูมิที่ ๖ แผนภูมิแสดงการบอก วัน ที่บ่งบอกจุดของเวลาชัดเจนในภาษาไทย

(การบอกวัน) อดีต ปัจจุบัน อนาคต

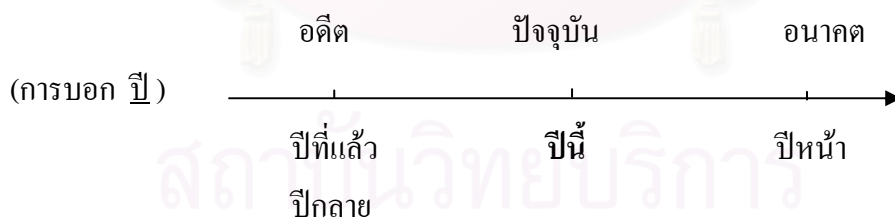
สำหรับเดือน เมื่อพิจารณาจุดเวลาของเดือน ก็พบว่าจุดของเวลาในอดีตมีเพียงจุดเดียวคือ เดือนที่แล้ว และจุดของเวลาในอนาคตก็พบจุดเดียวคือ เดือนหน้า ดังนั้น จุดเวลาของเดือนจึงสรุปแบ่งได้ทั้งหมดเป็น ๓ จุด ปัจจุบัน ๑ จุด อดีต ๑ จุด และอนาคต ๑ จุด ดังเช่นแผนภูมิแสดงต่อไปนี้

แผนภูมิที่ ๓ แผนภูมิแสดงการบอก เดือน ที่บ่งบอกจุดของเวลาชัดเจนในภาษาไทย

สำหรับปี เมื่อพิจารณาจุดเวลาของปี ก็พบว่ามีคำเรียกเวลาในอดีต ๒ คำคือ ปีที่แล้วและปีกลาย สองคำนี้มีความหมายบ่งบอกจุดเวลาเดียวกัน ส่วนจุดเวลาในอนาคตพบมีเพียงจุดเดียวคือ ปีหน้า สรุปคือจุดเวลาของปีแบ่งได้ทั้งหมดเป็น ๓ จุด ปัจจุบัน ๑ จุด อดีต ๑ จุด และอนาคต ๑ จุด ดังแผนภูมิแสดงต่อไปนี้

แผนภูมิที่ ๔ แผนภูมิแสดงการบอก ปี ที่บ่งบอกจุดของเวลาชัดเจนในภาษาไทย

เห็นได้ว่า การบอกจุดเวลาของเดือนและปีมีการบอกเวลาที่เหมือนกันคือบอกเวลาเป็น ๓ จุด ปัจจุบันเป็น ๑ จุด อดีต ๑ จุด และอนาคต ๑ จุด แต่สำหรับการบอกจุดเวลาของวันมีความละเอียดมากคือ บอกเวลาเป็น ๖ จุด ปัจจุบันเป็น ๑ จุด อดีต ๒ จุด และอนาคต ๓ จุด แสดงให้เห็นว่า ชาวไทยมีวิธีบ่งบอกจุดเวลาของวันต่าง ๆ มากกว่าบ่งบอกจุดเวลาของเดือนและปี

ข. วิธีการบอกวัน เดือน ปีที่ไม่บ่งบอกจุดของเวลาชัดเจน (indefinite)

วิธีการบอกวัน เดือน ปีที่ไม่บ่งบอกจุดของเวลาชัดเจน (indefinite) หมายถึงการบอกเวลาที่ยึดเวลาในปัจจุบันเป็นจุดอ้างอิง แต่ไม่ได้บ่งบอกจุดของเวลาในอดีตและอนาคตชัดเจนตามวิธีการบอกเวลาดังกล่าวนี้ ชาวไทยได้บอกเวลาวัน เดือน ปี ดังแผนภูมิที่แสดงต่อไปนี้

แผนภูมิที่ ๕ แผนภูมิแสดงการบอกวัน เดือน ปีที่ไม่บ่งบอกจุดของเวลาชัดเจนในภาษาไทย

(การบอกวัน)	อดีต	ปัจจุบัน	อนาคต
	วันก่อน	วันนี้	วันหน้า / วันหลัง

(การบอกเดือน)	อดีต	ปัจจุบัน	อนาคต
	เดือนก่อน	เดือนนี้	เดือนโน้น

(การบอกปี)	อดีต	ปัจจุบัน	อนาคต
	ปีก่อน	ปีนี้	ปีโน้น

วิธีการบอกเวลาแบบนี้แม้ว่าจะใช้เวลาปัจจุบันที่มี นี้ ปรากฏในคำเป็นหลักสำหรับมองเวลาไปในอดีตหรือมองเวลาไปในอนาคต แต่จุดของเวลาในอดีตและอนาคตนั้นไม่ได้บ่งบอกเวลาอย่างชัดเจนแน่นอน เช่น *วันก่อน* อาจหมายถึงเมื่อวานนี้หรือวันอื่นๆ ในอดีตก็ได้ *เดือนก่อน* อาจหมายถึงเดือนที่แล้วหรือเดือนอื่น ๆ ในอดีตก็ได้ และ *ปีก่อน* อาจหมายถึงปีที่แล้วหรือปีอื่น ๆ ในอดีตก็ได้ *วันหน้า / วันหลัง* อาจหมายถึงพรุ่งนี้หรือวันอื่น ๆ ในอนาคตก็ได้ และ *เดือนโน้น* *ปีโน้น* จะหมายถึงเดือนและปีที่อยู่อนาคตอันไกล ซึ่งไม่บ่งให้แน่ชัดว่าเป็นเดือนไหน ปีไหนเป็นที่สังเกตว่า คำบอกจุดของเวลาในอดีตมักประกอบด้วยคำว่า *ก่อน* และคำบอกจุดของเวลาในอนาคตมักประกอบด้วยคำว่า *โน้น* ยกเว้นการบอกเวลาของวันจะประกอบด้วยคำว่า *หน้า* หรือ *หลัง* มาบอกอีกด้วย

๔.๑.๑.๒ วิธีการบอกวัน เดือน ปีตามแนวคิดจุดเริ่มต้น และจุดปลาย

ในการรับรู้สิ่งต่าง ๆ ในโลก มนุษย์เรามีความคิดว่าทุกสิ่งทุกอย่างเกิดขึ้นนั้นต้องมีต้นเหตุและปลายเหตุ มีหัวข้อมมีปลาย แม้ชีวิตมนุษย์เราก็เช่นกันมีเกิดข้อมมีตาย เวลาเช่นเดียวกันกับสิ่งต่าง ๆ บนโลก เมื่อมีจุดเริ่มต้นข้อมมีจุดปลายได้ จากคำศัพท์บอกวัน เดือน ปีในภาษาไทย ผู้วิจัยพบว่ามีคำศัพท์บอกเวลาหลายคำสะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดที่บอกเวลาตามจุดเริ่มต้นและจุดปลาย เช่น

ต้นเดือน	กลางเดือน	ปลายเดือน
ต้นปี	กลางปี	ปลายปี

คำศัพท์เหล่านี้ไม่เพียงแต่บ่งบอกจุดเริ่มต้นและจุดปลายของเวลา ยังบ่งบอกจุดกลางของเวลาด้วย ซึ่งสังเกตได้จากการใช้คำว่า ต้น- กลาง - ปลาย ส่วนคำบอกเวลาบ่งบอกจุดเริ่มต้น จุดกลาง และจุดปลายพบมีเฉพาะ ๒ คำ คือเดือนและปี คำว่า วัน ไม่สามารถนำมาบอกจุดเริ่มต้น จุดกลาง และจุดปลายได้ ภาษาไทยมีคำว่า กลางวัน แต่ไม่มีคำว่า * ต้นวัน*ปลายวัน นอกจากนี้ในการบอกจุดปลายของเดือนและปีนั้นยังพูดได้ว่า *สิ้นเดือน* และ *สิ้นปี* ในภาษาไทยมีคำว่า *หัวปี* *ท้ายปี* ซึ่งมีที่ใช้เฉพาะ ได้แก่ การเป็นลูกคนแรกเช่น *เขาเป็นลูกหัวปี* หรือใช้บอกเวลาที่หญิงมีลูก ๒ คนในเวลา ๑ ปี เช่น *เธอคลอดลูกหัวปีท้ายปี*

๔.๑.๒ การบอกเวลาที่เป็นทางการ

การบอกเวลาที่เป็นทางการในบทนี้หมายถึงการบอกเวลาที่มีระบบชัดเจน ซึ่งเป็นการบอกเวลาตามระบบปฏิทิน ปฏิทินที่ใช้ทั่วไปในโลกปัจจุบันนั้นมี ๓ ระบบ คือ ระบบสุริยคติ (Solar calendar) ระบบจันทรคติ (Lunnar calendar) และระบบจันทร-สุริยคติ (Luni-solar calendar) สำหรับประเทศไทยปัจจุบันมีการใช้ปฏิทินมาบอกเวลาสองระบบ คือระบบจันทรคติและระบบสุริยคติ ระบบจันทรคติคือการบอกเวลาโดยอาศัยการโคจรของพระจันทร์เป็นหลักสำคัญในการคำนวณ ซึ่งประเทศไทยใช้มาตั้งแต่สมัยสุโขทัยโดยมีหลักฐานยืนยันในศิลาจารึก การบอกเวลาตามจันทรคติส่วนใหญ่จะใช้ในกรณีที่บอกเวลาของเทศกาลต่างๆ ตามขนบประเพณี เช่น วันลอยกระทง จะเป็นวันเพ็ญเดือน ๑๒ หรือใช้ในกรณีกำหนดวันสำคัญต่างๆ ทางพุทธศาสนา เช่น วันวิสาขบูชาได้แก่วันขึ้น ๑๕ ค่ำเดือนหก วันเข้าพรรษาได้แก่วันแรมค่ำหนึ่งเดือนแปด เป็นต้น กฎการวางปฏิทินระบบจันทรคติของไทยกำหนดให้ ๑ ปีมี ๑๒ เดือน ในเดือนที่มีเลขคี่คือเดือน ๑, ๓, ๕, ๗, ๙, ๑๑ ให้มี ๒๙ วัน และในเดือนที่มีเลขคู่คือเดือน ๒, ๔, ๖, ๘, ๑๐, ๑๒ กำหนดให้

มี ๓๐ วัน รวม ๑ ปีเท่ากับ ๓๕๖ วัน (ชัยเมษฐ์ เชี่ยวเวช ๑๕๕๒:๓๓) ส่วนระบบสุริยคติคือ การบอกเวลาโดยถือกำหนดตำแหน่งพระอาทิตย์และโลกเป็นหลักในการคำนวณ การบอกเวลาตามสุริยคติในประเทศไทยปัจจุบันเป็นการบอกเวลาตามแบบปฏิทินสากล คือปฏิทินเกรกอเรียน (Gregorian Calendar) ซึ่งเป็นปฏิทินที่ได้พัฒนาจากปฏิทินจูเลียน (Julian Calendar) ปฏิทินเกรกอเรียนเกิดขึ้นในราวค.ศ. ๑๕๘๑ โดยผู้คิดค้นคือโป๊ป เกรกอรี ซึ่งเป็นสังฆราชแห่งกรุงโรม ปฏิทินสากลในปัจจุบันได้นับ วัน เดือน ปีตามทางเดินของพระอาทิตย์ (สุริยคติ) โดยคิดปีหนึ่งมี ๓๖๕.๒๔๒๕ วัน จำนวนวันในแต่ละเดือนไม่เท่ากัน บางเดือนจะมี ๓๑ วัน บางเดือนจะมี ๓๐ วัน โดยเฉพาะเดือนกุมภาพันธ์จะเหลือเพียง ๒๘ วัน แต่ก็มีกรเพิ่มวันในเดือนนี้เข้าไปอีกหนึ่งวันเป็น ๒๙ วันในทุกๆ ๔ ปี ซึ่งเรียกรวันทีเพิ่มเข้าไปอีก ๑ วันว่า “อธิกวาร” เพราะเมื่อครบ ๔ ปี วันจะหายไป ๑ วัน ไม่ครบ ๓๖๕ วันใน ๑ ปี ปฏิทินสากลนี้ได้ถือเดือนมกราคมเป็นเดือนแรกของปี ประเทศไทยได้รับเอาปฏิทินแบบเกรกอเรียนมาใช้ในสมัยรัชกาลที่ ๕ โดยประกาศให้เริ่มใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ.๒๔๗๒ เป็นต้นมา

ในการบอกเวลาที่เป็นทางการนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงวิธีการบอกวัน เดือน และปีตามลำดับดังต่อไปนี้

๔.๑.๒.๑ การบอกวัน

การบอกวันแบ่งได้เป็น ๒ ประเภทคือ การบอกวันในรอบสัปดาห์ และการบอกวันในรอบเดือน

ก. การบอกวันในรอบสัปดาห์

การบอกวันในรอบสัปดาห์ในภาษาไทยคือการบอกเวลาตามชื่อดาวฤกษ์ ซึ่งภาษาไทยได้ใช้ชื่อดาวฤกษ์ทั้งหมด ๗ ชื่อมาเรียกรวันต่าง ๆ ในสัปดาห์ ได้แก่ วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี วันศุกร์ วันเสาร์ วันอาทิตย์ เป็นต้น การบอกเวลานี้ได้แบ่งเวลาในสัปดาห์หนึ่งเป็น ๗ จุด โดยมีลักษณะการใช้คำศัพท์คือ วัน + ชื่อดาวฤกษ์

ข. การบอกวันในรอบเดือน

การบอกวันในรอบเดือนในภาษาไทยแบ่งได้เป็น ๒ ชนิด คือการบอกวันในรอบเดือนตามระบบจันทรคติและการบอกวันในรอบเดือนตามระบบสุริยคติ กล่าวคือ

ข.๑ การบอกวันในรอบเดือนตามระบบจันทรคติ

การบอกวันในรอบเดือนตามระบบจันทรคติในภาษาไทยได้แบ่งเวลา ๑ เดือนออกเป็น ๒ ส่วนคือข้างขึ้นกับข้างแรม โดยมีลักษณะการบอกเวลาคือ

๑. สำหรับข้างขึ้น วันขึ้น+ตัวเลข๑-๑๕ + คำ เช่น

วันขึ้น ๑ คำ วันขึ้น ๒ คำ วันขึ้น ๓ คำ วันขึ้น ๔ คำ วันขึ้น ๕ คำ วันขึ้น ๖ คำ
 วันขึ้น ๗ คำ วันขึ้น ๘ คำ วันขึ้น ๙ คำ วันขึ้น ๑๐ คำ วันขึ้น ๑๑ คำ วันขึ้น ๑๒ คำ
 วันขึ้น ๑๓ คำ วันขึ้น ๑๔ คำ วันขึ้น ๑๕ คำ

๒. สำหรับข้างแรม วันแรม+ตัวเลข๑-๑๕ + คำ เช่น

วันแรม ๑ คำ วันแรม ๒ คำ วันแรม ๓ คำ วันแรม ๔ คำ วันแรม ๕ คำ วันแรม ๖ คำ
 วันแรม ๗ คำ วันแรม ๘ คำ วันแรม ๙ คำ วันแรม ๑๐ คำ วันแรม ๑๑ คำ
 วันแรม ๑๒ คำ วันแรม ๑๓ คำ วันแรม ๑๔ คำ วันแรม ๑๕ คำ

การนับวันใน ๑ เดือนตามระบบจันทรคตินั้น ประจักษ์ ประภาพิตากร(๒๕๑๕:๕๐) อธิบายว่า “ โจรรอบโลกครั้งหนึ่ง กินเวลาประมาณ ๒๘ วัน ๑๒ ชั่วโมงโดยประมาณ (เกณฑ์ดาราศาสตร์ปัจจุบัน ๒๘ , ๕๓๐๕๘๗๕ วัน) จึงกำหนดให้ เดือนคู่ กับเดือนคี่๒ เดือนรวมกันได้ ๕๕ วัน เดือนคู่กำหนดให้มี ๓๐ วัน เดือนคี่ให้มี ๒๙ วัน ” ส่วนสาเหตุที่เรียกเป็น คี่ นั้น ขุนวิจิตรมาตรา(๒๕๑๘:๔๘)ได้อธิบายไว้ว่า “เราเห็นพระจันทร์เวลาค่ำจึงเอาเวลาค่ำมาเป็นกำหนดนับเป็นคำ ๆ ขึ้นหรือแรมก็คำก็หมายความว่าเวลาล่วงไปเท่านั้นหน ที่เรียกว่าข้างขึ้นเป็นระยะที่เห็นพระจันทร์แห่วงจนเห็นเต็มดวงซึ่งรวมเวลาขึ้นได้ ๑๕ วัน คือ ๑๕ คำ ค่อนี้ไปก็นับเป็นข้างแรมเดือนหนึ่งนับทางพระจันทร์ขึ้นแรมเห็น ๓๐ วันบ้าง ๒๙ วันบ้าง ” การบอกวันต่างๆ ในรอบเดือนนี้ได้แบ่งเดือน ๑ เป็น ๒ ส่วน คือข้างขึ้น กับข้างแรม ข้างขึ้นกำหนดให้มี ๑๕ วัน ข้างแรมกำหนดให้มี ๑๔ วันหรือ๑๕ วันบ้างสุดแต่เดือนคี่หรือเดือนคู่

ข.๒ การบอกวันในรอบเดือนตามระบบสุริยคติ

การบอกวันในรอบเดือนตามระบบสุริยคติในภาษาไทย ลักษณะการบอกเวลาคือ วันที่+ เลข ๑-๓๑ เช่น วันที่ ๑ วันที่ ๒ วันที่ ๓ วันที่ ๔ วันที่ ๕วันที่ ๒๙ วันที่ ๓๐ วันที่ ๓๑ เป็นต้น

การบอกวันในรอบเดือนตามระบบสุริยคตินั้น เดือนหนึ่ง ๆ จะมี ๓๐วันบ้าง ๓๑วันบ้าง เดือนที่มี ๓๐วันคือเดือน ๔, ๖, ๘, ๑๑ เดือนที่มี ๓๑ วันคือเดือนที่ ๑, ๓, ๕, ๗, ๙, ๑๐, ๑๒ สำหรับเดือนที่ ๒ จะมี ๒๘ หรือ ๒๙ วัน

๔.๑.๒.๒ การบอกเดือน

การบอกเดือนในภาษาไทยแบ่งได้เป็น ๒ ชนิด คือการบอกเดือนในรอบปีตามระบบจันทรคติ และการบอกเดือนในรอบปีตามระบบสุริยคติ

ก. การบอกเดือนในรอบปีตามระบบจันทรคติ

การบอกเดือนในรอบปีตามระบบจันทรคติในภาษาไทยได้กำหนดปีหนึ่งมี ๑๒ เดือน ซึ่งมีลักษณะการบอกคือ เดือน + ตัวเลข๑-๑๒ เช่น

เดือนอ้าย	เดือนยี่	เดือนสาม	เดือนสี่	เดือนห้า	เดือนหก
เดือนเจ็ด	เดือนแปด	เดือนเก้า	เดือนสิบ	เดือนสิบเอ็ด	เดือนสิบสอง

เป็นที่สังเกตก็คือ เดือนที่หนึ่งและเดือนที่สองตามปฏิทินระบบจันทรคติ ภาษาไทยไม่ได้พูดเป็น *เดือนหนึ่ง *เดือนสอง หากพูดเป็นเดือนอ้าย เดือนยี่

ข. การบอกเดือนในรอบปีตามระบบสุริยคติ

การบอกเดือนในรอบปีตามระบบสุริยคติเป็นการบอกเวลาตามปฏิทินระบบสากล กล่าวคือแบ่งปีหนึ่งเป็น ๑๒ เดือน แต่ละเดือนนั้นมีชื่อบอกตามชื่อราศี ซึ่งมีลักษณะการบอกคือ เดือน + ชื่อราศี ๑๒ชื่อ เช่น

เดือนมกราคม	เดือนกุมภาพันธ์	เดือนมีนาคม	เดือนเมษายน
เดือนพฤษภาคม	เดือนมิถุนายน	เดือนกรกฎาคม	เดือนสิงหาคม
เดือนกันยายน	เดือนตุลาคม	เดือนพฤศจิกายน	เดือนธันวาคม

สาเหตุที่ใช้ปฏิทินแบบสากลมาบอกเดือนในรอบปีนั้น วิชาวิทวัส บุษยกุล(๒๕๔๕:๑๕๕) อธิบายว่า “เพื่อต้องการให้ใกล้เคียงกับปฏิทินที่ชาวตะวันตกใช้ กรมพระยาเทวะวงศ์วโรปการทรงพิจารณาเอาชื่อราศีทั้งสิบสองในท้องฟ้ามาใช้ โดยเอาชื่อภาษาสันสกฤตเป็นหลัก เดือนไหนมี ๓๐ วัน ก็ทรงเติม *อายน* ท้ายชื่อราศี เดือนไหนมี ๓๑ วันก็ทรงใช้ *อาคม* และแม้แต่เดือนที่เหลือที่มีวัน ๒๗-๒๘ วัน ก็ใช้ *อาพันธ์* เติม” สำหรับการตั้งชื่อของเดือนนั้น พระยา อนุমানราชชน ได้อธิบายว่าที่ตั้งชื่อเดือนว่า เมษายน พฤษภาคม และอื่น ๆ จนถึงมีนาคม คือตั้งจากรูปของกลุ่มดาวในจักรราศี เช่น *เมษายน* คือ กลุ่มดาวแพะ *พฤษภาคม* คือ กลุ่มดาวงัว คำว่า *แพะ* ในภาษาสันสกฤตเรียกว่า *เมษ* เอาคำว่า *อายน* ซึ่งแปลว่า การมาถึง เข้าไปต่อเชื่อมกัน ก็เป็น *เมษายน* คำว่า *งัว* ในภาษาสันสกฤตเรียกว่า *พฤษภ* เอาคำว่า *อาคม* ซึ่งแปลว่า การมาถึง เหมือนกัน เข้าไปต่อเชื่อมก็เป็น *พฤษภาคม* ที่แยกใช้คำเชื่อมต่อท้ายว่า *อายน* บ้าง *อาคม* บ้าง ก็เพื่อแบ่งพวกเดือนที่

มีจำนวนวันเป็น ๓๐ วันบ้าง ๓๑ วันบ้าง ให้เป็นที่สังเกตได้ง่าย สรุปคือ การแบ่งปีหนึ่งเป็น ๑๒ เดือนนั้นใช้กลุ่มดาวประจำ ๑๒ ราศีเป็นเกณฑ์

๔.๑.๒.๓ การบอกปี

การบอกปีในภาษาไทยพบมี ๒ ประเภทคือการบอกปีตามรอบ ๑๒ ปี และการบอกปีตามศักราช

ก. การบอกปีตามรอบ ๑๒ ปี

การบอกปีตามรอบ ๑๒ ปีในภาษาไทยเป็นการบอกปีตามนักษัตร (คำว่า *นักษัตร* มีความหมายตามศัพท์ว่า ดาว หรือดาวฤกษ์) โดยถือ ๑๒ ปีเป็น ๑ รอบ แต่ละปีกำหนดให้สัตว์เป็นเครื่องหมาย ลักษณะการบอกเวลาคือ ปี+ชื่อสัตว์(๑๒ชื่อ) ดังเช่น

ปีชวด	ปีฉลู	ปีขาล	ปีเถาะ	ปีมะโรง	ปีมะเส็ง
ปีมะเมีย	ปีมะแม	ปีวอก	ปีระกา	ปีจอ	ปีกุน

สำหรับที่มาของปีนักษัตร ประจักษ์ ปรากฏพิทยากร(๒๕๑๕:๘๗) อธิบายว่า“ปีนักษัตรนี้เรียกตามนักษัตร ๑๒ รูป ตามจักรราศี แต่ชื่อปีเราใช้ภาษาเขมรเป็นหลัก ปีชนิดนี้ตั้งตามเค้าการโคจรของดาวพฤหัสบดี ซึ่งมีระยะโคจรรอบจักรราศีหนึ่ง ๑๒ ปี” การบอกปีตามปีนักษัตรในไทยนั้น “ปรากฏมีใช้ตั้งแต่สมัยสุโขทัย โดยมีหลักฐานยืนยันในศิลาจารึกหลักที่ ๔๕ ว่า จุลศักราช ๘๕๔ มหาศักราช ๑๓๑๔ ขอมปีวอก ไทยปีเต่าสัน เดือนสี่บูรณมี ขอมวันพฤหัสบดี ไทยวันเต่าเม็ด และ ในศิลาจารึกหลักที่ ๑๐๒ ว่า ปีมะแม มหาศักราชได้ ๑๓๐๑ปี จุลศักราชได้ ๗๔๑ ปี เดือน ๑๑ แรม ๒ ค่ำ หนขอมวันพุธ หนไทยวันเป็กสัน ...”เจีย แยนจง (๒๕๒๗:๒๑) ส่วนปีนักษัตรของไทยมีที่มาจากไหนนั้น นักวิจัยจีนจ้าว ยิง (๑๙๙๘:๓๑-๓๓) ได้อธิบายว่า จากหลักฐานทางด้านประวัติศาสตร์และภาษาศาสตร์ สันนิษฐานว่าไทยได้รับวิธีการบอกปีตามปีนักษัตรจากเขมรในช่วงเวลาค.ศ. ๗๐๐-๑๒๐๐ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เขมรได้เข้ายึดการปกครองแผ่นดินไทย และเผยแพร่ภาษาและวัฒนธรรมให้กับไทย ส่วนการบอกปีตามปีนักษัตรของเขมรนั้นก็ได้รับมาจากจีนโดยผ่านเวียดนาม ซึ่งจีนใช้ปีนักษัตรมาบอกเวลานั้นปรากฏตั้งแต่สมัยราชวงศ์ซัน(ประมาณ ค.ศ. ๒๕-๒๒๐)

ข . การบอกปีตามศักราช

การบอกปีตามศักราชในภาษาไทยปัจจุบัน มีวิธีบอกเดียวคือบอกตามพุทธศักราช (พ.ศ.) ซึ่งมีลักษณะการบอกคือ ปี+พ.ศ.+ตัวเลข เช่น ปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ปีพ.ศ.๒๕๔๘ เป็นต้น

ที่มาของการบอกปีตามศักราชในภาษาไทย ประจักษ์ ปรากฏพิทยากร (๒๕๑๕:๕๘) ได้อธิบายไว้ว่า“ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระบรมราชโองการใช้พุทธศักราช แทนรัตนโกสินทร์ศักราชเมื่อวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๕๕ (ร.ศ. ๑๓๑) ทั้งนี้เพราะมีพระราชดำริว่า การใช้รัตนโกสินทร์ศกนั้น สะดวกก็แต่ในกาลปัจจุบันและอนาคต ส่วนอดีตการคำนวณก็จะยุ่งยาก ทั้งไทยเราเป็นเมืองพุทธศาสนา จึงทรงมีพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ใช้พุทธศักราช อันที่จริงพุทธศักราชไทยเราใช้มาแต่โบราณแล้ว แต่ใช้เกี่ยวกับพระพุทธรูปเป็นจำนวนมาก พระพุทธศักราชนี้นับแต่พระพุทธเจ้าได้เสด็จดับขันธปรินิพานได้ครบ ๑ ปี พระพุทธศักราชนี้ก่อนคริสต์ศักราช ๕๔๓ ปี เข้ามาสู่เมืองไทยประมาณ พ.ศ. ๓๐๐ สมัยพระเจ้าอโศกมหาราชแห่งแคว้นมคธผู้เป็นองค์อุปถัมภ์พระพุทธศาสนา และได้ทำตติยสังคายนาและมีพระเถระเข้ามาเผยแผ่ในเมืองไทย”

การบอกเวลาปีตามพุทธศักราช เป็นการบอกปีที่นิยมใช้ทั่วไปในสังคมไทยปัจจุบัน ซึ่งแตกต่างกับการบอกปีตามแบบสากลคือบอกตามคริสต์ศักราช ปีคริสต์ศักราชนั้นเป็นศักราช นับตั้งแต่วันสมภพของพระเยซู เป็นเวลาหลังพุทธศักราช ๕๔๓ ปี การบอกปีตามคริสต์ศักราชนี้ ไม่เป็นที่นิยมใช้ในสังคมไทย

๔.๒. วิธีการบอกวัน เดือน ปีในภาษาอังกฤษ

การบอกวัน เดือน ปีในภาษาอังกฤษ เช่นเดียวกับการบอกวัน เดือน ปีในภาษาไทยซึ่งแบ่งเป็น ๒ แบบคือ การบอกเวลาที่ไม่เป็นทางการ และการบอกเวลาที่เป็นทางการ

๔.๒.๑ การบอกเวลาที่ไม่เป็นทางการ

การบอกเวลาที่ไม่เป็นทางการในภาษาอังกฤษสรุปได้เป็น ๒ วิธี กล่าวคือวิธีการบอกวัน เดือน ปีตามแนวคิดอดีต ปัจจุบัน และอนาคต และวิธีการบอกวัน เดือน ปีตามแนวคิดจุดเริ่มต้นและจุดปลาย

๔.๒.๑.๑ วิธีการบอกวัน เดือน ปีตามแนวคิดอดีต ปัจจุบัน และอนาคต

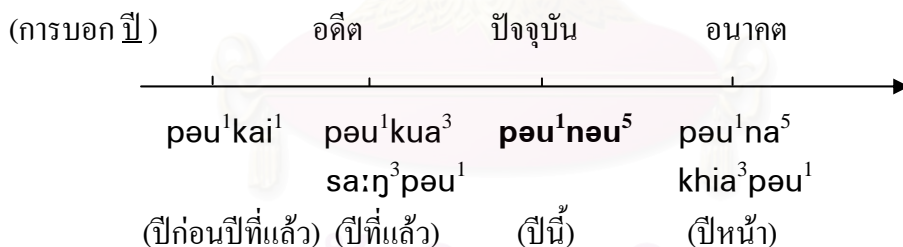
กลุ่มชาวอังกฤษเช่นเดียวกับกลุ่มชนทั่วไปโดยมีความคิดเกี่ยวกับเวลาว่า เวลาเหมือนกระแสน้ำที่ไหลผ่านตัวไปโดยไม่หยุดนิ่ง และไม่ย้อนกลับ ชาวอังกฤษถือเวลาที่กำลังพูดอยู่หรือเวลา

แผนภูมิที่ ๑๑ แผนภูมิแสดงการบอก เดือน ที่บ่งบอกจุดของเวลาชัดเจนในภาษาจ้วง

สำหรับ ปี เมื่อพิจารณาจุดเวลาของปี พบว่าจุดเวลาในอดีตมีคำเรียกเวลา ๓ คำคือ pəu¹kai¹ pəu¹kua³ sa:ŋ³pəu¹ สามคำนี้สามารถแบ่งเป็น ๒ กลุ่มคือกลุ่ม pəu¹kai¹ ซึ่งกล่าวถึงเวลาในอดีตที่ก่อนกว่าอีกกลุ่มหนึ่งคือ pəu¹kua³ sa:ŋ³pəu¹ สองกลุ่มคำนี้ได้แบ่งจุดเวลาของปีในอดีตเป็น ๒ จุด เช่นเดียวกัน เมื่อพิจารณาจุดเวลาของปีในอนาคต พบว่ามีคำเรียกเวลา ๒ คำคือ pəu¹na⁵ khia³pəu¹ สองคำนี้มีความหมายบ่งบอกจุดเวลาเดียวกัน ดังนั้นสรุปได้ว่าจุดเวลาของปีในภาษาจ้วงแบ่งได้เป็น ๔ จุด ปัจจุบัน ๑ จุด อดีต ๒ จุด และอนาคต ๑ จุด ดังแผนภูมิแสดงต่อไปนี้

แผนภูมิที่ ๑๒ แผนภูมิแสดงการบอก ปี ที่บ่งบอกจุดของเวลาชัดเจนในภาษาจ้วง

เห็นได้ว่า การบอกจุดเวลาของวันจะมีการบอกละเอียดที่สุด คือนับจุดของเวลาทั้งหมดเป็น ๗ จุด รองลงมาคือเวลาของปีโดยนับเป็น ๔ จุด ส่วนเวลาของเดือนนั้นนับเป็น ๓ จุด ทั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่าชาวจ้วงให้ความสำคัญกับเวลาของวันหรือปีมากกว่าเวลาของเดือน เนื่องจากเวลาของวันเป็นเวลาที่ใกล้ตัวที่สุด ซึ่งชาวจ้วงต้องประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ในการดำรงชีวิตในแต่ละวันก่อนที่จะเป็นเดือนหรือปี

เป็นที่สังเกตว่า ในการบอกจุดเวลาของวันไม่พบมีการยืมคำศัพท์จีนมาใช้ แต่ในการบอกจุดเวลาของเดือนและปี พบมีการยืมคำศัพท์จีนมาบอกเวลาในอดีตและอนาคต เช่น

sa:ŋ³mu:n¹ (เดือนที่แล้ว) khia³mu:n¹ (เดือนหน้า) sa:ŋ³pəu¹ (ปีที่แล้ว) khia³pəu¹ (ปีหน้า) เป็นต้น ลักษณะของการยืมคำศัพท์จีนมาบอกเวลานี้คือยืมคำว่า sa:ŋ³ (บน) กับ khia³ (ล่าง) มาประสมกับคำจ้วง mu:n¹ (เดือน) และ pəu¹ (ปี) คำยืมจีนเหล่านี้เช่นเดียวกับคำศัพท์อื่น ๆ โดยชาวจ้วงได้ใช้ปนกันมาตลอดในชีวิตประจำวัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลทางวัฒนธรรมจีนที่มีต่อจ้วง และการผสมผสานกันระหว่างวัฒนธรรมจีนและวัฒนธรรมจ้วง

ข. วิธีการบอกวัน เดือน ปีที่ไม่บ่งบอกจุดของเวลาชัดเจน (indefinite)

วิธีการบอกวัน เดือน ปีที่ไม่บ่งบอกจุดของเวลาชัดเจน (indefinite) หมายถึงการบอกเวลาที่ชี้เฉพาะในปัจจุบันเป็นจุดอ้างอิง แต่ไม่ได้บ่งบอกจุดของเวลาในอดีตและอนาคตชัดเจน ดังแผนภูมิที่แสดงต่อไปนี้

แผนภูมิที่ ๑๓ แผนภูมิแสดงการบอกวัน เดือน ปีที่ไม่บ่งบอกจุดของเวลาชัดเจนในภาษาจ้วง

(การบอกวัน)	อดีต	ปัจจุบัน	อนาคต
	ŋəŋ ² kœn ³	ŋəŋ ² nəu ²	ŋəŋ ² laŋ ¹
	(วันก่อน)	(วันนี้)	(วันหลัง)

(การบอกเดือน)	อดีต	ปัจจุบัน	อนาคต
	mu:n ¹ kœn ³	mu:n ¹ nəu ²	mu:n ¹ laŋ ¹
	(เดือนก่อน)	(เดือนนี้)	(เดือนหลัง)

(การบอกปี)	อดีต	ปัจจุบัน	อนาคต
	pəu ¹ kœn ³	pəu ¹ nəu ²	pəu ¹ laŋ ¹
	(ปีก่อน)	(ปีนี้)	(ปีหลัง)

วิธีการบอกเวลานี้ได้ถือเวลาในปัจจุบันเป็นหลักซึ่งจะเห็นได้จากคำว่า nəu² (นี้) เมื่อบอกวัน เดือน และปีในอดีตและอนาคตจะมีลักษณะเหมือนกันคือบอกเวลาเป็น ๓ จุด แต่จุดของเวลาในอดีตและอนาคตไม่ได้บ่งบอกชัดเจนว่าเป็นเวลาใดแน่ เช่น ŋəŋ²kœn³ อาจหมายถึงเมื่อวานหรือวันอื่นใดในอดีต mu:n¹kœn³ อาจหมายถึงเดือนที่แล้วหรือเดือนอื่นใดในอดีตก็ได้ คำ

ว่า pəu¹kœn³ อาจหมายถึงปีที่แล้วหรือปีอื่นใดในอดีตก็ได้ เช่นเดียวกัน ɲœŋ²laŋ¹ อาจหมายถึง วันพรุ่งนี้หรือวันอื่นใดในอนาคตก็ได้ mu:n¹laŋ¹ อาจหมายถึงเดือนหน้าหรือเวลาอื่นใดในอนาคต ก็ได้ ส่วน pəu¹laŋ¹ อาจหมายถึงปีหน้าหรือปีอื่นใดในอนาคตก็ได้ การที่จะเข้าใจเป็นเวลาอะไรแน่ต้องขึ้นอยู่กับบริบทในเวลาพูด

๔.๒.๑.๒ วิธีการบอกวัน เดือน ปีตามแนวคิดจุดเริ่มต้นและจุดปลาย

ดังที่ผู้วิจัยได้กล่าวมาในข้างต้น มนุษย์เรามีความคิดว่า สรรพสิ่งล้วนมีขอบมีเขต สิ่งต่าง ๆ เกิดขึ้นก็ต้องมีจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุด เวลาที่เช่นเดียวกัน จากคำศัพท์บอกวัน เดือน ปี ในภาษาจ้วง พบว่ามีคำศัพท์บอกเวลาหลายคำที่สะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดจุดเริ่มต้นและจุดปลาย เช่น

mu:n¹la:u⁵ (เดือน- หัว)	ต้นเดือน
mu:n¹thu:ŋ¹ (เดือน- ปลาย)	ปลายเดือน
pəu¹lau⁵ (ปี- หัว)	ต้นปี
pəu¹thuŋ¹ (ปี- ปลาย)	ปลายปี

la:u⁵ ในภาษาจ้วงหมายถึง หัว หรือ ต้น thu:ŋ¹ ในหมายถึง ท้าย หรือ ปลาย คำว่า la:u⁵ กับ thu:ŋ¹ เมื่อใช้กับเดือนหรือปี จึงหมายถึงจุดเริ่มต้นและจุดปลายของเดือนหรือปี คำบอกเวลาที่บ่งบอกจุดเริ่มต้นและจุดปลายนั้นมีเฉพาะ ๒ คำ คือ mu:n¹ (เดือน) กับ pəu¹ (ปี) เท่านั้น คำว่า ɲœŋ²(วัน) ไม่สามารถบ่งบอกจุดเริ่มต้นและจุดปลายได้ เช่นภาษาจ้วงไม่พูดว่า *ɲœŋ²la:u⁵ *ɲœŋ²thu:ŋ¹ เป็นต้น

๔.๒.๒ การบอกเวลาที่เป็นทางการ

การบอกเวลาที่เป็นทางการหรือการบอกเวลาตามปฏิทินในภาษาจ้วงนั้น ถึงแม้มีหลักฐานยืนยันได้ว่า ชาวจ้วงกลุ่มต่าง ๆ ในประเทศจีนมีปฏิทินบอกเวลาแบบหลากหลายของตนเอง เช่น ชาวจ้วงเหวินชานมณฑลยูนนานได้ใช้ปฏิทินที่ขึ้นต้นปีด้วยเดือนสิบ ชาวจ้วงมณฑล กวางสีภาคตะวันตกได้ใช้ปฏิทินที่แตกต่างจากที่อื่น โดยนับปีหนึ่ง ๑๒ เดือน แต่แต่ละเดือนใช้ชื่อ

ของสัตว์มาเรียก ฯลฯ แต่สำหรับชาวจ้วงสำซั้งซิ่นนั้น ยังไม่พบมีข้อมูลยืนยันได้ว่ามีปฏิทินของตัวเองใช้ จากคำศัพท์บอกวัน เดือน ปีในภาษาจ้วงสำซั้งซิ่น พบว่า ชาวจ้วงมีการบอกเวลาตามปฏิทินเช่นกัน แต่เป็นปฏิทินที่ยืมมาจากจีน ปฏิทินจีนนั้นแบ่งได้เป็นสองประเภท คือปฏิทินระบบจันทร-สุริยคติและปฏิทินระบบสุริยคติ ปฏิทินระบบจันทร-สุริยคติได้บอกเวลาโดยอาศัยการโคจรทั้งพระจันทร์และพระอาทิตย์เป็นหลักสำคัญในการคำนวณ ซึ่งจีนเริ่มใช้มาตั้งแต่ก่อนคริสต์ศักราชสมัยราชวงศ์ฮั่น(ประมาณก่อนค.ศ.๑๖๐๐)แล้ว ปฏิทินนี้ได้รับความนิยมใช้กันทั่วไปในปัจจุบัน โดยเฉพาะในสังคมเกษตรกรรม เนื่องจากช่วยปรับเปลี่ยนเวลาของฤดูกาลให้เหมาะสมกับการเพาะปลูกอย่างมาก นอกจากนั้น เทศกาลต่าง ๆ ตามขนบธรรมเนียมประเพณีก็จะใช้ปฏิทินระบบจันทร-สุริยคตินี้มาช่วยบอกเวลาเช่นกัน เช่น วันตรุษจีน วันเซ่งเม้ง วันไหว้พระจันทร์ ฯลฯ ตามปฏิทินระบบจันทรคติ-สุริยคติ ปีหนึ่งแบ่งเป็น ๑๒ เดือน บางเดือนมี ๒๙ วัน บางเดือนมี ๓๐ วัน โดยไม่มีกฎกำหนดตายตัว และทุก ๆ ๑๙ ปีจะมีปีอธิกมาส ๑ ครั้ง ปีอธิกมาสมี ๑๓ เดือน เดือนที่เพิ่มขึ้นเรียกว่า เดือนอธิกมาส ทุก ๒-๓ ปีจะมีเดือนอธิกมาสเพิ่มขึ้นครั้งหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ไม่มีหลักฐานชี้ชัดว่า ชาวจ้วงสำซั้งซิ่นได้ยืมปฏิทินระบบจันทร-สุริยคติมาใช้ตั้งแต่เมื่อใด แต่สิ่งที่ปฏิเสธไม่ได้ก็คือชาวจ้วงสำซั้งซิ่นได้ใช้ปฏิทินนี้มานานแล้วจนถึงปัจจุบันยังใช้กันอย่างแพร่หลาย และได้เรียกปฏิทินนี้ว่า khau⁴lik⁴ (ปฏิทินเก่า)

ส่วนปฏิทินระบบสุริยคตินั้นได้บอกเวลาโดยถือกำหนดตำแหน่งพระอาทิตย์และโลกเป็นหลักในการคำนวณ การบอกเวลาตามสุริยคติเป็นการบอกเวลาตามแบบสากล คือใช้ปฏิทินกริกอเรียน (Gregorian Calendar) ซึ่งประเทศจีนได้นำมาใช้ตั้งแต่สถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนในปี ค.ศ.๑๙๔๙

ต่อไปนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงวิธีการบอกวัน เดือน ปีในภาษาจ้วงตามลำดับดังต่อไปนี้

๔.๒.๒.๑ การบอกวัน

การบอกวันในภาษาจ้วงแบ่งได้เป็น ๒ ประเภท คือ การบอกวันในรอบสัปดาห์ และการบอกวันรอบในเดือน กล่าวคือ

ก. การบอกวันในรอบสัปดาห์

การบอกวันในรอบสัปดาห์ในภาษาจ้วงเป็นการบอกเวลาตามแบบจีน ซึ่งมีลักษณะการบอกคือ ๑). ใช้ $\text{təŋ}^1\text{khi}^4$ + ชื่อดาวฤกษ์ มาบอกเวลาเฉพาะวันอาทิตย์ เช่น $\text{təŋ}^1\text{khi}^4\text{ŋəŋ}^2$

๒). ใช้ $\text{təŋ}^1\text{khi}^4$ +ตัวเลข๑-๖ มาบอกเวลาตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันเสาร์ เช่น

$\text{təŋ}^1\text{khi}^4\text{?it}^1$ (วันจันทร์) $\text{təŋ}^1\text{khi}^4\text{ŋəu}^4$ (วันอังคาร) $\text{təŋ}^1\text{khi}^4\text{təm}^1$ (วันพุธ)

$\text{təŋ}^1\text{khi}^4\text{təu}^3$ (วันพฤหัสบดี) $\text{təŋ}^1\text{khi}^4\text{ha}^5$ (วันศุกร์) $\text{təŋ}^1\text{khi}^4\text{lok}^1$ (วันเสาร์)

soi¹ หมายถึง *ต้น* หรือ *ช่วงต้น* คำนี้ใช้บอกเวลาเฉพาะช่วงต้นเดือนตั้งแต่วันขึ้น ๑ ค่ำ ถึงวันขึ้น ๑๐ ค่ำเท่านั้น ส่วนวันขึ้น ๑๑ ค่ำ จนถึงวันแรม ๑๕ ค่ำนั้น จะใช้ตัวเลข ๑๑-๓๐ มาบอก

ข.๒ การบอกวันในรอบเดือนตามระบบสุริยคติ

การบอกวันในรอบเดือนตามระบบสุริยคติในภาษาจ้วงมีลักษณะการบอกคือ
ตัวเลข ๑-๓๑ + hau⁴ hau⁴ หมายถึง *วันที่* เป็นคำที่ยืมมาจากจีน เช่น
?it¹hau⁴ (วันที่ ๑) ɲou⁴hau⁴ (วันที่ ๒) ɬam¹hau⁴ (วันที่ ๓)
ɬam¹sip²hau⁴ (วันที่ ๓๐) ɬam¹sip²?it¹hau⁴ (วันที่ ๓๑) ฯลฯ

การบอกวันในรอบเดือนตามระบบสุริยคตินี้เป็นการบอกเวลาที่ตามแบบสากล ซึ่งเดือนหนึ่ง ๆ จะมี ๓๐ วันบ้าง ๓๑ วันบ้าง เดือนที่มี ๓๐ วันคือ เดือนที่ ๔, ๖, ๘, ๑๑ เดือนที่มี ๓๑ วันคือ เดือนที่ ๑, ๓, ๕, ๗, ๙, ๑๐, ๑๒ สำหรับเดือนที่ ๒ จะมี ๒๘ หรือ ๒๙ วัน

๔.๒.๒.๒ การบอกเดือน

การบอกเดือนในภาษาจ้วงแบ่งได้เป็น ๒ ประเภทคือ การบอกเดือนในรอบปีตามระบบจันทร-สุริยคติ และการบอกเดือนในรอบปีตามระบบสุริยคติ

ก. การบอกเดือนในรอบปีตามระบบจันทร-สุริยคติ

การบอกเดือนในรอบปีตามระบบจันทร-สุริยคติในภาษาจ้วงมีลักษณะการบอก ๓ แบบ กล่าวคือ

๑). mu:n¹ + ci:ŋ¹/ lap⁴ การบอกเวลาแบบนี้เป็นการบอกเวลาที่ยืมมาจากภาษาจีน ซึ่งภาษาจีนใช้คำว่า zheng (ภาษาจ้วงออกเสียงเป็น ci:ŋ¹) และ la (ภาษาจ้วงออกเสียงเป็น lap⁴) บวกกับคำว่า yue (หมายถึงเดือน ภาษาจ้วงใช้คำว่า mu:n¹) มาบอกเดือนหนึ่งและเดือนสิบสองเท่านั้น

๒). mu:n¹ + ตัวเลข ๒-๓ การบอกเวลาแบบนี้บอกเวลาเฉพาะเดือนสองและเดือนสามเท่านั้น

๓). ตัวเลข ๔-๑๑ + ɲut⁴ ɲut⁴ หมายถึง *เดือน* เป็นคำที่ยืมจีน การบอกเดือนแบบนี้บอกเวลาตั้งแต่เดือนสี่ไปจนถึงเดือนสิบเอ็ด

การบอกเวลาทั้งสามแบบนี้ช่วยบอกเวลาปีหนึ่งเป็น ๑๒ เดือน ได้แก่

mu:n¹ci:ŋ¹ (เดือนหนึ่ง) mu:n¹ɲou⁴ (เดือนสอง) mu:n¹ɬam¹ (เดือนสาม)
ɬou³ɲut⁴ (เดือนสี่) ɲoi⁴ɲut⁴ (เดือนห้า) lok¹ɲut⁴ (เดือนหก)

cit¹ŋut⁴ (เดือนเจ็ด) pæɛt³ŋut⁴ (เดือนแปด) kau⁵ŋut⁴ (เดือนเก้า)
 sip²ŋut⁴ (เดือนสิบ) sip²?it¹ŋut⁴ (เดือนสิบเอ็ด) mu:n¹lap⁴ (เดือนสิบสอง)

เห็นได้ว่า การบอกเดือนในรอบปีตามระบบจันทร-สุริยคติในภาษาจ้วงนี้แบ่งปีหนึ่งเป็น ๑๒ เดือน แต่ชื่อของเดือนต่าง ๆ นั้นมีลักษณะการบอกแบบผสมผสานทั้งภาษาจีนและภาษาจ้วง สะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของวัฒนธรรมจีนที่มีต่อจ้วง

ข. การบอกเดือนในรอบปีตามระบบสุริยคติ

การบอกเดือนในรอบปีตามระบบสุริยคติในภาษาจ้วงมีลักษณะการบอกคือ ตัวเลข ๑-๑๒ + ŋut⁴ คำว่า ŋut⁴ หมายถึง เดือน เป็นคำยืมจีน ถึงแม้ภาษาจ้วงมีคำว่า mu:n¹ (เดือน) ของตัวเอง แต่ในการบอกเวลาเดือนรอบในปีนั้นเนื่องจากพูดตามระบบสุริยคติซึ่งจ้วงได้ยืมมาจากจีน ดังนั้นจึงพูดตามภาษาจีน ซึ่งภาษาจีนมีการใช้ตัวเลข ๑-๑๒ นำหน้าคำว่า yue (หมายถึงเดือน ภาษาจ้วงออกเสียงว่า ŋut⁴) มาบอกเวลาสิบสองเดือนในรอบปี เช่น

?it¹ŋut⁴ (เดือนมกราคม) ŋou⁴ŋut⁴ (เดือนกุมภาพันธ์) ɬam¹ŋut⁴ (เดือนมีนาคม)
 ɬou³ŋut⁴ (เดือนเมษายน) ha:⁵ŋut⁴ (เดือนพฤษภาคม) lok¹ŋut⁴ (เดือนมิถุนายน)
 cit¹ŋut⁴ (เดือนกรกฎาคม) pæɛt³ŋut⁴ (เดือนสิงหาคม) kau⁵ŋut⁴ (เดือนกันยายน)
 sip²ŋut⁴ (เดือนตุลาคม) sip²?it¹ŋut⁴ (เดือนพฤศจิกายน) sip²ŋou⁴ŋut⁴ (เดือนธันวาคม)

๔.๒.๒.๓ การบอกปี

การบอกปีในภาษาจ้วงแบ่งได้เป็น ๒ ประเภทคือ การบอกปีตามรอบ ๑๒ ปี และการบอกปีตามศักราช

ก. การบอกปีตามรอบ ๑๒ ปี

การบอกปีตามรอบ ๑๒ ปีในภาษาจ้วงปัจจุบันเป็นการบอกปีตามปีนักษัตร โดยนับเวลารอบหนึ่งเป็น ๑๒ ปี แต่ละปีกำหนดสัตว์เป็นเครื่องหมาย ซึ่งมีลักษณะการบอกคือ

pou¹ + ชื่อสัตว์ เช่น

pou ¹ tu: ¹ ŋou ¹ (ปี-หนู)	ปีชวด
pou ¹ tu: ¹ wai ² (ปี-ควาย)	ปีฉลู
pou ¹ tu: ¹ kuk ³ (ปี-เสือ)	ปีขาล
pou ¹ tu: ¹ toi ³ (ปี-กระต่าย)	ปีเถาะ
pou ¹ tu: ¹ luŋ ² (ปี-มังกร)	ปีมะโรง

pəu ¹ tu: ¹ ŋy: ² (ปี-งู)	ปีมะเส็ง
pəu ¹ tu: ¹ ma: ⁶ (ปี-ม้า)	ปีมะเมีย
pəu ¹ tu: ¹ mei: ⁵ (ปี-แพะ)	ปีมะแม
pəu ¹ tu: ¹ lɔŋ ² (ปี-ลิง)	ปีวอก
pəu ¹ tu: ¹ kai: ³ (ปี-ไก่)	ปีระกา
pəu ¹ tu: ¹ ma: ¹ (ปี-หมา)	ปีจอ
pəu ¹ tu: ¹ mɔu ¹ (ปี-หมู)	ปีกุน

pəu¹ หมายถึง ปี ส่วนชื่อสัตว์มีทั้งหมด ๑๒ ชนิดคือ tu:¹nɔu¹ (หนู) tu:¹wai² (ควาย) tu:¹kuk³ (เสือ) tu:¹toi³ (กระต่าย) tu:¹lɔŋ² (มังกร) tu:¹ŋy:² (งู) tu:¹ma:⁶ (ม้า) tu:¹mei:⁵ (แพะ) tu:¹lɔŋ² (ลิง) tu:¹kai:³ (ไก่) tu:¹ma:¹ (หมา) tu:¹mɔu¹ (หมู) การบอกปีต่าง ๆ ตามรอบ ๑๒ ปี (ปีนักษัตร)นี้ ชาวจ้วงได้ยืมมาจากจีนซึ่งจีนได้ใช้ปีนักษัตรมาบอกเวลานั้นมีประวัติสองพันกว่าปีแล้ว แต่อย่างไรก็ตาม จากคำศัพท์บอกเวลาที่ได้ยกมา เห็นได้ว่า ถึงแม้ชาวจ้วงได้ยืมวิธีการบอกเวลามาจากจีน แต่คำศัพท์ที่ใช้กันนั้นยังคงเป็นภาษาจ้วงทั้งหมด

ข. การบอกปีตามศักราช

การบอกปีตามศักราชในภาษาจ้วงปัจจุบันเป็นการบอกปีตามคริสต์ศักราช (ค.ศ.) ซึ่งเป็นการบอกปีตามแบบสากล โดยจ้วงได้ยืมมาจากจีน จีนได้เริ่มใช้ ค.ศ. ตั้งแต่สถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนปีค.ศ. ๑๙๔๙ ลักษณะการบอกปีตามศักราชในภาษาจ้วงคือ ตัวเลข+ nin² คำว่าnin² หมายถึง ปี เป็นคำยืมจีน ยกตัวอย่าง ถ้าพูดว่า ปี ๒๐๐๔ ชาวจ้วงจะพูดว่า ɲəu⁴lɔŋ²lɔŋ²ɬəu³nin²

เป็นที่สังเกตว่า ถึงแม้ว่าภาษาจ้วงจะมีคำบอก ปี ของตัวเอง คือ pəu¹ แต่ในการบอกปีตามแบบสากลนี้ ภาษาจ้วงไม่ใช่ ตัวเลข+pəu¹ มาบอก เนื่องจาก ตัวเลข+pəu¹ จะแสดงระยะเวลา เช่น ɲəu⁴sip²pəu¹ หมายถึงระยะเวลา ๒๐ ปี ถ้าพูดว่า ɲəu⁴lɔŋ²lɔŋ²ɬəu³pəu¹ จะหมายถึงระยะเวลายาว ๒๐๐๔ ปี แต่ไม่ใช่หมายถึงปีค.ศ. ๒๐๐๔ ดังนั้น จ้วงจึงยืมคำว่า nin² (ปี) ของจีนมาใช้ เพื่อสะดวกในการบอกจุดของเวลาและระยะเวลาของปี

แนวคิดจุดเริ่มต้น และ จุดปลาย	จุดกลาง จุดปลาย	กลางเดือน ปลายเดือน	กลางปี ปลายปี	----- mu:n ¹ thu:ŋ ¹ pəu ¹ thun ¹

จากตารางดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า

๑. ทั้งผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจ้วงมีการบอกวัน เดือน ปีโดยถือเวลาในปัจจุบันเป็นจุดอ้างอิง และนับเวลาในอดีตและอนาคตเป็นจุดต่าง ๆ ตามการบอกเวลานี้ ทั้งผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจ้วงได้แบ่งการบอกเวลาเป็น ๒ ประเภทเช่นกัน คือบ่งบอกจุดของเวลาชัดเจนและไม่บ่งบอกจุดของเวลาชัดเจน สำหรับการบอกเวลาที่บ่งบอกจุดของเวลาชัดเจน ทั้งภาษาไทยกับภาษาจ้วงมีการบอกจุดของเวลาของวันที่ละเอียดที่สุดโดยภาษาไทยบอกได้เป็น ๖ จุด ภาษาจ้วงบอกได้เป็น ๓ จุด สำหรับเวลาของเดือน ทั้งภาษาไทยและภาษาจ้วงมีการบอกจุดของเวลาเท่ากันคือ ๓ จุด แต่สำหรับเวลาของปี ภาษาจ้วงมีการบอกจุดของเวลาได้มากกว่าภาษาไทยคือภาษาจ้วงบอกได้เป็น ๔ จุด ส่วนภาษาไทยบอกได้เป็น ๓ จุดเท่านั้น ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจ้วงต่างก็ให้ความสำคัญกับเวลาของวันมากกว่าเวลาของเดือนและปีนอกจากนั้น ผู้พูดภาษาจ้วงให้ความสำคัญกับเวลาของวันและปีมากกว่าผู้พูดภาษาไทย

สำหรับการบอกวัน เดือน ปีที่ไม่บ่งบอกจุดของเวลาชัดเจนนั้น ทั้งภาษาไทยกับภาษาจ้วงมีลักษณะการบอกเวลาค้ำยกันคือให้คำว่า *ก่อน/ kəen³* มาบอกเวลาในอดีต ที่แตกต่างกันคือในการบอกเวลาในอนาคต ภาษาจ้วงใช้คำว่า *lag¹* (หลัง) มาบอกทั้งนั้น แต่ภาษาไทยมีการใช้คำว่า *หน้า* และ *หลัง* หรือ *โน้น* มาบอก

๒. ทั้งภาษาไทยและภาษาจ้วงมีการบอกจุดของเวลาเดือนและปีโดยบ่งบอกจุดเริ่มต้นและจุดปลายเช่นกัน ที่แตกต่างกันคือ ภาษาไทยนอกจากมีการบ่งบอกจุดเริ่มต้นและจุดปลายของเวลาแล้ว ยังมีการบ่งบอกจุดกลางของเวลาด้วย เช่น *กลางเดือน กลางปี* ลักษณะนี้ไม่พบในภาษาจ้วง

๔.๓.๒. การบอกเวลาที่เป็นทางการ

การบอกเวลาที่เป็นทางการหรือการบอกเวลาตามปฏิทินในภาษาไทยและภาษาจ้วงนั้น วิธีการบอกเวลาวัน เดือน และปีมีทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกันดังตารางแสดงต่อไปนี้

ตารางที่ ๓ การเปรียบเทียบวิธีการบอกวัน เดือน ปีที่เป็นทางการในภาษาไทยและภาษาจ้วง

การบอกเวลาต่าง ๆ		ภาษาไทย	ภาษาจ้วง
การบอก <u>วัน</u>	การบอกวันใน รอบสัปดาห์	วัน+ชื่อดาวฤกษ์ (๗ ชื่อ)	$təŋ^1khi:4nən^2$ $təŋ^1khi:4$ +ตัวเลข ๑-๖
	การบอกวันใน รอบเดือน	ก. การบอกตามสุริยคติ วันที่+ตัวเลข ๑-๓๑ ข. การบอกตามจันทรคติ วันขึ้น +ตัวเลข ๑-๑๕ +คำ วันแรม +ตัวเลข๑-๑๕+ คำ	ก. การบอกตามสุริยคติ ตัวเลข ๑-๓๑ + hau^4 ข.การบอกตามจันทร-สุริยคติ soi^1 + ตัวเลข ๑-๑๐ ตัวเลข ๑๑-๒๐ ตัวเลข ๒๑-๓๐
การบอก <u>เดือน</u>		ก. การบอกตามสุริยคติ เดือน+ชื่อราศี (๑๒ชื่อ) ข.การบอกตามจันทรคติ เดือน + ตัวเลข ๑-๑๒	ก. การบอกตามสุริยคติ ตัวเลข ๑-๑๒+ $ŋut^4$ ข.การบอกตามจันทร-สุริยคติ $mu:n^1 + ci:ŋ^1/lap^4$ $mu:n^1 +$ ตัวเลข ๒-๓ ตัวเลข ๔-๑๑ + $ŋut^4$
การบอก <u>ปี</u>		ก. การบอกตามรอบ ๑๒ ปี ปี+ ชื่อสัตว์ ข. การบอกตามศักราช ปี+(พ.ศ.)+ตัวเลข	ก. การบอกตามรอบ ๑๒ ปี $pəu^1$ + ชื่อสัตว์ ข. การบอกตามศักราช ตัวเลข+ nin^2

จากตารางดังกล่าว เห็นได้ว่า

สำหรับการบอกวันในรอบสัปดาห์ ทั้งภาษาไทยและภาษาจ้วงมีวิธีการบอกแตกต่างกัน โดยไทยจะใช้ชื่อดาวฤกษ์ต่าง ๆ มาบอก จ้วงใช้ตัวเลขมาบอก

สำหรับการบอกวันในรอบเดือน ถ้าบอกตามระบบสุริยคติ ทั้งภาษาไทยและภาษาจ้วงมีวิธีการบอกคล้ายกันคือใช้ตัวเลข ๑-๓๑ มาบอกตามแบบสากล ถ้าบอกตามระบบจันทรคติ หรือ

ระบบจันทร์-สุริยคติ(สำหรับภาษาจ้วง) จะมีวิธีการบอกแตกต่างกันโดยภาษาไทยได้แบ่งเดือนหนึ่ง เป็น ๒ ส่วน ใช้ข้างขึ้นและข้างแรมมาบอก แต่จ้วงได้แบ่งเป็น ๓ ส่วน

สำหรับการบอกเดือนในรอบปี ไม่ว่าจะบอกตามระบบสุริยคติหรือระบบจันทร์คติก็ตาม ภาษาไทยและภาษาจ้วงมีการบอกแตกต่างกัน กล่าวคือถ้าบอกตามระบบสุริยคติ ไทยใช้ชื่อราศีมาบอกเดือนต่าง ๆ แต่จ้วงใช้ตัวเลขมาบอกเดือนต่าง ๆ ถ้าตามระบบจันทร์คติหรือระบบจันทร์-สุริยคติ (สำหรับภาษาจ้วง) ไทยใช้ตัวเลขมาบอกเดือนต่าง ๆ แต่จ้วงใช้ทั้งคำศัพท์และตัวเลขมาบอกเดือนต่าง ๆ

สำหรับการบอกปี ถ้าบอกตามรอบ ๑๒ ปี ทั้งภาษาไทยและภาษาจ้วงมีวิธีการบอกเหมือนกันคือบอกตามปีนักษัตร นับ ๑๒ ปีเป็น ๑ รอบ ถ้าบอกตามศักราช ภาษาไทยและภาษาจ้วงมีวิธีการบอกแตกต่างกัน โดยไทยนิยมใช้พุทธศักราช จ้วงนิยมใช้คริสต์ศักราช

สรุปได้ว่า วิธีการบอกจุดของเวลาวัน เดือน ปีในภาษาไทยและภาษาจ้วง ถ้าเป็นการบอกเวลาที่ไม่เป็นทางการ ทั้งภาษาไทยและภาษาจ้วงมีวิธีการบอกที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันมากกว่าความแตกต่าง ถ้าเป็นการบอกเวลาที่เป็นทางการ ภาษาไทยกับภาษาจ้วงจะมีวิธีการบอกที่แตกต่างกันมากกว่าความเหมือน เนื่องจากทั้งสองภาษามีการรับอิทธิพลทางวัฒนธรรมที่ต่างกันอย่างชัดเจน โดยภาษาไทยได้รับอิทธิพลจากอินเดียและภาษาจ้วงได้รับอิทธิพลจากจีน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ ๕

วิธีการบอกระยะเวลาในภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ระยะเวลา ตามคำนิยามที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ในบทนำ หมายถึงช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่งในกระแสเวลา ระยะของเวลาจะแสดงช่วงเวลาที่สั้นยาวหรือปริมาณของเวลา ซึ่งตอบคำถามที่ว่า *เวลานานเท่าไร* ได้ คำบอกระยะเวลาส่วนหนึ่งจะมีลักษณะบ่งบอกปริมาณของเวลา และบ่งบอกขอบเขตของเวลาดังแต่จุดหนึ่ง ๆ ไปถึงอีกจุดหนึ่งได้อย่างชัดเจน อย่างเช่นคำว่า *หนึ่งวัน* คำนี้ย่อมแสดงถึงช่วงระยะเวลาจากจุดหนึ่งไปถึงอีกจุดหนึ่งโดยมีระยะเวลาเป็น ๒๔ ชั่วโมง อย่างไรก็ตาม คำบอกระยะเวลาหลายคำก็ไม่ได้บ่งบอกปริมาณของเวลาอย่างชัดเจน และไม่มีขอบเขตบ่งบอกได้ชัดเจน เช่นคำว่า *แป๊บเดียว ประเดี๋ยว ชั่วเวลาปี ชั่วลูกชั่วหลาน* ฯลฯ

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าการบอกระยะเวลานั้นจะแบ่งได้เป็น ๒ ประเภท คือการบอกระยะเวลาที่บ่งบอกปริมาณชัดเจน และการบอกระยะเวลาที่ไม่บ่งบอกปริมาณชัดเจนหรือบ่งบอกโดยประมาณ สำหรับการบอกระยะเวลาที่บ่งบอกปริมาณชัดเจนนั้นอาจกล่าวได้ว่ามีวิธีการบอกในลักษณะคล้ายคลึงกันในภาษาต่าง ๆ คือใช้คำบอกจำนวนนับกับคำบอกเวลา ดังเช่นในภาษาไทย ๒ วัน ๔ เดือน ๖ ปี หรือ ในภาษาอังกฤษ 2 days 4 months 4 years เป็นต้น ในบทวิเคราะห์นี้ผู้วิจัยจึงจะไม่ศึกษาการบอกระยะเวลาที่ชัดเจน และจะศึกษาเฉพาะการบอกระยะเวลาโดยประมาณเท่านั้น เพราะว่าการบอกระยะเวลาโดยประมาณจะมีความแตกต่างกันที่สามารถนำไปสู่การศึกษาเปรียบเทียบทางวัฒนธรรมได้ ต่อไปนี้ผู้วิจัยจะวิเคราะห์การบอกระยะเวลาโดยประมาณที่ใช้ในภาษาไทยและภาษาอังกฤษตามลำดับ

๕.๑ การบอกระยะเวลาโดยประมาณในภาษาไทย

ลักษณะการบอกเวลาโดยประมาณนั้นมีมาตั้งแต่สมัยโบราณ กล่าวคือ จากการสังเกตการผลัดเปลี่ยนอย่างเป็นระบบของพระอาทิตย์และพระจันทร์ มนุษย์เรามีคำเรียกเวลาว่า *ตอนเช้า ตอนบ่าย ตอนเย็น* ฯลฯ และจากพฤติกรรมของคนและสัตว์ต่าง ๆ มนุษย์เรามีสำนวนเรียกเวลาว่า *ตอนไก่ขัน ตอนเพล ชั่วพริบตา ชั่วหม้อข้าวเดือด* ฯลฯ เวลาเหล่านี้เป็นการบอกโดยประมาณทั้งสิ้น คำว่า *ตอนเช้า* หรือ *ตอนเย็น* ไม่บ่งว่าเป็นเวลาที่โง่งอย่างแน่นอน และสำนวนว่า *ชั่วพริบตา ชั่วหม้อข้าวเดือด* ก็ไม่ได้บ่งบอกระยะเวลาว่าเป็นกัณหาที กัณหาที คงบอกได้เพียงว่าเป็นช่วงระยะเวลาที่สั้นมาก ๆ

ลักษณะการบอกเวลาโดยประมาณนี้แม้ว่าในปัจจุบันมีนาฬิกาและปฏิทินมาช่วยบอกเวลาอย่างแพร่หลายและสะดวกสบายแล้วก็ตาม แต่คนทั่วไปก็ยังนิยมใช้ลักษณะการบอกเวลาแบบโดยประมาณอย่างเดิม เช่น เมื่อถามว่า *คุณจะไปโรงเรียนเมื่อไร* คนส่วนใหญ่จะตอบว่า *เดี๋ยวก็ไป* หรือ *ไปช่วงบ่าย ๆ* *ไปบ่าย ๒ กว่า ๆ* เป็นต้น มากกว่าจะตอบว่า *ไปบ่าย ๒ โมง ๒๐ นาที* เป็นต้น หรือ เมื่อให้เพื่อนรอเรา เราก็มักจะบอกว่า *รอแป๊บหนึ่งนะ* *รอประเดี๋ยวนะ* ฯลฯ แต่มักจะไม่นิยมตอบว่า *รอ ๗ นาที* หรือ *รอ ๑๒ นาที* เป็นต้น

ในบทนี้ผู้วิจัยจะวิเคราะห์การบอกระยะเวลาโดยประมาณในภาษาไทยโดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น ๒ ส่วน ส่วนแรกวิเคราะห์วิธีการบอกระยะเวลาโดยประมาณในภาษาไทย ส่วนที่สองวิเคราะห์วิธีการบอกระยะเวลาดังแต่ระยะสั้นจนถึงระยะยาวในภาษาไทย

๕.๑.๑ วิธีการบอกระยะเวลาโดยประมาณในภาษาไทย

วิธีการบอกระยะเวลาโดยประมาณในภาษาไทยนั้นแบ่งได้เป็น ๒ ประเภทคือ วิธีการบอกระยะเวลาโดยใช้หน่วยสร้างต่าง ๆ และวิธีการบอกระยะของเวลาโดยใช้จำนวนต่าง ๆ

๕.๑.๑.๑ วิธีการบอกระยะเวลาโดยใช้หน่วยสร้างต่าง ๆ

ตามความคิดของนักภาษาศาสตร์โครงสร้างเช่น วิจินต์ ภาณุพงศ์ (๒๕๓๐) หน่วยสร้าง (construction) คือหน่วยทางไวยากรณ์ที่เป็นคำ วลี อนุพากย์ หรือประโยค หน่วยสร้างแต่ละหน่วยอาจมีส่วนประกอบต่าง ๆ คำเป็นหน่วยสร้างที่สำคัญในภาษาที่สามารถนำมาประกอบเป็นหน่วยสร้างที่ใหญ่กว่า เช่น วลี เป็นต้น ในบทนี้ ผู้วิจัยจะวิเคราะห์หน่วยสร้างที่มีความหมายบ่งบอกระยะเวลาโดยประมาณ โดยจะวิเคราะห์หน่วยสร้างในระดับคำและวลี ตามข้อมูลในภาษาไทย ผู้วิจัยพบว่า หน่วยสร้างบอกระยะเวลาโดยประมาณในภาษาไทยนั้นแบ่งได้เป็น ๑๓ ประเภทตามส่วนประกอบ แต่ละประเภทรุ่นจะประกอบด้วยหมวดคำชนิดต่างๆ ซึ่งผู้วิจัยจะอาศัยการจำแนกหมวดคำตามวิจินต์ ภาณุพงศ์ (๒๕๓๐) เป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ หมวดคำเหล่านี้ได้แก่คำนาม คำจำนวนนับ คำหน้าจำนวน คำหลังจำนวน คำกริยา คำบุพบท คำเชื่อม และ “แล้ว...เล่า...” เป็นต้น

ก. หน่วยสร้างบอกระยะเวลาที่ประกอบด้วย คำบอกเวลา

คำบอกเวลาที่มีความหมายบ่งบอกระยะเวลาโดยประมาณในภาษาไทยนั้นพบมีจำนวนไม่มาก ส่วนมากเป็นคำบอกระยะเวลาสั้น ๆ เช่น

เดี่ยว ประเดี้ยว แป็บ

ข. หน่วยสร้างบอกระยะเวลาที่ประกอบด้วย คำบอกเวลา กับ คำบอกเวลา

หน่วยสร้างบอกเวลาประเภทนี้ประกอบด้วยคำบอกเวลาสองคำ ซึ่งคำบอกเวลาคำแรกจะมีความหมายแสดงระยะ เช่น คำว่า ชั่ว ช่วง เป็นต้น ส่วนคำบอกเวลาที่สองมักเป็นคำที่มีความหมายบอกระยะเวลาโดยประมาณในตัว เช่น ครูคราว ขณะ ประเดี้ยว เช้า บ่าย ค่ำ เป็นต้น เมื่อคำบอกเวลาทั้งสองชนิดนี้ประกอบกัน ก็ได้หน่วยสร้างบอกเวลาที่แสดงระยะเวลาโดยประมาณ เช่น

ชั่วครู	ชั่วคราว	ชั่วขณะ	ชั่วประเดี้ยว
ช่วงเช้า	ช่วงค่ำ	ช่วงบ่าย	

สำหรับคำว่าชั่ว พบว่ามีสำนวนที่ประกอบด้วยคำว่า ชั่ว เพื่อบอกระยะเวลาโดยประมาณเป็นจำนวนมากในภาษาไทย เช่น ชั่วอีตใจ ชั่วพริบตาเดียว ชั่วมือข้าวเดือด ชั่วฟ้าดินสลาย ฯลฯ ซึ่งผู้วิจัยจะวิเคราะห์ในตอนต่อไป

ค. หน่วยสร้างบอกระยะเวลาที่ประกอบด้วย คำจำนวนนับ กับ คำบอกเวลา

หน่วยสร้างประเภทนี้แบ่งได้เป็น ๓ ชนิดตามลักษณะของคำจำนวนนับคือ

ค.๑ คำจำนวนนับ หนึ่ง /เดี้ยว กับ คำบอกเวลา

หนึ่ง กับ เดี้ยว สองคำนี้ถึงแม้เป็นคำจำนวนนับที่มีความหมายบ่งบอกจำนวนชัดเจนก็ตาม แต่เมื่อนำมาประกอบกับคำบอกเวลาที่มีความหมายบ่งบอกระยะเวลาโดยประมาณ ก็ไม่ได้หมายถึงระยะเวลาจำนวนหนึ่ง แต่จะช่วยเน้นความหมายว่าเป็นระยะเวลาที่สั้น ๆ เช่น

เดี้ยวเดี้ยว	ประเดี้ยวเดี้ยว	แป็บเดี้ยว	แผล็บเดี้ยว
ประเดี้ยวหนึ่ง	ครูหนึ่ง	แป็บหนึ่ง	แผล็บหนึ่ง

เป็นที่สังเกตว่า ปกติคำจำนวนนับในภาษาไทยถ้าเป็นจำนวนหนึ่งมักจะปรากฏอยู่หน้าคำนามหรือหลังคำนามก็ได้ เช่น หนึ่งคน(คนหนึ่ง) หนึ่งเดือน(เดือนหนึ่ง) เป็นต้น นอกจากคำว่า เดี้ยว ปรากฏเฉพาะหลังคำนามเท่านั้น แต่ในหน่วยสร้างบอกเวลาประเภทนี้ คำว่า หนึ่ง หรือ เดี้ยวปรากฏอยู่ตำแหน่งหลังคำบอกเวลาเท่านั้น

ค.๒ คำจำนวนนับ ๒ คำ กับ คำบอกเวลา

การนำคำจำนวนนับ ๒ คำมาเรียงกันเช่น *สองสาม สามสี่ ห้าหก* เป็นต้นจะมีความหมายบอกการประมาณ เมื่อนำมาใช้กับคำบอกเวลาทำให้ปริมาณเวลาไม่ชัดเจนหรือมีลักษณะบอกประมาณของเวลา เช่น

๒-๓ วัน ๔-๕ เดือน ๕-๖ ปี

ค.๓ คำจำนวนนับอื่น กับคำบอกเวลา

คำจำนวนนับอื่นเช่น *หลาย/ก่อน/กว่า* มีความหมายบ่งบอกจำนวนมาก แต่ไม่บ่งบอกชัดเจนว่าจำนวนเท่าไร ดังนั้น เมื่อประกอบกับคำบอกเวลา จะแสดงระยะเวลาโดยประมาณ เช่น

ก่อนวัน	ก่อนคืน	หลายวัน	หลายคืน
หลายเดือน	หลายปี	กว่าเดือน	กว่าปี

หน่วยสร้างบอกเวลาประเภทนี้ยังอาจปรากฏเป็นคำซ้อนได้ เช่น *ก่อนวันก่อนคืน หลายวันหลายคืน* เป็นต้น

ฅ. หน่วยสร้างบอกระยะเวลาที่ประกอบด้วย คำบอกเวลา คำจำนวนนับ คำบอกเวลา

หน่วยสร้างบอกเวลาประเภทนี้ประกอบด้วยคำบอกเวลาสองคำซึ่งคำแรกมีความหมายบ่งบอกระยะ เช่น *ชั่ว ชั่ว ระยะเวลา* เป็นต้น และคำที่สองเป็นคำบอกเวลาวัน เดือน ปี ส่วนคำจำนวนนับนั้นมีลักษณะเป็นคำบอกจำนวนสองคำเรียงกันเช่น *สองสาม สามสี่ สี่ห้า* เป็นต้น หมวดคำสามหมวดนี้เมื่อประกอบเป็นหน่วยสร้างบอกเวลา จะแสดงความหมายโดยประมาณ เช่น

ชั่ว ๒-๓ วัน	ชั่ว ๔-๕ เดือน	ชั่ว ๕-๖ ปี
ช่วง๒-๓ วัน	ช่วง๔-๕ เดือน	ระยะ๒-๓ ปี

ง. หน่วยสร้างบอกระยะเวลาที่ประกอบด้วย คำหน้าจำนวน กับ คำบอกเวลา

คำหน้าจำนวนตามหน่วยสร้างบอกเวลาประเภทนี้ได้แก่คำว่า *สัก ทั้ง ประมาณ* คำเหล่านี้มีความหมายบ่งบอกประมาณอยู่ในตัว ดังนั้น เมื่อประกอบกับคำบอกเวลา ย่อมช่วยบ่งบอกเวลาไม่ชัดเจนได้ เช่น

สักครู่	สักครู่หนึ่ง	สักประเดี๋ยว	ประมาณครู่หนึ่ง	ประมาณแป๊บเดียว
ทั้งวัน	ทั้งคืน	ทั้งเดือน	ทั้งปี	

เป็นที่สังเกตว่า หน่วยสร้างบอกเวลาที่ประกอบด้วย คำว่า *สัก* และ *ประมาณ* นั้นมักจะตามด้วยคำว่า *หนึ่ง* กับ *เดียว* ส่วนคำว่า *ทั้ง* มักประกอบด้วยคำที่มีระบบเวลาที่แน่นอนเช่นวัน เดือน ปี จึงไม่สามารถประกอบด้วยคำบอกระยะเวลาโดยประมาณเช่น *ครู่* *ประเดี๋ย* ได้ เช่นภาษาไทยไม่พูดว่า * *ทั้งครู่* * *ทั้งประเดี๋ย*

จ. หน่วยสร้างบอกระยะเวลาที่ประกอบด้วย คำหน้าจำนวน คำจำนวนนับ คำบอกเวลา ตามหน่วยสร้างบอกเวลาประเภทนี้ คำหน้าจำนวนมีคำว่า *ประมาณ* *สัก* *ราว* *ราว ๆ* *เกือบ* เป็นต้น คำเหล่านี้มักแสดงความหมายโดยประมาณในตัว ส่วนคำจำนวนนับนั้นจะเป็นคำเดียว เช่น *หนึ่ง* *สอง* *สาม* เป็นต้น หรือเป็นคำบอกจำนวนสองคำเรียงกันเช่น *สองสาม* *สามสี่* *สี่ห้า* เป็นต้น หมวดคำหน้าจำนวนกับคำจำนวนนับดังกล่าว เมื่อประกอบด้วยคำบอกเวลาก็ได้หน่วยสร้างที่มีความหมายบ่งบอกระยะเวลาโดยประมาณ เช่น

ประมาณ ๒ วัน	ราว ๒ วัน	สัก ๓ เดือน	เกือบ ๓ ปี
ประมาณ ๓-๔ วัน	สัก ๓-๔ ปี	เกือบ ๖-๗ เดือน	

ฉ. หน่วยสร้างบอกระยะเวลาที่ประกอบด้วย คำบอกเวลา กับ คำหลังจำนวน คำหลังจำนวนในหน่วยสร้างบอกเวลาประเภทนี้ได้แก่คำว่า *กว่า* คำนี้มีความหมายบ่งบอกจำนวนไม่ชัดเจนอยู่ในตัว ดังนั้นเมื่อประกอบด้วยคำบอกเวลามักแสดงระยะเวลาโดยประมาณ เช่น

วันกว่า	เดือนกว่า	ปีกว่า

คำหลังจำนวนว่า *กว่า* เมื่อประกอบด้วยคำบอกเวลาวัน เดือน ปี มักแสดงระยะเวลาที่มากกว่าคำข้างหน้าแต่ไม่บ่งบอกชัดเจนว่าเป็นระยะเวลาเท่าไร เช่น *วันกว่า* บ่งบอกระยะเวลาที่มากกว่า ๑ วันแต่ไม่เกิน ๒ วัน *เดือนกว่า* บ่งบอกระยะเวลามากกว่า ๑ เดือนแต่ไม่เกิน ๒ เดือน และ *ปีกว่า* บ่งบอกระยะเวลามากกว่า ๑ ปีแต่ไม่เกิน ๒ ปี

ช. หน่วยสร้างบอกระยะเวลาที่ประกอบด้วย คำจำนวนนับ คำบอกเวลา คำหลังจำนวน ตามหน่วยสร้างบอกเวลาประเภทนี้ คำจำนวนนับมีลักษณะเป็นคำเดียวหรือเป็นคำบอกจำนวนสองคำเรียงกันเช่น *สองสาม* *สามสี่* *สี่ห้า* เป็นต้น ส่วนคำหลังจำนวน ได้แก่คำว่า *กว่า* ซึ่งมีความหมายบ่งบอกจำนวนไม่ชัดเจนอยู่ในตัว ดังนั้น เมื่อประกอบด้วยคำจำนวนนับและคำบอกเวลา มักแสดงระยะเวลาโดยประมาณ ดังเช่นหน่วยสร้างต่อไปนี้

๒ วันกว่า	๔ เดือนกว่า	๕ ปีกว่า
๒-๓ วันกว่า	๔-๕ เดือนกว่า	๕-๖ปีกว่า

ซ. หน่วยสร้างบอกระยะเวลาที่ประกอบด้วย คำหน้าจำนวน คำจำนวนนับ คำบอกเวลา คำหลังจำนวน

ตามหน่วยสร้างบอกเวลาประเภทนี้ คำหน้าจำนวนมีคำว่า *ประมาณ สัก ราว ราว ๆ เกือบ* เป็นต้น คำเหล่านี้มักแสดงความหมายโดยประมาณในตัว คำจำนวนนับนั้นจะเป็นคำเดียว เช่น หนึ่ง สอง สาม เป็นต้น หรือเป็นคำจำนวนสองคำเรียงกันเช่น สองสาม สามสี่ สี่ห้า เป็นต้น ส่วนคำหลังจำนวน ได้แก่คำว่า *กว่า* คำนี้มีความหมายบ่งบอกจำนวนไม่ชัดเจนอยู่ในตัว ดังนั้นเมื่อหมวดคำทั้งสามหมวดประกอบกับคำบอกเวลา มักแสดงระยะเวลาโดยประมาณ เช่น

ประมาณ ๒ วันกว่า	สัก ๔ เดือนกว่า
ราว ๆ ๒-๓ วันกว่า	เกือบ ๕-๖ ปีกว่า

ฅ. หน่วยสร้างบอกระยะเวลาที่ประกอบด้วย คำกริยา กับ คำบอกเวลา

คำกริยาในหน่วยสร้างบอกเวลาประเภทนี้ได้แก่คำว่า *เป็น และ เข้าม* สองคำนี้เมื่อประกอบกับคำบอกเวลาได้แก่คำว่า *วัน เดือน ปี* เป็นต้น มักแสดงความต่อเนื่องของเวลา โดยไม่บ่งบอกชัดเจนว่าเป็นระยะเวลาเท่าไร เช่น

เป็นวัน	เป็นเดือน	เป็นปี
เข้ามาวัน	เข้ามาเดือน	เข้ามาปี

สังเกตได้ว่า คำบอกเวลาในหน่วยสร้างที่ประกอบด้วยคำว่า *เป็น* นั้นมักปรากฏเป็นคำซ้ำได้ เช่น *เป็นวัน ๆ เป็นเดือน ๆ เป็นปี ๆ* นอกจากนี้ ยังปรากฏเป็นคำซ้อนได้ เช่น *เป็นเดือนเป็นปี เข้ามาวันเข้ามาเดือน* เป็นต้น หน่วยสร้างซ้อนเหล่านี้ได้ช่วยเน้นย้ำความรู้สึกที่มีต่อเวลาว่า เป็นระยะเวลาที่ยาวนานมาก อย่างไรก็ตาม หน่วยสร้างบอกเวลาดังกล่าวในการใช้ทั่วไปไม่ได้บ่งบอกระยะเวลาที่ชัดเจน เช่น เขาไปเที่ยวเป็นเดือน (ไม่ได้หมายความว่าเขาไปเที่ยวเป็นเวลา ๓๐ วัน)

ฉ. หน่วยสร้างบอกระยะเวลาที่ประกอบด้วย คำบุพบท กับ คำบอกเวลา

คำบุพบทในหน่วยสร้างบอกเวลาประเภทนี้ได้แก่คำว่า *ตลอด* คำนี้มีความหมายแสดงการต่อเนื่อง เมื่อประกอบกับคำบอกเวลาได้แก่ *วัน เดือน ปี* เป็นต้น มักจะแสดงระยะเวลาโดยประมาณ ไม่ได้บ่งบอกชี้ชัดว่าระยะเวลานานเท่าไร หน่วยสร้างบอกเวลาประเภทนี้ได้แก่

ตลอดวัน ตลอดคืน ตลอดเดือน ตลอดปี

เป็นที่สังเกตว่า หน่วยสร้างบอกเวลาประเภทนี้ปรากฏเป็นคำซ้อนได้ เช่น *ตลอดวัน* *ตลอดคืน* เป็นต้น และคำว่า *ตลอด* ถึงแม้มีความหมายแสดงการต่อเนื่อง แต่ในการใช้ทั่วไป หน่วยสร้าง *ตลอดวัน* ไม่ได้หมายถึงเวลา ๒๔ ชั่วโมง *ตลอดเดือน* ไม่ได้หมายถึงเวลา ๓๐ วัน และ *ตลอดปี* ไม่ได้หมายถึงเวลา ๓๖๕ วัน แต่เป็นการแสดงความรู้สึกของผู้พูดว่าเป็นระยะเวลาานาน เช่น *วันนี้ฉันทำงานตลอดวัน* (ไม่ได้หมายถึงทำงาน ตลอด ๒๔ ชั่วโมง) เขาไม่สบายตลอดปี (ไม่ได้หมายถึงเขาไม่สบายตลอด ๓๖๕ วัน) เป็นต้น หน่วยสร้างบอกเวลาดังกล่าวบอกระยะเวลาโดยประมาณเท่านั้น

ฎ. หน่วยสร้างบอกระยะเวลาที่ประกอบด้วย คำเชื่อม กับ คำบอกเวลา

คำเชื่อมในหน่วยสร้างบอกเวลาประเภทนี้มีสองชนิด คือ คำเชื่อมเดียว ได้แก่ คำว่า *ยัง* *จน* เป็นต้น และคำเชื่อมผสม ได้แก่ *ตั้งแต่...จน* *ตั้งแต่...จนถึง...* *จาก...จน* *จาก...จนถึง* เป็นต้น คำเชื่อมเหล่านี้เมื่อประกอบกับคำบอกเวลาที่มีความหมายบ่งบอกเวลาภายใน ๑ วันเช่น *เช้า* *เย็น* *ค่ำ* *ดึก* *มืด* *สว่าง* ฯลฯ มักจะแสดงระยะเวลาโดยประมาณ เช่น

เช้าจดเย็น เช้ายันค่ำ เช้ายังค่ำ วันยังค่ำ คืนยันรุ่ง มืดยันสว่าง
ตั้งแต่เช้าจนค่ำ ตั้งแต่มืดจนสว่าง จากเที่ยงจนถึงเย็น จากเย็นจนค่ำ

หน่วยสร้างบอกระยะเวลาเหล่านี้ถึงแม้ได้แสดงถึงระยะเวลาที่มีจุดเริ่มต้นและจุดปลาย แต่ก็ยังไม่บ่งบอกระยะเวลาที่ชัดเจน เช่น *เช้าจดเย็น* แม้จะแสดงระยะเวลาตั้งแต่ตอนเช้าจนถึงตอนเย็น และ *มืดยันสว่าง* แม้จะบอกระยะเวลาตั้งแต่ฟ้ามืดจนถึงฟ้าสว่าง แต่หน่วยสร้างบอกเวลาเหล่านี้ก็ไม่ได้บ่งบอกช่วงระยะเวลาอย่างชัดเจนว่าเป็นเวลาที่ชั่วโมง

ฏ. หน่วยสร้างบอกระยะเวลาที่ประกอบด้วย คำ แล้ว...เล่า กับ คำบอกเวลา

คำว่า *แล้ว...เล่า*... มีความหมายบ่งบอกความซ้ำ เมื่อใช้กับคำบอกเวลา วัน เดือน ปี มักบ่งบอกระยะเวลาโดยประมาณ เช่น

วันแล้ววันเล่า เดือนแล้วเดือนเล่า ปีแล้วปีเล่า

หน่วยสร้างบอกเวลาเหล่านี้มักแสดงระยะเวลาที่มีการซ้ำกันโดยไม่มีจุดสิ้นสุด หรือแสดงระยะเวลาไหลผ่านไปเรื่อย ๆ เป็นเวลานานมาก ยากที่จะบ่งบอกได้ชัดเจน

๕.๑.๑.๒ วิธีการบอกระยะเวลาโดยใช้จำนวนต่าง ๆ

คำว่า “จำนวน” พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๒๕ ให้ความหมายว่า “ถ้อยคำหรือข้อความที่กล่าวสืบต่อกันมาช้านานแล้ว มีความหมายไม่ตรงตามตัวหรือมีความหมายอื่นแฝงอยู่” จำนวนไทย อาจเป็นวลี ประโยค หรือกลุ่มคำที่บอกลักษณะของประเพณีวัฒนธรรม เช่น พฤติกรรมนิสัยการกินอยู่ของคนในสังคม และอาจรวมถึงสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ความเป็นมาจากศาสนา เหตุการณ์ในวรรณคดี ประวัติศาสตร์ และอื่นๆ (วรวรรณ คงมานูสร : ๒๕๔๕) จากข้อมูลที่รวบรวม พบว่าผู้พูดภาษาไทยใช้จำนวนมาบอกระยะเวลาโดยประมาณเป็นจำนวนมาก จำนวนเหล่านี้แบ่งได้เป็น ๔ ประเภทตามความหมาย คือ

ก. จำนวนที่มีความหมายบอกระยะเวลาโดยตรง

จำนวนที่มีความหมายบอกระยะเวลาโดยตรง หมายถึงจำนวนที่มีความหมายบ่งบอกระยะเวลาที่นานจนประมาณไม่ได้ เช่น

ร้อยวันพันปี	ทั้งปีทั้งชาติ	ชั่วนาคาปี
หลายปีติดต่อกัน	ตั้งโกฏิปี	ชั่วกัปกลับ ชั่วนรินทร์

ชั่วกัปกลับ หมายถึงอายุโลกตั้งแต่พระพรหมสร้างเสร็จจนถึงเวลาที่ไฟประลัยกัลป์มาล้างโลก จำนวนนี้ได้มาจากคติของพรหมณ์ที่ว่า วันหนึ่งของพระพรหมคือ ๑๐๐๐ มหายุค (เท่ากับ ๔๓๒๐๐๐๐๐๐๐๐ปีมนุษย์) เมื่อสิ้นกัลป์ พระอิศวรจะล้างโลกด้วยไฟประลัยกัลป์ โลกจะไร้สิ่งมีชีวิตและอยู่ในความมืดมนจนถึงรุ่งเช้าของวันใหม่ โลกจะถูกสร้างและถูกทำลายเช่นนี้สลับกันตลอดอายุของพระพรหม ส่วน **ตั้งโกฏิปี** หมายถึงเวลานานนับ ๑๐ ล้านปี (โกฏิ เป็นมาตรานับ ๑ โกฏิเท่ากับ ๑๐ ล้าน) อย่างไรก็ตาม จำนวนดังกล่าวในการใช้ทั่วไปไม่ได้หมายถึงระยะเวลาตามคำศัพท์ที่บ่งบอกโดยตรง หากแต่ช่วยแสดงความรู้สึกว่า เป็นระยะเวลาที่ยาวนานจนประมาณไม่ได้

ข. จำนวนบอกระยะเวลาที่มีคำศัพท์เกี่ยวกับคน

จำนวนบอกระยะเวลาที่มีคำศัพท์เกี่ยวกับคนพบมีจำนวนมากในภาษาไทยโดยแบ่งได้เป็น ๓ ประเภท คือ

ข.๑ จำนวนที่มีคำศัพท์เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของอวัยวะของคน

การเคลื่อนไหวของอวัยวะของคนที่เป็นการกระทำที่อยู่ในระยะเวลาสั้น ๆ เช่น การหายใจ การพริบตา การลัดนิ้วมือ เป็นต้น ถูกนำมาเปรียบเทียบเป็นเวลาสั้น ๆ โดยประมาณ

ได้ เช่น

ชั่วอึดใจ ชั่วอึดใจเดียว ชั่วพริบตา ชั่วพริบตาเดียว
 ชั่วลัดนิ้วมือ ชั่วลัดนิ้วมือเดียว ยังไม่ทันหายใจ

ชั่วอึดใจ หรือ *ชั่วอึดใจเดียว* เป็นสำนวนบอกเวลาที่เทียบระยะเวลาการกลั่นหายใจของเรา ซึ่งเป็นระยะเวลาสั้น ๆ *ชั่วพริบตา* หรือ *ชั่วพริบตาเดียว* หมายถึงระยะเวลาเท่ากับการกระพริบตาครั้งหนึ่ง ซึ่งเป็นเวลาที่สั้นมาก *ชั่วลัดนิ้วมือ* หรือ *ชั่วลัดนิ้วมือเดียว* หมายความว่าในช่วงระยะเวลาที่งอนิ้วมือเข้ามาแล้วดีดออกไป ซึ่งเป็นช่วงเวลาสั้นมาก ทั้งหมดนี้บอกความหมายว่าเป็นระยะเวลาสั้นมาก แต่ไม่บ่งชี้ชัดเจนว่ากี่นาทีหรือกี่วินาที

ข.๒ สำนวนที่มีคำศัพท์เกี่ยวกับพฤติกรรมของคน

พฤติกรรมของคนได้แก่ การพูด การนั่ง การกิน การสูบบุหรี่ ฯลฯ ซึ่งเป็นการกระทำที่คนทั่วไปได้พบเห็นหรือปฏิบัติบ่อยอยู่ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ๆ ในชีวิตประจำวันจึงนำมาบ่งบอกระยะเวลาโดยประมาณได้ เช่น

ชั่วเคี้ยวหมากเหล็ก ชั่วหม้อข้าวเดือด บุหรี่ยังไม่หมดมวน
 พูดยังไม่ทันจบ แก้อึ้งยังไม่ทันร้อน กลิ่นตดยังไม่หายเหม็น

ชั่วเคี้ยวหมากเหล็ก ได้แปลงมาจากสำนวนว่า *ชั่วเคี้ยวหมากจืด* เป็นสำนวนบอกเวลาที่เทียบกับระยะเวลาในการเคี้ยวหมาก ๑ คำ ตั้งแต่เริ่มเคี้ยวจนหมากจืดหมดคำ ซึ่งเป็นเวลาประมาณ ๒๐-๓๐ นาที *ชั่วหม้อข้าวเดือด* เป็นสำนวนบอกเวลาโดยเทียบกับเวลาที่ใช้หุงข้าวหม้อหนึ่ง ซึ่งระยะเวลาที่ตั้งหม้อข้าวจนถึงข้าวเดือดใช้เวลาประมาณ ๒๐-๓๐ นาที ส่วน สำนวนว่า *บุหรี่ยังไม่หมดมวน พูดยังไม่ทันจบ แก้อึ้งยังไม่ทันร้อน* เป็นสำนวนเกี่ยวกับ การสูบบุหรี่ การพูด และการนั่ง สำนวนเหล่านี้อยู่ในรูปประโยคแบบปฏิเสธ (ไม่) แสดงความหมายว่า การกระทำเหล่านี้แม้ยังไม่ปฏิเสธก็ใช้ช่วงเวลาไม่นานนัก แต่เมื่อปฏิเสธก็แสดงให้เห็นชัดยิ่งขึ้นว่าไม่ช้าเท่าไรหรือเร็วยิ่งกว่าอีก เช่น *แก้อึ้งยังไม่ทันร้อน* หมายถึงนั่งเวลาแป๊บเดียว การนั่งให้แก้อึ้งร้อนนั้นต้องใช้เวลาพอสมควร แต่การปฏิเสธก็แสดงว่า ไม่ได้ใช้เวลานานเท่าไรหรือแก้อึ้งที่นั่นนั้นยังไม่ทันร้อนเลย *บุหรี่ยังไม่หมดมวน* หมายถึงการสูบบุหรี่นั้นยังสูบไม่นาน เพราะยังไม่หมดมวน *กลิ่นตดยังไม่หายเหม็น* ได้มาจากประสบการณ์ของคนในการตด เนื่องจากการทำให้กลิ่นตดหายเหม็นนั้นอาจใช้ระยะเวลาไม่นาน ดังนั้น สำนวนนี้จึงหมายถึงช่วงระยะเวลาที่สั้น ๆ ที่มีขอบเขตของระยะเวลาไม่ชัดเจนแน่นอน

ข.๓. จำนวนที่มีคำศัพท์เกี่ยวกับอายุของคน

จำนวนที่มีคำศัพท์เกี่ยวกับอายุของคนเท่าที่พบส่วนมากประกอบด้วยคำว่า **ชั่ว** และคำว่า **คน ชีวิต ลูก หลาน โศคร** เป็นต้น ซึ่งเป็นจำนวนที่บอกระยะเวลาโดยประมาณที่นานทั้งนั้น เช่น

ชั่วอายุ ชั่วคน ชั่วอายุคน ชั่วอายุขัย
 ชั่วชีวิต ชั่วลูกชั่วหลาน ชั่วโศคร

จำนวนว่า **ชั่วอายุ ชั่วคน ชั่วชีวิต** อาจหมายถึงชั่วระยะเวลาที่นานประมาณอายุของคนรุ่นเดียว โดยปกติไม่นานานเป็น ๑๐๐ ปี ส่วน **ชั่วลูกชั่วหลาน ชั่วโศคร** แสดงระยะเวลานานเป็นหลายรุ่นคน

ค. จำนวนที่มีคำศัพท์เกี่ยวกับอาการของสัตว์

การบอกระยะเวลาโดยประมาณนั้น นอกจากปรากฏมีจำนวนบอกระยะเวลาที่มีคำศัพท์เกี่ยวกับคนแล้ว ยังพบมีการใช้จำนวนที่มีคำศัพท์เกี่ยวกับสัตว์มาบอกด้วย สัตว์ที่พบในจำนวนมี **ช้าง งู นกกระจอก** สัตว์เหล่านี้น่าจะเป็นสัตว์ที่คนไทยรู้จักกันอย่างดี จึงนำมาบอกระยะเวลาโดยประมาณได้ เช่น

ชั่วช้างกระดิกหูงูแลบลิ้น ชั่วนกกระจอกกินน้ำ ไม่ทันนกกระจอกกินน้ำ

ชั่วช้างกระดิกหูงูแลบลิ้น แสดงให้เห็นถึงชั่วระยะเวลาที่ช้างทำอาการกระดิกหูและงูทำอาการแลบลิ้น ซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวที่อยู่ในระยะเวลาที่สั้นมากๆ ส่วน **ช่วนกกระจอกกินน้ำ** หรือ **ไม่ทันนกกระจอกกินน้ำ** หรือ **นกกระจอกไม่ทันกินน้ำ** แสดงให้เห็นถึงช่วงเวลาสั้นที่นกกระจอกกินน้ำซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ไม่นานนัก และการปรากฏรูปปฏิเสธ(ไม่) จะช่วยเน้นความหมายว่าเป็นระยะเวลาที่สั้นมาก

ง. จำนวนที่มีคำศัพท์เกี่ยวกับธรรมชาติ

สิ่งเกี่ยวกับธรรมชาตินั้นอาจสามารถนำมาช่วยบอกเวลาได้ ดังที่ได้ศึกษามาในบทวิเคราะห์การบอกเวลาภายใน ๑ วัน คนไทยได้ใช้คำศัพท์เกี่ยวกับธรรมชาติมาช่วยบ่งบอกเวลา เช่น คำว่า **ฟ้ามืด ฟ้าสว่าง ตะวันขึ้น ตะวันตก** เป็นต้น ซึ่งคำว่า **ฟ้า ตะวัน** เป็นสิ่งธรรมชาติในโลกที่มีความสัมพันธ์กับมนุษย์อย่างใกล้ชิด ตามข้อมูลที่รวบรวมไว้ พบมีจำนวนที่มีคำศัพท์เกี่ยวกับธรรมชาติมาบอกระยะเวลาแค่คำเดียว คือ

ชั่วฟ้าดินสลาย

ฟ้า กับ ดิน เป็นสิ่งธรรมชาติที่อยู่โลกมนุษย์ ฟ้าดินสลายหมายถึงฟ้ากับดินหายไปจากโลก ปรากฏการณ์ทางธรรมชาตินี้ถ้าเป็นไปได้จะต้องใช้เวลานานเท่าไรก็ไม่มีใครทราบได้ ดังนั้น ผู้พูดภาษาไทยจึงได้ใช้คำนี้มาบอกระยะเวลาโดยประมาณที่ยาวนานมาก ๆ จนประมาณไม่ได้

๕.๑.๒ วิธีการบอกระยะเวลาดั้งและระยะเวลายาวในภาษาไทย

ในตอนที่แล้ว ผู้วิจัยวิเคราะห์ระยะเวลาโดยประมาณในลักษณะขององค์ประกอบของหน่วยสร้าง ในตอนนี้ผู้วิจัยจะศึกษาการบอกระยะเวลาของผู้พูดภาษาไทยในมิติของความสั้นยาวของระยะเวลา การบอกระยะเวลาโดยทั่วไปแล้วแบ่งได้เป็น ๒ ประเภท คือ การบอกระยะเวลาดั้ง ๆ และการบอกระยะเวลายาว จากวิธีการบอกระยะเวลาโดยประมาณที่ได้ศึกษามา ผู้วิจัยพบว่า การบอกระยะเวลาดั้งตั้งแต่สั้นมาก ๆ ไปจนถึงยาวมาก ๆ นั้น อาจแบ่งได้เป็น ๔ ระดับตามระยะของเวลา คือ การบอกระยะเวลาที่สั้นมาก ๆ โดยไม่เกินครึ่งวัน การบอกระยะเวลาที่สั้น ๆ โดยไม่เกิน ๑ วัน การบอกระยะเวลาที่ยาวโดยไม่เกิน ๑ ชั่วโมง และการบอกระยะเวลาที่ยาวมาก ๆ โดยชั่วโมงขึ้นไป การบอกระยะเวลาทั้ง ๔ ระดับนี้มีวิธีการบอกเวลาที่แตกต่างกัน โดยจะสรุปดังต่อไปนี้

๕.๑.๒.๑ วิธีการบอกระยะเวลาที่สั้นมาก ๆ โดยไม่เกินครึ่งวัน

วิธีการบอกระยะเวลาที่สั้นมาก ๆ โดยไม่เกินครึ่งวัน อาจสรุปได้เป็นสองวิธีคือ วิธีการใช้หน่วยสร้างบอกระยะเวลาต่าง ๆ และวิธีการใช้จำนวนต่าง ๆ

ก. วิธีการใช้หน่วยสร้างบอกระยะเวลาต่าง ๆ

หน่วยสร้างบอกเวลาที่บ่งบอกระยะเวลาดั้ง ๆ นั้นพบมี ๔ ประเภทตามองค์ประกอบกล่าวคือ

- ๑) คำบอกเวลาคำเดียว เช่น เดี่ยว ประเดี๋ยว ครู่
- ๒) คำบอกเวลา กับ คำบอกเวลา เช่น ชั่วโมง ชั่วโมง
- ๓) คำบอกเวลา กับ คำจำนวนนับ เช่น ครู่หนึ่ง ประเดี๋ยวหนึ่ง แป๊บเดียว
- ๔) คำหน้าจำนวน กับ คำบอกเวลา เช่น สักครู่ สักประเดี๋ยว

หน่วยสร้างบอกเวลาดังกล่าวจะประกอบด้วยคำบอกเวลาว่า เดี่ยว ประเดี้ยว ครู ฯลฯ ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายบ่งบอกระยะเวลาสั้น ๆ โดยประมาณในตัว ดังนั้น หน่วยสร้างบอกเวลาดังกล่าวจึงบ่งบอกระยะเวลาโดยประมาณที่สั้น ๆ ทั้งนี้

ข. วิธีการใช้สำนวนต่าง ๆ

สำนวนที่บ่งบอกระยะเวลาสั้น ๆ นั้นพบมี ๒ ประเภทตามความหมายของคำ กล่าวคือ

๑) สำนวนที่มีคำศัพท์เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของอวัยวะของคนและสัตว์ เช่น ชั่วพริบตาเดียว ชั่วอึดใจเดียว ชั่วลัดนิ้วมือเดียว ชั่วข้างกระดิกหูงูแลบลิ้น

๒) สำนวนที่มีคำศัพท์เกี่ยวกับพฤติกรรมของคนและสัตว์ เช่น เก้าอี้ยังไม่ทันร้อน พูดยังไม่ทันจบ บุหรียังไม่หมดมวน ชั่วเคี้ยวหมากແຫລก ชั่วหมี้อข้าวเดือด นกกระจอกไม่ทันกินน้ำ

สำนวนดังกล่าวได้บ่งบอกระยะเวลาสั้น ๆ แต่ไม่ได้ชี้ชัดว่าสั้นขนาดไหน

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าหน่วยสร้างและสำนวนต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแสดงระยะเวลาสั้นมาก ๆ แต่ระดับเวลานี้ยังอาจแสดงความแตกต่างในเรื่องของความสั้นยาวได้อีกดังปรากฏในแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ ๑๔ แผนภูมิแสดงการบอกระยะเวลาสั้น ๆ โดยไม่เกินครึ่งวันในภาษาไทย

ระยะเวลาสั้น	ยาว	
แป็บเดียว	เดี่ยว	ชั่วเคี้ยวหมากແຫລก
เดี้ยวเดียว	ประเดี้ยว	ชั่วหมี้อข้าวเดือด
ชั่วพริบตาเดียว	ครู ชั่วครู	
ชั่วอึดใจเดียว	ครูหนึ่ง สักครู	
ชั่วลัดนิ้วมือเดียว	เก้าอี้ยังไม่ทันร้อน	
ชั่วข้างกระดิกหูงูแลบลิ้น	พูดยังไม่ทันจบ	
	บุหรียังไม่หมดมวน	
	นกกระจอกไม่ทันกินน้ำ	

จากแผนภูมิดังกล่าวเห็นได้ว่า ระยะเวลาที่สั้นมาก ๆ นี้อาจแบ่งได้เป็น ๓ ระดับต่อไปอีก ซึ่งระดับที่สั้นที่สุดนี้น่าจะเป็นหน่วยสร้างว่า แป็บเดียว แผล็บเดียว เดี้ยวเดียว และสำนวนที่มีคำศัพท์เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของอวัยวะของคนหรือสัตว์ เช่น ชั่วพริบตาเดียว ชั่วอึดใจเดียว ชั่วลัดนิ้วมือเดียว ชั่วข้างกระดิกหูงูแลบลิ้น เป็นต้น

๕.๑.๒.๒ วิธีการบอกระยะเวลาที่สั้น ๆ โดยไม่เกิน ๑ วัน

วิธีการบอกระยะเวลาที่สั้น ๆ ไม่เกิน ๑ วัน อาจสรุปได้เป็นวิธีเดียวคือ ใช้หน่วยสร้างบอกระยะเวลาต่าง ๆ มาบอก ซึ่งหน่วยสร้างเหล่านี้อาจแบ่งได้เป็น ๖ ประเภทตามองค์ประกอบ กล่าวคือ

- ๑) คำบอกเวลา กับ คำบอกเวลา เช่น ช่วงเช้า ช่วงบ่าย ช่วงค่ำ ช่วงดึก
- ๒) คำจำนวนนับ กับ คำบอกเวลา เช่น ก่อนวัน ก่อนคืน
- ๓) คำหน้าจำนวน กับ คำบอกเวลา เช่น ทั้งเช้า ทั้งคืน ทั้งบ่าย
- ๔) คำกริยา กับ คำบอกเวลา เช่น เป็นคืน ข้ามคืน
- ๕) คำบุพบท กับ คำบอกเวลา เช่น ตลอดคืน ตลอดวัน
- ๖) คำเชื่อม กับ คำบอกเวลา เช่น เช้าจรดเย็น เช้ายันค่ำ ตั้งแต่เช้านจนค่ำ

เป็นที่สังเกตว่า หน่วยสร้างบอกเวลาดังกล่าวจะประกอบด้วยคำบอกเวลาที่มีความหมายบ่งบอกเวลาภายใน ๑ วันทั้งนั้น เช่น เช้า เที่ยง บ่าย เย็น ค่ำ ดึก เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การบอกระยะเวลาที่สั้น ๆ นี้ไม่ปรากฏใช้จำนวนมาบอก

๕.๑.๒.๓ วิธีการบอกระยะเวลาที่ยาวโดยไม่เกิน ๑ ชั่วโมง

วิธีการบอกระยะเวลาที่ยาวโดยไม่เกิน ๑ ชั่วโมงในภาษาไทยอาจสรุปได้วิธีเดียวคือ ใช้หน่วยสร้างบอกระยะเวลาต่าง ๆ มาบอก ซึ่งหน่วยสร้างเหล่านี้มีลักษณะประกอบด้วยคำบอกเวลาวัน เดือน ปี โดยจะแบ่งได้เป็น ๕ ประเภทตามองค์ประกอบ กล่าวคือ

- ๑) คำจำนวนนับ กับ คำบอกเวลา เช่น หลายวัน หลายเดือน หลายปี
- ๒) คำบอกเวลา คำจำนวนนับ คำบอกเวลา เช่น ชั่วโมง ๒-๓ วัน ช่วง ๖-๗ ปี
- ๓) คำหน้าจำนวน กับ คำบอกเวลา เช่น ทั้งเดือน ทั้งปี สองสามวัน สี่ห้าปี
- ๔) คำหน้าจำนวน คำจำนวนนับ คำบอกเวลา เช่น สัก ๓ เดือน ประมาณ ๒ วัน
- ๕) คำจำนวนนับ คำบอกเวลา คำหลังจำนวน เช่น ๒ วันกว่า ๓ เดือนกว่า
- ๖) คำหน้าจำนวน คำจำนวนนับ คำบอกเวลา คำหลังจำนวน เช่น ประมาณ ๒ วันกว่า
- ๗) คำกริยา กับ คำบอกเวลา เช่น เป็นวันๆ เป็นเดือน เป็นปี
- ๘) คำบุพบท กับ คำบอกเวลา เช่น ตลอดเดือน ตลอดปี
- ๙) แล้ว...เล่า กับ คำบอกเวลา เช่น วันแล้ววันเล่า เดือนแล้วเดือนเล่า ปีแล้วปีเล่า

การบอกระยะเวลายาวโดยไม่เกิน ๑ ชั่วโมงนี้ ไม่ปรากฏมีการใช้สำนวนมาบอก นอกจากนั้น ระดับความสั้นยาวของเวลานั้นยังอาจแบ่งได้เป็น ๓ ระดับตาม วัน เดือน ปี ดังปรากฏในแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ ๑๕ แผนภูมิแสดงการบอกระยะเวลายาวโดยไม่เกิน ๑ ชั่วโมงในภาษาไทย

วัน	เดือน	ปี
ทั้งวัน	ทั้งเดือน	ทั้งปี
ตลอดวัน	ตลอดเดือน	ตลอดปี
เป็นวัน	เป็นเดือน	เป็นปี
หลายวัน	หลายเดือน	หลายปี
วันแล้ววันเล่า	เดือนแล้วเดือนเล่า	ปีแล้วปีเล่า
๒-๓ วัน	๒-๓ เดือน	๒-๓ ปี
ประมาณ ๒ วัน	ประมาณ ๒ เดือน	ประมาณ ๒ ปี
ช่วง ๒-๓ วัน	ช่วง ๒-๓ เดือน	ช่วง ๒-๓ ปี
ชั่ว ๒-๓ วัน	ชั่ว ๒-๓ เดือน	ชั่ว ๒-๓ ปี
๒-๓ วันกว่า	๒-๓ เดือนกว่า	๒-๓ ปีกว่า

๕.๑.๒.๔ วิธีการบอกระยะเวลายาวมาก ๆ โดยชั่วโมงขึ้นไป

วิธีการบอกระยะเวลายาวมาก ๆ โดยชั่วโมงขึ้นไปนี้อาจสรุปได้ว่ามีวิธีเดียวคือ ใช้สำนวนต่าง ๆ มาบอก สำนวนเหล่านี้ยังอาจแบ่งได้เป็น ๓ ประเภทตามความหมาย คือ

- ๑) สำนวนที่ความหมายเกี่ยวกับเวลาโดยตรง เช่น *ตาปีตาชาติ ร้อยวันพันปี ตั้งโกฏิปี ชั่วกัปกัลป์*
- ๒) สำนวนที่มีคำศัพท์เกี่ยวกับอายุของคน เช่น *ชั่วอายุคน ชั่วอายุขัย ชั่วลูกชั่วหลาน ชั่วโคตร*
- ๓) สำนวนที่มีคำศัพท์เกี่ยวกับสิ่งธรรมชาติ เช่น *ชั่วฟ้าดินสลาย*

สำนวนบอกระยะเวลายาวนานดังกล่าวข้างต้นยังอาจพิจารณาแบ่งระดับความสั้นยาวของเวลาได้เป็น ๓ ระดับ ดังปรากฏในแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ ๑๖ แผนภูมิแสดงการบอกระยะเวลายาวโดยชั้วคนขึ้นไปในภาษาไทย

ระยะเวลาสั้น	ยาว
ชั้วคน	ชั้วโลตร
ชั้วอายุคน	ดาปีตาชาติ
ชั้วอายุขัย	ร้อยวันพันปี
	ตั้งโกฏิปี
	ชั้วกัปชั้วกัลป์
	ชั้วฟ้าดินสลาย

เห็นได้ว่า ส่วนนเหล่านี้ถึงแม้ได้บงบอกระยะเวลายาวนานมากทั้งนั้น แต่ตามความหมายของส่วนน ชั้วลูกชั้วหลาน มักแสดงระยะเวลาานกว่า ชั้วอายุคน ส่วน ชั้วกัปชั้วกัลป์ ชั้วฟ้าดินสลาย น่าจะแสดงระยะเวลาที่นานกว่า ชั้วลูกชั้วหลาน

สรุปได้ว่า การบอกระยะเวลาโดยประมาณในภาษาไทยนั้นมีวิธีการบอก ๒ วิธีใหญ่ ๆ คือ วิธีการบอกโดยใช้หน่วยสร้างต่าง ๆ และวิธีการบอกโดยใช้ส่วนนต่าง ๆ ส่วนการบอกระยะเวลาสั้น ๆ และระยะเวลายาวนั้น อาจแบ่งได้เป็น ๔ ระดับตามระยะของเวลา แต่ระดับจะมีวิธีการบอกที่แตกต่างกัน โดยสิ่งที่สังเกตได้คือ การบอกระยะเวลาที่สั้นมาก ๆ นั้น นอกจากมีการใช้หน่วยสร้างมาบอกแล้ว ยังปรากฏใช้ส่วนนมาบอกด้วย ซึ่งเป็นส่วนนที่ใช้คำศัพท์เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของอวัยวะของคนและสัตว์ ส่วนการบอกระยะเวลายาวที่สุดนั้น ปรากฏใช้ส่วนนมาบอกทั้งนั้น ซึ่งเป็นส่วนนที่มีคำศัพท์เกี่ยวกับเวลา อายุของคน และสิ่งธรรมชาติ อย่างไรก็ตามระยะเวลาตั้งแต่วัน เดือน จน ปี นั้น ปรากฏใช้หน่วยสร้างต่าง ๆ มาบอก ไม่ปรากฏใช้ส่วนนมาบอก

๕.๒ การบอกระยะเวลาโดยประมาณในภาษาจ้วง

การบอกระยะเวลาในภาษาจ้วง เช่นเดียวกับการบอกระยะเวลาในภาษาไทย นอกจากมีการบอกระยะเวลาที่บ่งบอกระยะเวลาชัดเจนแล้ว ยังมีการบอกระยะเวลาโดยประมาณที่ไม่บ่งบอกระยะเวลาชัดเจนด้วย ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับระยะเวลาโดยประมาณในภาษาจ้วง ผู้วิจัยพบคำศัพท์จำนวนหนึ่งที่จะช่วยบ่งบอกระยะเวลาโดยประมาณ แต่เนื่องจากการเก็บข้อมูลในภาษาจ้วง สิ่งนั้นเป็นการเก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษาเป็นหลัก การให้คำบอกระยะเวลาโดยประมาณมักเป็นเรื่องที่ใช้เวลานึกคิด จึงได้คำบอกระยะเวลาไม่มากนัก นอกจากนี้ ผู้วิจัยพบว่าผู้พูดภาษาจ้วงได้ยืมคำศัพท์บอกระยะเวลาจากภาษาจีนมาใช้จำนวนน้อยมากเช่นกัน ต่อไปนี้ ผู้วิจัยจะแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น ๒ ส่วน ส่วนแรกวิเคราะห์วิธีการบอกระยะเวลาโดยประมาณในภาษาจ้วง ส่วนที่สองวิเคราะห์วิธีการบอกระยะเวลาดั้งแต่ระยะสั้นจนถึงระยะยาวในภาษาจ้วง

๕.๒.๑ วิธีการบอกระยะเวลาโดยประมาณในภาษาจ้วง

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมมาทั้งหมด ผู้วิจัยพบว่าวิธีการบอกระยะเวลาโดยประมาณในภาษาจ้วงนั้นแบ่งได้เป็นสองประเภท คือ วิธีการใช้หน่วยสร้างต่างๆ และวิธีการใช้สำนวนต่าง ๆ

๕.๒.๑.๑ วิธีการบอกระยะเวลาโดยใช้หน่วยสร้างต่างๆ

หน่วยสร้างบอกระยะเวลาโดยประมาณในภาษาจ้วงประกอบด้วยองค์ประกอบทั้งหมด ๖ ชนิด คือ คำบอกเวลา คำจำนวนนับ คำหน้าจำนวน คำหลังจำนวน คำกริยา คำเชื่อม คำวิเศษณ์ *ci*³ เป็นต้น การแบ่งชนิดของหมวดคำนั้น ผู้วิจัยได้แบ่งชนิดของหมวดคำตามวิจินต์ ภาณูปงศ์ (๒๕๓๐) เป็นหลักเช่นเดียวกับภาษาไทย หน่วยสร้างบอกระยะเวลาโดยประมาณในภาษาจ้วงอาจสรุปได้ ๑๐ ประเภทตามองค์ประกอบ กล่าวคือ

ก. หน่วยสร้างบอกระยะเวลาที่ประกอบด้วย คำบอกเวลา

คำบอกเวลาที่มีความหมายบ่งบอกระยะเวลาโดยประมาณในภาษาจ้วงพบมีเฉพาะ ๓ คำ คำศัพท์เหล่านี้มีความหมายบ่งบอกระยะเวลาอันสั้นมาก เช่น

te:u ⁴	เดียว
ci:u ³	ครู่หนึ่ง

jep⁴

เดี่ยวเดี่ยว

ตัวอย่าง

tɛ:u⁴kou¹ci³ma²

เดี่ยว-ฉัน- จะ-มา (เดี่ยวฉันจะมา)

mən¹jan³?w:k³pəu¹ciu³

เขา - เพิ่ง - ออกไป - ครัว (เขาเพิ่งออกไปครัวเดี่ยว)

ข. หน่วยสร้างบอกระยะเวลาที่ประกอบด้วย คำจำนวนนับ กับ คำบอกเวลา
หน่วยสร้างประเภทนี้แบ่งได้เป็น ๒ ชนิดตามลักษณะของคำจำนวนนับคือ

ข.๑ คำจำนวนนับคำเดียว กับ คำบอกเวลา

คำจำนวนนับตามหน่วยสร้างบอกเวลาประเภทนี้ได้แก่คำว่า

kəu⁵ (กี่) หลาย

kəu⁵lai¹ (กี่-หลาย) หลาย

hau⁵lai⁵ (เข้า-หลาย) หลาย

kəu⁵ kəu⁵lai¹ hau⁵lai⁵ สามคำนี้มีความหมายบ่งบอกจำนวน หมายถึง *หลาย* โดยทั่วไปใช้กับคำนาม โดยปรากฏอยู่หน้านาม เช่น kəu⁵lai¹hon² (หลายคน) hau⁵lai⁵hau⁴ (ข้าวเยอะมาก) เป็นต้น (นอกจากคำว่า kəu⁵ มักตามด้วยคำลักษณนาม เช่น kəu⁵ tu:¹kai³ ไก่หลายตัว) เป็นที่สังเกตว่า คำว่า kəu⁵lai¹ hau⁵lai⁵ จะเป็นคำที่ประสมด้วยคำ lai¹ คำว่า lai¹ ในภาษาจ้วงหมายถึง *หลาย* หรือ *มาก* มักใช้ประกอบกับคนหรือสิ่งของทั่วไป เช่น hon²lai¹(คนเยอะ) hau⁴lai¹ (ข้าวเยอะ) เป็นต้น คำว่า lai¹ ไม่สามารถใช้ประกอบกับคำบอกเวลาวัน เดือน ปี โดยปรากฏอยู่ตำแหน่งหน้าได้ เช่น ภาษาจ้วงไม่พูดว่า *lai¹ŋəŋ² (หลายวัน) *lai¹mu:n¹ (หลายเดือน) *lai¹pəu¹ (หลายปี) เป็นต้น แต่สามารถประกอบกับคำบอกเวลาโดยปรากฏอยู่ตำแหน่งหลังได้ (ดูข้อ ง.) คำจำนวนนับดังกล่าวเมื่อนำมาประกอบกับคำบอกเวลา จะได้หน่วยสร้างที่มีความหมายบอกระยะเวลาโดยประมาณดังนี้

kəu⁵ŋəŋ² หลายวัน

kəu⁵mu:n¹ หลายเดือน

kəu⁵pəu¹ หลายปี

kəu⁵lai¹ŋəŋ² (กี่หลาย-วัน) หลายวัน

kəu⁵lai¹mu:n¹ (กี่หลาย-เดือน) หลายเดือน

hau⁵lai⁵pəu¹ (เข้าหลาย-ปี) หลายปี

ตัวอย่าง mən¹kəu⁵ŋək²mi³tɔi³ma²
 เขา - หลายวัน- ไม่- ถอย-มา (เขาไม่กลับมาหลายวันแล้ว)

kəu¹ŋəu³ŋə:k⁴thək⁴ʔəu¹kəu⁵lai¹pəu¹ mi³pəu¹lun²
 ฉันทัน - อยู่ - นอก- เรียนหนังสือ- หลายปี- ไม่- ไป- บ้าน
 (ฉันทันจากบ้านไปเรียนหนังสือหลายปีแล้วไม่กลับบ้าน)

ข.๒ คำจำนวนนับ ๒ คำ กับ คำบอกเวลา

คำจำนวนนับ ๒ คำที่นำมาเรียงกันเป็น ʔit¹ŋəu⁴ (หนึ่งสอง) ʔam¹ʔəu³ (สามสี่)
 ha:⁵lok¹ (ห้าหก) ฯลฯ จะมีความหมายบอกประมาณ เมื่อนำมาใช้กับคำบอกเวลาได้แก่ŋək²(วัน)
 mu:n¹(เดือน) pəu¹(ปี) ก็ทำให้ปริมาณเวลาไม่ชัดเจนหรือมีลักษณะบอกประมาณของเวลา เช่น

ʔit ¹ ŋəu ⁴ ŋək ²	๑-๒ วัน
ʔam ¹ ʔəu ³ mu:n ¹	๓-๔ เดือน
ha: ⁵ lok ¹ pəu ¹	๕-๖ ปี

ค. หน่วยสร้างบอกระยะเวลาที่ประกอบด้วย คำหน้าจำนวน กับ คำบอกเวลา

คำหน้าจำนวนตามหน่วยสร้างบอกเวลาประเภทนี้ได้แก่คำว่า da³gai³ (ประมาณ)
 คำนี้เป็นคำยืมมาจากภาษาจีนซึ่งมีความหมายบอกประมาณ เมื่อประกอบกับคำบอกเวลาจะช่วย
 บอกเวลาโดยประมาณได้ เช่น

da ³ gai ³ ci:u ³	ประมาณสักครู่
da ³ gai ³ ʔe:u ⁴	ประมาณเดี๋ยวเดียว

เป็นที่น่าสังเกตว่า คำบอกเวลาตามหน่วยสร้างบอกเวลาประเภทนี้มีเฉพาะสองคำ คือ
 ci:u³ (เดี๋ยว) ʔe:u⁴ (ครู่) ซึ่งเป็นคำบอกระยะเวลาโดยประมาณ ดังนั้น เมื่อคำหน้าจำนวน
 da³gai³ (ประมาณ) ประกอบกับคำบอกเวลาดังกล่าว ก็ย่อมบ่งบอกระยะเวลาที่ไม่ชัดเจน
 โดยประมาณ

ฅ. หน่วยสร้างบอกระยะเวลาที่ประกอบด้วย คำหน้าจำนวน คำจำนวนนับ คำบอกเวลา

คำหน้าจำนวนในหน่วยสร้างบอกเวลาประเภทนี้ได้แก่คำว่า da³gai³ (ประมาณ) ซึ่ง
 มีความหมายบ่งบอกประมาณ ส่วนคำจำนวนนับมีสองชนิด ชนิดแรกคือคำจำนวนนับคำเดียว

เช่น ?it¹ (หนึ่ง) ?əu⁴ (สอง) ʔam¹ (สาม) เป็นต้น อีกชนิดคือคำจำนวนนับสองคำเรียงกัน เช่น ?it¹?əu⁴ (หนึ่งสอง) ʔam¹ʔəu³ (สามสี่) ha:⁵lok¹ (ห้าหก) เป็นต้น คำจำนวนนับสองคำเรียงกันมีความหมายบ่งบอกความไม่ชัดเจนเช่นกัน เมื่อคำหน้าจำนวนและคำจำนวนนับประกอบกับคำบอกเวลา ?əŋ²(วัน) mu:n¹(เดือน) pəu¹(ปี) แล้วจะได้หน่วยสร้างบอกระยะเวลาโดยประมาณ เช่น

da ³ gai ³ ʔam ¹ ?əŋ ²	ประมาณ ๓ วัน
da ³ gai ³ ʔam ¹ mu:n ¹	ประมาณ ๓ เดือน
da ³ gai ³ ha: ⁵ lok ¹ ?əŋ ²	ประมาณ ๕-๖ วัน
da ³ gai ³ ʔam ¹ ʔəu ³ pəu ¹	ประมาณ ๓-๔ ปี

ง. หน่วยสร้างบอกระยะเวลาที่ประกอบด้วย คำบอกเวลา กับ คำหลังจำนวน คำหลังจำนวนในหน่วยสร้างบอกเวลาประเภทนี้ได้แก่คำว่า

lai ¹	หลาย, กว่า
kəu ⁵	หลาย, กว่า

คำว่า lai¹ และ kəu⁵ เป็นคำภาษาจ้วง สองคำนี้มีความหมายบ่งบอกจำนวนไม่ชัดเจนในตัว คำว่า lai¹ ตามข้อ ข.๑ ที่อธิบายไว้มีความหมายว่า มาก หลาย ที่ไม่สามารถนำหน้าคำบอกเวลาวัน เดือน ปีได้ แต่เมื่อประกอบกับคำบอกเวลา โดยปรากฏอยู่หลังคำบอกเวลาจะช่วยบอกเวลาโดยประมาณได้ ส่วนคำว่า kəu⁵ เมื่ออยู่หน้าคำบอกเวลาวัน เดือน ปี จะหมายถึง หลาย เช่น kəu⁵?əŋ² (หลายวัน) kəu⁵mu:n¹ (หลายเดือน) แต่เมื่ออยู่หลังคำบอกเวลาจะมีความหมายหมายถึงมากกว่า เช่น mu:n¹kəu⁵ หมายถึงระยะเวลามากกว่า ๑ เดือน คำหลังจำนวนสองคำนี้เมื่อประกอบกับคำบอกเวลา จะบ่งบอกระยะเวลาโดยประมาณได้ เช่น

ci:u ³ lai ¹	ประเดี๋ยว, ครู่
mu:n ¹ lai ¹	เดือนกว่า
pəu ¹ lai ¹	ปีกว่า
mu:n ¹ kəu ⁵	เดือนกว่า
pəu ¹ kəu ⁵	ปีกว่า

ตัวอย่าง

məŋ¹?əu:k³pəu¹ci:u³lai¹

เขา- ออกไป- สักครู่ (เขาออกไปสักครู่แล้ว)

pəu¹kəu⁵mi³thən¹məŋ¹

ปีกว่า- ไม่- เห็น- เขา (ไม่ได้เจอเขาเป็นเวลาปีกว่าแล้ว)

เป็นที่สังเกตว่า คำว่า lai¹ (หลาย) นอกจากตามหลังคำบอกเวลาวัน เดือน ปี ได้แล้ว ยังสามารถตามหลังคำบอกเวลาที่มีความหมายบ่งบอกระยะเวลาโดยประมาณที่สั้น ๆ เช่น ci:u³ (ประเดี๋ยว) ได้ ส่วนคำว่า keu⁵ (หลาย) ไม่สามารถตามหลังคำบอกเวลาที่บ่งบอกระยะเวลาโดยประมาณได้ เช่นภาษาจ้วงไม่พูดว่า *ci:u³keu⁵

จ. หน่วยสร้างบอกระยะเวลาที่ประกอบด้วย คำจำนวนนับ คำบอกเวลา คำหลังจำนวน คำจำนวนนับในหน่วยสร้างบอกเวลาประเภทนี้มีสองชนิด หนึ่งคือคำจำนวนนับคำเดียว เช่น ?it¹ (หนึ่ง) ꞑəu⁴ (สอง) †am¹ (สาม) เป็นต้น สองคือคำจำนวนนับสองคำเรียงกัน เช่น ?it¹ꞑəu⁴ (หนึ่งสอง) †am¹†əu³ (สามสี่) ha:⁵lok¹ (ห้าหก) เป็นต้น ส่วนคำหลังจำนวนมีสามคำได้แก่

lai ¹ (หลาย)	กว่า
keu ⁵	กว่า
coi ³ yəu ³	ประมาณ, ราว ๆ

ดังที่ได้กล่าวมาในข้อ. คำว่า lai¹ กับ keu⁵ เป็นคำจ้วงซึ่งมีความหมายบ่งบอกจำนวนไม่ชัดเจน ส่วนคำว่า coi³yəu³ เป็นคำเขมรจีน มีความหมายบ่งบอกประมาณ คำจำนวนนับและคำหลังจำนวน เมื่อประกอบกับคำบอกเวลา ꞑəu²(วัน) mu:n¹(เดือน) pəu¹(ปี) มักแสดงระยะเวลาโดยประมาณ เช่น

ha:⁵mu:n ¹ lai ¹	ห้าเดือนกว่า
†am ¹ pəu ¹ keu ⁵	สามสี่ปีกว่า
†am ¹ †əu ³ mu:n ¹ lai ¹	สามสี่เดือนกว่า
†am ¹ †əu ³ pəu ¹ keu ⁵	สามสี่ปีกว่า
ha:⁵lok ¹ ꞑəu ² coi ³ yəu ³	ประมาณห้าหกวัน

ฉ. หน่วยสร้างบอกระยะเวลาที่ประกอบด้วย คำหน้าจำนวน คำจำนวนนับ คำบอกเวลา คำหลังจำนวน

ตามหน่วยสร้างบอกเวลาประเภทนี้ คำหน้าจำนวนได้แก่คำว่า da³gai³ (ประมาณ) คำจำนวนนับมีสองชนิด หนึ่งคือคำจำนวนนับคำเดียว เช่น ?it¹ (หนึ่ง) ꞑəu⁴ (สอง) †am¹ (สาม) เป็นต้น สองคือคำจำนวนนับสองคำเรียงกัน เช่น ?it¹ꞑəu⁴ (หนึ่งสอง) †am¹†əu³ (สามสี่) ha:⁵lok¹ (ห้าหก) เป็นต้น และคำหลังจำนวนได้แก่คำว่า keu⁵ (หลาย) lai¹ (หลาย) หมวดคำสามหมวดนี้เมื่อประกอบกับคำบอกเวลา จะบ่งบอกเวลาโดยประมาณ เช่น

da³gai³†am¹pəu¹kəu⁵

ประมาณสามปีกว่า

da³gai³†am¹†əu³mu:n¹lai¹

ประมาณสามสี่เดือนกว่า

ข. หน่วยสร้างบอกระยะเวลาที่ประกอบด้วย คำกริยา กับ คำบอกเวลา

คำกริยาในหน่วยสร้างบอกเวลาประเภทนี้ได้แก่ คำว่า

pən²

เป็น

kua³

ผ่าน,กว่า

คำว่า pən² หมายถึง เป็น เช่น mən¹pən¹nœŋ⁴kəu¹ (เขาเป็นน้องของฉัน) ส่วน คำว่า kua³ (ผ่าน) หมายถึงการผ่านไป เช่น kua³pəu¹ (ผ่านไป) kua³ma:² (ผ่านมา) เป็นต้น คำกริยาสองคำนี้เมื่อประกอบกับคำบอกเวลา pən²(วัน) mu:n¹(เดือน) pəu¹(ปี) เป็นต้น มัก แสดงระยะเวลาต่อเนื่องเป็นเวลานาน แต่ไม่บ่งบอกชัดเจนว่าเป็นระยะเวลาานเท่าไร เช่น

pən²pən²

เป็นวัน

pən²han²

เป็นคืน

pən²mu:n¹

เป็นเดือน

pən²pəu¹

เป็นปี

kua³pən²

ข้ามวัน

kua³han²

ข้ามคืน

kua³mu:n¹

ข้ามเดือน

kua³pəu¹

ข้ามปี

ตัวอย่าง mən¹hit²kəŋ¹pən²pəu¹mi³?ai⁵kai⁵sen²

เขา- ทำงาน- เป็นปี - ไม่- ได้- ก็- เงิน

(เขาทำงานเป็นปีได้เงินไม่มากนัก)

mən¹pəu¹ju:n²kua³pən²kua³han²mi³ma²lun²

เขา -ไป -เที่ยว- ผ่าน วัน ผ่าน คืน- ไม่-มา-บ้าน

(เขาไปเที่ยวทั้งวันทั้งคืนไม่กลับบ้าน)

เป็นที่สังเกตว่า หน่วยสร้างบอกเวลาชนิดนี้สามารถปรากฏเป็นคำซ้อนได้ เช่น pən²pən²pən²han² (เป็นวันเป็นคืน) kua³pən²kua³han² (ผ่านวันผ่านคืน) เป็นต้น คำซ้อนนี้อาจมีความหมายเน้นย้ำว่าเป็นชั่วระยะเวลาาน

ซ. หน่วยสร้างบอกระยะเวลาที่ประกอบด้วย คำเชื่อม กับ คำบอกเวลา

คำเชื่อมในหน่วยสร้างบอกเวลาประเภทนี้มีสองชนิด หนึ่งคือคำเชื่อมเดี่ยว เช่น lau⁴ (ถึง) สองคือคำเชื่อมผสม เช่น da:⁵ lau⁴ (ตั้งแต่....จนถึง) คำเชื่อมสองชนิดนี้เมื่อนำมาประกอบกับคำบอกเวลาจะแสดงระยะเวลาโดยประมาณที่ไม่ชัดเจน เช่น

hin ¹ lau ⁴ ham ⁴	เช้าจดคำ
han ² lau ⁴ loeng ⁴	คืนยังรุ่ง
da: ⁵ hin ¹ lau ⁴ ham ⁴	ตั้งแต่เช้าจนคำ
da: ⁵ ɲən ² lau ⁴ han ²	ตั้งแต่กลางวันจนกลางคืน
da: ⁵ han ² lau ⁴ loeng ⁴	ตั้งแต่ดึกจนสว่าง

คำบอกเวลาตามหน่วยสร้างบอกเวลาประเภทนี้จะเป็คำบอกเวลาที่มีความหมายบ่งบอกเวลากายใน ๑ วันเท่านั้น เช่นคำว่า ɲən² (วัน) ham⁴ (คำ) hin¹ (เช้า) han¹ (คืน) loeng⁴ (สว่าง) เป็นต้น หน่วยสร้างบอกเวลาดังกล่าวถึงแม้ได้แสดงระยะเวลาที่มีจุดเริ่มต้นและจุดปลายเช่นคำว่า hin¹lau⁴ham⁴ แสดงระยะเวลาเช้าถึงคำ หรือ da:⁵han²lau⁴loeng⁴ แสดงระยะเวลาตั้งแต่กลางคืนถึงสว่าง แต่หน่วยสร้างบอกเวลาเหล่านี้ก็ไม่ได้บ่งบอกถึงช่วงระยะเวลาอย่างชัดเจนว่าเป็นเวลากี่ชั่วโมง

ฉ. หน่วยสร้างบอกระยะเวลาที่ประกอบด้วย ci³ กับ คำบอกเวลา

คำว่า ci³ เป็นคำวิเศษณ์ ในภาษาจ้วงหมายถึง อีก โดยปกติปรากฏอยู่หน้าคำกริยาซึ่งแสดงการซ้ำ และไม่สามารถประกอบกับคำนามได้ เช่น ci³pəu¹ (ไปอีก) ci³ ma:² (มาอีก) ci³ kən¹ (กินอีก) เป็นต้น แต่เมื่อใช้กับคำบอกเวลาแล้ว คำว่า ci³ ไม่สามารถปรากฏอยู่หน้าหรืออยู่หลังคำบอกเวลาได้ เช่นภาษาจ้วงไม่พูดว่า *ci³hin¹ *ci³ɲən² เป็นต้น แต่สามารถปรากฏอยู่กลางคำบอกเวลาสองคำที่มีรูปและความหมายเดียวกันได้ และเมื่อประกอบกับคำบอกเวลาแล้วจะแสดงเวลาซ้ำกัน ซึ่งช่วยบ่งบอกระยะเวลาโดยประมาณที่ยาว เช่น

hin ¹ ci ³ hin ¹	เช้าแล้วเช้าเล่า
ham ⁴ ci ³ ham ⁴	คืนแล้วคืนเล่า
ɲən ² ci ³ ɲən ²	วันแล้ววันเล่า
mu: ¹ ci ³ mu: ¹	เดือนแล้วเดือนเล่า
pəu ¹ ci ³ pəu ¹	ปีแล้วปีเล่า

๕.๒.๑.๒ วิธีการบอกระยะเวลาโดยใช้จำนวนต่าง ๆ

ในการศึกษาวิเคราะห์การบอกระยะเวลาโดยประมาณในภาษาจ้วง พบว่าผู้พูดภาษาจ้วงนอกจากใช้หน่วยสร้างต่าง ๆ มาบอกระยะเวลาโดยประมาณแล้ว ยังได้ใช้จำนวนจำนวนหนึ่ง มาช่วยบอกระยะเวลาโดยประมาณอีกด้วย ซึ่งจำนวนเหล่านี้ใช้ในชีวิตประจำวัน จากข้อมูลที่รวบรวมมาทั้งหมด ผู้วิจัยพบว่า จำนวนบอกเวลาเหล่านี้จะเป็นจำนวนที่มีคำศัพท์เกี่ยวกับคนทั้งสิ้น โดยกล่าวได้ดังต่อไปนี้

ก. จำนวนที่มีคำศัพท์เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของอวัยวะของคน เช่น

jap ¹ tha: ¹ (ขยับ-ตา)	พริบตาเดียว
mat ¹ cəu ¹ (อึด-ใจ)	อึดใจเดียว
maŋ ³ ?ai ² thai ³ cəu ¹ (ยังไม่-ได้-หายใจ)	เดียวเดียว
ŋam ³ pan ⁴ laŋ ¹ (เพิ่ง-หัน-หลัง)	เดียวเดียว

จากจำนวนที่มีคำศัพท์เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของอวัยวะของคนดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ผู้พูดภาษาจ้วงได้ใช้การเคลื่อนไหวของอวัยวะของคน เช่น การพริบตา การหายใจ การพูด การหันหลัง เป็นต้น มาช่วยบอกระยะเวลาต่าง ๆ การเคลื่อนไหวของร่างกายเหล่านี้เป็นการเคลื่อนไหวที่ใช้ระยะเวลาสั้น ๆ ดังนั้น จึงนิยมนำมาบอกระยะเวลาโดยประมาณที่สั้น ๆ เช่น jap¹tha:¹ (พริบตาเดียว) mat¹cəu¹ (อึดใจเดียว) หมายถึงช่วงเวลาสั้น ๆ เท่ากับเวลาที่คนกระพริบตาหรืออึดใจเดียว maŋ³?ai²thai³cəu¹ (ยังไม่ทันหายใจ) หมายถึงเวลาที่สั้นกว่าการหายใจครั้งหนึ่งซึ่งรูปปฏิเสธ(maŋ³)นี้จะช่วยเน้นว่าเป็นระยะเวลาสั้นมาก ๆ ŋam³pan⁴laŋ¹ (เพิ่งหันหลัง) หมายถึงการกระทำหันหลังซึ่งเป็นช่วงเวลาแป๊บเดียวไม่กี่วินาที เป็นต้น

ข. จำนวนที่มีคำศัพท์เกี่ยวกับพฤติกรรมของคน เช่น

taŋ ³ taŋ ³ net ³ (แก้อี้-ยัง-ร้อน)	เดียวเดียว/แก้อี้ยังร้อนอยู่
taŋ ³ taŋ ³ maŋ ³ net ³ (แก้อี้-ยัง-ไม่-ร้อน)	เดียวเดียว/แก้อี้ไม่ทันร้อน
toŋ ² ?in ¹ thaŋ ¹ (มวน-บุหรี่-นาน)	ครู่หนึ่ง/สูบบุหรี่มวนหนึ่ง
toŋ ³ ŋai ² ləŋ ² (มือหนึ่ง-ข้าวเที่ยง)	ครู่หนึ่ง/ทานข้าวเที่ยงมือหนึ่ง
khai ² ?au ¹ fəu ² (เหมือน-เอา-ไฟ)	แป๊บเดียว
thot ¹ taŋ ³ hiu ¹ (กลืนตด-ยัง-เหม็น)	เดียวเดียว / กลืนตดยังไม่หายเหม็น
pak ³ maŋ ³ hap ¹ (ปาก-ยังไม่-หุบ)	เดียวเดียว/ พูดยังไม่ทันจบ

สำนวนดังกล่าว แสดงพฤติกรรมต่างๆของคนในชีวิตธรรมดา เช่น พุด (pak³man³hap¹) นั่ง (tan³tan³net³ หรือ tan³tan³man³net³) สูบบุหรี่ (ton²?in¹than¹) กิน (ton³gai²loŋ²) กระทำ (khai²?au¹fəu²) เป็นต้น พฤติกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ทำในช่วงระยะเวลาที่สั้น ๆ เช่น tan³tan³net³ แสดงให้เห็นถึงเก้าอี้ที่นั้งยังร้อนอยู่ ดังนั้นจึงอยู่ในระยะเวลาสั้นนิดเดียว ส่วนtan³tan³man³net³ แสดงว่าเก้าอี้ที่นั้งนั้นยังไม่ร้อน ซึ่งหมายถึงระยะเวลาที่นั้งนั้นยังไม่นาน คำว่าpak³man³hap¹ (พุดยังไม่ทันจบ) หมายถึงการพุดยังไม่ทันจบ ซึ่งแสดงระยะเวลาที่พุดไม่นานนัก ton³gai²loŋ² แสดงให้เห็นถึงระยะเวลานานเท่ารับประทานอาหารมื้อหนึ่ง ซึ่งเป็นเวลาไม่นานนัก khai²?au¹fəu² ก็เช่นกัน แสดงการกระทำในช่วงเวลาที่สั้นมาก เหมือนช่วงเวลาใช้มือหรือเครื่องมือไปหยิบเอาไฟตอนที่ใช้เตาหุงข้าว ซึ่งต้องมีการเพิ่มหรือลดไฟตลอด หรือตอนที่ใช้ถ่านจุดไฟเพื่อผิงไฟในหน้าหนาว ซึ่งต้องมีการเพิ่มหรือลดถ่านในกระถางไฟ

ค. สำนวนที่มีคำศัพท์เกี่ยวกับอายุของคน

สำนวนที่มีคำศัพท์เกี่ยวกับอายุของคนมีหลายคำ ส่วนมากประกอบด้วยคำว่า si:³ หรือ si:³thai⁴ สองคำนี้เป็นคำยืมจีน หมายถึง รุ่น หรือ ช่วงเวลาที่มีชีวิต นอกจากนี้ยังมีคำว่า ลูก หลาน ใช้ในสำนวนด้วย สำนวนที่มีคำศัพท์เกี่ยวกับอายุของคนนี้ส่วนมากจะบอกระยะเวลาโดยประมาณที่ยาวนาน เช่น

si: ³ hon ²	ชั่วคน
kəu ⁵ si: ³ thai ⁴	หลายชั่วคน
si: ³ si: ³ thai ⁴ thai ⁴	รุ่นแล้วรุ่นเล่า
si: ³ thai ⁴ lak ⁶ lan ¹ (รุ่น-ลูกหลาน)	ชั่วลูกชั่วหลาน
lak ⁶ lak ⁶ lan ¹ lan ¹ (ลูก ๆ หลาย ๆ)	ชั่วลูกชั่วหลาน

๕.๒.๒ วิธีการบอกระยะเวลาสั้นและระยะเวลายาวในภาษาจ้วง

การบอกระยะเวลาโดยประมาณในภาษาจ้วง เช่นเดียวกับการบอกระยะเวลาโดยประมาณในภาษาไทย โดยทั่วไปแล้วแบ่งได้เป็น ๒ ประเภท คือ การบอกระยะเวลาสั้น ๆ และการบอกระยะเวลายาว จากข้อมูลบอกระยะเวลาที่ได้รวบรวมมา และวิธีการบอกระยะเวลาโดยประมาณที่ได้สรุปมา ผู้วิจัยพบว่า การบอกระยะเวลาในภาษาจ้วงตั้งแต่ระยะสั้นมาก ๆ ไป

จนถึงระยะเวลายาวมาก ๆ นั้น อาจแบ่งได้เป็น ๔ ระดับตามระยะเวลาเช่นเดียวกับภาษาไทย คือ การบอกระยะเวลาที่สั้นมาก ๆ โดยไม่เกินครึ่งวัน การบอกระยะเวลาที่สั้น ๆ โดยไม่เกิน ๑ วัน การบอกระยะเวลาที่ยาวโดยไม่เกิน ๑ ชั่วโมง และการบอกระยะเวลายาวมาก ๆ โดยชั่วโมงขึ้นไป การบอกระยะเวลาทั้ง ๔ ระดับนี้มีวิธีการบอกที่แตกต่างกัน โดยจะสรุปดังต่อไปนี้

๕.๒.๒.๑ วิธีการบอกระยะเวลาที่สั้นมาก ๆ โดยไม่เกินครึ่งวัน

วิธีการบอกระยะเวลาที่สั้นมาก ๆ โดยไม่เกินครึ่งวันในภาษาจ้วง พบมีวิธีการบอกสองวิธี กล่าวคือ

ก. ใช้หน่วยสร้างบอกระยะเวลาต่าง ๆ คือ

๑) คำบอกเวลาคำเดียว เช่น ɬe:u⁴ (เดี้ยว) ci:u³ (เดี้ยว) jep⁴ (เดี้ยวเดี้ยว)

๒) คำหน้าจำนวน กับคำบอกเวลา เช่น da³gai³ci:u³ (ประมาณสักครู่)

๓) คำบอกเวลา กับคำหลังจำนวน เช่น ci:u³lai¹ (ครู่หนึ่ง)

ข. ใช้สำนวนที่มีคำศัพท์เกี่ยวกับคนมาบอก ซึ่งมีสองลักษณะคือ

๑) สำนวนที่มีคำศัพท์เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของอวัยวะของคน เช่น jap¹tha:¹ (พริบตาเดี้ยว) mat¹cəu¹ (ชั่วอึดใจเดี้ยว) ŋam³pan⁴laŋ¹ (เพิ่งหันหลัง)

๒) สำนวนที่มีคำศัพท์เกี่ยวกับพฤติกรรมของคน เช่น taŋ³taŋ³net³ (เก้าอี้ยังร้อนอยู่) tɔŋ²?in¹thaŋ¹ (สูบบุหรี่มวนหนึ่ง) tɔŋ³ŋai²ləŋ² (ทานข้าวเที่ยงมือหนึ่ง) tho¹taŋ³hiu¹ (กลืนตดยังไม่หายเหม็น) pak³maŋ³hap¹ (พูดยังไม่ทันจบ)

หน่วยสร้างและสำนวนบอกเวลาดังกล่าวช่วยบ่งบอกระยะเวลาโดยประมาณที่สั้น ๆ ไม่น่าเกินครึ่งวันทั้งนั้น อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าหน่วยสร้างและสำนวนดังกล่าวได้แสดงระยะเวลาสั้นมาก ๆ แต่ระดับเวลานี้ยังอาจแสดงความแตกต่างในเรื่องของความสั้นยาวได้อีกดังปรากฏในแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ ๑๖ แผนภูมิแสดงการบอกระยะเวลาสั้น ๆ โดยไม่เกินครึ่งวันในภาษาจ้วง

ระยะเวลาสั้น

ยาว

jap ¹ tha: ¹	ɬe:u ⁴	tɔŋ ³ ŋai ² ləŋ ²
mat ¹ cəu ¹	ci:u ³	tɔŋ ² ?in ¹ thaŋ ¹
maŋ ³ ?ai ² thai ³ cəu ¹	jep ⁴	
ŋam ³ pan ⁴ laŋ ¹	taŋ ³ taŋ ³ net ³	
	tho ¹ taŋ ³ hiu ¹	
	pak ³ maŋ ³ hap ¹	
	khai ² ?au ¹ fəu ²	

จากแผนภูมิดังกล่าว เห็นได้ว่า การบอกระยะเวลาที่สั้นมากที่สุดนั้น น่าจะเป็นการบอกระยะเวลาที่ใช้จำนวนที่มีคำศัพท์เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของอวัยวะของคน

๕.๒.๒.๒ วิธีการบอกระยะเวลาที่สั้นๆ โดยไม่เกิน ๑ วัน

วิธีการบอกระยะเวลาที่สั้น ๆ ไม่เกิน ๑ วันในภาษาจ้วง สรุปลงได้ว่ามีวิธีเดียว คือใช้หน่วยสร้างต่าง ๆ มาบอกเวลา ซึ่งหน่วยสร้างเหล่านี้อาจแบ่งได้เป็น ๒ ประเภทตามองค์ประกอบกล่าวคือ

๑) คำกริยากับ คำบอกเวลา เช่น pen²ham⁴ (เป็นคำ) pen²hin¹ (เป็นเช้า)

kua³hin¹(ข้ามเช้า) kua³han² (ข้ามคืน)

๒) คำเชื่อม กับ คำบอกเวลา เช่น hin¹lau⁴ham⁴ (เช้าจนคำ)

han²lau⁴loeng⁴ (คืนยังรุ่ง) da:⁵pen²lau⁴han² (ตั้งแต่เช้าจนดึก)

เป็นที่สังเกตว่า คำบอกเวลาตามหน่วยสร้างบอกเวลาดังกล่าวเป็นคำที่มีความหมายบอกเวลาภายใน ๑ วันทั้งนั้น เช่น เช้า เทียง บ่าย เย็น คำ ดึก เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การบอกระยะเวลาที่สั้น ๆ นี้ไม่ปรากฏใช้จำนวนมาบอก

๕.๒.๒.๓ วิธีการบอกระยะเวลาที่ยาวโดยไม่เกิน ๑ ชั่วโมง

วิธีการบอกระยะเวลาที่ยาวโดยไม่เกิน ๑ ชั่วโมงในภาษาจ้วง อาจสรุปลงได้ว่าวิธีเดียวคือใช้หน่วยสร้างต่าง ๆ ที่ประกอบด้วยคำบอกเวลาว่า ɲən² (วัน) mu:n¹(เดือน) pəu¹ (ปี) หน่วยสร้างเหล่านี้จะแบ่งได้เป็น ๓ ประเภทตามองค์ประกอบ คือ

๑) คำจำนวนนับ กับ คำบอกเวลา เช่น ʔit¹ɲəu⁴ɲən² (หนึ่งสองวัน)

ʔam¹ʔəu³mu:n¹(สามสี่เดือน) kəu⁵ɲən² (หลายวัน)

๓) คำหน้าจำนวน คำจำนวนนับ คำบอกเวลา เช่น da³gai³ɲəu⁴ɲən² (ประมาณ

สองวัน) da³gai³ha:⁵lok¹ɲən²(ประมาณห้าหกวัน)

๓) คำบอกเวลา กับ คำหลังจำนวน เช่น mu:n¹lai¹ (เดือนกว่า)

pəu¹kəu⁵ (ปีกว่า)

๔) คำหน้าจำนวน คำจำนวนนับ คำบอกเวลา คำหลังจำนวน เช่น

da³gai³ʔam¹pəu¹kəu⁵ (ประมาณสามปีกว่า)

- ๕) คำจำนวนนับ คำบอกเวลา คำหลังจำนวน เช่น ha:⁵mu:n¹lai¹ (ห้าเดือนกว่า)
 sam¹pəu¹kəu⁵(สามสี่ปีกว่า) ha:⁵lok¹ŋən²coi³yəu³ (ประมาณห้าหกวัน)
 ๖) คำกริยา กับ คำบอกเวลา เช่น pən²mu:n¹(เป็นเดือน) pən²pəu¹(เป็นปี)
 kua³mu:n¹(ข้ามเดือน)
 ๗) ci³ กับ คำบอกเวลา เช่น ŋən²ci³ŋən² (วันแล้ววันเล่า)
 pəu¹ci³pəu¹ (ปีแล้วปีเล่า)

การบอกระยะเวลายาวโดยไม่เกิน ๑ ชั่วโมงนี้ ไม่ปรากฏมีการใช้สำนวนมาบอก
 นอกจากนั้น ระดับความสั้นยาวของเวลานั้นยังอาจแบ่งได้เป็น ๓ ระดับตาม ŋən² (วัน) mu:n¹
 (เดือน) pəu¹ (ปี) ดังปรากฏในแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ ๑๗ แผนภูมิแสดงการบอกระยะเวลายาวโดยไม่เกิน ๑ ชั่วโมงในภาษาจ้วง

วัน	เดือน	ปี
kəu ⁵ ŋən ²	kəu ⁵ mu:n ¹	kəu ⁵ pəu ¹
pən ² ŋən ²	pən ² mu:n ¹	pən ² pəu ¹
kua ³ ŋən ²	kua ³ mu:n ¹	kua ³ pəu ¹
ŋən ² ci ³ ŋən ²	mu:n ¹ ci ³ mu:n ¹	pəu ¹ ci ³ pəu ¹
?it ¹ ŋəu ⁴ ŋən ²	ɬam ¹ ɬəu ³ mu:n ¹	ha: ⁵ lok ¹ pəu ¹
da ³ gai ³ ɬam ¹ ŋən ²	da ³ gai ³ ɬam ¹ mu:n ¹	da ³ gai ³ ɬam ¹ pəu ¹
ɬam ¹ ŋən ² lai ¹	ɬam ¹ mu:n ¹ lai ¹	ɬam ¹ pəu ¹ lai ¹
ɬam ¹ ŋən ² kəu ⁵	ɬam ¹ mu:n ¹ kəu ⁵	ɬam ¹ pəu ¹ kəu ⁵

๕.๒.๒.๔ วิธีการบอกระยะเวลายาว โดย ๑ ชั่วโมงขึ้นไป

วิธีการบอกระยะเวลายาวมาก ๆ โดยชั่วโมงขึ้นไปนี้สรุปได้ว่ามีวิธีเดียวคือ ใช้สำนวน
 มาบอก ซึ่งเป็นสำนวนที่ใช้คำศัพท์เกี่ยวกับอายุของคนมาบอก เช่น si:³hon² (ชั่วโมง)
 si:³thai⁴lak⁶lan¹ (ชั่วโมงชั่วหลาน) lak⁶lak⁶lan¹lan¹ (ชั่วโมงชั่วหลาน) เป็นต้น เห็นได้ว่า
 วิธีการบอกระยะเวลาที่ยาวนานมากที่สุดในภาษาจ้วงนั้นน่าจะเป็นวิธีการใช้สำนวนที่มีคำศัพท์ว่า
 ลูก หลาน มาบอก

สรุปได้ว่า วิธีการบอกระยะเวลาโดยประมาณในภาษาจ้วงมีวิธีการบอก ๒ วิธี คือ วิธีการใช้หน่วยสร้างต่าง ๆ และวิธีการใช้จำนวนต่าง ๆ เมื่อวิเคราะห์การบอกระยะเวลาโดยประมาณที่บอกระยะเวลาตั้งแต่ระยะสั้น ๆ จนถึงระยะยาวนั้น พบมีวิธีการบอกที่แตกต่างกันตามระดับระยะของเวลา โดยวิธีการบอกระยะเวลาที่สั้นที่สุดนั้นน่าจะเป็นการใช้จำนวนต่าง ๆ มาช่วยบอก จำนวนเหล่านี้ได้ใช้คำศัพท์เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของอวัยวะของคนมาบอก ส่วนวิธีการบอกระยะเวลายาวที่สุดนั้นคือใช้จำนวนที่มีคำศัพท์เกี่ยวกับอายุของคนมาบอก สำหรับการบอกระยะเวลาตั้งแต่วัน เดือน จน ปี นั้น จะใช้หน่วยสร้างต่าง ๆ ที่มีองค์ประกอบเป็นคำบอกเวลาว่า $\mu\theta^2$ (วัน) $\mu\theta^1$ (เดือน) $\mu\theta^1$ (ปี) มาบอก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๕.๓ เปรียบเทียบวิธีการบอกระยะเวลาโดยประมาณในภาษาไทยและภาษาจ้วง

จากการศึกษาวิเคราะห์วิธีการบอกระยะเวลาโดยประมาณในภาษาไทยและภาษาจ้วง ผู้วิจัยพบว่า ในการบอกระยะเวลาโดยประมาณนั้น ภาษาไทยและภาษาจ้วงได้ใช้วิธีการบอกเวลา ทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกัน ดังจะเห็นได้จากตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๔ การเปรียบเทียบวิธีการบอกระยะเวลาโดยประมาณในภาษาไทยและภาษาจ้วง

วิธีการบอกระยะเวลาโดยประมาณ	ภาษาไทย	ภาษาจ้วง
๑.วิธีการบอกเวลาโดยใช้หน่วยสร้างต่าง ๆ	• คำบอกเวลา เช่น เดี่ยว ประเดี้ยว กรุ๋ • คำบอกเวลา กับ คำบอกเวลา เช่น ชั่วโมง ชั่วโมงครึ่ง ชั่วโมงเช้า ช่วงค่ำ • คำจำนวนนับ กับ คำบอกเวลา เช่น เดี่ยวเดียว กรุ๋หนึ่ง ๒-๓ วัน หลายวัน ค่อนคิน • คำบอกเวลา คำจำนวนนับ คำบอกเวลา เช่น ชั่วโมง ๒-๓ วัน ระยะ๒-๓ วัน ช่วง๔-๕ เดือน • คำหน้าจำนวน กับคำบอกเวลา เช่น สักรู๋ สักประเดี้ยว ทั้งคิน ทั้งปี • คำหน้าจำนวน คำจำนวนนับ คำบอกเวลา เช่น สัก ๓ เดือน เกือบ ๓ ปี ประมาณ ๒ วัน • คำบอกเวลา กับคำหลังจำนวน เช่น เดือนกว่า ปีกว่า	• คำบอกเวลา เช่น ๕e:u⁴(เดี่ยว) ci:u³ (ประเดี้ยว) jep⁴ (กรุ๋) ----- • คำจำนวนนับ กับ คำบอกเวลา เช่น ๕am¹๕ou³๕on² (สามสี่วัน) ๕ou⁵mu:n¹ (หลายเดือน) ๕ou⁵lai¹mu:n¹ (หลายเดือน) ----- • คำหน้าจำนวน กับ คำบอกเวลา เช่น da³gai³ci:u³ (สักกรุ๋) da³gai³๕e:u⁴ (สักประเดี้ยว) • คำหน้าจำนวน คำจำนวนนับ คำบอกเวลา เช่น da³gai³ ๕ou³๕on² (ประมาณ ๔ วัน) • คำบอกเวลา กับ คำหลังจำนวน เช่น mu:n¹lai¹ (เดือนกว่า) pəu¹๕ou⁵ (ปีกว่า)

	• คำจำนวนนับ คำบอกเวลา คำหลังจำนวน เช่น ๒ วันกว่า ๓-๔ เดือนกว่า • คำหน้าจำนวน คำจำนวนนับ คำบอกเวลา คำหลังจำนวน เช่น ประมาณ ๒ วันกว่า • คำกริยา กับคำบอกเวลา เช่น เป็นเดือน เป็นปี ข้ามวัน ข้ามคืน • คำบุพบท กับ คำบอกเวลา ตลอดวัน ตลอดคืน ตลอดเดือน • คำเชื่อม กับคำบอกเวลา เช่น เข้าจดเย็น วันยังค่ำ ตั้งแต่เช้าจนค่ำ • แล้ว...เล่า กับ คำบอกเวลา เช่น วันแล้ววันเล่า เดือนแล้วเดือนเล่า ปีแล้วปีเล่า	• จำนวนนับ คำบอกเวลา คำหลังจำนวน เช่น ha:⁵mu:n¹lai¹ (๕ เดือนกว่า) təm¹təu³pəu¹kəu⁵ (๓-๔ ปีกว่า) • คำหน้าจำนวน คำจำนวนนับ คำบอกเวลา คำหลังจำนวน เช่น da:³gai³ ha:⁵mu:n¹lai¹ (ประมาณ ๕ เดือนกว่า) • คำกริยา กับ คำบอกเวลา เช่น pən²gən² (เป็นวัน) kua:³han² (ข้ามคืน) ----- • คำเชื่อม กับ คำบอกเวลา เช่น hin¹lau⁴ham⁴ (วันยังค่ำ) da:⁵gən²lau⁴han² (ตั้งแต่วันจนดึก) • ci³ กับ คำบอกเวลา เช่น hin¹ci³hin¹ (วันแล้ววันเล่า) pəu¹ci³pəu¹ (ปีแล้วปีเล่า)
๒.วิธีการบอกเวลาโดยใช้ จำนวนต่าง ๆ	• จำนวนที่มีคำศัพท์เกี่ยวกับระยะเวลาโดยตรง เช่น ร้อยวันพันปี ชั่วนาตาปี ตั่งโกฏิปี ชั่วกัปกัลป์ ชั่วนิรันดร ฯลฯ • จำนวนที่มีคำศัพท์เกี่ยวกับคน • จำนวนที่มีคำศัพท์เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของอวัยวะของคน เช่น	----- • จำนวนที่มีคำศัพท์เกี่ยวกับคน • จำนวนที่มีคำศัพท์เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของอวัยวะของคน เช่น

	ชั่วจิตใจ ชั่วพริบตา ยังไม่ทันหายใจ ชั่วลัดนิ้วมือเดียว ฯลฯ • สำนวนที่มีคำศัพท์เกี่ยวกับพฤติกรรมของคน เช่น เก้าอี้ไม่ทันร้อน ชั่วหม้อข้าวเดือด บุหรี่ยังไม่หมดมวน ฯลฯ • สำนวนที่มีคำศัพท์เกี่ยวกับอายุของคน เช่น ชั่วคน ชั่วชีวิต ชั่วลูกชั่วหลาน ชั่วโคตร ฯลฯ • สำนวนที่มีคำศัพท์เกี่ยวกับอาการของสัตว์ เช่น ชั่วข้างกระดิกหูงูแลบลิ้น ชั่วนกกระจอกกินน้ำ นกกระจอกไม่ทันกินน้ำ • สำนวนที่มีคำศัพท์เกี่ยวกับธรรมชาติ เช่น ชั่วฟ้าดินสลาย	mat¹cəu¹(ชั่วจิตใจ) jap¹tha:¹ (ชั่วพริบตา) maŋ³?ai²thai³cəu¹ (ยังไม่ทัน หายใจ) ฯลฯ • สำนวนที่มีคำศัพท์เกี่ยวกับพฤติกรรมของคน เช่น taŋ³taŋ³net³ (เก้าอี้ไม่ทันร้อน) tɔŋ³ŋai²lɔŋ² (ทานข้าวมือหนึ่ง) tɔŋ²?in¹than¹ (สูบบุหรี่มวน หนึ่ง) ฯลฯ • สำนวนที่มีคำศัพท์เกี่ยวกับอายุของคน เช่น si:³hon²(ชั่วคน) si:³thai⁴lak⁶lan¹ (ชั่วลูกชั่ว หลาน) ฯลฯ ----- -----

ตารางดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า วิธีการบอกระยะเวลาในภาษาไทยและภาษาจ้วงนั้น แบ่งได้เป็น ๒ ประเภท คือวิธีการบอกระยะเวลาโดยใช้หน่วยสร้างต่าง ๆ มาบอก และวิธีการบอกระยะเวลาโดยใช้สำนวนต่างๆ มาบอก สำหรับการใช้นิตยศัพท์มาบอกนั้น ภาษาไทยปรากฏมี ๑๑ หน่วยสร้าง ภาษาจ้วงมี ๑๐ หน่วยสร้าง หน่วยสร้างที่ปรากฏอยู่ในทั้ง ๒ ภาษามีทั้งหมด ๑๐ หน่วยสร้าง ที่ต่างกันคือภาษาไทยมีหน่วยสร้าง คำบอกเวลา กับ คำบอกเวลา คำบอกเวลา คำ

จำนวนนับ คำบอกเวลา และ หน่วยสร้าง คำบุพบท กับคำบอกเวลา ซึ่งไม่ปรากฏในภาษาจ้วง หน่วยสร้าง แล้ว...แล้ว กับ คำบอกเวลา ในภาษาไทยและหน่วยสร้าง ci กับ คำบอกเวลาในภาษาจ้วง เนื่องจากมีรูปแบบและความหมายคล้ายกัน ดังนั้นจึงถือเป็นหน่วยสร้างเดียวกัน ส่วนหน่วยสร้างที่เหมือนกันทั้ง ๑๐ หน่วยสร้างนั้น ทั้งสองภาษามีการใช้คำศัพท์ที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน เป็นส่วนมาก สำหรับการใช้นำนวนมาบอกเวลานั้น ภาษาไทยปรากฏมีการใช้นำนวนทั้งหมด ๔ ประเภท ภาษาจ้วงมีประเภทเดียว ทั้งภาษาไทยและภาษาจ้วงมีประเภทที่เหมือนกันคือ นำนวนที่มีคำศัพท์เกี่ยวกับคน นอกจากนั้น ภาษาไทยยังพบประเภทนำนวนที่มีคำศัพท์เกี่ยวกับเวลา สัตว์ สิ่งธรรมชาติ ซึ่งไม่ปรากฏในสำนวนจ้วง

ตารางที่ ๕ การเปรียบเทียบวิธีการบอกระยะเวลาสั้นและระยะเวลายาวในภาษาไทยและภาษาจ้วง

การบอกระยะเวลา ที่สั้น-ยาว	วิธีการบอกระยะเวลา		ภาษาไทย	ภาษาจ้วง
	หน่วย สร้าง ต่าง ๆ			
๑.การบอกระยะ เวลาที่สั้นมากๆ โดยไม่เกินครึ่งวัน	หน่วย สร้าง ต่าง ๆ	๑. คำบอกเวลา ๒. คำบอกเวลา กับ คำบอกเวลา ๓. คำจำนวนนับ กับ คำบอกเวลา ๔. คำหน้าจำนวน กับ คำบอกเวลา ๕. คำบอกเวลา คำหลังจำนวน	มี มี มี มี มี	มี ไม่มี ไม่มี มี มี
	สำนวน ต่าง ๆ	๑. นำนวนที่มีคำศัพท์เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของอวัยวะของคน ๒. นำนวนสำนวนที่มีคำศัพท์เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของอวัยวะของสัตว์ ๓. นำนวนที่มีคำศัพท์เกี่ยวกับพฤติกรรมต่าง ๆ ของคน	มี มี มี	มี ไม่มี มี
๒.การบอก ระยะเวลาที่สั้นๆ โดยไม่เกิน ๑ วัน	หน่วย สร้าง ต่าง ๆ	๑. คำบอกเวลา กับ คำบอกเวลา ๒. คำจำนวนนับ กับ คำบอกเวลา ๓. คำหน้าจำนวน กับ คำบอกเวลา ๔. คำกริยา กับ คำบอกเวลา ๕. คำบุพบท กับ คำบอกเวลา ๖. คำเชื่อม กับ คำบอกเวลา	มี มี มี มี มี มี	ไม่มี ไม่มี ไม่มี มี ไม่มี มี

๓.การบอกระยะเวลาที่ยาวโดยไม่เกิน๑ ชั่วโมง	หน่วยสร้างต่าง ๆ	๑. คำจำนวนนับ กับ คำบอกเวลา ๒. คำบอกเวลา คำจำนวนนับ คำบอกเวลา ๓. คำหน้าจำนวน กับ คำบอกเวลา ๔. คำหน้าจำนวน คำจำนวนนับ คำบอกเวลา ๕. คำจำนวนนับ คำบอกเวลา คำหลังจำนวน ๖. คำหน้าจำนวน คำจำนวนนับ คำบอกเวลา คำหลังจำนวน ๗. คำกริยา กับ คำบอกเวลา ๘. คำบุพบท กับ คำบอกเวลา ๙. แล้ว...เล่า/ ci ³ กับ คำบอกเวลา	มี มี มี มี มี มี มี มี มี มี	มี ไม่มี ไม่มี มี มี มี มี ไม่มี มี
๔.การบอกระยะเวลายาวโดย ๑ ชั่วโมงขึ้นไป	จำนวนต่าง ๆ	๑. จำนวนที่มีคำศัพท์เกี่ยวกับเวลา ๒. จำนวนที่มีคำศัพท์เกี่ยวกับสิ่งธรรมชาติ ๓. จำนวนที่มีคำศัพท์เกี่ยวกับคน	มี มี มี	ไม่มี ไม่มี มี

ตารางดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ในการบอกระยะเวลาที่สั้นมาก ๆ โดยไม่เกินครึ่งวัน และการบอกระยะเวลาที่ยาวโดยไม่เกินชั่วโมงนั้น ภาษาไทยและภาษาจ้วงมีวิธีการบอกที่คล้ายคลึงกันมากกว่าแตกต่างกัน ส่วนในการบอกระยะเวลาที่สั้น ๆ โดยไม่เกิน ๑ วันและการบอกระยะเวลาที่ยาวโดย ๑ ชั่วโมงขึ้นไปนั้น ภาษาไทยและภาษาจ้วงมีวิธีการบอกที่มีความแตกต่างกันมากกว่าความเหมือน

สรุปได้ว่า วิธีการบอกระยะเวลาโดยประมาณในภาษาไทยและภาษาจ้วงนั้นแบ่งได้เป็น ๒ ประเภทเช่นกัน คือ วิธีการบอกเวลาโดยใช้หน่วยสร้างต่าง ๆ มาบอก และวิธีการบอกระยะเวลาโดยใช้จำนวนต่าง ๆ มาบอก สำหรับระยะของเวลานั้น ทั้งภาษาไทยและภาษาจ้วงสามารถแบ่งระยะของเวลาออกเป็น ๔ ระดับ โดยแต่ละระดับมีวิธีการบอกทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม จากผลการเปรียบเทียบที่ได้กล่าวมา อาจสรุปได้ว่า วิธีการบอกระยะเวลาในภาษาไทยและภาษาจ้วงมีความเหมือนมากกว่าความแตกต่าง

บทที่ ๖

โลกทัศน์ที่สะท้อนจากวิธีการบอกเวลาในภาษาไทยและภาษาจ้วง

“โลกทัศน์” ตามที่โรเบิร์ต เรดฟิลด์ (Robert Redfield) ได้อธิบายว่า คือภาพที่บุคคลในสังคมมองเห็นตัวเขาและความสัมพันธ์ของตัวเขากับสภาพรอบตัว (อังโน อมรา พงศาพิชญ์ ๒๕๒๘: ๘๒) อังโน พงศาพิชญ์ อธิบายว่า การศึกษาโลกทัศน์คือ การพยายามทำความเข้าใจว่า กลุ่มคนที่นักวิชาการกำลังศึกษาอยู่นั้นมองสังคมและโลกรอบ ๆ ตัวอย่างไร การจะเข้าใจค่านิยมและโลกทัศน์นั้น จะต้องเข้าใจระบบการรับรู้และกำหนดรู้ในสังคม และการศึกษาสังคมและวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้งซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการเข้าใจระบบความคิดของบุคคลและสังคม ตามความคิดของซาเพียร์และวอร์ฟ (อังโน ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ ๒๕๒๒:๒๔-๒๕) ที่ว่า ภาษาเป็นตัวกำหนดที่สำคัญของการนึกคิดและการมองโลก หรือการเข้าใจประสบการณ์ต่าง ๆ ของผู้พูดภาษานั้น ๆ ความแตกต่างทางความคิดหรือโลกทัศน์ของมนุษย์จะมีมากน้อยขึ้นอยู่กับความแตกต่างของภาษา ถ้าคนสองคนพูดภาษาซึ่งมีระบบต่างกันมาก เขาทั้งสองก็จะคิดและเห็นโลกต่างกันมากในทางกลับกัน ถ้าเขาทั้งสองพูดภาษาที่คล้ายกันมาก ก็จะคิดและเห็นโลกคล้ายกันไปด้วย

ในบทนี้ผู้วิจัยจะศึกษาวิเคราะห์โลกทัศน์ที่สะท้อนจากวิธีการบอกเวลาในภาษาไทยและภาษาจ้วง เพื่อให้เห็นว่าจากวิธีการบอกเวลาและคำศัพท์บอกเวลาต่าง ๆ ที่ได้ศึกษามาในบทที่ ๓ , ๔ , ๕ ผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจ้วงมีมุมมองหรือความคิดเกี่ยวกับเวลาและสังคมวัฒนธรรมว่าเหมือนหรือแตกต่างอย่างไร โดยผู้วิจัยแบ่งเนื้อหาของบทนี้ออกเป็น ๓ ส่วน หนึ่งคือ วิเคราะห์โลกทัศน์ที่สะท้อนจากวิธีการบอกจุดของเวลาภายใน ๑ วันในภาษาไทยและภาษาจ้วง สองคือ วิเคราะห์โลกทัศน์ที่สะท้อนจากวิธีการบอกวัน เดือน ปี ในภาษาไทยและภาษาจ้วง สามคือ วิเคราะห์โลกทัศน์ที่สะท้อนจากวิธีการบอกระยะเวลาในภาษาไทยและภาษาจ้วง

๖.๑ โลกทัศน์ที่สะท้อนจากวิธีการบอกจุดของเวลาภายใน ๑ วันในภาษาไทยและภาษาจ้วง

จากวิธีการบอกจุดของเวลาภายใน ๑ วันที่ได้วิเคราะห์มาในบทที่ ๓ ภาษาไทยและภาษาจ้วงได้แบ่งการบอกเวลาออกเป็น ๓ ส่วน คือ การบอกเวลาที่ไม่เป็นทางการ การบอกเวลาที่เป็นกึ่งทางการ และการบอกเวลาที่เป็นทางการ จากการบอกเวลาทั้ง ๓ ส่วนนี้ ผู้วิจัยพบว่า ผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจ้วงมีโลกทัศน์เกี่ยวกับเวลาทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกัน กล่าวคือ

ก. จากวิธีการบอกเวลาที่ไม่เป็นทางการ สะท้อนให้เห็นว่า สังคมไทยกับสังคมจ้วงเป็นสังคมที่ยึดพื้นฐานการเกษตรเป็นหลัก ซึ่งมีความผูกพันกับพระอาทิตย์ คน และสัตว์อย่าง

ใกล้ชิด ผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจ้วงเช่นเดียวกับชนชาติอื่นๆ ในโลก โดยมองว่าพระอาทิตย์เป็นสิ่งสำคัญมากในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงของแสงสว่างจากพระอาทิตย์ การเคลื่อนที่ของพระอาทิตย์ตั้งแต่เช้าจนเย็น หรือสิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับพระอาทิตย์ จะสามารถนำมาช่วยบ่งบอกเวลาได้ ดังเช่นคำศัพท์บอกเวลาในภาษาไทยและภาษาจ้วงต่อไปนี้

ภาษาไทย	ภาษาจ้วง
เช้า	sou ⁴ (เช้า)
ค่ำ	ham ⁴ (ค่ำ)
คืน	han ² (คืน)
สว่าง	lœŋ ³ (สว่าง)
มืด	nam ¹ (มืด)
ฟ้าสว่าง	mon ¹ lœŋ ³ (ฟ้า-สว่าง)
ฟ้ามืด	mon ¹ nam ¹ (ฟ้า-มืด)
มืดค่ำ	ham ⁴ nam ¹ (ค่ำ-มืด)
เที่ยง	thak ¹ ŋœn ² ce:ŋ ³ (ตะวัน-เที่ยง)
บ่าย	thak ¹ ŋœn ² wa:i ³ (ตะวัน-บ่าย)
พระอาทิตย์ขึ้น	thak ¹ ŋœn ² han ⁵ (ตะวัน-ขึ้น)
พระอาทิตย์ตก	thak ¹ ŋœn ² tok ¹ (ตะวัน-ตก)

จากกลุ่มคำศัพท์ในภาษาไทยและภาษาจ้วงที่มีเสียงและความหมายคล้ายคลึงกันดังกล่าว สะท้อนให้เห็นโลกทัศน์ของผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจ้วงที่มีความคล้ายคลึงกันว่า เวลามีความสัมพันธ์กับพระอาทิตย์เป็นอย่างมาก เนื่องจากเวลาไม่อาจมองเห็นและสัมผัสได้ ดังนั้นมนุษย์จึงต้องพึ่งพาสิ่งต่าง ๆ ที่มองเห็นและสัมผัสได้มาบ่งบอกเวลา พระอาทิตย์เป็นสิ่งธรรมชาติที่สำคัญมากที่มนุษย์มองเห็นและสัมผัสได้ เป็นสิ่งที่มนุษย์พึ่งพาในการดำเนินชีวิตหลาย ๆ ด้าน การปรากฏหรือการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบของพระอาทิตย์เป็นสิ่งที่สังเกตได้ง่าย จึงนำมาบอกเวลาได้ อย่างไรก็ตาม ผู้พูดภาษาไทยยังมองว่า อุนหุมิที่เกิดจากพระอาทิตย์นั้นก็เป็นสิ่งสำคัญที่นำมาบ่งบอกเวลาได้เช่นกัน เช่นภาษาไทยมีคำว่า *เย็น เย็น* ๆ (หมายถึงเวลาประมาณ ๑๖-๑๘ นาฬิกา) แต่ผู้พูดภาษาจ้วงมองว่าอุนหุมิที่เกิดจากพระอาทิตย์นั้นไม่เป็นสิ่งสำคัญมากนัก เนื่องจากสังคมจ้วงอาศัยอยู่ในแถบดินแดนที่เหนือกว่าสังคมไทย ภูมิประเทศของสังคมจ้วงมีอุนหุมิในช่วงเวลากลางวันไม่สูงหรือร้อนจัดอย่างในประเทศไทยซึ่งอยู่ในเส้นละติจูดใกล้เส้นศูนย์สูตรมากกว่า อุนหุมิที่เกิดจากพระอาทิตย์จึงมีความสำคัญกับคนไทยมากกว่าคนจ้วง

นอกจากนั้น ผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจ้วงยังมองว่า พฤติกรรมต่าง ๆ ของคนและสัตว์ที่ปฏิบัติทุกวันเป็นกิจวัตรนั้นมีความสัมพันธ์กับเวลาเช่นกัน โดยสามารถนำมาบ่งบอก

เวลาได้ เช่น ทั้งภาษาไทยและภาษาจ้วงมีการนำพฤติกรรมกรรทานข้าวสามมื้อ การจุดไฟตอนค่ำ หรือพฤติกรรมของไก่โห่ เป็นต้นมาบอกเวลาที่แตกต่างกันคือ ผู้พูดภาษาไทยมองว่านอกจากพฤติกรรมของคนทั่วไปมีความสัมพันธ์กับเวลาแล้ว พฤติกรรมของพระสงฆ์ที่มีความสัมพันธ์กับเวลาด้วย โดยนำมาบ่งบอกเวลาได้ เช่น เวลาเพล เวลาพระบิณฑบาต เป็นต้น ทั้งนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมไทยในด้านพุทธศาสนา ซึ่งสังคมไทยได้รับวัฒนธรรมด้านศาสนาพุทธมาจากอินเดีย ศาสนาพุทธมีบทบาทสำคัญมากในด้านต่าง ๆ เช่น การปกครอง การศึกษา ประเพณี ศิลปกรรม ภาษาและวรรณกรรม ฯลฯ คำสอนของพุทธศาสนาก็เป็นสิ่งที่ชี้นำชาวไทยในการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวัน ซึ่งการปฏิบัติเหล่านี้ก็อาศัยอยู่ในเวลาที่เหมาะสม เช่น เวลาเพล เป็นเวลาพระสงฆ์ฉันข้าวก่อนเที่ยง ซึ่งรู้กันว่า เป็นเวลาก่อนเที่ยง ประมาณ ๑๐-๑๑ โมง เวลาบิณฑบาต เป็นเวลาในตอนเช้ามีคืดที่พระสงฆ์ต้องออกบิณฑบาต เป็นต้น การปฏิบัติเหล่านี้ทำให้ชาวไทยรู้กันทั่วไปว่า เวลาเพล เวลาบิณฑบาต คือเวลาไหน และใช้การกระทำเหล่านี้มาบ่งบอกเวลาด้วย สำหรับสังคมจ้วงนั้น เนื่องจากพุทธศาสนาหรือศาสนาหลักที่ต่างของจีนไม่มีอิทธิพลต่อสังคมจ้วงมากนัก ชาวจ้วงยังคงนับถือความเชื่อแบบดั้งเดิมเช่น นับถือผี เป็นต้น ดังนั้นจึงไม่พบการบอกเวลาที่เกี่ยวกับศาสนา

ข. จากวิธีการบอกเวลาที่เป็นกึ่งทางการ สะท้อนให้เห็นว่า ผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจ้วงมีมุมมองต่อการแบ่งช่วงของเวลาภายใน ๑ วันที่เหมือนกัน กล่าวคือต่างก็เห็นว่า โลกของเวลาใน ๑ วันนั้นอาจแบ่งได้เป็น ๒ ส่วน คือกลางวันและกลางคืน โดยแต่ละส่วนนั้นอาจแบ่งย่อยได้เป็น ๑๒ ซีก (ดูหน้า ๔๕, ๕๕) ที่ต่างกันคือ ผู้พูดภาษาไทย(เฉพาะผู้สูงอายุ)มีมุมมองในการแบ่งเวลาใน ๑ วันที่ละเอียดกว่า คือแบ่ง ๑ วันออกเป็นสองส่วน ได้แก่กลางวันและกลางคืน หลังจากนั้นแบ่งกลางวันและกลางคืนออกเป็น ๔ ซีกใหญ่เท่ากัน โดยแต่ละซีกนั้นแบ่งย่อยออกเป็น ๖ ซีกเล็ก (ดูหน้า ๔๖) ซึ่งลักษณะการแบ่งเวลาแบบนี้ไม่พบในภาษาจ้วง ในภาษาจ้วงถึงแม้มีระบบตัวเลข ๑-๑๒ อย่างเดียว แต่ก็มีการใช้คำศัพท์ว่า ta:ŋ²hin¹(ตอนเช้า) ta:ŋ²ŋon²(ตอนกลางวัน) ta:ŋ²ham⁴(ตอนค่ำ) และ ta:ŋ²han²(ตอนดึก) ซึ่งแสดงร่องรอยของการแบ่งกลางวันและกลางคืนออกเป็น ๔ ซีกเช่นกัน สังคมกรุงเทพฯ ปัจจุบัน เนื่องจากมีการพัฒนาจากสังคมการเกษตรมาเป็นสังคมเศรษฐกิจและสังคมอุตสาหกรรม เรื่องเวลาเป็นเรื่องที่สำคัญในชีวิตประจำวัน จึงจำเป็นต้องมีการบ่งบอกจุดเวลาต่าง ๆ ให้ละเอียดชัดเจนกว่าเดิม ระบบการบอกเวลาจึงมีการเพิ่มขึ้นจากระบบ ๑-๕ เป็นระบบ๑-๑๒ และระบบ ๑-๒๔ ส่วนสังคมจ้วงดั้งเดิมนั้น ถึงแม้ว่าปัจจุบันได้พัฒนาไปจากเมื่อก่อนมากแล้ว แต่บทบาทในด้านสังคมการเกษตรยังไม่เปลี่ยน จึงให้ความสำคัญกับเรื่องเวลาใน ๑ วันน้อยกว่าชาวไทย ถ้าใช้กลุ่มคำศัพท์บอกเวลาเป็นเกณฑ์ กล่าวคือ ภาษาจ้วงแม้จะมีระบบเดียวคือระบบตัวเลข ๑-๑๒ แต่คำศัพท์บอกเวลามีเฉพาะ ๔ คำดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

๖.๒ โลกทัศน์ที่สะท้อนจากวิธีการบอกวัน เดือน ปี ในภาษาไทยและภาษาจ้วง

การบอกวัน เดือน ปี ในภาษาไทยและภาษาจ้วงแบ่งได้เป็น ๒ แบบ คือการบอกเวลาที่ไม่เป็นทางการและการบอกเวลาที่เป็นทางการ จากผลวิเคราะห์ที่ได้สรุปมาในบทที่ ๔ โลกทัศน์ที่สะท้อนจากวิธีการบอกเวลาของทั้งสองแบบในภาษาไทยและภาษาจ้วงมีทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกันคือ

ก. จากวิธีการบอกเวลาที่ไม่เป็นทางการ แสดงให้เห็นว่า ผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจ้วงมองว่า เวลาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ โดยถือเวลาปัจจุบันเป็นจุดอ้างอิง นับจุดของเวลาวัน เดือน ปี ต่าง ๆ ตามลำดับอดีต - ปัจจุบัน - อนาคตได้ โดยผู้พูดภาษาจ้วงมีการเรียงจุดเวลาของวันและปีได้ละเอียดกว่าผู้พูดภาษาไทย (ดูหน้า ๘๙) ทั้งนี้อาจสะท้อนให้เห็นถึงผู้พูดภาษาจ้วงให้ความสำคัญในการบอกจุดเวลาของวันและปีมากกว่าผู้พูดภาษาไทย เนื่องจากสังคมจ้วงปัจจุบันยังมีลักษณะเป็นสังคมการเกษตร จึงรักษาวิธีการบอกเวลาแบบเดิมได้เป็นอย่างดี แต่สำหรับสังคมไทย การเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ทางสังคมจากสังคมการเกษตรไปสู่สังคมอุตสาหกรรมและเศรษฐกิจนั้น อาจมีผลทำให้ผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้วิธีการบอกเวลาตามแบบปฏิทินมากกว่าตามแบบเดิม นอกจากนี้แล้ว ตามแนวคิดอดีต - ปัจจุบัน- อนาคต ทั้งผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจ้วงยังมองว่า เวลาในอดีตเป็นเวลาที่ผ่านไปแล้ว และเวลาในอนาคตเป็นเวลาที่ยังมาไม่ถึง ดังนั้นจึงสามารถใช้คำว่า *ก่อน kaen²* มาบ่งบอกเวลาในอดีตได้ และใช้คำว่า *หน้า/na⁵* หลัง/*lan¹* มาบ่งบอกเวลาในอนาคตได้

ข. จากการบอกเวลาที่เป็นทางการหรือการบอกเวลาตามปฏิทิน สะท้อนให้เห็นว่า ทั้งผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจ้วงมองว่า เวลาเป็นสิ่งที่หมุนเวียนตลอดโดยไม่หยุดนิ่ง อย่างเช่นเวลาของวัน เดือน ปี แต่ละวันจะต้องผ่านช่วงเวลาเช้า เที่ยง บ่าย เย็น ค่ำ ดึก อย่างหมุนเวียนกัน แต่แต่ละเดือนจะมีวันขึ้น ๑ ค่ำจนถึงวันแรม ๑๔ หรือ ๑๕ ค่ำ แล้วก็หมุนกลับมาเป็นวันขึ้น ๑ ค่ำ แต่ละปีจะเริ่มต้นด้วยเดือนมกราคม จนถึงเดือนธันวาคม แล้วกลับมาเดือนมกราคมอีก โดยหมุนเวียนกันตลอด ที่แตกต่างกันคือ ผู้พูดภาษาไทยมองว่า วิชาดาราศาสตร์เป็นวิชาสำคัญที่ผูกพันกับชีวิตของคนไทยอย่างมาก จึงนำมาบ่งบอกเวลาได้ เช่น ใช้ชื่อดาวฤกษ์ต่าง ๆ มาบอกวันในรอบสัปดาห์ (วันจันทร์ วันอังคาร ฯลฯ) ใช้ชื่อราศีต่าง ๆ มาบอกเดือนในรอบปี (เดือนมกราคม เดือนกุมภาพันธ์ ฯลฯ) เป็นต้น วิชาดาราศาสตร์ของไทยมีที่มามาจากอินเดีย จึงสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลทางวัฒนธรรมอินเดียที่มีต่อไทย ส่วนผู้พูดภาษาจ้วงมองว่า การใช้ตัวเลขมาบอกเวลาตามแบบปฏิทินจีนสอดคล้องกับวัฒนธรรมของตน ซึ่งสามารถนำมาพัฒนาสังคมด้านการเกษตรได้ จึงนิยมรับวิธีการบอกเวลาแบบจีนมาใช้ รวมทั้งคำศัพท์บอกเวลาด้วย เช่น ภาษาจ้วงมีคำว่า *ɲən²* (วัน) *mu:n¹* (เดือน) *peu¹* (ปี) ของตัวเอง แต่เมื่อบอกตามปฏิทินก็ยืมคำจีนว่า *hau⁴* (วันที่) *ɲut⁴*

(เดือน) nin^2 (ปี) มาบอกเวลา ทั้งนี้แสดงให้เห็นอิทธิพลของวัฒนธรรมจีนที่มีต่อสังคมจ้วง อิทธิพลทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกันนี้อาจทำให้ผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจ้วงใช้วิธีการบอกเวลาที่แตกต่างกัน และมีมุมมองต่อเวลาที่แตกต่างกันด้วย

๖.๓ โลกทัศน์ที่สะท้อนจากวิธีการบอกระยะเวลาในภาษาไทยและภาษาจ้วง

จากผลวิเคราะห์วิธีการบอกระยะเวลาในภาษาไทยและภาษาจ้วงที่ได้สรุปมาในบทที่ ๕ สะท้อนให้เห็นว่า ผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจ้วงมีความคิดเกี่ยวกับระยะเวลาที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ ระยะเวลาไม่ว่าเป็นระยะเวลาด้าน ๆ หรือระยะเวลายาว สามารถแสดงออกโดย ๒ วิธี คือ ใช้หน่วยสร้างต่าง ๆ และจำนวนต่าง ๆ มาบอก อย่างไรก็ตาม เนื่องจากภาษาไทยปรากฏมีการใช้หน่วยสร้างและจำนวนมาบอกเวลามากกว่าภาษาจ้วง จึงแสดงให้เห็นว่า ผู้พูดภาษาไทยมีความคิดในการบอกระยะเวลามากกว่าผู้พูดภาษาจ้วง หรือ ผู้พูดภาษาไทยมีมุมมองในการบอกเวลากว้างกว่าผู้พูดภาษาจ้วง ยกตัวอย่าง ทั้งผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจ้วงได้ใช้จำนวนเกี่ยวกับคนมาบอกเวลาเช่นกัน โดยคิดว่า เวลามีความสัมพันธ์กับ คน มาก เนื่องจากสังคมไทยกับสังคมจ้วงเป็นสังคมเกษตรกรรมตั้งแต่โบราณ สังคมการเกษตรต้องอาศัยคนเป็นปัจจัยหลักในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ดังนั้นในการบอกเวลาโดยเฉพาะการบอกระยะเวลา ผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจ้วงจึงได้ใช้สิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับคนมาบอกเวลา เช่น การเคลื่อนไหวของอวัยวะของคน พฤติกรรมกรรมต่าง ๆ ของคน อายุของคน เป็นต้น ตัวอย่าง

ภาษาไทย	ภาษาจ้วง
ชั่วอีตใจ	mat ¹ cəu ¹ (อีตใจ)
ชั่วพริบตา	jap ¹ tha: ¹ (พริบตา)
เก้าอี้ยังไม่ทันร้อน	taŋ ³ taŋ ³ net ³ (เก้าอี้ยังร้อน)
พุดยังไม่ทันจบ	pak ⁶ maŋ ³ hap ¹ (พุดยังไม่ทันจบ)
กลิ้งตดยังไม่หายเหม็น	thot ¹ taŋ ³ hiu ¹ (กลิ้งตดยังไม่หายเหม็น)
บุหรี่ยังไม่หมดมวน	toŋ ² ?in ¹ than ¹ (สูบบุหรี่มวนหนึ่ง)
ชั่วหม้อข้าวเดือด	ton ³ ŋai ² ləŋ ² (ทานข้าวเที่ยงมื้อหนึ่ง)
ชั่วคน	si: ³ hon ² (ชั่วคน)
ชั่วลูกชั่วหลาน	si: ³ thai ⁴ lak ⁶ lan ¹ (ชั่วลูกชั่วหลาน)
ชั่วลูกสืบหลาน	lak ⁶ lak ⁶ lan ¹ lan ¹ (ชั่วลูกสืบหลาน)

จำนวนดังกล่าวนอกจากสะท้อนให้เห็นถึงโลกทัศน์ที่มีต่อระยะเวลาที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมของสังคมไทยและสังคมจ้วงที่คล้ายคลึงด้วย

เช่น ทั้งสองสังคมมีวัฒนธรรมการนั่งเก้าอี้ จึงใช้พฤติกรรมการนั่งมาบอกเวลา ทั้งสองสังคมมีวัฒนธรรมการสูบบุหรี่ จึงใช้พฤติกรรมสูบบุหรี่มาบอกเวลา ทั้งสองสังคมมีวัฒนธรรมข้าว จึงใช้กิจกรรมเกี่ยวกับข้าวมาบอก เช่น การหุงข้าว(ข้าวหม้อข้าวเดือด) หรือ การทานข้าว (ton³ŋai²lɔŋ²) ทั้งสองสังคมมีวัฒนธรรมด้านการสืบตระกูล ให้ความสำคัญกับเรื่องตระกูล จึงใช้เรื่องตระกูลมาบอก เป็นต้น

นอกจากใช้สำนวนเกี่ยวกับคนมาบอกเวลาแล้ว ผู้พูดภาษาไทยยังใช้สำนวนที่มีคำศัพท์เกี่ยวกับเวลา สิ่งธรรมชาติ และสัตว์มาบอกด้วย เช่น *ตั้งโกฏิปี* *ชั่วกัปกัลป์* *ชั่วฟ้าดินสลาย* *ชั่วช้างกระดิกหูงูแลบลิ้น* *นกกกระจอกไม่ทันกินน้ำ* เป็นต้น สำนวนเหล่านี้ไม่พบในภาษาจ้วง ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้พูดภาษาไทยมีมุมมองกว้างกว่าผู้พูดภาษาจ้วง เนื่องจากคิดว่าเวลานอกจากมีความสัมพันธ์กับคนแล้ว ยังสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ เช่น ฟ้า กับ ดิน สัมพันธ์กับสัตว์ต่าง ๆ ที่คุ้นเคยกันในชีวิตประจำวัน เช่น *ชั่ว งู* *นกกกระจอก* เป็นต้น และสัมพันธ์กับความเชื่อในด้านพุทธศาสนา เช่น *กัป* *กัลป์* เป็นต้น จึงนำสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มาช่วยบอกเวลาด้วย

สำนวนที่แตกต่างกันในภาษาไทยและภาษาจ้วงนั้น ยังอาจสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมของทั้งสองสังคมด้วย เช่น *ชั่วเคี้ยวหมากเหล็ก* อาจสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างในวัฒนธรรมไทยกับจ้วงที่ว่า ในสังคมไทยมีวัฒนธรรมกินหมาก แต่สังคมจ้วงไม่มีวัฒนธรรมกินหมากในสังคมไทยนั้นมาตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน(พบเฉพาะคนแก่) ซึ่งเป็นสิ่งที่คนไทยรู้จักกันไป จึงสามารถนำมาช่วยบ่งบอกเวลาได้ ส่วนภาษาจ้วงมี *khai²?au¹fəu²* (เหมือนเอาไฟ) ซึ่งไม่ปรากฏในภาษาไทย สำนวน *khai²?au¹fəu²* นี้แสดงให้เห็นถึงภูมิประเทศของสังคมชาวจ้วงซึ่งอยู่ในเขตอุ่น อากาศหนาวหนาวมาก ชาวจ้วงมีการเผ่าถ่านผิงไฟเพื่อให้ความอบอุ่น จึงเกิดสำนวนนี้ขึ้น

สรุปได้ว่า โลกทัศน์ที่สะท้อนจากวิธีการบอกเวลาในภาษาไทยและภาษาจ้วงมีความเหมือนและความแตกต่าง ความเหมือนของโลกทัศน์นี้อาจสืบเนื่องมาจากสังคมไทยและสังคมจ้วงเป็นสังคมที่มีภูมิประเทศที่ใกล้เคียงกัน มีภาษาที่อยู่ในตระกูลเดียวกัน และทั้งสองสังคมเป็นสังคมที่มีพื้นฐานในด้านเกษตรกรรมซึ่งมีความผูกพันกับสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ คน และสัตว์อย่างใกล้ชิด ดังนั้นจึงมีคำศัพท์และวิธีการบอกเวลาที่คล้ายคลึงกัน โลกทัศน์ที่สะท้อนจากวิธีการบอกเวลาจึงเหมือนกัน ส่วนความแตกต่างในด้าน โลกทัศน์อาจเป็นเพราะว่า ประวัติศาสตร์ และวิวัฒนาการด้านวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ฯลฯ ของทั้งสองสังคมมีความแตกต่างกัน จึงทำให้มีคำศัพท์และวิธีการบอกเวลาที่แตกต่างกัน โลกทัศน์ที่สะท้อนจากวิธีการบอกเวลาจึงแตกต่างกัน

บทที่ ๓

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเปรียบเทียบวิธีการบอกเวลาในภาษาไทยกรุงเทพฯและภาษาจ้วงส้างซีครั้งนี้ ทำให้เห็นวิธีการบอกเวลาต่าง ๆ ของทั้งสองภาษาซึ่งมีทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกัน ผลการวิจัยสรุปได้เป็น ๔ ประการ ดังนี้

๑. วิธีการบอกจุดของเวลาภายใน ๑ วันในภาษาไทยและภาษาจ้วง

การบอกจุดของเวลาภายใน ๑ วันในภาษาไทยและภาษาจ้วงแบ่งได้เป็น ๓ ส่วน คือ การบอกเวลาที่ไม่เป็นทางการ การบอกเวลาที่เป็นกึ่งทางการและการบอกเวลาที่เป็นทางการ เมื่อวิเคราะห์วิธีการบอกเวลาทั้ง ๓ ส่วน สรุปได้ว่า ภาษาไทยและภาษาจ้วงมีวิธีการบอกเวลาทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกันกล่าวคือ

ก. สำหรับการบอกเวลาที่ไม่เป็นทางการ พบว่าภาษาไทยและภาษาจ้วงมีวิธีการบอกเวลาค่อนข้างคลึงกันคือ วิธีการบอกเวลาโดยใช้คำศัพท์บอกเวลาแต่ดั้งเดิม วิธีการบอกเวลาโดยสังเกตจากพระอาทิตย์เป็นหลัก วิธีการบอกเวลาโดยสังเกตจากพฤติกรรมของคน และวิธีการบอกเวลาโดยสังเกตจากพฤติกรรมของสัตว์ ตามวิธีการบอกเวลาทั้ง ๔ ชนิดนี้ ภาษาไทยและภาษาจ้วงมีการใช้กลุ่มคำศัพท์ที่มีความหมายเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันเป็นส่วนใหญ่

ข. สำหรับการบอกเวลาที่เป็นกึ่งทางการ พบว่าภาษาไทยและภาษาจ้วงมีวิธีการบอกเวลาทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกันคือ ภาษาไทยและภาษาจ้วงมีวิธีการบอกเวลาตามระบบตัวเลข ๑-๑๒ เหมือนกัน แต่ภาษาไทยยังพบมีวิธีการบอกเวลาที่ใช้ระบบตัวเลข ๑-๕ ด้วย ซึ่งไม่พบในภาษาจ้วง เมื่อวิเคราะห์วิธีการบอกเวลาตามระบบตัวเลข ๑-๕ และระบบตัวเลข ๑-๑๒ ในภาษาไทย และวิธีการบอกเวลาตามระบบตัวเลข ๑-๑๒ ในภาษาจ้วง พบว่าทั้งสองภาษามีการใช้คำศัพท์บอกเวลาที่มีลักษณะแตกต่างกัน จึงส่งผลให้ภาษาไทยและภาษาจ้วงมีลักษณะการแบ่งเวลาภายใน ๑ วันที่แตกต่างกัน

ค. สำหรับการบอกเวลาที่เป็นทางการ พบว่าภาษาไทยและภาษาจ้วงมีวิธีการบอกเวลาเหมือนกันคือใช้ระบบตัวเลข ๑-๒๔ ตามแบบสากล

๒. วิธีการบอกวัน เดือน ปีในภาษาไทยและภาษาจ้วง

การบอกวัน เดือน ปีในภาษาไทยและภาษาจ้วงแบ่งได้เป็น ๒ แบบคือการบอกเวลาที่ไม่เป็นทางการและการบอกเวลาที่เป็นทางการ เมื่อวิเคราะห์การบอกเวลาทั้ง ๒ แบบในภาษาไทยและภาษาจ้วง สรุปได้ว่า ภาษาไทยและภาษาจ้วงมีวิธีการบอกเวลาทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกัน กล่าวคือ

ก. สำหรับการบอกเวลาที่ไม่เป็นทางการ พบว่าภาษาไทยและภาษาจ้วงมีวิธีการบอกเวลาที่คล้ายคลึงกัน คือ วิธีการบอกวัน เดือน ปีตามแนวคิดอดีต ปัจจุบันและอนาคต และวิธีการบอกวัน เดือน ปีตามแนวคิดจุดเริ่มต้นและจุดปลาย เมื่อวิเคราะห์รายละเอียดของวิธีการบอกเวลาทั้งสองชนิด พบว่าภาษาไทยและภาษาจ้วงมีลักษณะการบอกเวลาทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกันที่เหมือนกันคือทั้งสองภาษามีการบอกจุดเวลาของวันมากกว่าจุดเวลาของเดือนและปี ในการบอกจุดเวลาของเดือน ทั้งสองภาษาต่างก็บ่งบอกได้เป็น ๓ จุดเช่นกัน ที่แตกต่างกันคือภาษาจ้วงมีการบอกจุดเวลาของวันและปีได้มากกว่าภาษาไทย โดยภาษาจ้วงบอกจุดเวลาของวันได้เป็น ๘ จุด และบอกจุดเวลาของปีได้เป็น ๔ จุด ส่วนภาษาไทยบอกจุดเวลาของวันได้เป็น ๖ จุด และบอกจุดเวลาของปีได้เป็น ๓ จุด ส่วนในการบอกวัน เดือน ปีตามแนวคิดจุดเริ่มต้นและจุดปลาย ภาษาไทยมีการบอกจุดเวลาของเดือนและปีละเอียดกว่าภาษาจ้วง

ข. สำหรับการบอกเวลาที่เป็นทางการ การบอกเวลาประเภทนี้เป็นการบอกเวลาตามปฏิทิน ซึ่งภาษาไทยและภาษาจ้วงมีการบอกเวลาตามปฏิทินทั้งระบบสุริยคติและระบบจันทรคติ ภาษาจ้วงเนื่องจากมีการยืมปฏิทินของจีนมาใช้ จึงทำให้การบอกเวลาวัน เดือน ปีมีลักษณะหลากหลาย ทั้งด้านคำศัพท์และวิธีการบอกเวลามีลักษณะตามแบบจีนเป็นหลัก วิธีการบอกเวลาวัน เดือน ปีตามปฏิทินในภาษาไทยและภาษาจ้วงมีทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกัน ที่เหมือนกัน เช่นการบอกเวลาของวันในรอบเดือนตามระบบสุริยคติ (สากล)จะมีลักษณะเหมือนกันคือใช้ตัวเลข ๑-๓๑ ประกอบกับคำบอกเวลามาบอก หรือการบอกปีตามรอบ ๑๒ ปี ทั้งสองภาษาได้บอกตามปีนักษัตรโดยนับ ๑๒ ปีเป็นหนึ่งรอบ เป็นต้น ที่แตกต่างกันเช่น ภาษาไทยมีการใช้ชื่อดาวฤกษ์หรือชื่อราศีมาบอกวันและเดือน ซึ่งไม่ปรากฏในภาษาจ้วง นอกจากนั้น ภาษาไทยมีการบอกปีตามพุทธศักราช แต่ภาษาจ้วงมีการบอกปีตามคริสต์ศักราช เป็นต้น

๓. วิธีการบอกระยะเวลาในภาษาไทยและภาษาจ้วง

การบอกระยะเวลาในภาษาไทยและภาษาจ้วง ผู้วิจัยได้ศึกษาเฉพาะการบอกระยะเวลาโดยประมาณเท่านั้น ผลสรุปคือภาษาไทยและภาษาจ้วงมีวิธีการบอกระยะเวลาคือคล้ายคลึงกัน ๒

ประเภทคือ วิธีการบอกเวลาโดยใช้หน่วยสร้างต่าง ๆ และวิธีการบอกเวลาโดยใช้จำนวนต่าง ๆ ในด้านหน่วยสร้าง ภาษาไทยและภาษาจ้วงมีจำนวนหน่วยสร้างบอกเวลาแตกต่างกัน โดยภาษาไทยพบมี ๑๑ หน่วยสร้าง ส่วนภาษาจ้วงพบมี ๑๐ หน่วยสร้าง ในด้านจำนวน ภาษาไทยมีจำนวนบอกระยะเวลาโดยประมาณทั้งหมด ๔ ประเภทได้แก่ จำนวนที่มีความหมายบ่งบอกระยะเวลาโดยตรง จำนวนที่มีคำศัพท์เกี่ยวกับคน จำนวนที่มีคำศัพท์เกี่ยวกับสัตว์ และจำนวนที่มีคำศัพท์เกี่ยวกับสิ่งธรรมชาติ ส่วนภาษาจ้วงพบมีจำนวนบอกระยะเวลาประเภทเดียวคือจำนวนที่มีคำศัพท์เกี่ยวกับคน

ในการศึกษาระยะเวลาในภาษาไทยและภาษาจ้วง ผู้วิจัยยังได้ศึกษาวิธีการบอกระยะเวลาที่สั้น ๆ และระยะเวลาที่ยาวมาก ๆ โดยแบ่งตามระยะเวลาเป็น ๔ ระดับ แต่ละระดับพบมีวิธีการบอกที่แตกต่างกัน สำหรับวิธีการบอกระยะเวลาที่สั้นมากที่สุดนั้น ภาษาไทยและภาษาจ้วงนอกจากใช้หน่วยสร้างต่าง ๆ มาบอกแล้ว ยังใช้จำนวนมาบอกด้วย โดยภาษาไทยมีการใช้จำนวนที่มีคำศัพท์เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของอวัยวะของคนและสัตว์มาบอก แต่ภาษาจ้วงพบเฉพาะจำนวนที่มีคำศัพท์เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของอวัยวะของคน สำหรับวิธีการบอกระยะเวลายาวนานที่สุดนั้น ภาษาไทยและภาษาจ้วงต่างก็ใช้จำนวนมาบอกทั้งนั้น โดยภาษาไทยใช้จำนวนทั้งหมด ๓ ประเภทคือ จำนวนที่เกี่ยวกับเวลา จำนวนที่เกี่ยวกับสิ่งธรรมชาติ และจำนวนที่เกี่ยวกับอายุของคน ส่วนภาษาจ้วงใช้จำนวนประเภทเดียวคือจำนวนเกี่ยวกับอายุของคน

๔. โลกทัศน์ที่สะท้อนจากวิธีการบอกเวลาในภาษาไทยและภาษาจ้วง

การศึกษาวิธีการบอกเวลาต่าง ๆ ในภาษาไทยและภาษาจ้วง ทำให้เรามองเห็นโลกทัศน์ที่เกี่ยวกับเวลาและสังคมวัฒนธรรมของผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจ้วงทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกัน คือ ๑. ผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจ้วงต่างก็มองว่า เวลามีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ คน และสัตว์อย่างใกล้ชิดโดยนำสิ่งเหล่านี้มาช่วยบอกเวลา ๒. ผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจ้วงต่างก็มองว่า เวลาใน ๑ วันนั้นสามารถแบ่งออกเป็นส่วน ๆ ได้ โดยผู้พูดภาษาไทยมีแนวคิดในการแบ่งส่วนของเวลาละเอียดกว่าผู้พูดภาษาจ้วง ๓. ผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจ้วงมองว่า เวลาไม่ลำดับตามแนวคิดอดีต ปัจจุบันและอนาคต และเวลาในปัจจุบันมีความชัดเจนมากกว่าเวลาในอดีตและอนาคต ๔. ผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจ้วงมีการรับอิทธิพลด้านโลกทัศน์จากภาษาอื่น เช่น รับความคิดเรื่องปีนักษัตรจากจีน ที่ต่างกันเช่นในเรื่องการบอก ๑๒ เดือนในรอบปีหรือการบอกเวลาภายใน ๑ เดือน ผู้พูดภาษาไทยได้รับอิทธิพลทางความคิดจากอินเดีย ส่วนผู้พูดภาษาจ้วงได้รับอิทธิพลทางความคิดจากจีน

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ อาจสรุปได้ว่า วิธีการบอกเวลาในภาษาไทยและภาษาจ้วงมีความเหมือนมากกว่าความแตกต่าง ซึ่งไม่ได้เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่าวิธีการบอกเวลาในภาษาไทยและภาษาจ้วงมีความแตกต่างมากกว่าความเหมือน ปัจจัยที่ทำให้วิธีการบอกเวลาเหมือนกันอาจเป็นเนื่องมาจาก ๑. ภาษาไทยกับภาษาจ้วงเป็นภาษาที่จัดอยู่ในตระกูลเดียวกันคือตระกูลไท สังกมไทยกับสังคมจ้วงเป็นสังคมที่มีภูมิประเทศที่ใกล้เคียงกัน มีสภาพแวดล้อมที่คล้ายคลึงกัน มีส่วนร่วมกันในด้านวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต เป็นต้น จึงทำให้ผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจ้วงมีคำศัพท์บอกเวลาที่เหมือนกัน และใช้วิธีการบอกเวลาที่คล้ายกัน ที่เห็นได้ชัดเจนคือการบอกเวลาที่ไม่เป็นทางการไม่ว่าเป็นการบอกจุดของเวลาภายใน ๑ วัน การบอกวัน เดือน ปี หรือการบอกระยะเวลาโดยประมาณ วิธีการบอกเวลาจะมีความเหมือนกันมากกว่าความแตกต่างกัน ๒. สังกมไทยกับสังคมจ้วงเช่นเดียวกับสังคมอื่น ๆ ที่อาศัยอยู่โลกใบเดียวกัน จึงมีความจำเป็นต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบสังคมโลกในบางเรื่องเช่นการบอกเวลา เพื่อจะได้มีการติดต่อสัมพันธ์กันได้โดยสะดวก ดังนั้น สังกมไทย สังกมจ้วงและสังคมอื่น ๆ มีการบอกเวลาตามแบบสากล คือการบอกเวลาตามระบบ ๒๔ นาฬิกา หรือการบอกเวลาตามปฏิทินสากล(ระบบสุริยคติ)เป็นต้น การบอกเวลาตามสากลนี้มีผลทำให้วิธีการบอกเวลามีส่วนคล้ายกัน ส่วนปัจจัยที่ทำให้วิธีการบอกเวลาแตกต่างกันนั้นอาจเป็นผลเนื่องมาจากสังคมไทยกับสังคมจ้วงมีการแยกจากกันไปอยู่ในบริเวณที่ต่างกัน จึงรับวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ภาษาไทยมีการรับวัฒนธรรมจากอินเดียและเขมร ส่วนภาษาจ้วงมีการรับวัฒนธรรมจากจีน ข้อนี้เห็นได้ชัดเจนจากการบอกเวลาภายใน ๑ วันที่เป็นกึ่งทางการและการบอกเวลาตามปฏิทินทั้งระบบสุริยคติและจันทรคติ นอกจากนี้ การที่ภาษาไทยมีภาษาเขียนของตนเองมีส่วนช่วยรักษาและสืบทอดภาษาและวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี มีผลให้มีคำศัพท์บอกเวลาเป็นจำนวนมาก ส่วนภาษาจ้วงไม่มีภาษาเขียนของตนเอง การรักษาและสืบทอดภาษากับวัฒนธรรมอาศัยการบอกเล่าหรือการปฏิบัติจากรุ่นต่อรุ่น ดังนั้นคำศัพท์บอกเวลาอาจสูญหายไปได้ จึงมีผลทำให้ทั้งสองภาษามีวิธีการบอกเวลาที่ดูต่างกันไป

การที่วิธีการบอกเวลาในภาษาไทยและภาษาจ้วงมีความเหมือนมากกว่าความแตกต่าง ส่งผลให้โลกทัศน์ที่สะท้อนจากวิธีการบอกเวลาในภาษาไทยและภาษาจ้วงมีความเหมือนมากกว่าความแตกต่าง ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าสำหรับเรื่องเวลายังมีอีกหลายประเด็นที่น่าสนใจ ที่ควรมีการศึกษาวิจัยต่อไป ดังนี้

๑. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบคำบอกเวลาและวิธีการบอกเวลา(เฉพาะการบอกเวลาที่ไม่เป็นทางการ)ในภาษาไทยกลุ่มต่าง ๆ ให้กว้างขวางและลึกซึ้ง เพื่อให้เห็นระบบความคิดและโลกทัศน์ที่เกี่ยวกับเวลาของชนกลุ่มต่าง ๆ ได้ชัดเจน

๒. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบวิธีการบอกกาลต่าง ๆ ในภาษาไทยกลุ่มต่าง ๆ

๓. การศึกษาอุปนิสัยของเวลาที่มีคำว่า หน้า / หลัง เป็นสิ่งที่น่าสนใจ อาจศึกษาเชิงเปรียบเทียบในภาษาต่าง ๆ หรือศึกษาในแง่เชิงประวัติ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กมลเดช สงวนแก้ว .๒๕๔๕. การหาวัน เดือน ปีสำคัญในอดีต ปัจจุบันและอนาคต .วารสารราชบัณฑิตยสถาน ๑ (มกราคม – มีนาคม) : ๗๓-๘๑ .
- ขุนวิจิตรมาตรา .๒๕๑๘. ตำนานการวัดเวลา . วารสารจันทร์เกษม ๑๒๖ (กันยายน- ตุลาคม) : ๔๘-๕๖ , ๑๒๗(พฤศจิกายน- ธันวาคม) : ๑๑-๔๕ .
- เจียเยนจง.๒๕๒๗. สาเหตุที่ชาวสุโขทัยเรียกชื่อวันและปีของจีนว่าเป็นของไทย. ศิลปวัฒนธรรม ๕ (มีนาคม) : ๒๐-๒๕.
- ชัยเมษฐ์ เชี่ยวเวช . ๒๕๓๕ . ปฏิทิน ๓ ภาษา ไทย สากล จีน . กรุงเทพมหานคร : บริษัทนามมี จำกัด.
- ฉอง มาตริกอง . ๒๕๓๔ . ช่วงขณะหนึ่งของกาลเวลาที่วัดได้ . วารสารยูเนสโกคูเรีย . (เมษายน) : ๑๖-๒๘ .
- เทพชู ทับทอง . ๒๕๑๕. บิกเบนเมืองไทย. ความรู้คือประทีป ๒,๑๕ : ๑๕-๑๘ .
- ประจักษ์ ปรากฏพิทยากร.๒๕๑๘. นาฬิกา โมง หุ่ ม วัน เดือน วย .ในหนังสือความรู้เชิงภาษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร :ห้างหุ้นส่วนจำกัดศึกษาสัมพันธ์ .
- ปราณี กุลละวณิช . ๒๕๒๕ . จ้วงโดยสังเขป . ในจ้วง: ชนชาติไทในสาธารณรัฐประชาชนจีนภาคที่ ๑ ภาษา , หน้า ๑-๘ . กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ภาษาและวรรณคดีไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- นววรรณ พันธุมธา. ๒๕๔๔. คลังคำ. กรุงเทพมหานคร :สำนักพิมพ์อมรินทร์.
- นววรรณ พันธุมธา.๒๕๒๗. ไวยากรณ์ไทย.พิมพ์ครั้งที่ ๒ . กรุงเทพมหานคร:รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.
- น้อมนิจ วงศ์สุทธิธรรม. ๒๕๑๕. คำบอกเวลาในภาษาไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตภาควิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ววรรณ คงมานุสรณ์ . ๒๕๔๕ . รู้ถึวันสำนวนไทย . กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์.
- วิจิตร ภาณุพงศ์ .๒๕๓๒. โครงสร้างของภาษาไทย:ระบบไวยากรณ์. พิมพ์ครั้งที่๑๐ . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิสุทธ์ บุษยกุล. ๒๕๔๕. เวลามาตรฐานไทย . วารสารราชบัณฑิตยสถาน ๓ (กรกฎาคม-กันยายน) : ๗๕๕-๗๖๑ .
- อนุমানราชชน , พระยา . ประเพณีเนื่องในเทศกาล . (ม.ป.ท ,ม. ป.ป).

- อรนุช สุวรรณรัตน์. ๒๕๓๕. คำบอกเวลาในภาษาถิ่นใต้ จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
อุปกิตศิลปสาร, พระยา. ๒๕๔๕. หลักภาษาไทย. พิมพ์ครั้งที่๑๐ .กรุงเทพมหานคร :โรงพิมพ์
ไทยวัฒนาพานิช.
- อมรา พงศาพิชญ์ . ๒๕๓๘ . วัฒนธรรม ศาสนาและชาติพันธุ์ : วิเคราะห์สังคมไทยแนว
มนุษยวิทยา . กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ . ๒๕๒๒ . สมมติฐานชาเพียร์-วอร์ฟ . วารสารอักษรศาสตร์ . ๑๑,๒:
๒๐-๓๓ .

ภาษาจีน

- Li ,Xiang nong .1998 . Xiandai Hanyu Shidian Shidian Yanjiu . WuHan: HuaZhong
Shifan Daxue Chubanshe.
- Liu ,Yanru . 2002. Shijianci de Yuyi Tedian. Shehui Kexue Zhanxian. 5 : 272-273 .
- Liu , Zhemin.1994. Cong Hanyu Kan Hanminzu de Chuantong Shijianguan. Lanzhou
Daxue Xuebao. NO.4: 138-143 .
- Qi , Guanrong. 1985. Shijian . Beijing: Kexue Chubanshe.
- Wang ,Yonghong. 2001. Cong HanYing Shijian Yinyu zhi Yitong Kan Yinyu yu
Wenhua de Guanxi . Wuhan Ligong Daxue Xuebao. 2(Apir1) : 171-175 .
- Wang , Haifen and Zhao Yanwan . 1995 . Jishi Fangshi yu Shehui Wenhua . Yantai
Daxue Xuebao. 3 : 87-92 .
- Wu , Ping . 1996 . Hanyu de Shijian Biaoda yu Zhongguo Wenhua. Beijing Di er
Waiguoyu Xueyuan Xuebao.3 : 133-137 .
- Zhao , Ying . 1998. Tai-Thai Ganzhi Wenhua Yanyuan ji Qi Yanbian .Yunnan Minzu
Xueyuan Xuebao. 2 : 30-33 .
- Zhou , Xiaobing.1995. Tan Hanyu Shijianci . Yuyan Jiaoxue yu Yanjiu . 3: 85-93 .

ภาษาอังกฤษ

- Li , Fang Kuei .1997. A Handbook of Comparative Tai . United States of America:
The University press of Hawaii.
- Kvalheim,Dale R. 2000. Comptual Metaphors of Time in Thai and English .Master
Thesis, Department of Linguistics, Chulalongkorn University ..
- Kullavanijaya,Pranee. 2003. A Historical Study of Time Markers in Thai .
Manusaya : Journal of Humanities . NO 6 : 88-106 .

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นาง huicai you (ฮุยถาย หยู) เกิดเมื่อวันที่ ๑๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ ที่มณฑล กวางสีแห่งประเทศจีน สำเร็จการศึกษาปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย จากคณะ ภาษาดังประเทศ มหาวิทยาลัยชนชาติกวางสีแห่งประเทศจีน เมื่อปีการศึกษา ๒๕๔๐ ในปี ๒๕๔๔-๒๕๔๗ ได้รับทุนอุดหนุนจาก CSC (China Scholarship Council) และสำนักงาน ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศไทย เข้าศึกษาต่อใน หลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษร ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปัจจุบันรับราชการเป็นอาจารย์ประจำคณะภาษาดังประเทศ มหาวิทยาลัยชนชาติกวางสีแห่งประเทศจีน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย